73 lei
2 lei T.L.
TOTAL 75 lei

ISBN 973-23-0286-0

Michal Choromański

GELOZIE ŞI MEDICINĂ

MICHAL CHOROMAŃSKI
ZAZDROŚĆ I MEDYCYNA
WYDAWNICTWO POZNAŃSKIE, POZNAŃ 1972
EDIȚIA A IV-A

Lector: LIVIU CĂLIN
Tehnoredactor: DIANA ARGINTARU

Bun de tipar 13.III.1991. Apărut 1991.
Formatul 16/54×84. Coli tipar 13.

Comanda nr. 311
Combinatul Poligrafic București
Piața Presei Libere nr. 1
ROMÂNIA

Michal Choromański

GELOZIE și MEDICINĂ

Traducere de OLGA ZAICIK

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

1991

Coperta DAN STANCIU

ISBN 973-23-0286-0

I

La șapte seara în tot orașul s-a stins lumina.

Chiar atunci bătrînul Widmar aprinse un chibrit și se uită enervat la ceas. Cel pe care îl aștepta întîrziase cu aproape un sfert de oră. De necrezut ! Widmar din pricina căldurii își descheie nasturii de la vestă și se apropie de fereastră. „Ce s-o fi întîmplat cu lumina" ? se întreba. Cele cincisprezece minute de așteptare îl făcuseră să-și piardă cumpătul. Se simțea epuizat. Bărbatul așteptat se remarca prin punctualitate și ținea la această întîlnire în egală măsură cu el însuși. „Las' că-l învăț minte !", repeta Widmar gîfîind și tușind. Aprinse iar un chibrit și se uită la ceas. Arătătorul — „lua-l-ar naiba !" — nu se mișcase. Gîfîia atît de tare, încît chibritele i se stingeau în mînă unul după altul, ca suflate de vînt. Nu găsea luminarea. Se apropie a doua oară de fereastră și privi afară cu pieptul și abdomenul sprijinite de pervaz. O pală fierbinte de vînt îi resfiră brusc barba încărunțită și-i vîrî în gura deschisă șuvițe de păr, apoi îi smulse cravata din vestă și-i izbi obrazul schimbat de spaimă și de mînie.

Strada era cenușie. Doar la colț în grădina casei lui Widmar, dincolo de zăbrele și poartă, se zăreau pomii de culoare roșietică. Lîngă poartă, cu picioarele pînă la glesne în frunze ruginii, stătea paznicul.

— De ce s-a stins lumina ? vociferă Widmar cu glas dogit. Era fără îndoială mînios.

— S-a stins în tot orașul, răspunse paznicul.

— S-o ia dracu ! și Widmar închise fereastra.

Cam tot atunci, pe coridorul lung, alb, al unei anume clădiri răsună întîia oară soneria.

Tot atunci, în casa croitorului Gold, copiii lui — fetița de cinci ani, Anielka, și băiatul de opt, Boruch — se jucau de-a v-ați ascunselea de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

În această casă pana de lumină trecuse aproape neobservată, în odaie era lumină oricum, fiind vineri pe masa acoperită cu o față de masă albă ardeau luminările.

— Uite, zise Anielka, pe stradă s-a stins felinarul.

Avea părul negru, cîrlionțat, lăbuțele murdare și nasul mînjit cu funingine.

— Eu am un felinar în burtă, răspunse Boruch parcă în silă.

Băiatul ăsta era tare ciudat.

În același timp, operatorul Izaak Gold, fratele croitorului, cel care cu o clipă mai înainte oprise curentul la uzina electrică, ținînd mîinile pe manetă zbiera în hala mașinilor cît îl ținea gura :

— Ce s-a întîmplat ? La naiba !

Orășelul era cufundat într-o piclă cenușie, de toamnă, doar acolo unde se încrucișau străzile, în apropierea casei bătrînului Widmar, mijea roșul arțarilor și al paltinilor.

Bătrînul Widmar se repezi pe verandă cu capul gol. I se păruse că bate cineva, dar nu era nimeni. Vîntul îi azvîrli în obraz o grămadă de frunze sîngerii. Widmar făcu un gest amenințător cu pumnul :

— Nu mai am timp să-l aștept ! În afara gîfîiturilor mînioase din pieptul său se revărsau acum și sughițuri de plîns.

În aceeași clipă chiar, în clădirea mare, albă, de la marginea orașului, soneria se auzi pentru a doua oară. Imediat după aceea, o femeie în alb și ținînd o lumînare în mînă fugi cît putu de iute în lungul coridorului. Atunci soneria încetă.

Orășelul cufundat în beznă se odihnea. Siluetele negre ale trecătorilor lunecau parcă în somn. În geamurile mari ale cafenelei se oglindeau măsuțele de marmură, slab luminate de lumînări.

— S-a întîmplat ceva la uzina electrică, îi strigă paznicul lui Widmar.

Vîntul fierbinte ți se lipea de obraz ca o compresă. Frunzele roșii se învîrtejeau de parcă din adîncul pămîntului ar fi izbucnit brusc niște flăcări. Frunzele de toamnă, roșii ca purpura, zburau și se înălțau peste oraș ca o pălălaie.

În clădirea mare, albă, după cîteva clipe de alergătură se instăpîni iar o liniște de moarte. Poarta pentru vehicule se deschise larg, în tăcere, și un automobil mare, negru, ieși clătinîndu-și domol arcurile. Apoi brusc își schimbă viteza și țîșni cu viteză maximă, claxonînd și urlînd.

Micuța Anielka se așeză la fereastră și plînse :

— De ce nu vine tata ?... Zicea că vine repede.

— Tata are un felinar în burtă, spuse băiatul. Era cel mai ciudat copil din cîți sînt pe lume. Privi la cele șapte lumînări care ardeau pe masă, apoi privi pe geam : ceață și frunze roșii. — Auzi cum claxonează ? Asta-i un automobil.

Electricianul Izaak Gold continua să țină cu mîna maneta și răcnea :

— Încă n-ați aflat ce s-a întîmplat ? Nătărăilor !...

Încerca să-și ascundă emoția. Cînd cu o clipă în urmă întrerupse curentul, i se urcase sîngele la cap și își simțise inima zvîcnind neliniștită. Dar mîna nu-i tremurase.

La încrucișarea străzilor, în fața verandei casei sale, bătrînul Widmar umbla încoace și încolo.

— N-am să aflu nimic, murmura deznădăjduit, nimic n-am să aflu...

Claxonul nu înceta să urle. Limuzina neagră trecu în zbor, cu 110 km. pe oră.

Chiar atunci pe strada Bathory, lîngă monumentul acestui mare bărbat de stat, omul pe care îl aștepta Widmar, nefericitul croitor Abraham Gold, tatăl lui Boruch și al Anielkăi, fratele electricianului, întinse ambele brațe înainte, privi cerul și rămase nemișcat.

Tragedia consta în aceea că bătrînul Widmar avea o nevastă tînără.

Dacă își asculta prietenii, ar fi avut o soartă mai bună și nu s-ar fi însurat deloc. Din păcate biata-i inimă bolnavă îl trăsese spre dormitorul torturilor, unde se aflau foarfeci, forfecuțe și clești, capcană cumplită din care nu avea scăpare. Cine știe cîți ani mai avea de îndurat roș de in-

certitudini, cînd fiecare clipă era ca un ac vîrît sub unghii, iar noaptea ca un fier încins pe care se perpelea de viu. Nu există chin mai mare decît nesiguranța, după cum nu există josnicie de care să nu fie în stare o dragoste puternică și adevărată !

La o asemenea josnicie se gîndise Widmar cu o săptămînă în urmă, cînd îl întîlnise pe croitorul Abraham Gold.

Croitorul Abraham Gold era un bătrînel pocit cu o inimă de porumbel. Cel puțin așa îl vedeau toți clienții, dar mai tîrziu ieși la iveală că lucrurile stăteau altfel.

— Ascultă Gold, îi spusese Widmar, după ce se așezară amîndoi pe terasa cafenelei locale, ascultă, Gold, m-am gîndit totuși, că toate nu sînt decît o înșelătorie de-a ta.

Un vînt fierbinte de toamnă sufla izbind violent. Umbrarele de pînză fîlfîiau ca niște vele albe cu dungi bleumarin.

— Să nu spuneți asta, îi răspunse croitorul trist. Își sprijinise obrazul boțit, năpădit de peri cărunți, în palma dreaptă, apoi îl mută în cea stîngă, și se uita țintă la Widmar cu ochii lui spălăciți și lăcrimoși. Această privire năucă îi făcu lui Widmar o reală neplăcere. Era sensibilizat și îi bănuia pe toți, pînă și pe sărmanul croitor, că-l disprețuiește.

— De ce-ai îmbătrînit atît de repede, domnule Gold ? îl întrebă nitam-nisam. Parcă îl luase cu frig și resimțea o silă instinctivă față de acel obraz ofilit. Poate că de aceea i se și adresase pentru prima oară cu „domnule". Uită-te. Sîntem probabil de aceeași vîrstă, uită-te cum mă țin. E drept că n-am decît cincizeci și cinci de ani. Dar dumneata ?

— Eu am treizeci și opt, răspunse croitorul.

— Cum ? !

Doi domni, care citeau ziarul la măsuța vecină, înălțară capul curioși. Purtau cămăși de vară, fără sacou. Vîntul le smulgea, umflîndu-le ca pe niște baloane albe.

— Treizeci și opt, repetă croitorul cu un ton rușinat, de parcă ar fi vrut să spună : „Vă rog foarte mult să mă iertați".

— Lasă, lasă, mormăi Widmar suspicios. În sinea lui își spunea : „Cum de-am putut crede așa ceva măcar o secundă !" Iar se uită la bătrînelul dezgustător din fața lui și iar îl luă cu frig. De parcă ar fi stat lîngă un ventilator. Ori și mai rău, alungă însă gîndul la această posibilitate.

— Să ne înapoiem la problema noastră, continuă cu glas rece, artificial. Ce-ai văzut ieri, Gold ?

— Același lucru ca de obicei. Perdeaua am învățat-o pe dinafară. Numai că, domnule Widmar, eu unul nu pot s-o fac, spuse croitorul cu glas rugător. Bătrînelul părea gata să izbucnească în plîns. Widmar însă continua să-l bănuie că-l disprețuiește.

O vreme mai lungă tăcură amîndoi. Apoi, Widmar rosti cu o evidentă suferință :

— Ascultă, Gold, doar mi-ai cusut întotdeauna costumele.

— Le-am cusut.

— Ascultă-mă, mă știi de peste zece ani. Iar eu habar n-am, de pildă, dacă ai avut vreodată vreo nevastă. Poate că nici nu știi ce înseamnă să te chinui ! Era limpede că Widmar se surprinsese singur că a făcut o imensă prostie, fiindcă roși brusc pînă la urechi și strigă mînios :

— Nu-i vorba de nici un chin ! Nici un fel de chin. Vreau doar adevărul ! Adevărul și atît.

— Nici un fel de chin, repetă croitorul Abraham Gold ca un ecou.

— Eu te bănui, Gold, de un simplu șantaj. Widmar cel rozaliu, roșu ca purpura, violaceu, părea că acuși are să plesnească și are să arunce în aer cafeneaua. Croitorul își desprinse mîinile de obraz și le întinse rugător.

— Vă rog să nu mă înspăimîntați, domnule Widmar...

Vîntul aduse pe terasă un nor de praf și smulse fața de masă de pe una dintre ele. Era caniculă, totuși pe Widmar îl chinuia frigul. În afară de vînt era și curent.

— Chelner, răcni Widmar furios.

Părea o fiară dezlănțuită, ca întotdeauna cînd venea vorba de ea. În asemenea cazuri se dedubla cu o viteză nemaipomenită, parcă văzînd cu ochii. Un Widmar creștea și se umfla pînă la niște proporții monstruoase, albul ochilor i se umplea de sînge, făcea spume la gură, mînia îl

sugruma. Al doilea Widmar se micşora, ca un balon spart de un copil, stătea ghemuit într-n colţ, tremura şi se speria de el însuşi.

— Chelner! răcnea primul Widmar, adu-mi un grog, un grog numaidecît! Nu cumva aţi uitat ventilatorul deschis chiar deasupra capului meu? Şi brusc izbi cu pumnul în masă: — De ce te holbezi aşa la mine? Chiar tu?

Gold croitorul şedea pe marginea scaunului. Sacoul lui boţit era plin de puf şi pene. Ai fi zis că acelaşi puf şi aceleaşi pene îi cresc şi pe cap. Se uita cu o privire imobilă şi tulbure şi, în mod cert, în afara acestei spaime copleşitoare în privirea lui nu era nimic altceva. Bătrînul Widmar însă descifra în ea dispreţ ba chiar şi o intenţie batjocoritoare. Nimic nu-i putea alunga din minte această ultimă presupunere lipsită de orice temei.

— Domnule Widmar, şopti croitorul. Mîinile lui galbene şi tremurătoare stăteau întinse spre Widmar într-un gest de implorare şi stăruinţă. Widmar se trase îndărăt atît de speriat, încît gemu scaunul sub el. Stimate domnule, stimate domnule Widmar!... Pentru nimic în lume nu pot să accept... aşa ceva... pentru că dacă o să aflaţi în mod sigur... aţi fi în stare poate...

Mîna aceea moartă şi nesuferită apucă un nasture de la vesta lui Widmar, iar acesta holbă ochii. Vedea un deget numai osul, cu unghia vînătă ca la răposaţi.

— De ce-aş fi în stare?

Răspunsul croitorului veni uşor ca un oftat, aproape neauzit.

— Aţi fi în stare să făptuiţi cine ştie ce... rosti.

Asta era tot o frază generală care nu spunea nimic. Tocmai generalitatea spuselor croitorului îl amărî cel mai adînc pe Widmar.

— Uf, oftă peste o clipă, tare m-ai mai speriat. Apoi răcni iar: Chelner, un grog, unde e la-voi ventilatorul, fir-ar el să fie? Este inadmisibil ca într-o zi fierbinte ca asta, omul să dîrdîie de frig ca un căţel. A ce miroase aici? Vă rog să-l chemaţi numaidecît pe domnul director!... Duhneşte ca... pentru a doua oară nu-şi isprăvi fraza şi renunţă la comparaţie. Un val de frig, cu miros

greu, venea chiar dinspre croitor. Îl privi cu ură. Gold, s-ar fi părut că-i simte ura şi se chirci pe scaun. Widmar simţi nevoia să-l strivească, de parcă ar fi fost o ploşniţă, şi ar fi făcut-o fără nici o îndoială de nu era inima lui bolnavă. Bătea cu putere, gata să-i spargă pieptul. Of! gemu. Frigul ăsta, frigul ăsta scîrbos!

Vijelia se abătu acum peste terasă, caldă şi înecăcioasă, încît toţi îşi simţiră trupul umezit, ca de-un abur fierbinte.

— Brr, se cutremură Widmar de frig.

În mînia lui era aproape frumos. Obrazul cu barba neagră înspicată de fire albe, nasul acvilin şi ochii în flăcări aminteau de chipul unui proroc. O femeie tînără, trecînd pe lîngă ei, de-a lungul mesuţelor, îl privi cu încîntare. Aici se afla pierzania! Femeile astea tinere! Cu cît îmbătrînea cu atît plăcea mai mult! Dar acum n-o învrednici nici măcar cu o privire...

— Domnule Gold, iar i se adresă cu domnule, ai copii şi ai nevoie de bani. Ai să execuţi totul. Cît îţi trebuie, ia spune?

Imediat îi păru rău de ce spusese. Iată un subiect care nu trebuia atins. Dealtminteri naiba s-o ia de delicateţe! Respira cu mare greutate. Avea ca o umflătură în stînga. Gîfîia de parcă ar fi venit în goană pe locul unui accident nefericit.

Croitorul Gold se uita la el cu o privire lungă, chinuită, ai fi zis că se roagă.

— Domnule Widmar, spuse brusc, Boruch, m-a întrebat azi de ce sînt atît de mititel.

— Boruch? Cine-i ăsta?

— Fiul meu. De ce eşti, tăticule, atît de mititel? Eşti un copil?

Bătrînul Widmar îl asculta cu cea mai mare atenţie. Era parcă ceva calmant în această stranie povestire. „Dumnezeule, se gîndea în acelaşi timp, de-ar domni şi între noi o asemenea stare de spirit. Oare de ce n-om fi putînd avea copii? Iubita mea scumpă!"

— Nu sînt un copil, îi spun eu, sînt numai mic de stat. — Aha, înţeleg, zice el, în cazul acesta eşti cocoşat.

— Ba nu, îi spun eu, nu sînt cocoşat, sînt numai mic. Vezi şi tu, există oameni înalţi şi oameni mici.

— Aha, înțeleg, zice el, în cazul acesta ești un cîine baset.

— Îmi povestești tot felul de aiureli, se mînie brusc Widmar. Duse mîna spre stînga și horcăi :

— Acuși îmi plesnește inima.

— Da, sînt prostii, se învoi croitorul în șoaptă, rușinat, la fel ca atunci cînd îi mărturisise că are treizeci și opt de ani.

— Inima nu înseamnă nimic, rosti Widmar și se sculă de pe scaun greoi și stîngaci. Un gînd straniu îi trecu prin minte. „Borüch, își spuse, e bine de știut".

— Gold, începu din nou, cu dolari poți să-ți crești fiul să ajungă inginer și se opri, amenințător și ademenindu-l totodată. Ochii lui frumoși cu luciri întunecate luceau peste silueta croitorului.

Abraham Gold stătea în picioare lîngă el. „De unde o fi avînd pe el atîta puf ? se întreba Widmar într-o doară, o întreagă pilotă !" Se vedea limpede că Gold croitorul se luptă cu ceva în sufletul lui. Apoi din ochiul lui înroșit lunecară cîteva lacrimi tulburi și murdare și-i curseră în lungul nasului. Celălalt ochi rămase curat și liniștit. Deschise gura mare, vrînd să spună ceva, bătrînul Widmar nu-l auzi.

— Cum ? și se aplecă spre buzele lui. Nu auzi nici de astă dată. Cum ? repetă apropiindu-și obrazul de gura acestuia. Simți că amețește, încît se clătină pe picioare. Din gura croitorului adia frig și-un miros urît. Nu ca de ventilator. Cea de-a doua comparație părea mai verosimilă ! Adia peste el a morgă !

Pentru prima oară, după nu se știe cîte ore, Widmar își uită de nenorocirea lui și se uită la croitor cu o binevoitoare curiozitate, aproape de compătimire. Asemenea emoții încerca de obicei la înmormîntări.

— Ne întîlnim mîine, spuse Gold cu un efort, am să vă spun mîine...

— Nu-mi bate capul cu amînările astea ! strigă Widmar. Nu mă las păcălit ca un prost ! și izbi cu pumnul în masă.

Vijelia, la fel de impetuoasă ca el, pătrunse în goană hăulind și gemînd pe terasă, răsturnă o umbrelă roșie într-un colț și-o azvîrli aproape în brațele celor doi. În

aceeași clipă de pe masă se rostogoli un pahar pe care Widmar îl dădu jos cu pumnul. Chiar atunci trecu pe lîngă ei o femeie care spunea cu nepăsare, parcă vorbindu-și singură :

— Ce-or fi făcînd acasă femeile tinere ?

Umbrela mare, roșie, se avîntă spre ei ca vie. În sfîrșit, se prăbuși, făcînd nevăzută cafeneaua. Se instală tăcerea.

„Am avut o halucinație", gîndi Widmar uitîndu-se cu spaimă în urma femeii care dispărea.

— Mîine la aceeași oră, spuse plecînd și fără să-i mai întindă mîna croitorului.

Nu voia să-l atingă pe unchiașul ăsta care se descompunea de viu. Și-apoi, cine știe dacă bătrînul nu-și bate joc de el și nu-l disprețuiește în adîncul ființei sale. De-ar fi fost așa, nu și-ar fi iertat-o niciodată.

Un val de suspiciune, de-a dreptul o manie a persecuției îl cuprinse din nou. Cînd ajunse la ușă, întoarse capul. Oribilul croitor, pe jumătate mort, sta în mijlocul cafenelei lîngă paharul spart și discuta cu chelnerul. Părea rușinat și teribil de nefericit. Widmar își șterse obrazul cu batista și se năpusti în stradă.

„Ce josnicie ! Ce josnicie !", își spunea. Îl sufocau mustrările de conștiință. Simțea furnicături în brațul drept, poate pentru că la venire îi întinsese croitorului. Vîrî așadar mîna în buzunar și porni ca un vifor. Se izbea de trecători, dar nu-și cerea scuze și, fără să se oprească, gonea tot mai repede.

„Ce josnicie ! Ce josnicie !" se gîndea în sinea lui. „Niciodată n-aș fi crezut că dragostea și josnicia sînt una."

Avea în fața ochilor imaginea femeii aceleia răutăcioase, care trecuse pe lîngă el la cafenea. „Ce prostie spusese ? Or poate o șuierase vîntul ?"

Neliniștea și sentimentul pe care îl știa prea bine și al cărui sclav era îl copleșiră, covîrșind lumea toată. Strada părea acoperită de un văl cernit, soarele se clătina deasupra caselor ca o minge neagră, fiecare bărbat pe care îl întîlnea i se părea a fi un trădător și un hoț, fiecare femeie o floare miraculoasă și — o prostituată. De-aș ajunge mai iute acasă ! bombănea ca un apucat. Viforul

îl mîna din spate cu o putere infernală ce l-ar fi împins spre propriul lui destin.

Deodată zări la colțul străzii o femeie cu o băscuță roșie în dungi și un fular îngust, tot roșu, fluturîndu-i la gît.

Se opri în loc. „E cu neputință“, gemu. Se înspăimîntă ca de o arătare diavolească. Totul începu să vibreze în jurul lui cu o viteză nebună, iar copacul de care se sprijinise o porni de la sine spre trotuar.

Femeia cu băscuța și șalul roșu se îndrepta spre el. Îi privea roșul acela din jurul capului și al gîtului ca un taur istovit și întărîtat la culme.

Femeia care îi venea în întîmpinare nu era singură! Alături de ea pășea un ins cu pantaloni deschiși la culoare și un sacou bleumarin.

Atunci negura acoperi totul cu desăvîrșire și, în locul băscuței și a șalului, Widmar zări o baltă de sînge. Inima lui îndurerată parcă sta să-i sară din piept pe trotuar și cineva îi căra cu nemiluita pumni în cap...

„Sînt bolnav de-a binelea“, gîndi Widmar. Amețeala și atacul pieriră instantaneu: femeia avea buze subțiri date cu carmin și era blondă.

Widmar zîmbi cu un zîmbet rău, în doi peri, și-o luă la goană. Mîna o ținea tot în buzunar, ca și cum ar fi putut ascunde în buzunar rușinea și propria-i dezonoare. „Sînt bolnav, repetă în sinea lui, trebuie să mă caut.“ Ceva ridicol și totodată neplăcut i se asocie în minte cu vorbele „să mă caut“, deoarece zîmbi, iar pe obraz i se ivi o expresie răutăcioasă și totodată amuzată. Ajungînd aproape de casă se stăpîni cu totul și intră pe verandă cu un pas sigur, apăsat.

Își găsi soția în sufragerie. Ședea aplecată asupra unei cărți. Băgă de seamă numaidecît că ținea cartea cu susul în jos. Închise o clipă ochii să le acopere lucirea perversă și rosti încet:

— Probabil citești ceva interesant.

— Nu citesc deloc îi răspunse. Apoi se ridică de pe scaun și-l sărută pe gură.

— Ce ai? îl întrebă.

Nu-i răspunse, speriat de sărut. Se trase într-o parte. Sărutul nu avea nici un gust. Parc-ar fi atins cu buzele o bucată de hîrtie. Își stăpîni fiorul de dezgust și își mîngîie soția pe părul ei negru și buclat.

— N-a fost nimeni pe aici? întrebă într-o doară. Se temea s-o privească, spre a nu-i zări minciuna din ochi. Ascultă ușurat răspunsul ei negativ deși n-o credea ce-i spune.

— Nimeni? repetă. Mi s-a părut că-l zăresc pe doctor.

Nici măcar nu tresări. Avea aceiași ochi, ca de obicei mați și liniștiți, din care nu puteai să afli nimic, absolut nimic. Atunci bătrînul Widmar resimți aceeași disperare incurabilă de adineauri și spuse rar:

— Oare vrei să vorbesc iarăși despre acela...

Nu-i auzi răspunsul. Un șir chinuitor de bărbați, siluete masculine detestate îi trecură prin cap și mărșăluiră în închipuirea lui ca un pluton de năluci. Pe toți acești bărbați îi știa pe dinafară, nu degeaba îngîna noaptea litania de nume indecente. Simțea că e gata să izbucnească rostindu-i în gura mare și să trădeze totul. Kyrie elejson! Cristoase elejson! Căpitanul regimentului 1 de cavalerie ușoară, Andrzej Rozjemczy, maiorul de stat-major Zgar-Wisowski, doctorul în medicină și șarlatanie, Kroczyński și mulți alții... Kyrie elejson!

Lista de nume blestemate era infinit de lungă. Luptînd cu amintirile, bătrînul Widmar repeta:

— Rebeka, Rebeka...

Pe fundalul geamului zărea profilul întunecat al soției sale și aștepta implorînd-o. Un singur gest al mîinii ei, o mișcare a capului i-ar fi fost de ajuns și toate armiile de seducători din lume ar fi pierit în uitare. Dar soția nu făcu acest gest și Widmar hotărî iute: „nu, nu, n-am să-i spun nimic deocamdată“. Deși nervos, era din nou precaut și potolit, își pierdea capul numai în clipele de amor temperat, atunci cînd dragostea lui atingea zenitul, unindu-se acolo cu josnicia, își redobîndea stăpînirea de sine. „N-am să-i spun nimic, și am să arăt unde se află dreptatea“.

— Sînt de cîteva zile foarte obosit, nu te supăra pe mine, spuse ipocrit.

— Nu mă supăr deloc, îi răspunse acoperind liniştită fereastra cu perdeaua.

Privindu-i umerii frumoşi pînă la durere, Widmar repeta fără nici un rost :

— Rebeka, Rebeka... Ar fi dat totul să poată afla ce gîndeşte în clipa asta acea femeie ciudată. Locuiau de doi ani sub acelaşi acoperiş şi abia acum se convinsese că nu ştia despre ea nimic.

— Rebeka !...

Şi pe cînd gemea astfel, privind cu spaimă linia iubiţilor ei umeri, nici nu bănuia măcar că oarecum în acelaşi fel exclamă în sinea lui şi doctorul Tamten, apropiindu-se cu paşi grăbiţi de casa lor. Totuşi aşa era. Cu singura deosebire că doctorul repeta acest nume cu o nepăsătoare lipsă de grijă şi uneori cu o umbră de malitie :

— Rebeka, Rebeka ! ba mai şi fluiera cu acest prilej într-un mod total uşuratic. Ai fi zis că înaintează rostogolindu-se pe bulevard, parfumat şi vesel.

Părul negru al doctorului Tamten era răvăşit de vîntul fierbinte. Vîntul se amuza cu sacoul lui descheiat, soarele care apunea se reflecta îndoliat în pantofii lui de lac, în perla înfiptă în cravata lui stîrnea ca un strop de sînge. Chirurgul Tamten ţinea sub braţ pălăria şi bastonul şi în buzunarul de la spate — un browning întotdeauna încărcat. Umbla ţopăind ciudat, de parcă ar fi dansat, aplecînd şi înălţînd grumazul ca o pisică. Avea nişte minunaţi ochi galbeni, atunci cînd şi-i oprea în treacăt asupra unor femei întîlnite întîmplător, părea că aruncă în ele cu flori galbene. Fluiera în acelaşi timp o melodie în ritm de cîntec de-al negrilor, compunînd în sinea lui cuvintele potrivite : „Rebeka, Rebeka, ce ne aduce soarta ?"

Trecu prin faţa cafenelei, apoi se apropie şi intră înăuntru lăsînd uşa larg deschisă în urma lui, vîntul năvalnic o închise numaidecît cu zgomot, ca o pocnitură de armă. Chirurgul era, se vede, enervat, deoarece, la acest pocnet, ce-i drept ascuţit dar nevinovat, duse maşinal mîna la buzunarul din spate al pantalonilor. Peste o clipă îşi îndreptă spinarea dezinvolt şi cu un zîmbet cam prostesc, chelnerul se apropie de el cu familiaritatea unei bune cunoştinţe, iar chirurgul îl răsplăti cu o privire de-a lui strălucitoare.

— Coniac şi apă gazoasă, ceru şi se opri brusc uimit. În mijlocul terasei, în trecerea îngustă dintre mesuţe, un bătrînel dezgustător sta în genunchi şi strîngea cioburile unui pahar spart de pe mocheta vişinie. Oberul, aplecat peste el, zîmbea rece şi cu aversiune.

— Vă dau încă o dată cuvîntul că nu eu am spart paharul, îl auzi doctorul Tamten pe bătrîn justificîndu-se, nu eu am făcut-o, dar din amabilitate pot să vă ajut la strîns.

— Mai bine duceţi-vă, plecaţi, mormăia oberul, apoi, ieşindu-şi din fire, îl apucă pe bătrîn de cot şi-l ridică în picioare cu de-a sila.

— Ce faci, domnule, aici ? îl întrebă chirurgul, recunoscîndu-l pe croitorul Gold.

Vîntul străbătu în goană terasa, acoperişul de tablă bubui şi gemu, chelnerul îi aduse chirurgului Tamten coniacul şi apa, acesta dădu pe gît jumătate din apă şi întrebă pentru a doua oară :

— Ce faci aici ?

Între el şi croitor stătea acum chelnerul în haină albă.

— Nu pe dumneata te întrebam. Unde a dispărut croitorul ?

Era acelaşi chelner, care îi răspundea zîmbind mieros şi îngăduitor.

— Vorbiţi de croitor ? vocea chelnerului suna amabil dar cu o nuanţă de indignare. Croitorul a spart un pahar şi nu are cu ce-l plăti.

Chirurgul apăsă mînerul sifonului şi apa ţîşni într-un jet înspumat, apoi privi cu plăcere sticla cu coniac galben şi pe fereastră la strada care pierea în bătaia soarelui şi îşi aminti din nou melodia lui preferată : „Rebeka, Rebeka, oare soarta ce ne-o da ?"

La masa alăturată şedea un ins căruia doctorul urma să-i scoată apendicele. Se vede că omul murea de sete şi de căldură, bea apă sifonată pahar după pahar, şi mînca agrişe. Chirurgul îi făcu cu ochiul; îl ameninţă voios cu degetul şi repetă de trei ori :

— Sîmburii, aveți grijă de sîmburi.

Totul era acum cum nu se poate mai bine și nimeni nu presupunea că doctorul Tamten este tot neliniștit și plin de cele mai rele presimțiri. Nici chiar atunci cînd îl speriase atît de tare croitorul Gold, nu-și trădă prin nimic starea reală de spirit. Se înălță doar de la locul lui și privi pe urmele croitorului, care se îndepărta fugind, cu ochii lui galbeni precum coniacul.

Chirurgul sorbea al treilea pahar. În cap îi vîjîia dragostea, iar pe fundul fiecărui pahar pe care-l da pe gît sta goală femeia iubită. Toate aceste femei semănau leit, aveau părul negru și un obraz smead, bizantin. Și pe toate le chema cu același nume. Apoi își dădu seama că era timpul să se grăbească și își luă cu un gest brusc pălăria și bastonul de pe scaunul alăturat. De data asta însă probabil că speriase pe cineva, căci ceva întunecat, o umbră sau un liliac se strecură pe lîngă el cu un foșnet neplăcut. Chirurgul întoarse iute capul.

— Dumneata erai ? Ce cauți pe aici ? îl întrebă pe croitorul Gold.

Bătrînul rămase încremenit, de parcă l-ar fi surprins cu mîța în sac. Peste o clipă șopti :

— Vă salut, domnule doctor.

Felul de a se exprima al croitorului îi era bine cunoscut chirurgului, încă de la spital. Rîse.

— Ești un erou, te ții bine. Cum stai cu coastele ? și pe loc în mintea profesională a doctorului se ivi imaginea sălii de operație, în mijlocul căreia, pe masă, stătea întins sub anestezie Gold. O rezecție. Trei coaste de jos. Dren. Șoc postoperator cu aproape patruzeci de grade. În afară de asta, evoluție normală. În sinea lui, doctorul exclamă : „Operație, operație !“ Era cel de-al doilea lucru pe pămînt pe care îl îndrăgea cu adevărat. Ușor amețit de coniac, de femeia iubită și de medicină, îl privea aproape cu înduioșare pe bătrînelul ghebos, căruia îi salvase viața. Acesta sta chiar în fața lui. Ținea capul care-i tremura în piept, iar părul lui rar se clătina și flutura ca penele unei păsări ciudate. De abia respira și totuși gura lui exhala un miros greu și neplăcut. Mirosul acesta rece și fetid îl lovi pe chirurg stîrnindu-i amintiri. Îl trase pe

nas, nu-și da seama ce e, îl privi pe croitor fără să-l vadă și se întrebă uimit și emoționat : „Ce-o fi asta ?“ Mirosul acela respingător, de cadavru, îi aminti brusc vremurile de mult uitate ale tinereții. Și chirurgul își repeta : „Ce-o fi asta ?“ mai trase odată mirosul acela pe nas și exclamă bucuros și înduioșat : „Sala de disecții !“

— Păcat, murmură, păcat...

Uitase de prezența croitorului. Omul pe care urma să-l opereze de apendicită se uita la el, înălțînd tot mai sus din sprîncene. Era foarte cald. Vîntul îți tăia răsuflarea și te făcea să transpiri. Cu un gest distrat chirurgul scoase batista și își șterse gîtul. Ca de obicei gestul lui era violent și aspru. Se simțea vesel și trist totodată. Se gîndea la anii de studenție, de mult trecuți, cînd iar flutură ceva prin fața ochilor lui și cineva strigă : Pfui ! Atunci doctorul Tamten se stăpîni, își alungă nălucirile și, uimit la culme, întrebă cu severitate :

— Ce ai, domnule ?

Croitorul, care pînă în momentul acela se ațin use lîngă măsuța lui, făcu un pas îndărăt, ridică o mînă, ca și cum ar fi vrut să-și ascundă fața, și gemu încă o dată. În ochii lui înlăcrimați se citea disperarea. Se trase îndărăt cu încă un pas, apoi se strecură printre mese și-o luă la goană spre ușă. Era un lucru neașteptat și deosebit de neplăcut. Chirurgul sări de la locul lui și se uită după croitor cu ochii-săi galbeni cum e coniacul. Ai fi zis că întreaga istorie l-a amuzat, cel puțin așa își închipuiau toți cei prezenți la cafenea, dar nimeni nu știa că-și spune în sinea lui : „Unul dintre noi pare să aibă conștiința încărcată“. Imediat după aceea gîndi din nou : „Rebeka“, viața își recapătă sensul și spaimele imaginare se risipiră. Își luă sub braț pălăria și bastonul. Linia umerilor de care era îndrăgostit deveni din nou pentru el totul. La fel ca pentru soțul vîrstnic.

Bătrînul soț Widmar privea linia aceasta stînd la geam. Aspira parfumul cunoscut al trupului ei și, ușor amețit, îi admira gîtul care în irealitatea frumuseții sale îi apărea de-a dreptul tragic. Gîfîia. Inima sta iar să-i spargă pieptul. În tîmple și în urechi îi pulsa sîngele atît de tare, de parcă cineva ar fi bătut darabana cu degetele

în geam sau ar fi umblat cu pași iuți pe dușumeaua de lemn.

În realitate așa și era. Chirurgul Tamten se apropia săltînd de casa lor. Mișca picioarele în tactul unui cîntec vesel de-ai negrilor. Cînd ajunse în fața casei, îi zări prin geamul ferestrei pe cei doi soți și le făcu un semn cu mîna. Totodată da din baston ca și cum ar fi mînuit un ciocănel chirurgical. Soția îi aruncă doctorului o privire rece și nu se mișcă de la locul ei. Bătrînul Widmar zîmbi prietenos, îi ieși în întîmpinare și-i deschise ușa. Chirurgul Tamten îl salută cu sinceră bunăvoință, iar Widmar îi privi cu tristețe ochii frumoși și galbeni.

— Ce vă face inima ?

— A, mult mai bine, să nici nu vorbim de asta, și Widmar lăsă oaspeţele să treacă înaintea lui.

Peste oraș lunecau nori galbeni ca lămiia și o ceață stranie, sîngerie se învolbura spre apus. Încă de la amiaza aceea fierbinte pe cer se fugăreau nori lățoși care se ajungeau reciproc din urmă, se contopeau ca o lavină murdară, apoi iar se risipeau, rostogolind pe cer gheme cețoase și dispăreau spre apus într-o fumegărie roșietică.

Pe strada Bathory, lîngă monumentul acestui bărbat de stat, creșteau zadele și arțarii. Vîntul foșnea din frunze, rupea crengile micuțe și zgîlțîia coroanele. Năvalnic și neașteptat smulse chipiul de pe capul polițistului și-l aruncă în sus ca pe o frunză mare, bleumarin. Polițistul se repezi pe urmele chipiului, îl prinse în sfîrșit, și-l îndesă pe cap, fixîndu-l sub bărbie cu o curelușă.

Vîntul alunga norii, care, întunecați și neliniștiți, lunecau peste oraș tot mai iute.

Chirurgul Tamten avea darul să se uite la el însuși în anumite împrejurări și clipe de viață ca la un bolnav care trebuie operat. Atunci își privea faptele cu indiferența profesională.

În aceeași seară, cînd se înapoia după ora unsprezece cu trăsura acasă, își povestea cum se desfășurase vizita la soții Widmar cu o precizie de parcă ar fi întocmit o anamneză.

„Am intrat în salonul lor galben și am văzut-o pe Rebeka stînd nemișcată la fereastră. Mi-a făcut impresia că nu m-a văzut. Ba eram gata să-mi închipui că și atunci cînd i-am făcut semn cu mîna din stradă nici atunci nu m-a văzut." Dus pe gînduri, chirurgul Tamten se așeză comod pe bancheta moale, acoperită cu o husă albă. Era o seară întunecoasă și sufocantă, calul se tot poticnea, vîntul îi sufla în față. „Rebeka era la fereastră. Cînd am privit-o de aproape m-am convins pentru a suta oară, că nu e frumoasă, ba chiar de-a dreptul urîtă și că nici tînără nu pare. Avea crețuri mărunte sub ochii de un cenușiu închis și cute de bătrînețe în jurul buzelor tăiate ciudat ca o semilună. Ochii prea apropiați, îi dădeau o expresie de concentrare lipsită de gînduri și de desfrînare parcă. În schimb avea tenul smead, ca pe vechile tablouri, dar atunci mi s-a părut de-a dreptul murdar. Uimirea mea n-avea margini, deși m-am deprins cu atari schimbări ale ei, pînă la un punct. Aveam o senzație de foame și de aversiune. Știam sigur că pe femeia asta n-o iubeam deloc."

Chirurgul își nota astfel în memorie fiecare din trăsăturile ei și fiecare din simțămintele lui, chiar și cele mai mărunte. Era absolut sigur de adevărul și realitatea observațiilor sale și tocmai această certitudine era pentru el lucrul cel mai rău. Constată : „E o femeie bătrînă și urîtă", și în aceeași clipă chiar fu nevoit să recunoască ceva cu totul contrar : „Este cea mai frumoasă femeie pe care o cunosc și sînt îndrăgostit de ea la nebunie."

Privi drept înainte, văzu noaptea și spinarea neagră a vizitiului, scuipă într-o parte și se strădui să se gîndească la altceva. Ochii îi avea fosforescenți, luceau în beznă ca ochii de pisică. În acord cu propriul său diagnostic era bolnav, grav și poate incurabil — deoarece o astfel de dragoste era fără îndoială ca o boală. Se gîndi cu cinism că singurul leac ar fi un vaccin antiamor, începu deci să-și imagineze alte femei, dar toate aveau un chip bizantin și toate semănau între ele. Abătut și dezamăgit de propria-i imaginație, oftă : Rebeka...

Cu cîteva ore în urmă ofta la fel, șezînd pe canapea cu ea și cu Widmar. Amurgise. Deodată Widmar spusese :

— Am întîlnit azi pe drum un domn cu un sacou bleumarin și cu pantaloni de vară din flanel. Credeam că ești dumneata, doctore.

— Mulți se îmbracă astăzi așa, răspunse doctorul.

— Firește, Widmar tuși, apoi nitam nisam puse următoarea întrebare: Nu crezi, domnule doctor, că etica medicală diferă foarte mult de concepțiile obișnuite privind moralitatea?

Chirurgul simți că-l apucă fierbințeala.

— Diferă de etica unanim acceptată? repetă. Nu cred.

— Ba eu cred, continuă bătrînul Widmar. Medicul își minte întotdeauna bolnavii. Asta trebuie să intre apoi la el în deprindere și în viața lui particulară.

— Asta ce vrea să zică? întrebă chirurgul cu grosolănie.

În odaie se întunecase. Chipul femeii care ședea între ei părea o icoană. Widmar se aplecă înainte speriat de presupunerea că poate chiar în clipa aceea doctorul o îmbrățișa. Dar tresări fericit, îi simțise mîna pe genunchiul lui. Țipă în sinea lui cu deznădejde, ca atunci cînd mori de extaz: „Iubita mea!" Îi mîngîia genunchiul cu mîna și toate grijile și necazurile lui pieriră fără urmă. „O asemenea mînă nu poate minți!" gîndi cu o logică greu de înțeles.

„La un moment dat s-a petrecut ceva între ei", își aminti mai apoi chirurgul tolănit în trăsură.

— Mergi, domle, mai atent! zbieră la vizitiu. Era beznă, din colțul străzii se ivi un automobil, calul se smuci, o clipă felinarele își revărsară asupra doctorului lumina orbitoare și acesta era cît pe aci să cadă din trăsură.

— Fii atent! strigă.

— Ce-ați spus? țipă vizitiul încercînd să acopere cu glasul său viforul.

„Uneori mi se pare că bătrînul îmi citește în suflet, poate de aici provine sentimentul meu de vinovăție și de nemeritată rușine, se cerceta chirurgul, deși se cam săturase de toată istoria asta. Atunci cînd ședeam toți trei tăcînd și se întîmplase acel ceva cu genunchiul meu, mi-a pus pe neașteptate întrebarea aceea cu etica, de

parcă ar fi văzut în întuneric la fel ca la lumina zilei. Era neliniștitor și eram pregătit pentru multe, chiar să-i mărturisesc totul. Din fericire, această încordare maladivă a ținut puțin, nu s-a întîmplat nimic. Am simțit numai că Widmar e cuprins de o bucurie fără margini. Ba chiar mi-am dat seama că zîmbește ca un om cu adevărat fericit, îi tremura și barba de zîmbet. Fără nici o îndoială se petrecuse ceva între ei în clipa aceea. Ea și-a întors o clipă fața spre el, el se aplecă înainte. Apoi se ridică repede și nu-mi mai era chinuit genunchiul. Widmar aprinse lumina, se apropie de noi. Avea chipul schimbat, străluminat."

Așa se întîmplase într-adevăr, chirurgul nu se înșela. O simplă atingere a mîinii aceleia întunecate, calde, fusese de ajuns ca Widmar să se simtă ca renăscut, cel puțin pentru un moment. „Rebeko, gîndea soțul, oare de ce mă chinui așa?" Simți povara anilor și prăpastia constînd din diferența de vîrstă ce-i despărțea. Poate toate își au cauza în faptul că e bătrîn? Dar în acest caz de ce îl asaltau femeile blonde sau brune, urîte sau frumoase?

Fură aprinse lămpile aurite din colțurile salonului. Widmar îi oferi amabil chirurgului o țigară, dar acesta nu fuma și refuză cu un semn din cap. Atunci bătrînul Widmar tot mulțumit și chiar fericit spuse:

— Mi-am dat seama numaidecît că nu erai dumneata.

— Ce-anume? se nelinişti chirurgul Tamten.

— Am văzut că bărbatul în sacou bleumarin și pantaloni de flanel nu erai dumneata, repetă Widmar aproape ca pe un alint.

Ai fi zis că prin această afirmație vrea să-i facă oaspetelui său cea mai mare plăcere.

Convorbirea dintre cei doi bărbați se desfășura neted și neinteresant. Femeia tăcuse tot timpul. Nimeni nu i-ar fi observat prezența de nu era erotismul care emana din ea și-i semnala existența. Dulceag, amețitor, liniștitor, plutea în încăpere și nu i te puteai opune. „Ca un cloroform", gîndi chirurgul lenevos și somnoros.

Widmar iar îi oferise o țigară și chirurgul repetase cu ironie că nu fumează, Widmar se scuzase și închisese

tabachera cu un pocnet. Îl privea totodată cu blîndețea unui proroc atoateiertător, nasul vulturesc îl avea într-adevăr frumos. Chirurgul i se uita drept în ochi deschis și binevoitor, Widmar își netezi barba, iar chirurgul cu mîna în buzunar își mîngîie browningul. Atunci soțul își sărută soția pe frunte, își ceru scuze și ieși din odaie.

— Vă rog să mă iertați, spuse, mai am o grămadă de treburi și sînt nevoit să lucrez încă în seara asta.

Rămase cîteva clipe la ușă, gîfîind. Numai de n-ar comite vreo prostie! Imediat îi defilară prin minte, aproape în ținută de paradă, unitățile de bărbați pe care îi ura. Kyrie elejson! Cristoase elejson! Căpitanul de cavalerie Andrzej Rozjemczy, din primul regiment de cavalerie ușoară, ulan și plin de arțag, locotenentul cu caș la gură Adaś, doctorul în medicină și șarlatanie Zbigniew Kroczyński și mulți alții, iar la urmă de tot — directorul Spitalului Tuturor Sfinților, chirurgul Tamten... Cristoase elejson!

Bătrînul Widmar se gîndi că lista poate fi prelungită la infinit, dacă libertinajul femeii n-are capăt.

Soția lui rămăsese singură cu doctorul. Tăcea la fel ca mai înainte și această tăcere îl stîrnea mai tare decît toate dezmierdările oricît de perverse. Dealtminteri, chirurgul avea impresia că spusese ceva, dar asta încă în prezența soțului. Rostise ceva prostesc, ceva fără nici un sens, unul din paradoxurile îngrozitor de banale în care se complăcea și dincolo de care nu trecea niciodată. Spusese ceva de felul: „Cel mai redus procent de virilitate deține un bărbat sută la sută", sau: „Femeia se dă numai celui pe care nu-l iubește". Era tare dezagreabil și chirurgul îl privi rușinat pe Widmar, care pesemne încerca aceeași rușine. Se simțiră jenați amîndoi, ba chiar roșiră, pentru că reacționau identic la prostia feminină.

„Și-apoi puțin îmi pasă", constată chirurgul, ținîndu-și pălăria. Praful îi umpluse ochii, undeva sus pe cer se ivise luna, clipind galben și respingător. Doctorul Tamten se frecă la ochi și murmură:

— Ce vînt afurisit!

„Dar atunci cînd Widmar și-a închis tabachera și m-a privit pe sub sprîncene, am presimțit eventualitatea

unei mari neplăceri și am dus mîna la buzunar ca să mă apăr. Cît privește creierul femeii, el nu mă interesează niciodată, consider că ea are organe mai interesante." Le răsucea astfel în minte, libertin, desfrînat, și, ce-i mai rău, destul de nesincer față de propriile lui idealuri. Cînd ajunse la poarta spitalului, îi ieși grăbit în întîmpinare un tînăr asistent, căruia vîntul îi flutura halatul alb. Chirurgul Tamten încerca să nu-l bage în seamă pe asistent, continuînd să-și depene gîndurile, ca nimeni să nu i le poată tulbura. „Știam sigur că omul acela mă poate strînge de gît cu mîinile lui, deși avem unul pentru altul o reală simpatie reciprocă." Chirurgul ar fi vrut să-și amintească ceva, un lucru care i se părea important și nu suferea amînare, dar nu mai apucă. Asistentul sări înăuntru în trăsură. Avea șorțul pătat de sînge și mirosind a iodoform. Spuse:

— Domnule director, cel de la douăzeci și șapte are 39,6 și simptome de peritonită.

Chirurgul Tamten oftă și spuse cîteva vorbe în șoaptă. Asistentul nu deslușì dacă erau vorbe de smerenie sau dacă îl ocăra pe careva cu expresii dintre cele mai dezgustătoare. Directorul spitalului, chirurgul Tamten, și sărise din trăsură sprinten și agil în mișcări, de parcă ar fi avut șira spinării din gumă elastică. Cu pași ușori, furișați și parcă dansanți totodată, urcă iute scara ce da spre ușa intrării principale, fredonînd în neștire: „Rebeka, Rebeka, oare ce ne-o aștepta?" Era urmat de asistent care îi spunea:

— Vîntul ăsta într-o săptămînă ne mătură toți bolnavii pe lumea ailaltă.

Directorul îi răspunse distrat și fără a acorda vreo importanță propriilor cuvinte:

— Da, da. Poate frînge viața și unor oameni sănătoși.

Iar atunci cînd își aminti aceste cuvinte după trecerea unei săptămîni, gîndurile sale luară o întorsătură mistică și ajunse la concluzia că anumite vorbe rostite într-o anumită stare de spirit capătă valoarea unei prorociri.

Chirurgul Tamten închise ușa după el și privi pentru ultima oară pe geam la luna galbenă, tremurînd ca de febră.

Asistentul îi întinse șorțul. Directorul Tamten îngîna o melodie săltăreață, din repertoriul negrilor. Numărul douăzeci și șapte era adus cu căruciorul. Sora își spăla mîinile frecîndu-le.

La aceeași lună galbenă, care ba se ivea, ba dispărea, se uita de la el din curte nefericitul croitor Gold.

Se înapoiase acasă îndată după întîmplarea aceea ciudată. Ieșise de la cafenea sau mai degrabă țîșnise ca o pasăre speriată, iar vîntul îl înhățase și-l mînase de-a lungul străzilor. Croitorul își ridicase gulerul hainei rupte, înspăimîntat c-ar fi putut să răcească, „la fel ca un muncitor la fabrică". „Și aici e cald și acolo tot așa, și aici e curent și acolo la fel — tot compara mîhnit — de răcit răcești ușor, iar bine se fac numai derbedeii."

Aceste gînduri mecanice nu-i abăteau atenția. La fel de mecanic repeta :

— Țțț, țțț, ce scandal nemaipomenit.

Intră în curte mîhnit și abătut, își zări copiii stînd în cerdac și le spuse :

— Anielka și Boruch, cînd bate atît de tare vîntul, fiecare trebuie să stea acasă la el, altminteri ar putea să-i plesnească plămînii și să i se scurgă pe gît tot sîngele.

Boruch, în vîrstă de nouă ani, gîndi : „Că prost mai ești ! Păi eu tocmai asta vreau, să mi se scurgă tot sîngele pe gît, să văd și eu cum arată. Habar n-ai ce e interesant !" Micuța Anielka începu să plîngă :

— Tată, m-a bătut tot timpul cît ai lipsit.

— De ce-ai bătut-o ? Am să-ți rup urechile.

Anielka urmărea cu mare curiozitate scena, nu știa nici ea de ce mințise, dar asemenea minciuni îi făceau întotdeauna plăcere.

În curtea lui Gold creștea un scoruș și boabele lui roșii se clătinau pe crengi. Frunze multicolore se răsuceau ca un nor pestriț peste cerdac.

— Hai, copii, intrați în casă, îi îndemna croitorul. Ai fi zis că se teme să nu-l ia vîntul pe sus odată cu copiii și cu frunzele și să-l ducă hăt, dincolo de oraș.

În odaie mirosea a mucegai și naftalină. Într-una din camere erau o mașină mică de gătit, o masă și două paturi. În cea de-a doua își avea atelierul. Acolo erau

atîrnate pe pereți tăieturi din jurnale de modă, înfățișînd domni tineri și eleganți. Într-un colț se afla un manechin, pe masă un pantalon desfăcut, pe spătarul a două scaune o scîndură de călcat.

— Nenea Izaak nu s-a înapoiat încă de la uzina electrică ? întrebă croitorul Gold.

— Nu, răspunse Boruch.

— Da, spuse Anielka.

— Care dintre voi minte ? întrebă croitorul, obosit și la fel de speriat.

— Eu ! spuse Boruch, iar surioara lui îl privi amuzată.

Băiatul acesta roșcovan i se părea întotdeauna că e cam zurliu. Avea o aversiune înnăscută pentru minciună, și totuși mințea cu plăcere, dacă în felul acesta îi putea fi cuiva de folos. Îi plăcea de asemenea ca atunci cînd cineva făptuia ceva urît să-l scape de rușine prin sacrificiu propriu. Fără nici o îndoială era ciudat. De curînd, primise în dar, de la o cocoană bogată, un cal de lemn, dar nu se putea balansa pe el pentru că îl apuca amețeala și cădea jos. După asemenea căzături nu-și venea în fire multă vreme, zăcea de obicei în mijlocul curții, țipa și se zvîrcolea. Drept urmare uitase tabla înmulțirii. Taică-său striga la el întrebîndu-l cît face șapte ori opt, iar băiatul răspundea sincer că habar n-are și se uita la el cruciș de-ți făcea milă. Calul acesta, pe care nu-l putea călări, îl scoase apoi în stradă și-l oferi tuturor copiilor din vecini. Era într-o duminică, dis-de-dimineață, sau poate o altă zi de sărbătoare, în copacii de culorile toamnei se atineau ciori, trotuarul din fața casei era așternut cu frunze uscate. Boruch roșcovanul, în vîrstă de nouă ani, scoase calul în stradă bolborosind ceva tragic și de neînțeles. Neliniștite ciorile își luară zborul cîrîind. Băiatul își înălță căpățîna roșcată și privi cerul strălumінat de soare. Apoi strigă tare să-l audă toată strada :

— Cine vrea calul meu ? și-l așeză în mijlocul trotuarului.

Atunci se repezi la el Anielka, murdară și neagră ca un coșar, și începu să-l ocărască :

— Boruch, nebunule, un cal ca ăsta costă bani ! Poți căpăta pe el o sută de zloți și un metru de postav pe deasupra !

Din curțile învecinate veniră în fugă băieți și fetițe, bătîndu-și joc de Boruch și de calul lui, apoi doi băieți mai mari se urcară în spinarea calului care se clătină bezmetic pe piciorușele-i subțiri și se prăbuși brusc sub greutatea lor. Ciorile zburau pe deasupra copiilor, iar albastrul cerului spre care privea, îi păru acum lui Boruch negru și rece ca adîncul fîntînii. Anielka se apropie în goană de un trecător care o întrebă uimit :

— De ce ești atît de murdară ?

Disperată Anielka minți :

— M-a aruncat un coșar într-un horn.

În vremea asta copii smulgeau părul din coada calului, băieții răcneau hi-hi, iar capul roșcovan al lui Boruch arăta printre ei ca un morcov aruncat la gunoi. După aceea au vrut să-i facă calului o înmormîntare... Dar asta nu mai are nici un fel de importanță.

Croitorul Abraham Gold aprinse focul în mașina de gătit, curăță cartofii și spălă cratița.

— Nu-mi dau niciodată seama care din voi minte, spuse.

Mașina de gătit fumega. Ochii îi lăcrimau, se înneca, tușea și-și ștergea nasul. Boruch se apropie de el, îl privi cu luare aminte și rosti cu seriozitate :

— Tata iar plînge.

Croitorașul sta pe vine, gîrbovit. Tăcea. Boruch, în vîrstă de nouă ani rosti :

— Toți oamenii care plîng au — în cazul acesta — mașini de gătit care scot fum.

Croitorul își clătină creștetul încîntat și șopti printre lacrimi :

— Măi, măi, măi...

Chiar atunci se deschise ușa cu asemenea putere încît cratița săltă pe pirostrii și paharele sunară pe polițele din dulap. Era fratele croitorului, electricianul Izaak Gold. Mare, lat în umeri, într-o salopetă bleumarin se opri în prag.

— Bună seara, spuse cu un glas răgușit și parcă umed.

Croitorul nu-i răspunse.

— Bună seara, repetă, și vorbele lui răsunară în încăpere, după aceea o zbughiră pe ușa deschisă drept în stradă.

— E bine că ai venit din nou, șopti croitorul și se răsuci în direcția acestuia fără să se scoale de jos.

Lui Boruch trebuie să i se fi părut amuzant, pentru că rîse brusc, nervos :

— Ha, ha !

Apa clocotea în ceainic, cartofii fierbeau. Croitorul își luă fratele de braț și-l duse în odaia alăturată. Acolo croitorul își aminti de chirurgul Tatmen, apoi în mintea lui se mai asocie ceva aceleiași amintiri și iar îl cuprinse spaima. Falca de jos începu să-i tremure, îi era frică de orice. Pînă și pantalonii de pe masă îi stîrneau o neînchipuită spaimă. I se păreau a fi picioarele unui bărbat care acuși avea să sară de pe masă și să-l urmărească. Pe urmă se mai liniști puțin.

— Izaak, spuse gîfîind, m-am gîndit că și tu ești roșcat.

Ridică lampa, lumină chipul fratelui său, zări trăsăturile bine cunoscute, pistruii, părul roșu și ochii îi avea albaștri ca albăstrițele.

— Și ce-i cu asta ? răspunse electricianul. Apoi adăugă : Ți-am mai spus că nevastă-ta nu m-a interesat în nici un fel. Nici măcar nu o priveam pe răposată.

— Țițiți, făcu rușinat croitorul, cu toate astea Boruch îți seamănă foarte mult. Nici eu nici ea n-am avut părul roșu... Te rog să mă ierți.

Croitorul se așeză pe un taburet, lampa ce-o ținea în mînă pîlpîia. După ușa întredeschisă pîndea Boruch și murmura către sora-lui :

— Uite la el, e ca un baset, ca un baset...

Nu putea auzi ce vorbesc frații între ei, vîntul șuiera, cei doi vorbeau repede și neinteligibil, apa din ceainic bolborosea tot mai tare. Apoi unchiul lor se sculă în picioare și spuse oftînd :

— La asta trebuie să ne mai gîndim. Oricum, fiecare cîștigă așa cum poate.

— Ai auzit ? își întrebă fratele Anielka.

Era o muierușcă isteață și toate, începînd cu minciuna și calculul interesat, se aflau în ea în germene.

Gata de plecare, electricianul Izaak repetă :

— Trebuie să scoţi banii de unde poţi, altminteri ai să crăpi de foame împreună cu copiii. Eu, dacă mă dau afară de la uzină, n-am să te mai pot ajuta.

— Da, da, înţeleg, şi bătrînelul scîrbos şi urît mirositor îşi însoţi fratele pînă la uşă.

După aceea mîncară cartofii cu scrumbie. Capul fetiţei căzu brusc pe tăblia mesei, peste braţe.

— Ce urît, spuse croitorul, o fetiţă atît de mare şi adoarme la masă. Apoi o luă în braţe şi o duse în pat. Boruch, du-te şi tu la culcare !...

Cînd băiatul adormi, croitorul îl împinse uşurel. Dar asta a fost mult mai tîrziu, pe la miezul nopţii.

Mai înainte croitorul lucră. Trebuia să întoarcă o pereche de pantaloni, ceva urgent, deşi ştia foarte exact că acest client al lui n-avea deloc nevoie de ei. De mai multe ori se sculase şi privise pe fereastră. Vedea curtea neagră, gardul negru şi dincolo de gardul negru o clădire cu două etaje. Ceva îl neliniştea în mod deosebit. În sfîrşit ieşi în curte. Scoruşul scîrţîia şi gemea. Se ivi luna, apoi iar dispăru. Croitorul rămase în curte destul de multă vreme. Cînd se înapoie în odaie, pantalonii stăteau întinşi pe masă ca picioarele cuiva. Îl trezi pe Boruch împingîndu-l uşurel :

— Ai vrea să fii inginer, Boruch ?

— Ihî.

— Dar şapte ori şapte cît fac ? Te rog foarte mult, poate totuşi ţii minte ?

Boruch repeta însă cu bună credinţă că nu ţine minte.

— Păi cum vrei atunci să ajungi inginer !

Da, nu era lucru uşor să te minţi singur şi să faci abstracţie de realitate. La lucrurile acestea se gîndise croitorul Gold cînd încă mai stătea în mijlocul curţii şi se uita la clădirea vecină.

La etajul întîi, chiar deasupra gardului, era o fereastră, la ora aceasta întunecată. Croitorul îşi amintea însă chiar fără lumină înfăţişarea perdelei care, ca de obicei, era complet trasă.

Scoruşul gemea de parcă ar fi fost viu, norii se fugăreau pe cer, de-a lungul străzii răsunau roţile unei trăsuri. Gold privi luna care îl lua parcă peste picior, îi făcu cu ochiul. Croitorul însă n-o luă în seamă, se gîndea că fiul lui n-o să ajungă niciodată inginer, că va rămîne toată viaţa un idiot. Pe drum uruiau roţile trăsurii, calul se tot poticnea şi necheza. De după colţ ieşi în goană claxonînd un automobil, omul din trăsură scoase capul şi strigă :

— Fii, domnule mai atent !

În trăsură se afla doctorul Tamten şi croitorul îl auzi fluierînd o melodie veselă, un cîntec de-al negrilor. Cîntecul acela la modă îi aminti muzica de la cafenea, cafeneaua îi aminti de bătrînul Widmar cu problemele lui şi iar începură toate gîndurile să i se rotească în cerc.

Se uita cu o privire încăpăţînată, îndîrjită, la fereastra de la primul etaj al clădirii vecine, se sprijini cu spatele de scoruş şi îşi spuse că o asemenea fereastră cu perdeaua complet trasă, poate fi pentru unii fericire şi pentru alţii nenorocire.

În noaptea aceea vîntul smulse oblonul de la casa lui Widmar şi-l azvîrli în desiş. A doua jumătate a oblonului, agăţată într-o singură balama, izbea rama ferestrei înfricoşător şi totodată rugător, ca şi cum ar fi implorat să fie desfăcută şi adusă în casă. În zori, scos din sărite de gălăgie, Widmar ieşi în grădină în pijama şi smulse nefericitul de oblon cu balama cu tot.

Se luminase de ziuă. Widmar dormise numai două ore, avusese coşmaruri, le prefera realităţii.

În biroul lui, lampa rămăsese aprinsă toată noaptea, dîre de fum de ţigară pluteau pînă în tavan. Stătuse pînă tîrziu la masa de lucru şi citise memoriile Zofiei Dubilanka.

La început, ştiind că în cea de-a treia odaie stă soţia lui cu doctorul, literele se amestecau unele cu altele într-o singură pată roşie şi nu pricepea o vorbă din ce citeşte. La un moment dat era gata să intre în salon, dar se opri cu un efort de voinţă titanic. „N-am să mă duc nicăieri nici de-ar fi să pier." Jurnalul răposatei era răzbunarea ei

de dincolo de mormînt. Îl primise chiar în ziua aceea, la aniversarea morții ei, și în numai cîteva ceasuri îi hotărîse soarta. Împrejurările erau următoarele :

După-amiază, pe cînd Widmar ședea pe terasă, se auzi soneria, paznicul ieși la ușa din stradă și Widmar îl auzi cum întreabă :

— De ce suni în față ? Nu știi că aici se intră prin ușa apartamentului și nu prin poarta casei ?

Răspunse un glas de băiat :

— Trebuie să mă duc la domnul Widmar industriașul prin grădină

— Prin grădină spui ? Iar eu îți zic să dai ocol casei.

Urmă o ciorovăială și cuvinte de ocară bombănite de paznic. Widmar se sculă vrînd să iasă să vadă despre ce era vorba, dar în aceeași clipă un băiat sosi în fugă pe terasă.

— Sînteți industriaș ? îl întrebă, apoi îi înmînă un pachet adăugind : Niște hîrtii anonime pentru dumneavoastră ! La revedere ! Și băiatul pieri cu aceeași iuțeală cu care se ivise.

„Ce glumă o mai fi și asta ?" se întrebă Widmar. Deschise pachetul și se învineți. Vinele gîtului i se umflară, iar inima prinse iar să-i bată ca nebună. Uf ! gîfîia, uf ! În pachet era un caiet cu un scris pe care îl cunoștea. „Despre trădare." Ce vrea să spună ? Deschise caietul și pricepu îndată. Era jurnalul Zofiei Dubilanka. „Ce mai vrea de la mine după moarte ?" se întrebă, deși inima-i bolnavă ghici ușor despre ce era vorba. Începu să citească, bănuind ce era mai rău. La început, găsi descrierea căsătoriei sale, povestea cu felul în care o cunoscuse pe soția lui și bîrfelile întregului oraș despre dragostea lor. Multe lucruri nu le pricepea. „Trăncăneală muierească" — bombănea, deoarece multe erau oribile, de nedigerat.

— Insultător ! striga tare. Cum își permite să scrie asemenea lucruri despre soția mea ? Un adevărat pamflet !

Pe treptele verandei se ivi grădinarul :

— M-ați chemat ?

Widmar izbi cu pumnul în masă, negru la față de mînie.

— Am strigat, da, am strigat că-i un pamflet ! răcni de răsună grădina. Un pamflet ! Și cară-te de aici. Ar

fi vrut să distrugă pe loc jurnalul. Amintirea răposatei nu-i stîrnea respectul. O muiere scîrboasă ! continua să zbiere. O mahalagioaică !... Și nobila lui indignare se preschimbă dintr-o dată într-un simțămînt vechi și bine cunoscut.

O gelozie de cea mai bună calitate, aderentă, sprințară, fulgerătoare, dar avînd totodată în ea un fel de dulceață, în fața căreia ceda mereu. Privi în jurul său, pe verandă nu se afla nimeni, vîntul se tot stîrnea, iar în grădină ardeau mocnit crengile uscate de toamnă. Începu să frunzărească mai febril jurnalul. Dacă îl scrisese, avusese o bază. Căuta întorcînd filele, cînd dădu peste o pagină aproape toată acoperită cu nume. Cumplit ! Cu neputință ! strigă. Duse mîna la inimă, o clipă i se păru că moare.

— Cu neputință ! Citi lista de nume în lung și-n lat.

— O adevărată litanie ! exclamă. Lista începea cu ulanul Adás ! Ce nume indecent ! Iar apoi căpitanul Rozjemczy, maiorul cutare și așa mai departe. O prostituată, o simplă prostituată, repeta cu lacrimi în ochi.

Ar fi fost cazul să fie pregătit, trebuia să-și ispășească ușurința. Cu doi ani în urmă, atunci cînd o cunoscuse, fusese avertizat în ce-o privea pe această femeie. Nu ținuse seama de nimic, așadar trebuia să suporte consecințele.

— O prostituată, murmura amenințînd cu pumnul. Amețise, iar crengile care ardeau îi jucau în fața ochilor.

După aceea însă își redobîndi un oarecare echilibru. „De fapt, mi-a mărturisit că înaintea mea a avut un iubit, nu mi-a ascuns acest lucru." Își aminti cum scurtă vreme după căsătorie aflase din zvonuri despre existența unui ulan. Venise iute acasă pradă durerii și patimii. Rebeko, îi spusese, nu vreau să mai aud nimic despre trecutul tău ! Îl privise calmă, în față, în ochii ei nu se putea citi nimic.

— Păi atunci nu asculta, îi răspunsese.

— Cum să nu ascult cînd toți în jurul meu nu vorbesc, parcă anume, decît despre asta.

— Ți se pare.

— Nu doresc să-mi vorbești pe tonul ăsta ! se mîniase brusc. Iar ea tăcuse. O privise aproape cu ură.

— Cine a fost ulanul ? o întrebă cu brutalitate. Tăcea.

— Cine a fost ulanul ? te-am întrebat. Îi puse mîna pe genunchi și, cam după un sfert de oră răspunse :

— Ți-am mai spus doar că n-am iubit pe nimeni în afară de tine, înaintea ta am cunoscut doar un singur bărbat. Simți pe loc că minte. „Minți", era cît pe ce să strige și atunci scena s-ar fi pornit de la început, dar i se uită în ochi și gîndi : „Nu, asemenea ochi nu pot minți." Avea o privire simplă și dreaptă, deși pe dinăuntru parcă pustie, parcă de acolo l-ar fi privit un gol. Își spuse că atunci cînd ridică pleoapele, deschide ușa spre niște încăperi întunecate, care, o știa — acum — erau pline de umbrele unor siluete de bărbați.

Simți ca un imbold de noblețe, era pînă în adîncul său un om moral și se străduia să nu-i acuze pe ceilalți oameni de imoralitate. Hotărî să se ducă la soția lui să-i arate jurnalul și să-i spună că el e înclinat să nu creadă nimic. Bătu la ușa ei. Nu-i răspunse nimeni. „O fi în salon !" Nu era nici acolo. Neliniștit străbătu toată casa. În sfîrșit începu să alerge de colo-colo țipînd deznădăjduit. Fapte mărunte din comportamentul ei căpătară brusc un sens ascuns mai adînc, toate mărturiseau înșelăciunea de netăgăduit.

— Unde s-o fi dus ? Unde se duce zilnic la aceeași oră ? Și ce poate să însemne prietenia asta cu doctorul ?

Odată hotărîrea luată, mînios și întunecat, plecă de acasă. Se așeză pe o bancă din parcul orașului — parcul era pustiu, vîntul mătura aleile. De-a dreptul copleșit de mulțimea descoperirilor revelatoare, Widmar, cu cît zăbovea asupra unor întîmplări, cu atît își admira mai mult miopopia. Mai întîi disparițiile misterioase de acasă, apoi plimbările solitare, în sfîrșit chirurgul. Și apoi, despre — ce naiba — vorbise croitorul ? Îi adusese costumul pentru probă, stătuse în vestiar nu mai mult de un sfert de ceas și izbutise să lase în urmă fel de fel de aluzii despre lucruri urîte. Ce-i tot îndrugase ?

Chiar atunci îl zărise pe croitor cum se apropie și-și spuse : „Semn ceresc". Croitorul se îndrepta spre fîntînă, cînd îl strigă Widmar :

— Ia vino încoace !

Îl apucase de mînecă și-l trăsese după el la cafenea. La o discuție serioasă nu ajunseseră, croitorul le cam încurca. Widmar spusese :

— Nu știu, poate că n-ai fost însurat și nu cunoști chinul, realiză însă că spusese o prostie și strigă furios : Nu-i vorba de nici un chin. Vreau numai adevărul ! Adevărul !

Era gata de orice josnicie numai să-l afle.

În jurnal, pe lîngă lista amanților reali sau scorniți, pe lîngă o mulțime de murdării trecute, pe care la urma urmei putea să i le ierte soției, citise despre o întîmplare dezgustătoare, care se referea la viața lor de acum. Zofia Dubilanka scria :

„În spital am aflat că de curînd a suferit o operație. La început s-a vorbit despre apendicită, iar după aceea că se adăugaseră niște complicații femeiești... Se zvonește că de fapt ar fi fost cu totul altceva... Dacă așa o fi și dacă Widmar nu știe, înseamnă că soția l-a înșelat după ce s-au căsătorit. Am făcut socoteala, numărînd pe degete."

În seara aceea, amintindu-și respectivul pasaj, Widmar își scosese țigările și nitam-nisam îl întrebase pe chirurgul Tamten :

— Nu credeți, domnule doctor, că etica medicală diferă mult de concepțiile obișnuite în ce privește moralitatea ?

Constată cu reală plăcere că întrebarea îl luase evident prin surprindere pe doctor. Totuși nu băgase de seamă cum reacționase propria lui soție la această întrebare, pentru că exact atunci îi pusese mîna pe genunchi și el uitase de toate. Acum își da seama că acest gest de tandrețe ar fi putut fi rodul unui calcul. Dar atunci seara îi părăsise liniștit și cam țeapăn. „Fie ce-o fi !" Se grăbi să se înapoieze în biroul său spre a citi jurnalul pînă la capăt.

În sertarul mesei de lucru găsi scrisoarea de anul trecut a soției sale, scrisă cu puțin înaintea operației. Era plină de tandrețe și de paradoxuri prostești cu care nu se putea împăca nici măcar în clipele de maximă amețeală erotică.

„...m-a consultat chirurgul Tamten. Se spune despre el că ar fi excelent, dar ca toți oamenii marcanți nu arată deloc marcant. Mi-a spus că a fost o ușoară criză de apendicită și deocamdată operația n-ar fi necesară. Te rog, așadar, nu veni și nu te enerva. Cînd ai să te înapoiezi, după ce-ți vei fi rezolvat treburile, vom stabili termenul eventualei operații. Nu mi-e frică de operație, n-are să mă ia dracu..."

Acum Widmar se străduia să-și amintească împrejurările în care se petrecuse totul. La plecare își lăsase soția sănătoasă, dar așa cum își da seama abia acum, parcă ușor schimbată sau neliniștită. După vreo șase-șapte săptămîni, primise știrea că se îmbolnăvise. Își întrerupsese imediat tratativele cu asociații săi și telegrafiase că se înapoiază.

Îl oprise cu o telegramă, urmată de acea scrisoare. „Vreau să-ți rezolvi treburile, țin la asta neapărat !"

Își amintea că îl mirase, dar îl și emoționase grija pentru afacerile lui, era ceva nou față de comportamentul ei de pînă atunci. Nu presupusese că era vorba de cu totul altceva. Să-l facă să stea în capitală cît mai multă vreme. Împrejurările care îi păruseră tulburi pe atunci, acum erau perfect limpezi, dacă și le explica din acel punct de vedere. Ținuse cu tot dinadinsul ca bărbatu-său să se înapoieze abia după operație. De era așa, atunci presupunerile Zofiei Dubilanka se dovedeau adevărate.

Simțea că era gata să-i ierte toate cele petrecute în trecut, numai să aibă certitudinea că bîrfelile sînt neîntemeiate și că de cînd erau împreună nu-l înșelase niciodată. Îi era dor de ea. Amintirea mîngîierii ușoare din seara precedentă, cînd ședeau pe canapea, îl umplea de duioșie, deși fără voie. Puse repede capăt acelei duioșii ridicole în situația lui. Ca să capete puteri, deschise jurnalul la pagina unde Zofia Dubilanka descria cu lux de amănunte bîrfelile auzite. Îi era silă. „Nu, acum totul s-a sfîrșit, voi afla adevărul oricare o fi el." Bucuros își aminti ce plănuise legat de croitor. „Asta îmi pică bine ! Ha, ha ! zisese fereastra ! Fereastra ?!"

Lumina becului deveni roșie și ușor mai întunecată, probabil schimbau curentul la uzina electrică, fumul de țigară care umplea biroul deveni liliachiu. Auzi o bătaie la ușă.

— Cine e ? întrebă Widmar și iar își simți păcătoasa de inimă cum se face ghem. „O nouă criză", gîndi.

Curentul de la uzina electrică se schimbă iar, becul avea lumina limpede, dîrele fumului de țigară erau aurii. Continuau bătăile la ușă. Widmar o deschise vîrînd jurnalul în buzunarul lateral. Intră soția lui.

— Nu intra, nu intra ! îi strigă.

Cu o mînă se ținea de inimă și cu cealaltă apăsa jurnalul.

— Nu mă simt prea bine, spuse gemînd, te rog să nu te neliniștești.

Cît pe ce să-și piardă stăpînirea de sine. Își privea soția cu ochii holbați și se mira — unde naiba i-a pierit farmecul ? O clipă i se păru de-a dreptul urîtă, cum asta se însoțise cu o nouă amețeală, nu-și credea ochilor. Poate că pe bună dreptate, pentru că peste o clipă i se păru nespus de frumoasă.

Din nou se clătină, de astă dată își pierdu echilibrul și se prăbuși pe scaunul de lîngă perete. Resimți spaima de moarte care însoțea întotdeauna crizele cardiace. „Dumnezeu să te aibă în paza lui ! voia să-i strige soției, te iert !" dar nu mai era în stare. Avea ca un gîjîit în gîtlej, respirația neregulată și șuierătoare, Widmar își pierdu cunoștința. Soția lui nici nu apucase să-i sară în ajutor cînd își reveni. „N-am să te iert niciodată !" gîndi. Ședea la fel, cu ochii holbați, cu obrazul strîmb, dar respira liniștit.

— Toate numai din cauza vîntului, se plînse.

Ținea să doarmă la el în birou, se cutremura numai la gîndul dormitorului... Deși știa că era de ajuns un singur semn din partea ei să se tîrască spre ea în patru labe ca un cățel... Kyrie elejson, Cristoase, se ruga. Cu ajutorul acestor cuvinte i se părea că se apără de ispitele răului. Cînd închise ușa în urma soției, aproape scrîșnea de mînie : de ce nu-i făcuse semnul ? ! Își pierduse stăpînirea de sine, jocul acesta prea îi consuma nervii. Singurul lucru

care îl salva și-i dădea putere erau izbiturile mereu înnoite, ca ale valurilor, de josnicie. Îl spălau de incertitudini. Își freca miinile și chicotea :

— Am să joc jocul ăsta pînă la capăt. Doar să-mi păstrez cumpătul.

Cu o mînă tremurîndă își turnă într-un păhăruț zece picături de *digipuratum* și le dădu pe gît. Își puse pijamaua portocalie cu revere și buzunare roșii, se acoperi cu pledul și încercă să adoarmă. Jaluzeaua scîrțîia și se bălăngănea, în cămin scînceau și scheunau niște animale și Widmar se sucea de pe o parte pe alta. Se temea de întuneric, lampa n-o stingea toată noaptea. Privea drept înainte și se gîndea la diverse posibilități de a acționa. Între altele hotărî ca a doua zi dimineață, fără să mai amîne, să facă o anume vizită, care i-ar fi putut lămuri multe. „Cum de nu mi-a dat prin gînd mai înainte ? Puteam s-o rezolv chiar de azi." Odată luată hotărîrea, se mai liniști puțin și se cufundă într-un somn adînc însă scurt. Nu ținu mai mult de două ceasuri și era bîntuit de coșmaruri care aveau apoi să se repete în fiecare zi. Printre altele, spre zori visă că în biroul lui intrase ca odinioară Zofia Dubilanka, luase din perete pușca și țintise în el. — Asta pentru ceea ce ai făptuit. Se aruncase asupra ei și-i smulsese femeii deznădăjduite arma. Brusc îl împușcă în mînă și Widmar ca urmare a zgomotului se trezi. Oblonul lovea în fereastră înfricoșător și jalnic. Nu mai putea răbda hărmălaia aceea afurisită. Ieși încetișor prin verandă în grădină, smulse oblonul agățat doar într-o balama și-l zvîrli în boschet. O pasăre ciripi vesel și fără nici o noimă, era ziuă. Widmar își spuse : „E bine că m-am decis, peste trei ceasuri pot fi la el în cabinet."

La ora nouă ieși pe furiș din casă și se duse la „Spitalul Tuturor Sfinților".

Chirurgul Tamten dormise și el prost în noaptea aceea. De două ori îl treziseră pentru bolnavul de la numărul douăzeci și șapte, la ora trei scosese drenul din burta bolnavului și-i schimbase pansamentul. Peste un ceas îl treziseră din nou, pentru că fusese adus de la gară un hamal cu fractură.

Cu toate astea dimineața se trezise ca de obicei vioi, se vîrî sub dușul rece, apa era albastră și înmiresmată, iar chirurgul se bălăci îndelung. Din spatele caloriferului ieși un motan negru și-și îndoi spinarea torcînd. Chirurgul umbla prin odaie în cămașă de mătase galbenă, își aranja cravata și mormăia și el. În sufragerie intră gazda, căreia chirurgul îi zicea fără motiv „mătușă". Îi adusese micul-dejun. Chirurgul spuse :

— Cînd o văd pe mătușa...

Gazda îi turnă cafeaua și-i răspunse :

— Numai să nu răciți, domnule doctor.

Doctorul în cămașă de mătase galbenă continua să umble prin camere și să se privească în oglindă pe cînd își lega cravata. Avea patru odăi. Întunecate, enorme, cu tapete liliachii și bleumarin, ferestrele dădeau spre nord. Motanul cel negru se ținea după doctor și torcea. Pis, pis, îi spuse doctorul și-l mîngîie după ureche. Se priviră ca niște vechi prieteni, și motanul și doctorul aveau amîndoi aceiași ochi galbeni, minunați, asemănători. Chirurgul dădu pe gît cafeaua, îi dădu și motanului să bea din farfurioară și abia după aceea își îmbrăcă pantalonii albi de pînză și halatul proaspăt de medic. Viața lui particulară se întrerupea acum. Deschise ușa grea de stejar, trecu prin sufrageria surorilor și coborî în fugă scările spre cabinetul său din aripa dreaptă a spitalului.

La parter, pe coridor, umblau de colo-colo bolnavii în halate albastre, unul se sprijinea în cîrje și avea piciorul bandajat. Chirurgul trecu pe lîngă ei cu un obraz zîmbitor dar nemișcat, spuse în dreapta și în stînga :

— Bună ziua, bună ziua, și își văzu de drum. Se rostogolea parcă pe coridor sprinten, vioi. Halatul foșnea vesel. Bolnavul cu cîrja îl ajunsese din urmă lîngă cabinetul de roentgen și ginecologie, din care tocmai ieșea o soră călugăriță. Bolnavul întrebă nervos :

— Domnule director, sigur nu e o înrăutățire ? Atunci de ce am lichid la genunchi ?

Directorul spitalului îl bătu pe umăr cu același zîmbet imobil și-l liniști :

— Fleacuri, prostii. Nici o înrăutățire. Totul e pe calea cea bună, și dispăru după ușă. În cabinet îl aștepta tînărul

său asistent, doctorul Rubiński. Chirurgul îi spuse în treacăt:

— Va trebui să-i amputăm piciorul acelui nefericit.

Asistentul se înclină atent și sîrguincios. Chirurgul cercetă trei foi de observație și trecu în ambulatoriul chirurgical.

— Colega, îl strigă din ușă ginecologul, veniți încoace o clipă. Vreți să vedeți un caz interesant de *carcinoma uteri?*

Doctorul Tamten consultă femeia bolnavă de cancer și trecu din nou în sala de pansamente. Doctorul Bogucki îi făcea unui bolnav o puncție, acesta ședea pe o masă iar medicul primar îi înfigea acul între coaste, sub omoplați.

— Vă rog, vă rog, vedeți-vă de treabă, spuse chirurgul Tamten. Apoi după ce bolnavul fu scos afară își dădură bună-ziua. Am avut o gardă grea azi-noapte, spuse chirurgul Tamten. Ce mai e nou?

Medicul primar bombăni pe sub nas că iar a fost cineva călcat de o mașină. Aceste automobile sînt o adevărată plagă, mai rău decît tuberculoza.

— E un bolnav afară cu cotul luxat, directore, mai spuse.

Sanitarul se repezi pe coridor strigînd:

— Cine e cu mîna?

Pe ușă intră un bătrînel, cu haina aruncată pe umăr, chirurgul îl apucă de cotul bolnav și bătrînelul țipă cu un glas subțire, scîrțîit: A... a... a... La care chirurgul cu un zîmbet artificial pe față spuse vesel:

— O nimica toată.

Intră sora călugăriță. Chirurgul nu o observă. Îl întrebă repede pe bătrîn:

— Ai mîncat ceva astăzi? Ai băut numai un ceai? Bine, o să-ți dăm eter.

Bătrînelul fu adormit. Călugărița intră din nou, iar chirurgul isprăvise și se spălase pe mîini, sora veni pentru a treia oară:

— Domnule director, un domn vrea să vă vadă.

— Sînt ocupat acum, și continua să se spele pe mîini.

Se apropie de el tînărul asistent Rubiński:

— Un domn dorește să vă vorbească.

— Am auzit, răcni doctorul și-i strigă sanitarului: pregătiți ghipsul pentru fata aceea cu șira spinării și mai apoi duceți-o la roentgen!

Bătrînelul fusese scos pe targă. Doctorul Tamten ieși pe sala de așteptare, acolo, de pe o bancă, se ridică Widmar și se apropie de el.

— A, făcu doctorul Tamten. Pe mine mă căutați?

— Da.

— Atunci poftiți la mine în cabinet.

Widmar purta un costum maron deschis cu pătrate bleumarin, arăta splendid și plin de sine, dar deîndată ce se așeză în fotoliu, îmbătrîni numaidecît și se vedea cît era de obosit. Își stăpînea enervarea cu o vizibilă dificultate.

— Ați venit la mine în calitate de pacient? îl întrebă chirurgul mijindu-și ochii galbeni.

— Nu întocmai. Mai degrabă în calitate de soț al pacientei dumneavoastră.

După ușă se auzi cineva gemînd, un obiect metalic căzu pe jos, careva rîse.

— Ce vînt! De ce deschizi fereastra?

Chirurgul își ținea mîinile alăturate pe masă și mișca ritmic din degete. Răspunse instantaneu, deși i se păru că după o lungă pauză:

— Vă ascult.

Dar prin minte îi trecu refrenul acela idiot: „Rebeka, oare cu noi ce se va întîmpla"?

— Domnule doctor, începu Widmar cumpănit, dumneavoastră vă datorez viața soției mele.

Chirurgul își înclină capul numai cîrlionți.

— O!...

— Aș vrea să aflu deci de la dumneavoastră cum a decurs cu adevărat operația.

Lui Widmar i se păru că doctorul s-a întunecat, dar imediat chipul i se lumină și îi apăru pe buze zîmbetul convențional.

— Cum a decurs? Foarte bine, dragă domnule.

Widmar îi captă fără nici o dificultate privirea, era rîzătoare, galbenă ca de pisică. Se priviră drept în ochi

fără să clipească. Widmar scoase țigările, și continuînd să-l privească drept în ochi, îl trată cu niște egiptene. Chirurgul Tamten rosti răspicat :

— Din păcate, nu fumez !

— Vă rog să mă scuzați...

De după ușă se auziră gemetele cuiva.

— Pentru numele lui Dumnezeu, închideți ușa ! Apoi se lăsă între ei tăcerea.

— Înțelegeți curiozitatea mea, doctore. Mă tem ca operația să nu aibă niște consecințe care ar apărea abia acum, minți precipitat Widmar.

— Medicina nu cunoaște asemenea consecințe, răspunse chirurgul cu un zîmbet mort.

— Sînt un laic în această materie, se grăbi să adauge Widmar cu o umilință simulată, și totodată se gîndi : „Cît e de greu să joc această comedie ! Trebuie, totuși, să încerc, deși știu prea bine că nu are să se lase dus de nas." Se pare totuși că lasă urme pentru o vreme mai lungă...

Chirurgul continua să tacă.

— Domnule doctor, vă rog foarte mult să-mi răspundeți în ce condiții a decurs operația, întrebă Widmar și glasul îi tremură ușor.

— Cu cea mai mare plăcere, răspunse chirurgul.

— A fost apendicită ?

— Bineînțeles, dacă am fi amînat-o o zi, cred că ar fi fost prea tîrziu.

— A, da ? Soția mea mi-a spus că la început n-ați sfătuit-o să se opereze.

— Eu ? se minună chirurgul. Asta era chiar ciudat. „Asta chiar că nu mai pricep", își spuse. Apoi rosti : S-a petrecut cu un an în urmă, poate că de aceea nu-mi amintesc de această împrejurare. Dar mirarea mea...

— O, scuzați-mă, îl întrerupse Widmar cu o amabilitate ipocrită, poate că m-ați înțeles greșit... Vă amintiți că atunci lipseam din oraș. M-am înapoiat cînd se isprăvise totul, la zece zile după operație, cînd rana era aproape închisă și pansamentul schimbat la două zile. Soția mea nu mi-a povestit niciodată amănuntele legate de boala ei, iar dumneavoastră m-ați liniștit din capul locului, dar... cum stau lucrurile de fapt cu apendicita ? !

Modul în care Widmar îi pusese întrebarea îi displăcu medicului. „Să fie o amenințare ?" dar minimaliză acel ton neplăcut și-i spuse lui Widmar vesel și impersonal, așa cum obișnuia să vorbească bolnavilor :

— Nu v-am ascuns niciodată și-apoi ce sens ar avea, că în cursul operației am descoperit întîmplător, că pe lîngă inflamația apendicului soția dumneavoastră suferea și de niște afecțiuni femeiești...

— Care ? strigă Widmar.

— Anexită, domnule spuse chirurgul cu răceală. E o maladie destul de frecventă și nu prea primejdioasă, de altfel... Dar efectiv nu înțeleg de ce vă interesează niște fapte petrecute cu atîta timp în urmă.

— Nu e nimic de mirare, răspunse Widmar întunecat, și brusc, stăpînindu-și cu greu mînia, azvîrli gîfîind : Mi-ați spus oare adevărul ?

— Cum ? făcu doctorul ridicîndu-se în picioare.

— Mă tem că etica medicală se deosebește de noțiunea despre morală a muritorilor de rînd. Poate că în anumite împrejurări medicul nu are voie să spună adevărul. Poate că îi e chiar interzis să-l spună ! Nu-i amuzant, doctore, că îi e interzis omului să spună adevărul, nu-i amuzant ? Răspundeți-mi măcar la această ultimă întrebare, nu-i așa cum spun ?

— Ba da, spuse medicul, învoindu-se cu neplăcere, aproape cu dispreț.

Apoi se apropie de fereastră, cu spatele la Widmar, ciugulindu-și parcă obrazul. „Ce-o fi făcînd acolo ?" se miră Widmar în treacăt.

— Pot să vă mai fiu de folos cu ceva ? îl întrebă pe Widmar, de acolo de unde se afla.

Mînia și deznădejdea îl cuprinseră intempensiv pe Widmar : „Dă-o naibii de diplomație" și întrebă aproape înecîndu-se :

— Domnule doctor, vă întreb încă o dată, oare nu se ascunde nimic îndărătul acestei operații ? Am impresia, ba ca să fiu sincer, am date să presupun că îmi ascundeți ceva.

— Ce fel de date ?

— În sfîrșit v-am făcut curios, murmură Widmar amenințător. Apoi, gîfîind de mînie, strigă : Vă rog să-mi răspundeți ! Vă rog insistent. Știu că ne înțelegem cu mult mai bine decît ar putea să pară. Sînt extrem de obosit și mă adresez dumneavoastră doar cum te adresezi unui om ! O morală elementară vă cere să-mi spuneți adevărul, oricare ar fi el. Vă rog așa cum poate să roage, în anumite împrejurări de viață, un om pe un altul, mă auziți ? Un bărbat pe un altul !

Chirurgul se răsuci de la fereastră și, întinzînd mîinile, rosti sec :

— Nu sînt un bărbat. Sînt doctor.

Widmar amuți. Ședea în fotoliu, barba neagră, ușor încăruntită, o apucase în pumn, cînd deodată văzu ceva cu totul ciudat. Chipul medicului se schimbase, încît părea de nerecunoscut, nu pricepea în ce consta schimbarea dar pînă la urmă gîfîi de uimire. În loc de ochi, chirurgul avea niște orificii roșii !

„Uff ! oftă Widmar, credeam că-i cine știe ce. Poartă ochelari roșii"...

— Vă cer scuze că nu vă pot consacra timp mai mult, trebuie să mă duc la roentgen. Vă stau dealtfel oricînd la dispoziție cu plăcere.

Se îndreptă spre ușă, însă Widmar nu se da dus. „Ciudat ins, își spuse Tamten, trebuie totuși să-l liniștesc", și imediat, în numai cîteva cuvinte preschimbă convorbirea anterioară într-un soi de glumă, de-ajuns de confuză dealtminteri.

— Domnule dragă, e un fleac, vă spun eu că nu-i decît un fleac...

— Da, dar ce e ? întrebă Widmar.

— Totul nu-i decît un fleac. Vă înțeleg neliniștea, e vorba de sănătatea soției dumneavoastră, dar vă asigur că acum e sănătoasă, pe deplin sănătoasă. Ce-a fost a trecut... Mare lucru o apendicită sau o anexită ! Sînt zile cînd tai zece apendicite ! Pentru noi asemenea operații sînt o nimica !... Deci nu aveți nici un motiv de îngrijorare...... Sau dacă doriți, vă rog, veniți la noi, pe soția dumneavoastră poate s-o consulte oricînd un specialist... E-un fleac !

Widmar se sculă în sfîrșit. „Nu, n-am încotro, trebuie să joc comedia asta mai departe", se gîndi în silă.

— Vă rog să mă scuzați că am fost atît de nervos, doctore, aveam niște presimțiri stranii, și își stinse țigara.

Ieși gîfîind și chirurgul îl auzi vorbind pe sală cu asistentul lui, Rubiński. „Asta-i prost, se nelinişti chirurgul, nu-i bine deloc." Nu-i plăcea asistentul și nu prea avea încredere în el, de aceea îi era cît se poate de neplăcută ideea că Rubiński asistase la operația Rebekăi Widmar.

Acum chirurgul alerga pe culoare, pe ferestre ședeau bolnavii, iar el se uita în dreapta și în stînga zîmbind mort. Halatul și ochelarii pe care îi luase ca să-și acomodeze privirea îi dădeau o înfățișare de automobilist. Prin lentilele acestor ochelari vedea lumea în roșu, ca scăldată în sînge. Intră grăbit în cabinetul de roentgen. Nu mai avea vreme să se gîndească la convorbirea cu Widmar.

Atunci se deschise ușa care da pe coridor, din sala de așteptare ieși Widmar însoțit de asistentul Rubiński, și Widmar îi spunea :

— Prin urmare vă mai văd azi ? O să vă rămîn profund îndatorat..

Se vede că încheiă astfel convorbirea pe care o purtase. Dar nu părăsi spitalul. Bolnavii îl mai văzură stînd de vorbă în curte cu sanitarul Pawel.

— Am o memorie foarte bună, îl asigură sanitarul Pawel, la întrebarea pe care i-o pusese Widmar, îmi amintesc aproape toți bolnavii de cinci ani încoace.

După aceea a fost văzut plimbîndu-se prin parcul spitalului cu sora șefă. Și cu ea purtă o convorbire însuflețită, cînd peste cîteva sferturi de oră părăsea spitalul, avea o părere destul de clară despre operația care îl preocupa atît. Putea s-o reconstituie așa cum a decurs și chiar socotea că pînă seara va reuși să dea la iveală întregul adevăr.

Era, totuși, cuprins de neliniște. Mergea agitat gesticulînd și vorbind singur.

Pe strada Bathory, dintr-un magazin, zbură în stradă o coală cafenie de hîrtie de împachetat, apoi un plic vechi.

Hîrtia fugi în lungul carosabilului, foșnind surd, iar plicul o luă după ea. Sfera aceea mare, cafenie, se rostogoli învîrtindu-se ca o giruetă, pînă nimeri între picioarele unei femei elegante și subțiri, care venea în josul străzii. Rochia ei neagră fîlfîia, hîrtia i se înfășura în jurul picioarelor, reținîndu-și șalul de culoare aprinsă, rîzînd, smulse hîrtia care îi mîngîia genunchii. Și femeia pluti la vale luptîndu-se cu vîrtejul ca un înotător cu valurile dezlănțuite. Hîrtia cafenie goni înainte și plicul o ajunse din urmă. Dar vîntul mai continuă multă vreme să smulgă șalul viu colorat din mîinile femeii înveselite.

Soarele era acoperit de norii care lunecau spre miază-noapte apus.

Mai tîrziu, Widmar însuși povesti că niciodată nu fusese atît de agitat ca în ziua aceea. Îi mărturisi deschis croitorului Gold, că toată dimineața și după-amiaza avusese impresia că în locul inimii avea un soi de mașină infernală, gata în orice clipă să-l arunce în aer.

— Eram ca apucat, îi spunea, poate pentru că în noaptea precedentă n-am dormit și-mi bătea rău inima. În creier mi se încîlcise totul și prea puțin îmi păsa de moralitate, deși despre ea vorbisem doar cu cîteva ceasuri mai devreme. Dacă am cunoscut în viață clipe cînd eram gata să comit o crimă, atunci eram în stare de lucruri mult mai rele, de josnicii și de ticăloșii. Dar, repet, eram ca beat. Pe de altă parte, continua să demonstreze obiectiv, acționam perfect conștient, și în unele clipe mintea mea era ciudat de limpede. Mi-amintesc, de pildă, cum mi-a trecut prin cap gîndul la poarta aceea. A fost ca o iluminare... Lîngă vila noastră se afla o casă cu poarta spartă. Am devenit conștient de ea în decurs de o secundă, dacă nu mai puțin. Tocmai ieșeam de la spital. Lucru de mirare, am văzut poarta în închipuire așa cum trebuie să arate noaptea, deși, după cîte știu, niciodată, n-am privit-o noaptea. Am văzut limpede o adîncitură întunecată și o bucată de burlan. Apoi mi-a ieșit totul din minte pînă s-a făcut seara și am auzit acel țipăt. Dar în adîncul inimii eram mulțumit de ceva, de parcă n-aș fi comis o porcărie, ci o faptă bună, sau de parcă ar fi fost îndeplinit un act de dreptate umană și divină. Tremuram de

fericire. Nu-mi păsa de trecători, dădeam din mîini și vorbeam singur. Cineva chiar m-a zărit și a spus : „Ce-i cu smintitul ăsta ?" Poate că l-am înghiontit, știu doar că mînia mea n-avea margini. „Prin urmare te joci astfel de-a v-ați ascunselea ? Mă lași să te rog iar după aceea îmi spui că nu ești bărbat ci medic ? La ea nu mă gîndeam deloc."

Era cu adevărat de mirare, că în conștiința lui se făcu brusc un gol în care pieri pentru cîteva ceasuri gîndul la soție. Strîngea informații interesante și importante care o priveau pe ea și boala ei; o făcea mecanic și mai degrabă pentru satisfacția fără importanță de a-l îmblînzi pe doctorul nărăvaș. Ceva mai tîrziu, adică atunci cînd rămase singur cu soția, înțelese greșeala comisă ca și faptul că se lăsase dus de un straniu proces psihic : în loc să fie supărat pe ea, se supărase pe doctorul Tamten. Nedreptățise un om care nu numai că nu-i era vrăjmaș, dar cu care ar fi putut trăi într-o deplină prietenie. Din păcate, pentru asta era prea tîrziu.

— De-aș putea măcar o dată să vorbesc cu el sincer ! striga bătrînul Widmar. Sînt sigur că pînă la urmă ne-am înțelege. Atunci cînd l-am zărit, îi spunea mai departe croitorului Gold, intrînd în cafenea cu bastonul și pălăria sub braț, mi s-a părut că el era vinovat de toate. Nu mă îndoiesc că atunci sufletul meu era stăpînit de altcineva, care se străduia să facă în așa fel încît supărarea s-o ocolească pe soția mea și să se abată asupra altcuiva. Tocmai isprăvisem convorbirea noastră, Gold, tu te sculaseși să pleci la fratele tău și ți-ai luat rămas-bun de la mine. Te-am văzut cum te-ai întîlnit în ușă nas în nas cu chirurgul. Păreați mirați amîndoi, vă priveați cu gurile căscate. Apoi chirurgul a zîmbit, a înălțat din umeri și a ieșit pe terasă vesel și țopăind. Tu ai dispărut. Eram puțin supărat pe tine, m-am liniștit văzîndu-te de cealaltă parte a străzii privind prin geamurile cafenelei. Chirurgul s-a așezat la trei măsuțe distanță de mine, i-au adus apă gazoasă și coniac, după aceea zărindu-mă m-a salutat. Pe terasă, în afară de noi, aproape că nu era nimeni. Altădată, eu însumi într-o după-amiază fier-

binte și vîntoasă ca aceea aș fi dormit și nu m-aș fi dus nicăieri, acum eram nevoit să gonesc prin tot orașul ca ultimul misit. Prin urmare nu era nimeni lîngă noi. Puteam vorbi de la o masă la alta fără să ne părăsim locurile.

— Văd că ați scăpat mai devreme astăzi, îi zic.

— Păi, am fugit de acasă. Mi-am terminat garda. Iar acum aș vrea să ascult niște muzică. I-am spus atunci că la cafeneaua noastră în loc de muzică poate asculta concertul pisicilor. Sper că nu v-ați supărat pe mine, am adăugat, pentru venirea mea intempestivă de azi la spital. Trebuie să recunosc că am avut un vis urît legat de soția mea, sînt neurastenic, m-am speriat și am dat buzna de dimineață ca un nebun. Prost lucru nervii ăștia. Sper că nu-i veți spune nimic despre vizita mea. În privința asta m-a liniștit pe loc, pe de altă parte răspunsul lui liniștitor a avut asupra mea un efect foarte prost.

— Nu-i voi spune nimic soției dumneavoastră, puteți fi liniștit.

— Vă mulțumesc, m-am grăbit eu să-l asigur. Dar, continuă el, nu v-aș spune nimic nici dumneavoastră, dacă ea m-ar ruga să tac. Medicul, avocatul și preotul nu au dreptul să dezvăluie tainele.

Nu mi-am dat pe față emoția, deși mi-a venit greu. Cu răspunsul acesta lipsit de prevedere parcă ar fi pus în mișcare mecanismul mașinii infernale pe care o purtam în piept de dimineață.

— Firește, am spus, n-aș vrea să pun întrebări indiscrete.

Mecanismul ăsta lucra odată cu inima, tot mai intens și mai cu îndemînare. I-am cerut scuze chirurgului și am fugit după tine pe stradă. Ai văzut și tu că arătam ca un somnambul, presupunînd că un somnambul poate vorbi. Chirurgul ședea la locul lui și bea coniac. Se gîndi la ceva îndelung, pînă ce, în sfîrșit, îmi aduse la cunoștință că este surmenat și că poate de aceea i se strică firea. Se plictisește grozav la noi în oraș, aproape că nu se duce nicăieri.

— De ce nu veniți mai des pe la noi ? l-am întrebat.

M-a privit suspicios.

— Am fost la dumneavoastră abia ieri.

— Vă poftim să veniți și azi, oricînd doriți, l-am invitat prompt, ca să nu simtă în vocea mea vreo umbră de ironie. Soția mea se va bucura sigur revăzîndu-vă, am adăugat aproape sfidîndu-l. Sfidarea era tot ce-mi mai rămăsese. Lucrurile arătau de parcă mi-aș fi vîrît mîna în buzunar și de acolo l-aș fi amenințat cu pumnul. Din păcate nu aveam nici un fel de dovezi și toate presupunerile mele puteau fi ușor spulberate, asemeni calomniilor Zofiei Dubilanka. Trebuia neapărat să caut acele dovezi. Am hotărît să le facilitez amîndurora și mai ales soției mele, să poată face orice fără să se teamă.

— Dacă vreți, mergem acasă la mine, i-am propus cu ospitalitate. N-a vrut să accepte. M-a mirat chiar încăpățînarea cu care refuza. Apoi a mai băut un pahar de coniac și s-a uitat înăuntru. Se uita atît de concentrat și cu atîta încîntare, de parcă cine știe ce descoperire uluitoare ar fi făcut. Avea totodată o expresie încîntată, fericită și desfrînată, de parcă ar fi privit niște poze deocheate. Cu toată starea în care mă aflam, mi-a atras atenția. Părea cam jenat cînd l-am întrebat ce s-a întîmplat. Mi-a explicat cu un zîmbet enigmatic, că îi place arta bizantină și că-n răsfrîngerile sticlei zărise ceva ce-i amintea un anumit model. Imediat după aceea s-a învoit ușor să accepte invitația mea. Pe drum a vrut chiar să mă ia de braț, m-am tras în lături nemulțumit.

Ce s-a mai întîmplat după aceea nu mai știu exact, e un simțămînt chinuitor și stînjenitor. Amintirile mele se întrerup la un moment dat și nu izbutesc cu nici un chip să le mai înnod. Cîteodată mi se pare că seara aceea nici n-am trăit-o cu adevărat, că am visat-o doar. Am uitat și destule lucruri importante, nu-mi amintesc deloc, de pildă, ce făcea soția mea și cum arăta. Știu că ședea pe divan, dacă era ea sau nu, n-aș putea spune.

Cînd Widmar i se plîngea astfel croitorului Abraham Gold, acesta îl asemuia în sinea lui cu fiu-său, cu Boruch, care suferea de ceva asemănător. Comparîndu-i, nu știa cît de aproape se află de adevăr, întrucît starea probabil maladivă a lui Widmar se apropia de epilepsie. Oricum atunci cînd cei doi, chirurgul și Widmar, intrară în casă,

acesta din urmă arăta atît de rău, încît tapetele și perdelele din salon păreau pălite în comparație cu fața lui galbenă.

Rebeka îl primi cu răceală. Nu-și manifestă în nici un fel mirarea la vederea musafirului. Widmar și-o explică zicîndu-și că probabil îl invitase pe chirurg, firește, în așa fel încît soțul să n-o știe.

Prezența femeii îi aduse imediat pe cei doi bărbați într-o stare de catalepsie spirituală și fizică. Ambii, atît Widmar cît și chirurgul, vorbeau și se mișcau ca în vis. Nici unul nici celălalt n-ar fi putut repeta după numai un sfert de oră ce spuseseră, nici măcar în parte. Deși era vorbărie goală, avea o profundă tramă interioară strict de natură sexuală. Sub învelișul de expresii și cuvinte anodine se simțea o neliniște de excepțională tensiune senzuală. Era ca o îmbinare abracadabrantă de gol cu ceva avînd un conținut, de incertitudine cu ceva de netăgăduit.

Rebeka ședea pe divan, deși prezența ei părea ireală. Ea însăși aproape că nu exista. Gîndurile și aura ei psihică nu ocupau în timp și spațiu nici un loc. Puteai privi prin ea ca prin sticlă sau ca spre adîncul unui hău. Existența ei părea neverosimilă și chirurgul se întreba din cînd în cînd dacă nu cumva e o fantomă. O atare irealitate și, s-ar putea spune, fantasmă, îl irita cel mai tare pe chirurg, se disprețuia ca bărbat că e în stare să consacre atîta timp unei fantome proaste femeiești.

Pe de altă parte existența ei, o existență care își impunea prerogativele tuturor, era de netăgăduit. Cu toate că acolo, pe canapea, părea să nu se afle nimeni, să nu șadă nimeni în acel loc, se știa totodată cu certitudine, că acolo e o făptură informă, sau mai degrabă suma abstractă a unor proprietăți omenești. În felul său era un monstru, alcătuit din îmbinarea ciudată a unor priviri, zîmbete, mișcări din umeri, picioare și sîni de femeie, mai ales însă din senzualitate și parfumuri. Umplea întreaga încăpere, în care se instalase starea de spirit de la ședințele de spiritism.

Pe canapea ședea un spirit care se materializa din timp în timp sub ochii lor...

Chirurgul se simți cuprins iar de dragoste și dor, apoi atmosfera erotică îi stîrni dureri de cap, se ridică să plece. Era seară, era zăduf. Rebeka se uită în ochii galbeni ai chirurgului, acesta îi sărută mîna, soțul întoarse capul.

Din momentul acela, Widmar își amintea foarte bine tot ce se petrecuse. Și a fost așa :

— Vă așteptăm mîine, îi spusese.

— O, nu, răspunsese chirurgul. Mulțumesc. Nu se poate zilnic.

Widmar îl luă pe chirurg de braț și îl duse în vestiar, unde acesta își apucă pălăria și bastonul cu un gest smucit, zicînd :

— Vîntul nu se domolește.

— Nu, n-a stat.

Amîndoi zîmbiră, amîndoi se salutară binevoitori dar rezervați, Widmar își mîngîie bărbița iar doctorul ieși imediat pe veranda de piatră. Prin ușa deschisă intră un aer fierbinte care-l izbi pe Widmar peste obraz ca din gura unui cuptor încins. Închise cu greutate ușa, apoi se înapoie curînd în salon. În același răstimp soția lui stinsese lumina în salon și trecuse în odaia ei.

Widmar era surescitat și profund indignat. Gîndurile îi goneau spre doi poli diferiți, în două direcții paralele — că doctorul Tamten a ieșit în stradă — că sigur soția lui are să-l părăsească în pragul dormitorului.

Își aprinse o țigară, mîna îi tremura. În ușa deschisă a dormitorului, pe un fond portocaliu, se ivi silueta întunecată a soției. Widmar o întrebă :

— Rebeko ? și în sinea lui oftă ușurat : „Doctorul Tamten a plecat“. La lumina pîlpîită a țigării distinse obrazul iubit. Soția lui sta nemișcată, poate că aștepta.

— Rebeko ? repetă întrebător. Își spunea : „Oare îmi va face semn cu degetul ?“ Îi era dor de ea ca unui logodnic tînăr, era gata să îngenunchie și să-i sărute picioarele. Cum ea nu dădu nici un semn pe care-l aștepta, strigă în sufletul lui mohorît : „Doar am dreptul la ea, chiar legal, în conformitate cu codul !“ Rupse țigara în degete, se risipiră scîntei spre covor. Începu să vorbească amenințător și totodată parcă distrat :

— Rebeko...
Nu-l lăsă să termine. Înțelese imediat și-i răspunse :
— Știi că nu mi-e bine de cîteva zile!..
„Cum am putut să uit ?" se miră Widmar, și totodată și-l aduse iar aminte pe doctor. Rebeka îi întinse obrazul, ca pentru un sărut, Widmar tresări, aruncă țigara ruptă în scrumieră și făcu un pas înainte. În aceeași clipă, chiar în stradă, înapoia ferestrelor, răsună un strigăt, apoi un pocnet. Widmar cu mîinile întinse făcu încă un pas înainte, Rebeka se trase spre dormitor, era roză în lumina lămpii, Widmar, în schimb era în umbră. Întrebă trăgînd cu urechea :
— A strigat careva ?
— Nu, răspunse Widmar. Stătea în prag, smucindu-și barba.
Și tot în aceeași clipă, pe stradă se auzi un strigăt și din nou un pocnet. Atunci soția îi ceru cu asprime :
— Deschide fereastra și vezi ce s-a întîmplat pe stradă. Sigur a strigat careva.
— Nici pomeneală, spuse, dar ascultător deschise fereastra, privi în noapte și întrebă tare :
— Ce s-a întîmplat ?
— Nimic, și chirurgul Tamten o luă pe stradă în jos.
Era beznă, cînd coborî treptele casei lui Widmar. Vreme oribilă, vîntul continua să sufle. Chirurgul coborî pe trotuar și deodată simți cum îl cuprind din nou presimțirile rele. „Trebuie să pun capăt acestor superstiții muierești", gîndi. Presimțirile rele și așteptarea unei primejdii, care îl chinuiau de cîteva zile, se preschimbaseră în ziua aceea în certitudinea de nezdruncinat, o simțise limpede în timpul vizitei lui Widmar la spital, că seara va aduce cu sine o nenorocire.
Făcu trei operații, se înapoie acasă, hotărînd să nu se ducă nicăieri, nici chiar acolo unde se ducea zilnic. Mîncă prînzul, motanul negru ședea pe masă mormăind și privindu-l, apoi intră gazda lui și doctorul i se adresă :
— Cînd ai vedea-o pe mătușa...
Gazda îi răspunse :
— Ar fi bine, să vă culcați puțin după masă.

Chirurgul n-avea însă chef să doarmă, se așeză la birou și începu să scrie o scrisoare adresată unicului său prieten, docent la o policlinică vieneză, Wilhelm von Fuchs. Unul din paragrafele scrisorii suna în felul următor :
„M-a vizitat astăzi soțul pacientei mele, pe care îți amintești, am operat-o amîndoi, cînd ai fost la mine în concediu. Istoria acestei operații și rolul pe care l-a jucat în viața mea, îți sînt, Willi dragă, bine cunoscute, deși mă tem că încă nu le apreciezi cum trebuie importanța. Soțul dorea, ca să mă exprim așa, să provoace o coliziune între conștiința umană și cea medicală, ar fi fost destul de amuzant, de nu era înfățișarea lui posomorîtă și de nu m-ar fi chinuit cele mai rele presimțiri. Pe nepusă masă mi-a pretins un răspuns, pe care, firește nu i l-am dat, fiindcă nu puteam să i-l dau.
Nu știu ce pune la cale, dar știu sigur că mă bănuie de relații cu soția lui. Simt că Rebeka devine în existența mea o prezență fatală. Sînt incapabil să nu mă gîndesc la ea în fiecare clipă liberă. O am mereu înaintea ochilor, peste tot îi văd obrazul oacheș și linia aceea neobișnuită despre care, îți amintești doar, am mai vorbit. Singura salvare pentru mine e lucrul. Așadar, muncesc mult...
În încheierea scrisorii, chirurgul mai adăugase :
„În ce-l privește pe asistentul meu R. — ai avut dreptate. Trebuie să-l înlătur, deoarece n-am încredere în el nici ca medic și nici ca om. Pe lîngă asta e lipsit de tact și știu că mă bîrfește în fața străinilor..."
În cele patru camere înalte și îndreptate spre nord se întunecase și se făcuse neplăcut. Cu toate că decisese să nu se ducă nicăieri, se schimbă și se parfumă, iar după gustarea de la ora cinci, spre propria lui nemulțumire, părăsi spitalul.
Se privi pieziș, se cercetă din toate părțile ca la roentgen, și ajunse la concluzia că boala lui a avansat mult și că n-are să scape fără o intervenție chirurgicală — să-i zicem — fără o amputare sentimentală. „Am hotărît să nu mă întîlnesc cu ea astăzi," își nota scrupulos, ca la o foaie de observație clinică, cu toate astea știu foarte bine că am s-o caut, pînă ce am s-o găsesc și am s-o văd. E ca

un viciu, am nevoie de ea și de prezența ei, tot mai des și în doze tot mai mari. Încercările mele de a lupta împotriva ei, constînd în reducerea treptată a dozelor, au eșuat. Trebuie s-o rup cu ea și să mă întorc la alte femei. Acesta este *remedium amoris*. Dar oricare altă femeie, pe care i-o sugera închipuirea cu scopuri curative, îi amintea de o proteză pe care i-o oferi unui bolnav în schimbul piciorului amputat. „N-am ce-i face — gîndi el la urma urmei, mai bine așa decît să ajungi un vicios." Din păcate, mai avea capacitatea tinerească de a desconsidera problemele importante atunci cînd ele se aflau în afara vieții sale spitalicești. „Dealtminteri nu-i pasă nimănui de lucrul acesta, e o chestiune de-a mea particulară, își spunea. În fond nimic extraordinar, lucrul se tot repetă de la Adam ; atracție firească pentru o femeie, de presupus o fericită potrivire sexuală, o selecție lăuntrică corectă etc. De fapt care pentru o secundă de fericire senzuală, oamenii nu dau totul ? Era un ins senzual, uneori pînă la libertinaj, dar știa totodată să unească aceste înclinări cu o sensibilitate de-a dreptul lirică. „Rebeko ! repeta pe un ton sărbătoresc, încîntat doar la gîndul despre femeia iubită, cînd am să zăresc din nou linia neasemuită a trupului tău, pîntecele tău împresurat de crini ?" Peste o clipă însă, se preschimbă, deveni ușuratec și cinic, așa că încheie fraza anterioară, aproape solomonică, printr-o exclamație necuviincioasă, printr-o spusă de-a bărbaților — „Nouă, oamenii simpli, ne e gîndul doar să ne culcăm cu o femeie", sau chiar cu ceva încă mai nedemn.

Năvăli la cafenea cu un cîntec pe buze. Nu-l mai supăra nimic, nu-i mai păsa de nimic. Spitalul, operațiile, bolile, bolnavii, moartea — toate rămăseseră undeva în urmă. „Rebeko, lasă omul în pace, nu-l mai chinui !" fredona într-o doară, cînd se întîlni nas în nas cu Abraham Gold. Buna dispoziție se risipi. Chirurgul îl privi pe croitor surprins, acesta deschise gura.

— Ai devenit un obișnuit al cafenelei, bombăni chirurgul și sufletul i se umplu de presimțiri rele, dar ridică din umeri și cu pași săltăreți trecu mai departe. Chelnerul îl salută :

— Apă și coniac ?

— Da, da, răspunse și la trei mese distanță îl zări pe Widmar, arătînd ca un om care a suferit de rău de mare. Obrazul lui neobișnuit de frumos era palid și înfricoșător, iar în ochi avea o strălucire aproape voraee.

— Vă mai salut odată, domnule doctor ! Azi ați scăpat mai devreme ? strigă, chirurgul pipăi satisfăcut buzunarul din spate al pantalonului. La fel de satisfăcătoare era pentru el conștiința celor șase gloanțe și a unuia pe țeavă ! Cu toate astea răspunse pașnic :

— Am fugit de acasă, sînt surmenat — și continuă să bea coniac cu apă sifonată și gheață, înăbușindu-și neliniștea. Mai tîrziu se apropie de el Widmar și începu să-l invite :

— Neapărat trebuie să veniți, vă așteptăm și eu și soția...

Stăruința lui Widmar i se păru chirurgului ceva necuviincios și primejdios, instinctul de conservare îi poruncea să se apere din răsputeri, refuză deci aproape brutal :

— Nu, spuse, din păcate, nu !

Mai bău niște apă cu coniac, aruncă întîmplător o privire în pahar și oftă de emoție. Iar îi vuia capul de amor, pe fundul păhăruțului zări o femeie goală. Îi recunoscu pîntecele, a cărui linie o știa pe dinafară, și obrazul minunat, smead, de madonă bizantină. Ah ! se pomeni gemînd. Îl cuprinse dorința violentă s-o revadă imediat, indiferent de ce s-ar fi întîmplat după aceea, Widmar însuși se preschimbă într-un înger care avea să-l ducă în rai, „fie și în iad", gîndi.

— Să mergem, să mergem, rosti vesel și luă „îngerul" de braț.

„Dacă acea stare de extaz ar fi durat mai mult, își aminti după aceea chirurgul, cine știe dacă pînă la urmă nu l-aș fi sărutat pe Widmar, mărturisindu-i tot adevărul. Puteam să-mi ies cu totul din minți și să-i cer mîna nevestei sale. Dar curînd după aceea buna dispoziție se risipi și mă cuprinse o neliniște inexplicabilă, care nu se potoli nici după ce am zărit-o pe Rebeka. Aș zice, dimpotrivă, că bucuria întîlnirii noastre îmi sporea neliniștea.

Niciodată încă femeia aceea nu exercitase asupra mea o asemenea stare de irealitate. De pildă, puteam perfect să-mi închipui pe sub rochie trupul ei, pe care îl știam în cele mai mici amănunte, inaccesibile propriului ei soț, totuși, pur și simplu nu știam dacă acest trup există. Mai mult chiar, nu eram în stare să stabilesc, așa ca de obicei, dacă era frumos sau urît, bănuiam cîteodată că de fapt n-o știe nimeni.

Îmi amintesc că în seara aceea, povestea lucruri nevinovate într-o manieră indecentă, în așa fel încît la un moment dat, am avut impresia că a căzut de pe ea rochia și că o vedem goală. Asta era prea mult. Simțeam că starea mea de spirit îi produce o plăcere aproape sadică. M-am silit să plec. Neliniștea mea sporea într-una, și cînd am ieșit în stradă, toate presimțirile rele se întreiseră. Îmi ințețea nervozitatea și starea proastă acea vreme oribilă."

Vremea era proastă într-adevăr. Vîntul te lua pe sus. Rafalele lui aduceau cu sine miros de frunze putrede și de putregai de toamnă. Chirurgul blestemă vremea, rămase nemișcat o vreme, așteptă ca privirea să i se obișnuiască cu întunericul, apoi o luă cu pași repezi pe stradă în jos. Trecuse de casa lui Widmar, ajunsese lîngă clădirea vecină cînd, dintr-o poartă stricată, îi ajunse la ureche un rîs încet. Se opri. Chirurgul se trase în lături, umbra venea asupra lui, apoi auzi un glas întrebîndu-l :

— N-aveți cumva un foc ? domnule doctor.

Cînd amintea de această întîmplare, chirurgul sublinia întotdeauna că lucrul cel mai rău fuseseră tenebrele care învăluiau totul și decurgînd de aici dezorientarea psihofizică. „Bezna era atît de adîncă încît aveam impresia că mă aflu într-o sticlă goală de cerneală. A fost o adevărată minune că am reușit să deslușesc cotul rupt al burlanului lîngă o fundătura, probabil o poartă. Burlanul cred că a fost cel care m-a salvat. Mergeam foarte repede și, dacă nimic deosebit nu mi-ar fi atras atenția, sigur nu m-aș fi oprit. La un moment dat însă am zărit la stînga mea, o linie neagră, verticală, frîngîndu-se în unghi drept. M-am dumirit ciudat de iute că era conturul burlanului de ploaie. În clipa în care o gîndeam, am observat spre marea mea spaimă că linia verticală s-a rupt pe neașteptate, s-a rotunjit spre exterior, a devenit convexă și umflată, în sfîrșit a luat forma unui cap și a unor umeri de bărbat. Schița acestei siluete masculine se întipări numaidecît pe retina mea. Apoi se auzi rîsul cuiva, iar eu m-am tras îndărăt cu un pas. Am cunoscut atunci sentimentul de neputință și de slăbiciune, pe care le stîrnește în noi bezna. În fața unei primejdii adevărate, însă la lumina zilei, un om chiar și dezarmat se simte cu mult mai în siguranță decît omul cel mai bine înarmat în fața unei primejdii scornite, dar în întuneric. Chiar și să lovești în ceva este incomparabil mai greu pe întuneric decît pe lumină. Personal am avut o vreme impresia că m-am dezobișnuit să-mi folosesc mîinile și picioarele."

— Nu fumez, spusese chirurgul destul de liniștit.

— Păcat.

Vîntul urlă înspăimîntător, o siluetă înaltă masculină se aplecă deasupra chirurgului, care simți o lovitură de ciomag pe umeri și în cap, se clătină pe picioare și țipă fără să vrea. Mai degrabă supărat decît speriat fugi îndărăt, în direcția casei lui Widmar, în beznă se pomeni lovit din nou cu ciomagul și căzu. Pe pămînt se simțea cu mult mai în siguranță. Se ridică sprinten, ca o pisică, într-un genunchi, scoase browningul și trase la întîmplare. Brusc simți chiar lîngă el prezența unui bărbat, întinse brațul, pipăi mîna cuiva și mai trase încă o dată. Se auzi un geamăt, apoi tupăit de pași, cineva o luase la fugă pe trotuarul din lemn.

Chirurgul își fluiera melodia, cu revolverul în mînă privi vesel și disprețuitor la ferestrele locuinței lui Widmar, una dintre ferestre se deschise și peste pervaz apăru bărbița lui Widmar.

— Ce s-a întîmplat ? strigă Widmar.

— Nimic, răspunse chirurgul și trecu strada.

Widmar continua să se uite încă o vreme după el. Doctorul ajunsese la întretăiere, apucase și să se urce în trăsură și să se îndepărteze cu vreo sută de pași, mai înainte ca bătrînul Widmar să închidă fereastra. După ce-o făcu și se întoarse, o văzu pe soția lui în fața sa.

Între timp doctorul, grăbindu-l pe vizitiu, ajunsese la spital. Din fericire nu ieși nimeni să-l întîmpine, prin

urmare aici totul era în regulă, în timp ce urca scările spre apartamentul său îl zări pe medicul primar Bogucki certîndu-se nu ştia pentru ce cu sanitarul.

— Domnule, asta e un păcat, spunea medicul cel în vîrstă cu glas răguşit, de ce n-aţi anunţat hemoptizia de la etajul al doilea ? Bolnavul a sunat timp de trei sferturi de oră. !... Unde e sora şefă ?... vorbea tremurînd, aproape gata să plîngă. Cu barba căruntă, cu fruntea lucioasă şi pleşuvă, medicul primar îl zgîlţîia pe sanitar, ca şi cum i-ar fi putut transmite întreaga lui iubire de aproape şi toată neliniştea ce-o încerca pentru vieţile omeneşti ce le erau încredinţate.

— Ascultaţi colega, i se adresă doctorului Tamten, directorul spitalului. Două hemoragii, probabil din cauza vîntului, o singură soră nu va face faţă... Aş putea eu însumi, dar eu...

Chirurgul se înclină în faţa lui cu gravitate. Niciodată nu-i spunea bătrînului „domnule coleg", ci numai „domnule doctor".

— Am să fac tot ce-mi veţi cere, domnule doctor. O a doua soră ? Fireşte, fireşte... vorbi, ţinîndu-se de cap.

Doctorul în vîrstă se sperie :

— De unde ai, dragule, cucuiul ăsta pe frunte ?

La care, chirurgul îi răspunse :

— Un accident, domnule doctor.

Bătrînul se sperie încă şi mai tare.

— Un automobil ? ! spuse aproape strigînd.

— Nu, răspunse chirurgul zîmbind, un ciomag.

Pe scară se strecură pe lîngă ei sora. Bogucki îi spuse :

— Vă rog, nu umblaţi cu maşina niciodată, numai Dumnezeu ştie pe ciţi.i-a nenorocit.

Chirurgul cunoştea spaima bătrînului de automobile şi-i repetă, zîmbind încă o dată :

— Un ciomag...

Doctorul cel vîrstnic nu mai avea vreme să stea la taclale. Ştergîndu-şi ochii fugi la bolnavul său cu hemoragia, murmurînd pe drum :

— Am să stau eu la noapte cu el. De ce să le mai chinuim pe surori ?

Directorul spitalului îl privi pentru prima oară serios şi cu tristeţe. În vîrfuri, ca să nu facă zgomot, trecu prin

coridor, apoi îi ceru surorii să aibă grijă de medicul primar, nelăsîndu-l să se obosească peste măsură.

— A, da, încă un lucru, adăugă, dacă ar aduce pe un rănit de un glonte de revolver, vă rog să mă treziţi. Acasă îşi spălă umflătura de la cap. Cucuiul era neimportant. I se adresă motanului spunîndu-i : Chiţ, chiţ, iar acesta se arătă foarte mulţumit şi-şi arcui spinarea.

În acest timp, Widmar şedea în biroul său şi mînios frunzărea scrisorile soţiei. „Oare am să aflu vreodată de ce zîmbea ? Ce însemna acel zîmbet, de adineauri ?" Cînd după întîmplarea cu chirurgul şi ţipătul acestuia din stradă, închisese în sfîrşit fereastra, se răsucise şi o văzuse în faţa lui. Pentru prima oară în viaţă o vedea parcă îngîndurată.

— Doctorul Tamten a fost cel care a strigat, rosti ea în cele din urmă.

— Da de unde ! îi răspunsese pe un ton liniştitor. L-am văzut cu ochii mei cum trecea calm strada.

— Ştiu că el a strigat, repetă şi atunci Widmar observă deodată că pe obrazul ei s-a ivit un zîmbet, iar zîmbetul acesta îl descumpăni cu totul. „De ce o fi zîmbind ?" se întreba neînţelegînd şi plin de nelinişte. Şi, ajuns la el în birou, încă multă vreme rămase tulburat de impresia aceea stranie. „A zîmbit. Dar de ce oare ?" Furios întorcea paginile, dar în scrisori nu găsi nimic, deşi hîrtia însăşi îi mirosea a trădare şi minciună.

A doua zi, croitorul se duse la uzina electrică locală să se întîlnească cu fratele său, Izaak, electrotehnician, şi să-i înmîneze o anumită sumă de bani drept plată pentru bătaia aplicată directorului „Spitalului Toţi Sfinţii", doctorul Tamten.

Copiii şi-i lăsase jucîndu-se în curte. Boruch ţinea în mînă un zmeu mare, iar Anielka şi-l ţinea pe al său de coada lui lungă făcută din şireturi de cîrpă. Boruch era roşu, Anielka, neagră.

Vîntul nu încetase să bată de trei zile, scoruşul care creştea în mijlocul curţii îşi pierduse toate frunzele, mănunchiuri de scoruşi se legănau ca bete iar trunchiul copăcelului era plesnit. Se apropia toamna tîrzie. Totuşi zilele

mai erau arzătoare, iar nopțile, din cauza vîntului fierbinte, zăpușitoare și nesuferite.

Lui Boruch îi mergea prost ca de obicei: sora lui spărsese o cană și dăduse vina pe el; un cîine mare, alb, cu o pată cafenie pe nas se ivise le ei în curte și nu voia să mai plece de acolo, iar pînă la urmă zmeul cu care se jucase pînă atunci, îi scăpase brusc din mînă și pierise pentru totdeauna în spațiul necuprins. Dealtminteri la toate astea contribuise și o doamnă străină, ciudată, doamna care se ivise în fereastră.

Se întîmplase cam pe la ora prînzului, croitorul plecase la uzina electrică, Boruch meșterea ceva la zmeul lui, iar soră-sa îl ajuta ținînd zmeul de coadă. Vîntul zbîrlea chica roșcată, ca frunzele sîngerii de toamnă, a lui Boruch. Sus se auzi un zăngănit. Boruch ridică fruntea și zări fereastra de la clădirea alăturată deschizîndu-se larg, la primul etaj. Boruch era foarte scund și gardul îl împiedica să vadă ce se petrece la acea fereastră, deci fugi spre celălalt capăt al curții și se urcă pe grămada de gunoi. Ținea strîns în mînă zmeul, Anielka, sîcîitoare și rea țipa trăgînd cu coada zmeului, Boruch, numai ochi, n-o auzea. În fereastra deschisă a casei pe peste drum stătea o doamnă pe care o știa un pic, înfricoșătoare și totodată atrăgătoare. Doamna aceea își pieptăna părul scurt și creț, iar privirea îi rătăcea undeva peste acoperișul casei lor. Cel mai tare îl înfricoșa faptul că nu avea o rochie pe ea. O cămașă crem, din dantelă, îi lunecase pe un umăr, îi vedea trupul gol și sînul ciudat de roz. Culoarea aceasta roz, nefirească, îl neliniștea pe Boruch. I se părea înfricoșătoare și dulce totodată, și era convins că, dacă ar fi lins-o cu limba, ar fi avut gust de caramea. Cel mai mult îl neliniștеau, ba chiar îi stîrneau sila, sînii, a căror formă de săculeți era pentru el de neînțeles ba chiar neplăcută. „La ce servesc acești saci?“ se întrebă cu înțelepciune, chiar atunci Anielka răcni de jos unde se afla:

— Dă-te jos de pe grămada de gunoi! Afurisitule!

El însă nu se dădu jos pentru că se uita cu gura căscată la doamna cu pielea ca o caramea, grețoasă și ciudată. De supărare, Anielka plînse de-a binelea, doamna încetă

să-și mai pieptene părul, se uită la cîine, la Anielka, la Boruch. Înălță uimită sprîncenele, își arătă dinții frumoși și le strigă cu un glas vesel, însă Boruch simți că veselia era prefăcută și că glasul doamnei era rău.

— Tu de colo! strigă doamna. Ce faci? Tragi cu ochiul la mine, mucosule?

— Nu sînt un mucos, răspunse Boruch cu seriozitate, sînt poștaș.

— Ia te uită! rîse tare doamna.

Boruch avea o ureche extrem de sensibilă la minciună, îndată descoperi că rîsul era fals. Doamna dezbrăcată se mișcă neliniștită la fereastră și adăugă:

— Să nu spui nimănui că m-ai văzut! Bine, domnule poștaș?

Trupul gol se aplecă mult pe fereastră, umerii înfricoșător de roz se scuturau, doamna rîdea din toată inima, sincer și vesel, așa încît pînă și Anielka încetă să mai bocească, iar cîinele cel mare, alb, cîinele de pripas, dădu mulțumit din coadă. Pe micul Boruch nu-l puteai duce cu una cu două, el nu avea încredere în rîsul doamnei și se zgîia la ea cu suspiciune. Băiatul ăsta avea un dar rar și de preț. Unii copii, aproape din leagăn aud sunete și cuvinte sau văd imagini și după aceea ies din ei artiști mari. Boruch avea un talent mai neobișnuit și prețios, avea urechea făcută într-un fel minunat, așa încît surprindea din zbor cea mai măruntă nesinceritate umană și reacționa ca un diapazon la minciună și la adevăr.

— Hei, domnule poștaș, îi strigă doamna dezbrăcată de la fereastră, unde-ți sînt scrisorile?

Vîntul se năpusti șuierînd, scorușul gemu, apoi vîntul îi smulse zmeul din mînă și-l înălță sus spre tării.

— Aoleu! răcni Anielka.

La început Boruch se tulbură, după aceea bosumflat și triumfător strigă:

— Iată scrisoarea mea! și arătă în sus, auzea cu urechea lui lăuntrică faptul că spune adevărul.

Într-adevăr, zmeul se înălța ca o scrisoare albă spre cer, tot mai sus și mai sus, pînă ce dispăru din fața ochilor. Doamna făcu un gest disprețuitor cu mîna și repetă:

— Să nu spui nimănui, apoi închise iute fereastra. Trase şi perdeaua crem de dantelă.

— Ce-ai făcut cu zmeul ? ţipa lamentîndu-se prin toată curtea Anielka, iar cîinele îi ţinea isonul lătrînd ca un bas.

Boruch lunecă de pe grămada de gunoi, şi, din motive necunoscute, plînse. Lacrimile la el precedau întotdeauna spasmele şi leşinul, prin urmare, în curînd zăcea întins sub scoruş, dînd din picioare. Din fericire asta s-a petrecut după ce croitorul se înapoiase acasă.

Sosise or mai degrabă zburase alungat de vîntul puternic şi şuierînd năprasnic. Cum obişnuia, Abraham închise portiţa cu grijă, şi privi în jur cu frică, puţin enigmatic în infinita lui urîţenie. Se uita în toate părţile, de parcă l-ar fi pîndit cineva rău intenţionat. La cer se uita tot aşa, de, parcă şi acolo ar fi stat ascuns un vrăjmaş.

— Boruch, de ce plîngi ? strigă la băiat.

— M-a bătut iar, minţi Anielka.

Boruch era schimbat la faţă, plîns. Începu să îngaime ceva despre o doamnă la fereastră. Croitorul se arăta foarte impresionat de această povestire. Curiozitatea ţîşnea din el odată cu saliva din gură.

— Care doamnă ? Unde ? La ce fereastră ? Era palid şi tremura de spaimă. O doamnă ? Fiule, Boruch al meu, spune cum arăta ? Îţi aminteşti că avea părul negru ? Foarte negru, spui ?...

În aceeaşi clipă însă, Boruch privi saşiu, pe buze i se ivi o spumă roşietică. Scoase un ţipăt ciudat, din gît, şi căzu dînd din picioare. Croitorul Gold îşi scoase haina şi acoperi cu ea chipul schimonosit al fiului. Rostea în gînd rugăciunile cuvenite în asemenea prilejuri. Anielka îl invidia pe fratele său că ştie să dea atît de nostim din picioare, cîinele mare, alb, fugi în sfîrşit din curtea lor, şi-l auziră urlînd în faţa casei, ca un bas tragic. Cînd Boruch îşi reveni, nefericitul croitor nu-l întrebă tabla înmulţirii, cît fac şapte ori opt, ci despre ceva cu mult mai important.

— Cum zici că era părul doamnei ? Negru cum e pana corbului ? Mai repetă o dată...

Spre marea lui dezamăgire, Boruch răspunse :

— Doamna aceea era blondă. Sigur era blondă. Avea nişte săculeţe roz şi părul blond ca paiul...

Croitorul nu izbuti să afle nimic în plus din bîlbîiala băiatului.

— Du-te, Boruch, şi te culcă îi spuse plecînd iute.

„Trebuie să aflu ce părere are domnul Widmar în această privinţă", gîndi. Ştia că pe Widmar are să-l găsească pe terasa cafenelei, aşa ca de obicei, era cea de-a treia întîlnire a lor între patru ochi.

— Vă salut, domnule, spuse croitorul pe un ton în care umilinţa şi patosul se uneau într-o tonalitate unică.

Widmar, care smîngălea ceva pe o bucată de hîrtie, tresări la acest apel neaşteptat. Îşi reţinu un gest reflex de silă şi mînie — cu nici un chip nu se putea împăca şi obişnui cu respingătoarea aură macabră pe care o răspîndea croitorul. Mai apoi, după ce se stăpîni, rosti prieteneşte chiar :

— Ascultă, Gold, am strîns aproape tot materialul. Dar treaba asta afurisită nu este încă pe deplin lămurită !

Croitorul se aşeză pe marginea scaunului, îşi pironi ochii lăcrimoşi asupra bătrînului Widmar, iar mîinile lui galbene cu unghii vineţii, ca la răposaţi, le încrucişă peste piept.

— Mă înţelegi, Gold, continuă Widmar, şi era limpede că nu ţine la atenţia interlocutorului său, că dorea doar să se uşureze vorbind. Ar fi putut povesti oricui, numai să povestească. Bolborosea deci, privind drept înaintea lui cu o privire mînioasă, aprinsă : Treaba asta afurisită nu e încă lămurită pe deplin. Ce poate să însemne al optulea minut ?

— Al optulea minut ? întrebă croitorul. Al optulea ?... Eu am vrut să vă spun altceva.

— Aa ? ! exclamă Widmar şi parcă brusc îşi reveni. Presimţi imediat despre ce era vorba. Fereastra.

— Fereastra, repetă croitorul şi se ruşină. Bîlbîindu-se îi povesti lui Widmar despre fiul lui Boruch şi despre doamna de la fereastră. Dar după aceea, mi-a spus că era blondă.

Bineînțeles dezamăgirea a fost mare.

— Dacă are să iasă la iveală că toate n-au fost decît o glumă sau o scorneală, îți arăt eu ție.

Croitorul se pregăti de scandal, chiar se aplecă, sigur că Widmar iar are să pocnească în masă sau are să se năpustească asupra lui cu pumnii. Din fericire, nu se întîmplă nimic din toate astea, Widmar părea preocupat de altceva. — Minutul opt, repeta și își freca fruntea.

— Cu operația aceea, spuse în cele din urmă, naiba știe cum a fost într-adevăr. Sînt niște idioți cu toții.

Cuvintele din urmă se refereau desigur la Rubiński, sora șefă și sanitarul Pawel cu care Widmar se văzuse și discutaseră de mai multe ori. Pe Rubiński îl invitase la cafenea și-l chinuise timp de două ceasuri încheiate ca un judecător de instrucție pe un răufăcător.

— Trebuie să-mi povestiți cum a fost, așa omenește. Ca specialist trebuie să înțelegeți. Vă făgăduiesc să nu fac uz de ceea ce îmi veți spune. Toate rămaseră fără cel mai mic efect. Minutul opt se menținea ca o enigmă de nedezlegat. În cazul acesta, îi propuse Widmar, nu s-ar putea să citesc chiar eu descrierea bolii în dosarul de la arhivă ?

— Mă îndoiesc că a mai rămas ceva acolo, răspunse Rubiński, speriindu-se pe moment de propria lui indiscreție. Am fost neprecaut și un prost că am spus asta, se justifica roșu la față. E din partea mea o faptă culpabilă.

Widmar se grăbi să-l liniștească.

— Mai întîi și-ntîi că nu mi-ați spus nimic, începu pe un ton glumeț și fățarnic. În al doilea rînd, directorul spitalului se poartă cu noi amîndoi la fel de neprietenos. Cu aceeași lipsă de bunăvoință, mă-nțelegeți ?...

— O, da ! Așa e ! strigă Rubiński, răsuflînd ușurat. Pe loc înghiți momeala rudimentară. Ura față de doctorul Tamten era ca un arc pe care Widmar îl putea apăsa fără teamă că are să exagereze, după aceea putea profita de toate dezvăluirile care decurgeau de aici.

— Prin urmare, uitați-vă, vă rog mult, în dosar, îl rugă de rămas-bun, rămînînd singur la cafenea, zguduit de cele aflate.

Acum mai era preocupat doar de ele.

— Operația, îi strigă el croitorului. Știi oare cum a avut loc această operație ? !

Operația.

Informațiile culese de Widmar în problema știută erau aproape complete, cu excepția unui singur punct care rămăsese neelucidat. Era vorba de ceva ce se petrecuse în timpul operației care îl făcuse pe chirurg să-și iasă din fire și-l miniase. Ceva enigmatic care se petrecuse la opt minute de la începutul operației, după ce bolnava fusese anesteziată și după prima incizie. Tocmai după aceste opt minute, în sala de operație se petrecuse un lucru de al cărui conținut exact nici asistentul Rubiński și nici sora șefă nu-și dădeau seama. În orice caz, avusese aerul de a fi o catastrofă, ceva amenințător — și unul și celălalt, ba chiar și sanitarul Pawel care steriliza instrumentele încercaseră senzația că se află pe un vapor gata să se scufunde sau într-o sală de teatru unde ar fi izbucnit brusc un incendiu și panica. Sanitarul Pawel fusese chiar tentat să lase totul baltă și să fugă pe coridor, într-atît de mare îi fusese spaima. Minutul opt însă nu fusese decît primul dintr-un șir de minute care ulterior aveau să se unească în sferturi de oră, alcătuind ore întregi. Asistentul Rubiński susținea că sora șefă era pînă într-atît de cuprinsă de spaimă încît, deschizînd gura în minutul al optălea, așa rămăsese, cu gura căscată și cu ochii roșii de concentrare pironiți asupra chirurgului pînă la sfîrșitul operației.

— Arăta ca o vrabie moartă, cu ciocul deschis, zicea el, făcînd o comparație.

Widmar, care își desfășurase activitatea de cercetare cu dexteritatea unui detectiv profesionist, în ciuda tuturor eforturilor sale nu izbutise să dea de miezul lucrurilor. Atunci cînd cu scopul de a-l controla pe Rubiński și afirmațiile acestuia, îl interogase pe sanitarul Pawel în legătură cu acest moment atît de necesar înțelegerii, nu aflase nimic nou. Sanitarul pomenea cu mare neplăcere despre cele întîmplate.

— Eram cu toții speriați, zicea, de zece ani lucrez cu domnul director și nu ni se mai întîmplase niciodată un asemenea lucru. Am înțeles brusc că s-a petrecut ceva. Fierbeam instrumentele în sala alăturată, cînd am venit cu ele, am simțit ca o dezordine. Sora arăta de parcă ea ar

fi fost sub cloroform, nu bolnava. Rubiński era roşu la faţă ca racul. Şi nu era de mirare, deoarece peste o clipă a început tevatura, iar Rubiński avea de ce să se teamă ! Că doar i-a şuierat şi i-a sărit de trei ori pînă în obraz ! Singur neamţul nu s-a sinchisit. Toată vremea a stat ca stana, doar de cîteva ori i-a zis ceva în nemţeşte directorului. Degetele i se mişcau atît de iute, de te lua cu frig cînd te uitai. Avea cap, nu glumă, neamţul, povestea, cum subînţelegea Widmar, despre docentul von Fuchs.

— Neamţul a locuit multă vreme la director ? întrebă Widmar.

— Ca la vreo trei săptămîni, nu mai puţin. Era oaspetele nostru şi a fost de faţă la operaţie.

Lucrul acesta Widmar îl aflase de la Rubiński, şi lucrurile se petrecuseră în felul următor :

cam cu o săptămînă înainte de operaţie, venise de la Viena von Fuchs şi stătuse la prietenul lui, chirurgul Tamten. Era o toamnă rece. Docentul sosise îmbrăcat cu o haină groasă, caldă, la gît purta o basma mare de mătase. Cînd coborîse din vagonul de dormit, îl întîmpinase chirurgul Tamten.

— Îţi sînt foarte recunoscător, îi spusese în germană. Anul acesta nu am avut concediu şi nici vorbă nu era să plec în străinătate.

Şi-au strîns mîinile şi s-au privit drept în ochi. Chirurgul îi spusese cu solicitudine :

— Ai slăbit tare.

Docentul îi răspunse :

— Ba nu, mai degrabă tu arăţi surmenat, şi îşi ridicase gulerul hainei. Era un bărbat înalt, slab, ciolănos, palid la faţă, parcă străveziu. Avea în înfăţişare ceva de artist, aşa încît hamalul care îi ducea valiza crezuse că era o vioară în cutia ei. O impresie la fel de ciudată le făcea şi bolnavilor de la „Spitalul Tuturor Sfinţilor", cînd îl vedeau pe docentul von Fuchs păşind laolaltă cu chirurgul prin grădina spitalului. Alcătuiau ce-i drept o pereche amuzantă. Chirurgul înainta cu paşi iuţi şi elastici, de-ai fi zis că un animal de pradă răzbate printre crengile unor desişuri. Lîngă el, aproape neatingînd pămîntul, parcă plutind, venea docentul slab şi palid. Cînd şi-a scos şapca, bolnavii i-au zărit fruntea înaltă şi palidă şi părul deschis ca au-

rul. „La director a venit un muzician", gîndiseră bolnavii. Apoi l-au mai văzut numai o dată, atunci cînd împreună cu chirurgul au vizitat spitalul şi acesta i-a arătat diferitele instalaţii.

Îl vedeau rar. Ieşea zilnic după-amiază, pe la vreo cinci, să se plimbe şi se înapoia abia seara tîrziu. Odată, cam la vreo două zile înainte de operaţia Rebekăi Widmar, plecase împreună cu chirurgul Tamten în direcţia oraşului. Imediat după plecarea lor sunase cineva la telefon. Răspunsese Rubiński.

— Domnul doctor Tamten lipseşte, a plecat chiar acum. Îl căutaţi într-o problemă personală ? întrebase.

— Nu, îi răspunsese la telefon un glas iritat de femeie. Am nevoie de o consultaţie medicală şi am vrut să-l rog pe domnul doctor să vină pe la mine.

Era un glas neplăcut, parcă răguşit, în afară de asta pe Rubiński îl supărase tonul aproape poruncitor.

— Din păcate, răspunsese, domnul doctor n-are să poată veni la dumneavoastră, pentru că lipseşte. În schimb poate veni unul din medicii de gardă.

— Nu-mi convine, auzise răspunsul. În cazul acesta indicaţi-mi locul unde aş putea să-l caut. Dealtminteri, vă mărturisesc, că acum o fac într-o chestiune cu totul particulară.

— Nu ştiu, poate că la cafenea, răspunsese Rubiński, punînd receptorul în furcă.

Curînd după aceea la cafeneaua unde obişnuia să se ducă doctorul Tamten, sună telefonul, iar chelnerul Piotr îl găsi la masa la care şedeau amîndoi, Tamten şi von Fuchs, şi-l pofti pe doctorul Tamten la telefon.

— Pentru mine ? mormăi doctorul Tamten nemulţumit. Mai bine spuneai că nu sînt aici. Scuză-mă Willi, şi se îndreptă spre cabina telefonului.

— Doctorul Tamten la aparat, spuse. Şi gîndi : „Ce glas imposibil". Regret foarte mult dar nu pot veni, poate să mă înlocuiască asistentul. Aparatul scotea tot soiul de sunete şi chirurgul auzi în mod desluşit o hîrîitură. „Sigur o hoaşcă, ce-o fi bombănind ?" Brusc vocea din aparat se schimbă, deveni melodioasă ca un cîntec. Ai fi zis că vorbeşte cu totul altcineva. — Alo, strigă doctorul uimit. Simţi fără să ştie de ce o uşoară surescitare, glasul îi tre-

zise un șir de asociații erotice, voluptoase, aproape maladive. „Trebuie să fie tînără, frumoasă, pe jumătate goală, și culcată în pat", gîndi acum. Ba era convins chiar că nu se putea să fie altfel.

— Am niște dureri grozave și sufăr foarte rău, spunea glasul, și chirurgului i se părea că ascultă la radio transmisiunea unui minunat concert. După aceea se trezi în el doctorul, așa că răspunse pe un ton obosit și totodată răbdător :

— Bine, viu numaidecît.

— Sînt chemat la o pacientă, își anunță prietenul, n-am înțeles la telefon despre ce e vorba.

Universul bolii și al suferinței, din care evadase spre viața lui personală, se ivise din nou înaintea lui ca o fantomă nesuferită și de neînlăturat. Spitalul, halatele, pansamentele, instrumentele medicale, toate îi străfulgerară prin minte și, cu obrazul schimonosit într-un zîmbet artificial, mort, părăsi cafeneaua. Doctorul von Fuchs îl zări șezînd în trăsură cu spinarea dreaptă și grav. Cînd se înapoie peste vreo douăzeci de minute îl miră pe docent prin înfățișarea lui schimbată, parcă radioasă.

— Foarte interesant, foarte interesant, repeta.

Docentul îl privi pătrunzător, ușor ireverențios, dar atunci încă nu îl întrebase nimic. Tăceau amîndoi, de parcă ar fi înțeles că se petrecuse ceva despre ce deocamdată nu se cuvenea să vorbească. Abia la înapoiere, cînd după cină ședeau pe bancă în grădină, discutară îndelung, în prezența întîmplătoare a lui Rubiński. Această extrem de interesantă convorbire pentru Widmar, Rubiński i-o relată acestuia cu toate amănuntele :

„Ieșisem seara să mă plimb puțin, îi povesti. Era o noapte cu lună, destul de răcoroasă. Luasem cu mine și un scaun pliant, avusesem de curînd sciatică și mă temeam să stau pe o bancă jilavă. Am pus scaunul în tufiș și mi-am aprins țigara cînd am auzit glasuri chiar lîngă mine. I-am recunoscut pe director și pe docent. Credeam că vor trece prin fața mea, cînd colo s-au așezat pe bancă. Îi vedeam limpede printre crengi în lumina verzuie a lunii. Directorul purta o haină sport și ca de obicei era cu capul gol, iar docentul avea pe el o haină groasă și gîtul înfășurat în-

tr-o basma. Directorul povestea. Era emoționat, dacă nu cumva indignat și vorbea atît de tare, încît fără să vreau auzeam tot ce spunea. Înțeleg nemțește destul de bine, nu mi-a fost greu să prind conținutul a ceea ce spuneau. Directorul zicea :

— Mă duceam la bolnavă cam obosit și supărat. Sînt surmenat, tot lucrul de la spital cade pe capul meu. Nu mă pot baza cu adevărat pe nimeni.

Von Fuchs îi răspunse ceva atît de încet, încît nu l-am auzit. Are un glas mat, și dacă pot spune așa, tare modest. Mi-am recunoscut numele, spre mîhnirea mea.

— O, un neajutorat, răspunse directorul.

Recunosc că eram intrigat și neliniștit. Prin urmare am ciulit urechea, și cînd a început să vorbească von Fuchs, am prins aproape tot. Zicea :

— Nu-mi place asistentul tău. Am intuiție la oameni și nu mă înșel niciodată. Mi se pare antipatic, ba chiar suspect. Numai că n-aș vrea, ferit-a sfîntul, să-l nedreptățesc...

Nu știam ce să fac. Voiam să mă scol și să trec în mod demonstrativ prin fața lor, dar n-am apucat că directorul tocmai îi răspundea :

— Dumnezeu cu el. N-are importanță. Nu-mi iese din minte vizita la pacienta aceea a mea. Și începu să povestească, vorbind iute de tot. Mă simțeam jenat, acum nu se mai cuvenea să mă arăt. Nici nu puteam s-o fac, și-ar fi dat seama că trag cu urechea la discuția lor. Stăteam la locul meu și fumam, cu speranța că totuși se vor scula în curînd și vor pleca.

— Am intrat în salon, povestea directorul, și mi-am prezentat cartea de vizită. În salon, tapetele, perdelele, mobila — toate erau galbene. O clipă mi-am zis c-oi fi și eu un canar. — Doamna stă la pat, e foarte bolnavă, mi-a spus servitoarea, vă roagă să așteptați. Umblam de colo, colo prin salon, mînios. Nu știam unde să mă uit pentru că amețisem și vedeam numai galben în fața ochilor. În sfîrșit, pierzîndu-mi răbdarea, am găsit soneria și am sunat. N-am timp să mai aștept, i-am spus servitoarei, te rog să mă duci la stăpîna dumitale. — Imediat, imediat, zise servitoarea. Apoi deschise ușa și mă duse în dormitor. În pat zăcea o femeie sub o plapumă tot galbenă. Îi vedeam chipul oacheș și brațele goale, cu pielea închisă. Am

salutat-o. Bună ziua, mi-a răspuns, aruncîndu-mi o privire iute, s-ar putea spune hoțească, de ce n-a venit doctorul Tamten ? — Cum adică ? am întrebat. Femeia se mişcă în pat, am observat că îi tremură şoldurile, nu puteam însă să-mi dau seama dacă din cauza unei desfătări ascunse sau de suferință. — Dumneavoastră nu sînteți doctorul Tamten. I-am răspuns sec că eu sînt doctorul Tamten şi că am venit chemat telefonic. A, da ? se miră femeia parcă dezamăgită. Era ridicol şi m-a scos din sărite. Am întrebat-o țeapăn : — Ce vă supără ? şi i-am cerut să-şi scoată cămaşa. A făcut-o neîntîrziat şi cu îndemînarea unei prostituate. Nu ştiu nici eu de ce, dar mă străduiam să nu mă uit la ea. I-am pipăit burta, uitîndu-mă la căpătîiul patului. La palpare avea dureri ascuțite în zona apendicelui. Aveți febră ? Cît ? — Treizeci şi opt şi cinci. I-am luat pulsul. Era repede şi am surprins şi aloritmie. Se vedea că e enervată. Ciudat, cînd i-am luat mîna, am avut impresia că nu eu i-o țin, ci că ea mă ține pe mine. Am îndreptat plapuma, m-am sculat. Nimic grav, stimată doamnă, apendicită. Deocamdată putem să nu operăm. Aşteptăm să treacă criza. De vomat, n-ați vomat ? S-a speriat dintr-o dată. Vomismente ? De ce ? Nu, slavă Domnului, nu !... În cazul ăsta e nevoie de operație ?... — Liniştiți-vă, i-am spus. Şi am simțit cum mă cuprinde şi pe mine o nelinişte inexplicabilă. Deocamdată rămîneți culcată, perfect liniştită, pînă vor trece durerile. Nu mîncați nimic, numai cîteva lingurițe de ceai, fără zahăr. Cînd vor trece fenomenele acute, va fi nevoie totuşi de operație.

— Operație ? gemu, şi atunci, pentru prima oară, am privit-o mai atent. Era urîtă, avea un ten galben, ciudat de închis la culoare, ca la maladia lui Adison. Ba mi-a dat prin gînd că e o pigmentație specifică a pielii. Cît priveşte ochii, chiar nu ştiu să-ți spun ce culoare aveau. Erau imenşi şi strălucitori, aşa încît lumina şi strălucirea lor mă deranja. Îți repet, hotărît mi se părea mai mult urîtă decît frumoasă. Atunci încă nu mă gîndeam la asta, fiind pătruns numai de neliniştea ei neplăcută, care mi se transmisese şi mie, pe moment. Presimțeam că femeia aceea se teme grozav de ceva, dar mi-o explicam prin teama firească a bolnavului înainte de operație. Fleacuri, i-am zis, asta nu-i operație, e o joacă. — Aşadar nu-i altceva decît apendicită, zise, slavă

Domnului. Am visat tot felul de grozăvii. — Ce fel de grozăvii ? am întrebat-o, dar ea tăcu. Ce fel ? am repetat, nu ştiu nici eu de ce eram atît de insistent, cred că mă mîna curiozitatea subconştientă a diagnosticului. În loc de răspuns a început să mă roage, s-o iau neapărat imediat la spital, — Sînt singură acasă şi mă tem grozav. Soțul meu e plecat. Vă rog, domnule doctor. — Nu e nevoie, i-am răspuns, trebuie să stați culcată cîteva zile şi asta e tot. O să trec să vă văd şi mîine. Ajunsesem la uşă, cînd m-a silit să mă înapoiez. — Domnule doctor, strigă. Atunci expresia feței ei se schimbă ajungînd de nerecunoscut. Mi se păru cea mai frumoasă femeie pe care am văzut-o vreodată în viața mea !

Von Fuchs spuse ceva în şoaptă, apoi tuşi, îşi potrivi şalul la gît.

— Nu ți-e frig ? îl întrebă doctorul.

— O, nu ! Fuchs tuşi din nou. După o clipă rosti : De fapt nimeni nu ştie dacă o anumită femeie e frumoasă sau urîtă. Poate că nici castrații nu ştiu.

Doctorul Tamten rîse, însă ținea să continue povestirea. Peste amîndoi se revărsa lumina verzuie a lunii. Docentul părea transparent, ca din sticlă, directorul era de o paloare cadaverică, numai ochii îi avea fosforescenți.

— Acum cînd îmi amintesc, spunea directorul, ajung totuşi la concluzia că era frumoasă. Ştii, niciodată pînă acum nu m-a interesat dacă o pacientă de-a mea e frumoasă sau nu. În asta şi consta nedumerirea mea. M-am scuturat cît am putut de acest simțămînt neobişnuit, care m-a cuprins brusc. Bine, m-am învoit...

În clipa aceea, docentul von Fuchs iar începu să tuşească. Chirurgul se nelinişti :

— Ce ai ? Mai bine să intrăm în casă.

— O, nu, răspunse von Fuchs şi tuşi. Mi s-a părut că simt miros de tutun. De parcă ar fuma cineva.

Şedeam ascuns ca şoarecele după mătură — povestea înainte Rubiński lui Widmar. Cînd am auzit fraza asta, am înghețat de spaimă. Mă temeam că acuşi se scoală şi încep să mă caute prin tufişuri. Mare cretin mai sînt, m-am certat în sinea mea, trebuia să fi stins țigara. Vă dați seama de situația mea. Mi-era ruşine, totodată eram cuprins de amărăciune şi indignare. Am stins țigara de

talpa pantofului și eram gata, fie ce-o fi să mă scol și să plec, dracu s-o ia, să plec fără să mai țin seama de nimic. Cînd directorul spuse :

— Nu, doar ți se pare. Aici n-are cine să fumeze.

— Da, desigur. Și totuși mi s-a părut că...

Amîndoi păreau verzi, parcă atunci ar fi ieșit din apă, ca doi înecați, acoperiți de mătasea broaștei. Se auzea răsuflarea neregulată și grea a docentului, care respira la intervale mari. Se spune c-ar fi bolnav de plămîni. Deci, directorul continuă : — Bine, fie, mutați-vă la noi. Am să trimit mașina să vă ia, ca să nu vă scuture. Se vedea că e mulțumită și se liniști pe loc. La plecare îmi întinse mîna și cu gestul acesta mă puse din nou în încurcătură. A făcut-o într-un mod foarte ciudat, oricum neutilizat de altă lume. Și-a zvîrlit brațul înainte și m-a apucat de mînă de parcă m-ar fi prins cu un cîrlig. Ciudată făptură, am gîndit. A avut asupra mea un efect iritant și mai degrabă neplăcut. Am plecat de acolo prost dispus.

— Erai schimbat cînd te-ai înapoiat la cafenea, șopti docentul. Am presupus atunci cîte ceva. Pe vremuri am tratat o bătrînă balerină. Cînd dansa goală, toți bărbații credeau că are șaisprezece ani. Dragostea e o maladie ca oricare alta.

— Mi-e frică de ea, răspunse doctorul Tamten și se ridică.

Plecară amîndoi, am mai auzit tusea docentului von Fuchs. După aceea m-am ridicat și eu, mi-am strîns scaunul și m-am înapoiat la spital.

— S-a internat vreo bolnavă nouă ? am întrebat-o pe sora de gardă.

— Da, doamna Widmar, la rezerva 101.

La 101 am găsit-o pe soția dumneavoastră. Trebuie să vă mărturisesc că toată istoria asta mă amuza. Dați-mi voie să vă spun cu toată sinceritatea că mă așteptam să văd un demon, cînd colo am cunoscut o femeie simpatică, liniștită. Mi se păruse că doctorul a vorbit de o brunetă, dar se vede că mă înșelasem, soția dumneavoastră e doar o șatenă deschis. Sta culcată în pat roză la față și zîmbitoare. Soția dumneavoastră face parte dintre oamenii cei mai senini și respectabili pe care îi știu... Încă se simțea

rău, durerile nu încetaseră, deși febra, după cîte îmi amintesc, scăzuse. Tocmai o întrebam cum se simte, cînd se deschise ușa și intră directorul.

— Ce căutați aici ? mă întrebă, chipurile în glumă, deși simțeam că e supărat pe mine pentru ceva. Azi nu sînteți de gardă.

I-am răspuns că îi țin locul pentru moment doctorului Bogucki.

— Aha, așa deci ! și începu să zîmbească, așa cum face el de obicei. Parc-ar fi o mască chinezească. Apoi i se adresă bolnavei rece și oficial :

— Cum vă simțiți la noi ? apoi mă scoase cu el pe coridor. Nu era emoționat și nici indignat cum mi se păruse mie în parc. Stînd împreună după ușă, mi-a cerut în șoaptă să urmăresc cu atenție desfășurarea crizei la bolnavă. — În cazul în care observați niște simptome alarmante, vă rog să-mi dați de știre imediat.

Dar în noaptea aceea nu s-a întîmplat nimic. Medicul primar, Bogucki, trecînd în cursul nopții de mai multe ori pe la ea, constatase un somn liniștit și febra îi mai scăzuse. E un bătrînel tare hazliu... ...ostim medicul nostru primar. A ajuns de pomină cu spaima lui de automobile !... Sigur ați auzit de el...

Deci dimineața totul fusese în regulă. Directorul Tamten intrase împreună cu mine la 101, l-am urmărit cu mare atenție în timpul vizitei, nu s-a trădat prin nimic. Era la fel de indiferent ca și cu ceilalți bolnavi și glumea fără suflet.

— V-a durut capul ? o întrebase pe bolnavă la plecare.

— Puțin, a răspuns bolnava. Dar știu de ce !

— De ce ? o întrebase oprindu-se în prag.

— Pentru că aici nu știu de unde miroase a benzină. Nu suport mirosul de benzină.

— Benzină ? repetase doctorul și mi se adresă :

— Dumneavoastră, colega, simțiți miros de benzină ? și aspiră tare, trăgînd aerul pe nas.

— Nu simt, domnule director.

— Aha, aha, și ieși în goană pe coridor. Se rostogolise ca de obicei pe scări, fredonînd ceva vesel pe sub nas.

Țin minte că era într-o miercuri, fiindcă eram de gardă. În rezerva 101 au fost aduse două buchete mari

de flori, sanitarul ne spusese că ea însăşi pusese să-i fie cumpărate, ca să acopere mirosul de benzină. Pawel, sanitarul, alerga să-i îndeplinească toate chefurile, neglijîndu-şi propriile îndatoriri, pînă a băgat de seamă şi directorul şi l-a mustrat. Surorile, în schimb, n-o prea înghiţeau. Nu mai ţin minte de ce. Ziua de miercuri trecu în linişte, eram siguri că toate vor merge bine. Cam pe la miezul nopţii m-am dus în camera de gardă, şi m-am apucat de lucru. Nu m-am dus în odaia mea de teamă să nu adorm, şi trebuia să mă pregătesc pentru examenul de patologie generală. Prin uşa cu geam de sticlă a încăperii, zăream coridorul slab luminat. Părea negru şi lung. În fund de tot şedea sora călugăriţă, lîngă măsuţă. Ţinea capul drept şi ţeapăn şi mîinile nemişcate pe masă. O admiram cum poate dormi în această poziţie. Lîngă ea, pe pardoseală, zăream un obiect negru şi mi-am dat seama că erau încălţările ei, picioarele le avea învelite cu un pled. Garda părea că are să se desfăşoare în linişte. Pînă la ora unu nu sunase nimeni. Nu aveam printre cei internaţi, bolnavi grav, aşa că sora putea dormi liniştită iar eu puteam să învăţ. Pe la vreo două şi jumătate se auzi zbîrnîind soneria.

Un ţîrîit ascuţit şi care ne sperie. Cînd am înălţat capul de deasupra paginii de carte, am văzut că sora şi azvîrlise pledul şi în loc de ghetuţe îşi punea nişte papuci moi. Am lăsat iar privirea peste pagină dar soneria nu înceta să sune, parcă îţi sfîrteca măruntaiele. Ce naiba s-o fi întîmplat ? mă întrebam. Sora o luase la goană spre celălalt capăt al culoarului, am auzit-o apoi trîntind uşa. Peste o clipă gonea îndărăt. I-am ieşit înainte. Fugea împiedicîndu-se de fusta rigidă şi lungă.

— La 101, domnule doctor, îmi spuse gîfîind.

— Ce s-a întîmplat ?

— A alunecat din pat, am auzit-o răspunzîndu-mi. Peste o clipă mă şi aflam în rezervă.

Bolnava sta atîrnată afară din pat. La căpătîi avea o pată udă, albicioasă. Ţinea pleoapele întredeschise, dăduse ochii peste cap, se uita saşiu cu o privire inconştientă. Pulsul abia se mai ţinea.

— Deschide fereastra ! am strigat către soră.

Bolnava, de parcă şi-ar mai fi venit în fire, se răsuci din nou pe pat, se trase pînă în margine de tot şi începu să clănţăne din dinţi. Din gură îi curgea un lichid gălbui.

— Compresă rece ! i-am spus surorii, iar eu am fugit spre camera de gardă. Am telefonat la apartamentul directorului, care a răspuns imediat.

— Domnule director, i-am spus, 101, pierdere de cunoştinţă şi vomă.

— Aha ! a răspuns doctorul Tamten, imediat pe masa de operaţie.

În noaptea de miercuri spre joi, chirurgul Tamten şi prietenul lui docentul Wilhelm von Fuchs, stătură îndelung de vorbă aşezaţi în apropierea căminului. Era o noapte excepţional de rece pentru acea perioadă a anului, în cămin ardea focul, docentul von Fuchs îşi ţinea mîinile mari şi delicate chiar deasupra focului.

— Problema căsniciei devine tot mai neliniştitoare. Rolul femeii în zilele noastre este atît de mare, încît e aproape primejdios şi patologic.

— Rolul femeii începe şi se termină în pat, cel puţin pentru mine, mormăi chirurgul, ca un motan.

— Aş dori s-o cred, răspunse docentul oftînd. Din păcate nu cunosc nici un singur cuplu, de soţi sau de iubiţi, la care rolul femeii să se limiteze la atît. Bărbatul n-ar crede pentru nimic în lume că femeia face cu el tot ce pofteşte. M-aş împăca şi cu asta, dacă femeia ar dori măcar ceva bun. Dar influenţa ei este umilitoare, ba chiar destructivă. Cunosc zeci de artişti şi de oameni de ştiinţă, care au renunţat în mare parte la ambiţiile lor sub influenţa soţiilor. Femeia nu menajează. Tinde să-şi satisfacă dorinţele cu o tenacitate de care este incapabil un bărbat obişnuit. Tinde de asemenea să-şi satisfacă instinctul de dominare asupra bărbatului. Nu există o singură femeie docilă sau înfrîntă. Nu există.

— Mă îndoiesc ! mormăi chirurgul rîzînd. O atare problemă nu poate fi tratată la modul trist !

Docentul îşi continuă expunerea :

— Caracteristic şi trist totodată este tocmai faptul că bărbaţii sînt aceia care nu se împacă în această privinţă cu mine. Femeile mi-au dat întotdeauna dreptate

în sinea lor. În schimb bărbații ori își bat joc, ori se străduiesc să nu discute această temă. Există idei care nu se bucură de succes tocmai pentru că sînt penibile. Cine știe dacă nu intervine aici un proces de atenuare psihologică, similar celui constatat de psihanaliști la unii indivizi. Omul uită, se străduiește să nu se gîndească la ceea ce este incomod pentru conștiința lui, ceea ce într-un fel aduce o perturbare în echilibrul lui psihic. Același proces se poate produce în *psyche* general uman. Există idei sortite dinainte insuccesului. Totul depinde numai de faptul dacă tulbură sau nu liniștea omului. Însăși ideea creștinismului a fost acceptată de mulțime abia atunci cînd Împărăția Domnului pe pămînt, bunătatea samariteană și dragostea de aproape plină de sacrificii, lucruri incomode, au fost temperate cu făgăduielile despre Împărăția cerească și recompense pentru fiecare faptă bună.

Chirurgul ședea și asculta zîmbind, disertația asta îl interesa foarte puțin. Spuse :

— Lucrurile nu stau chiar atît de prost. Oricum, universul ideilor se dezvoltă. Cît privește opinia ta în legătură cu femeile, poate că ai dreptate, pînă azi însă emanciparea femeilor nu ne-a adus nici un rău.

— În felul acesta vorbesc toți bărbații, răspunse docentul. Ține seama, de pildă, că față de Weininger, care cel dintîi a semnalat cu neliniște rolul femeii în univers, sexul masculin s-a comportat de-a dreptul cu vrăjmășie. Da, da. Dușmanii teoriilor sale sînt în primul rînd bărbații. O fi frumos din partea lor, dar nu-i prea înțelept. Stăpînirea femeii asupra oricăruia dintre noi este prea evidentă pentru a nu ține seama de ea. Trăim într-o epocă în care se apropie matriarhatul.

Era tîrziu. Docentul von Fuchs se sculă în picioare, desfășurîndu-se înalt și subțire. Focul abia mai pîlpîia. De pe cămin sări fără zgomot pe covor motanul chirurgului. Von Fuchs mai tuși multă vreme, lung și chinuitor.

— Trebuie să ne ducem la culcare, spuse, privind drept înainte cu ochii lui albaștri, spălăciți. Avea un obraz calm, frumos, iar amintea de vreun artist. Înainte de a se retrage îi mai povesti doctorului Tamten îndelung despre un caz interesant de neoplasm pe care îl avusese la el la clinică, la Viena.

— L-am operat, deși știam că e un caz fără nici o șansă, spunea. După aceea se spălară multă vreme în baie, iar bătrîna proprietăreasă se sculă și stinse lumina în toată casa. La ora unu și jumătate cînd cei doi abia adormiseră, sună telefonul care se afla lîngă patul doctorului Tamten. Chirurgul se trezi numaidecît, duse receptorul la ureche :

— Ascult, spuse.

După perete, la fel de mecanic, conform unei vechi deprinderi, se trezi von Fuchs, luă în gură o bomboană de eucalipt și ciuli urechea. Chirurgul Tamten recunoscu glasul lui Rubinski :

— Numărul 101, pierdere de cunoștință și vomă.

— Cine e 101 ? Doamna Widmar ? Telefonul hîrîia și șuiera. Chirurgul rosti simplu : Aha, în acest caz, pe masa de operație.

Puse jos receptorul, se îmbrăcă iute ca un mecanism pus în funcțiune, și pe vîrfuri, ca să nu-și trezească prietenul, trecu în salon, unde dădu peste von Fuchs, îmbrăcat cu o pijama albă în dungi verzi, scrobită țeapăn.

— O operație urgentă ? întrebă docentul fără să se mire.

— Aceeași bolnavă cu apendicita.

— Vomă ? mai întrebă docentul.

— Am bănuit de dimineață, o durea capul, răspunse chirurgul.

— O, da, zise von Fuchs, mestecîndu-și bomboana de eucalipt.

— Iartă-mă că te-am trezit, spuse chirurgul Tamten, îmbrăcîndu-și halatul. Dar cînd să iasă, von Fuchs îi spuse :

— Vin să te ajut.

— Nu, lasă, ești aici la odihnă.

— N-are nimic, și docentul începu și el să se îmbrace.

— Ia șorțul meu din dulap, îi mai strigă Tamten, apoi o luă la fugă prin sufrageria goală spre coridorul spitalului.

Docentul se îmbrăcă și el la fel de repede, cu îndemînare, fiecare gest părea calculat, economic, luă din dulapul cu lingerie un halat alb al chirurgului Tamten,

apoi își puse un șorț curat. Îmbrăcat astfel, părea și mai subțire. Împinse părul auriu de pe fruntea înaltă, și ieși. Înainta pe coridor în sandalele albe, pe nesimțite, ca o nălucă, cu privirea fixă și fără expresie. Ușa care se închidea în urma lui, închidea în locuința particulară a doctorului Tamten viața particulară a celor doi medici.

Liniștit, rece, fără nici un foșnet se strecură în sala de operație. În prima încăpere uruia aparatul de sterilizat, ardea soba electrică, era cald și înăbușitor ca într-o seră.

În prima sală stăteau înșirate de-a lungul pereților trei dulapuri mari de sticlă cu instrumentar, în dreapta era o chiuvetă deasupra căreia lucea un robinet de nichel cu un mîner lung, ieșit în afară. În sala a doua cu tavanul din sticlă, prin care se străvedea cerul întunecat, se afla la mijloc masa de operație, îngustă și severă în liniile ei, deasupra mesei era atîrnată o lampă *scialitique*, care nu făcea umbră, în stînga era reflectorul mare, în colț o măsuță mică, metalică, pe care erau cutiile de nichel.

În prima sală, la chiuvetă se afla chirurgul Tamten, cu pantaloni din pînză albă, cizme înalte de cauciuc negre, cămașă cu mîneci scurte și șorț din cauciuc. Sta aplecat peste chiuvetă și își spăla și freca mîinile cu o periuță groasă. Din cînd în cînd deschidea cu cotul robinetul ieșit în afară, clătea spuma cu apă fierbinte și iar se săpunea pînă dincolo de coate. Ajutorul lui, Rubiński, își freca și el mîinile, stînd ceva mai încolo, iar Tamten murmură în direcția lui : — Ați fi putut să vă fi spălat mai dinainte. Intră sora șefă încă mahmură și palidă, ducînd sticlele cu eter. Sterilizatorul uruia, sanitarul Pawel se învîrtea în jurul sobei electrice și fierbea instrumentele, docentul von Fuchs cu un gest deprins de mult își lepădă șorțul și rămase la fel cu Tamten în pantalonii albi și o cămașă decoltată ca de damă, fără mîneci. Își îmbrăcă și el un șorț de cauciuc și începu să-și spele și să-și frece mîinile. Era ora două noaptea, chirurgul Tamten deschise robinetul cu cotul, spălă spuma și i se adresă sanitarului :

— Unde e bolnava, vă rog să-mi mai turnați săpun.

Sanitarul ieși iute pe coridor, chirurgul strigă în urma lui :

— Aduceți bolnava !

Doctorul Rubiński își freca coatele cu peria și docentul von Fuchs deasemenea își spăla și freca mîinile. În timp ce-și spăla degetele subțiri, și fără să se uite la podea, își vîrî piciorul drept încălțat cu sanda albă în cizma de cauciuc și totodată clătea spuma. În sală era foarte cald, mirosea a eter și a ceva stătut, chirurgul Tamten și docentul trăgeau pe nări mirosurile familiare ca pe un balsam.

Căruciorul înainta pe culoar cu un zgomot înăbușit, pe cărucior se afla ceva alb, lîngă el pășea sora de serviciu, iar sanitarul Pawel îl împingea. Era două și cîteva minute, doctorii continuau să-și spele și să-și frece mîinile, ușa se deschise fără zgomot și în sala de operație fu împins căruciorul cu bolnava. Nici chirurgul Tamten și nici docentul von Fuchs nu întoarseră capul, stăteau înainte aplecați peste chiuvetă. Spuma curgea în toate direcțiile, chirurgul spuse doar :

— Putem începe și continua să se spele. Sanitarul împingea căruciorul în sala a doua, acolo aștepta sora șefă, ajunsese în sala de operație, cînd bolnava țipă cu un glas înăbușit.

Chirurgul Tamten întrebă aspru :

— Ce s-a întîmplat ?

Docentul înălță o clipă capul, privi în direcția căruciorului și zîmbi ușor, de parcă ar fi știut pe de rost tot ce avea să urmeze. Bolnava strigă iar cu glas înăbușit : Instrumentele.

Atunci chirurgul își dezveli într-un zîmbet artificial toți dinții și se spălă înainte. Bolnava privea întruna spre dulapurile de sticlă cu bisturie lucioase și tremura din tot corpul.

— Nu veți păți nimic, spuse sora, astea sînt instrumente pentru alte operații.

Căruciorul fu împins pînă lîngă masa de operație, sanitarul și sora mutară bolnava, apoi îndepărtară căruciorul. Bolnavei i se administrase dinainte o injecție cu morfină-cofeină-atropină-camfor, de aceea zăcea amețită și oftă numai o dată sau de două ori. Sora șefă îi scoase cămașa bolnava rămînînd goală, sanitarul îndreptă razele lămpii scialitice spre abdomen, apoi îi legară cu

feșe albe mîinile și picioarele fixîndu-i-le de masă, peste față îi înălțară o rețea de metal și deasupra puseră un șervet.

— Mi-e frică, domnule doctor, gemu bolnava.

Din sala alăturată unde își freca mîinile, doctorul răspunse în mod mecanic :

— Prostii, prostii.

La început, povestea ulterior doctorul Rubiński, totul a mers cum nu se poate mai bine, aparatul funcționa fără cusur. După ce-am luat legătura telefonică cu directorul, m-am înapoiat la 101 și am cerut surorii s-o trezească pe sora șefă, fiindcă în curînd va avea loc operația. La noi ea e cea care dă narcoza. Iar eu i-am făcut bolnavei injecția dinaintea operației și am stat lîngă ea pînă s-a liniștit puțin. N-am mai văzut nicicînd o persoană atît de enervată. Tremura tot timpul, ne întreba de ce îi e greață și dacă în rezervă miroase a benzină. După aceea am lăsat-o și m-am dus în sala de operație să mă pregătesc. Imediat după mine a venit și directorul. Credeam că voi fi cel care o să-l asiste, dar se ivi docentul, care începu să se pregătească și el. Eram chiar bucuros, zicîndu-mi că voi avea mai puțină bătaie de cap. Și, într-adevăr, totul părea că avea să decurgă normal. Simțeam că directorul e liniștit și în formă bună. Prezența docentului îi sporea siguranța. Cînd după cele cincisprezece minute prescrise pentru spălatul mîinilor am intrat în sala de operație, bolnava era culcată sub mască. Directorul și docentul nu-și adresaseră nici un cuvînt. Era chiar amuzant să te uiți la ei. Ce înseamnă experiența ! Se mișcau ca niște automate. Am început să pregătesc cîmpurile.

Sanitarul Pawel stătea într-un colț al sălii de operație și-și ascuțea briciul. Bolnava încă mai dormea, așa încît i se adresă ca s-o prevină :

— Să nu vă fie frică, imediat vă bărbieresc, și începu să-i bărbierească burta.

Bolnava tresări în mod ciudat, burta și muntele lui Venus i se mișcară, sanitarului, nu se știe de ce, i se păru că-și alintă nevasta.

— Acum începem, strigă chirurgul din prima sală, iar docentul spuse :

— O, da !

Își spălară mîinile cu spirt și apoi, ridicîndu-le în sus, rămaseră astfel cu ele ridicate, ca preoții cînd se roagă.

— Gata ! strigă chirurgul Tamten sec și poruncitor. Atunci picară cei dintîi stropi de eter pe mască, iar sanitarul Pawel extrase cu cleștele din sterilizator șorțurile sterilizate.

Picioarele bolnavei erau acoperite cu cearșaful, pieptul la fel, avea doar burta descoperită. Sora șefă sta așezată la căpătîi pe un taburet, cu o mînă susținea fața bolnavei, în a doua ținea sticla cu eter, din care cădeau unul după altul picurii. Mirosea ascuțit și grețos, în sala alăturată sanitarul scoase cu penseta măștile din tifon, una i-o puse pe față docentului și i-o fixă la spate, la ceafă, încît nu i se mai vedea decît ochii liniștiți, albaștri.

Doctorul Rubiński, aruncînd întîmplător o privire spre el prin ușă se întrebă : „Oare de cine îmi amintește ? Aha ! parc-ar fi Chopin !" Chiar atunci ambii chirurgi ridicară în sus brațele, sanitarul le legă șireturile șorțurilor. Chirurgii își îmbrăcară mănușile cafenii de cauciuc.

Bolnava respira greu, se sufoca. Sora îi ținea strîns falca, bolnava începu să se zvîrcolească și să se răsucească. Era liniște. Brusc din burta bolnavei se auziră în toată sala ieșind niște sunete ciudate.

— Hau ! Hau ! Hau ! lătra tare ca un cîine.

— Vă rog să respirați liniștit ! strigă chirurgul Tamten din încăperea alăturată.

— Hau ! Hau ! Hau !...

Sora șefă apăsă mai tare de gura și nasul bolnavei rețeaua, acoperită cu vată îmbibată de eter și spuse liniștită :

— Tăcere, tăcere.

Bolnava mai lătră o dată, voia parcă să se smulgă de pe masă, apoi se îndreptă și înțepeni.

În genere, sînt destul de obișnuit cu scenele penibile care au loc înaintea operației, îmi amintesc că lătratul

acela a făcut totuşi asupra mea o impresie tare neplăcută, povestea Rubiński. Fără să vreau m-am speriat că bolnava moare, deşi ştiam că nu e aşa. Directorul şi docentul, în schimb, erau netulburaţi ca nişte mumii. Ceea ce m-a liniştit numaidecît. Repet, totul părea că are să se desfăşoare cît mai bine şi niciodată nu mi-ar fi dat prin cap că un atare lucru se poate întîmpla în minutul opt. Atmosfera era calmă şi perfect sigură. M-a mirat un singur amănunt. Am văzut prin uşă cum directorul o priveşte pe bolnavă apoi cum se răsuceşte spre docent şi-i spune ceva. A durat puţin, dar mi-am dat seama c-au văzut ceva deosebit de interesant. Apoi, cu măştile pe faţă, au intrat amîndoi în sala de operaţie.

Într-adevăr. Chirurgul era stăpîn pe el, puţin obosit doar, ca înaintea oricărei operaţii. De bolnavă nu se interesa deloc, devenise o piesă dintr-o maşină, pe care, de mulţi ani o punea chiar el în mişcare. Se simţea ca un aparat care lucra cu precizie. Făcea parte dintre chirurgii neobişnuit de liniştiţi, întotdeauna siguri de ei, care nu-şi pierd capul şi nu se enervează în timpul operaţiei. Nimeni dintre cei care îl ajutau nu-şi amintea vreun caz cînd ar fi certat pe careva sau l-ar fi ocărît cuprins de enervare. Dimpotrivă, în momentele cele mai critice, devenea exagerat de politicos, ba chiar elegant. Niciodată nu spusese vreun cuvînt neplăcut, cel mult rostea cu o nerăbdare delicată : — Te rog, colega, grăbeşte-te, pentru numele lui Dumnezeu, sau ceva de felul acesta. Nimic nu-l putea scoate din echilibrul lui profesional. De aceea despre minutul opt chirurgul Tamten îşi amintea întotdeauna cu neplăcere. „Eram convins că nimic nu-mi poate tulbura calmul, mă simţeam sigur de mine ca maşinistul care se urcă pe locomotiva ce-i este cunoscută de treizeci de ani. Am privit burta bolnavei şi m-am fisticit puţin, deoarece m-am surprins că pentru prima oară privesc un trup gol nu ca un medic, ci ca un bărbat. Afurisita aceea de linie a burţii !"

Chirurgul Tamten se răsuci spre docent şi-i spuse :

— Ia priveşte.

Docentul răspunse : — O, *jawohl* şi privi şi el o clipă abdomenul dezgolit al femeii culcate pe masa de operaţie. Linia burţii era ce-i drept şi frumoasă şi neliniştitoare.

Dar frumuseţea ei se stinse în ochii ambilor medici şi amîndoi vedeau numai o porţiune din corpul bolnavei de la numărul 101, care trebuia operată din cauză de *appendicitis*.

Tîrşindu-şi încălţările de cauciuc peste pardoseala de ciment, chirurgul trecu iute în sala de operaţie, în urma lui se strecură docentul von Fuchs. Sora şefă spuse :

— Tocmai a adormit, domnule director.

Expresia feţei chirurgului Tamten deveni gravă şi concentrată, privi abdomenul pacientei şi întrebă :

— Cît e exact ? Te rog să reţii.

Iar sora îi răspunse :

— Două şi şaisprezece, domnule director.

Aşadar la ora două şi şaisprezece bolnava adormise. Doctorul Rubiński îi badijonă cu iod partea dreaptă a burţii cu gesturi pedante apoi întinse cîmpurile de pînză de jur împrejur, fixîndu-le cu pense, pînă ce rămase liberă numai o parte neînsemnată în formă de dreptunghi. Avea culoarea cafeniu închis. La ora două, şaisprezece minute şi cîteva secunde, chirurgul Tamten rosti cu glas calm :

— Bisturiul.

Stătea aplecat în dreapta bolnavei, docentul von Fuchs în stînga ei, iar doctorul Rubiński dădea instrumentele. Rubiński îi întinse iute bisturiul, docentul cu îndemînare de prestidigitator apucă din aer un depărtător. Instrumentele aveau un luciu rece.

— Picioarele mai jos, spuse chirurgul, şi imediat răsări ca din pămînt sanitarul Pawel, care apăsă moale pedala mesei de operaţie.

Echipa de operat, alcătuită din cinci oameni, fusese pusă în mişcare şi lucra exact, fără greş. Chirurgul care opera şi cei care îl asistau se contopiseră formînd o făptură ciudată, un soi de monstru, o hidră cu cinci capete şi zece mîini, ale cărei mişcări erau exact calculate şi matematic coordonate. Nici un singur gest nu era de prisos şi totul mergea ca uns. Chirurgul era gata să spună : „Coborîţi şi capul bolnavei", însă dorinţa i-a fost ghicită pe loc de soră şi de sanitar, care în aceaşi clipă apăsă a.

doua pedală a mesei. Atunci docentul mişcă din umeri cu aprobare. În precizia ei infailibilă, operaţia decurgea plăcut, trezea ceva de felul unei inspiraţii artistice.

Prima incizie despică pielea şi un strat de grăsime albicioasă care fu imediat invadat de sînge.

— Tampon, spuse chirurgul, fără să aştepte cererea, Rubiński îi şi întinse compresa lui von Fuchs care şterse imediat plaga. Mîinile celor doi chirurgi erau acoperite cu sînge. Doctorul Tamten aruncă tifonul în găleată cu pensa, în găleată ceva împroşcă, iar rana evidenţia nişte vase de sînge din care se prelingea sînge.

— Pensă, ceru chirurgul şi strînse cu pensa vasul sanghin, pe cînd docentul apucă, fără să se uite, din mîna lui Rubiński un fir cu care legă vena, oprind sîngele. Apoi cu nişte depărtătoare semănînd cu o greblă mică apucă de marginile plăgii şi o lărgi.

— Bisturiu, spuse cu glas monoton chirurgul Tamten şi incizā stratul următor, în care von Fuchs vîrî imediat o nouă compresă de tifon. Tamponul sîngerînd chirurgul îl aruncă în găleată.

Se vedea peritoneul, plaga avea o lungime de aproape şapte centimetri şi o culoare violaceu-roşietică. Chirurgul strînse din nou cu pense vasele sanghine, pensele şi depărtătoarele grele atîrnau de ambele părţi ale plăgii, zăngănind la fiecare mişcare. Docentul von Fuchs lărgi şi mai mult plaga cu depărtătoarele, iar chirurgul rosti :

— Foarfece. Rubiński îi întinse cu o mînă foarfecele, iar în a doua ţinea pregătite firele. Peritoneul era deschis şi imediat ieşiră la suprafaţă intestinele, lucioase, de un galben greţos, vineţii. Chirurgul zvîrli într-o parte două pense murdare şi foarfecele, sanitarul le prinse ca din zbor şi le depuse în sterilizator.

Hidra cu cinci capete şi zece mîini se mişca într-un ritm egal şi sigur, operaţia se desfăşura neobişnuit de favorabil în toate sectoarele. Degetele chirurgului goneau ca nişte tentacule mobile cu o deplină siguranţă şi iuţeală. Bolnava respira adînc şi egal, sora şefă şi golise o jumătate de sticluţă cu eter, în încăperea alăturată, sanitarul fierbea în linişte instrumentele.

Sala de operaţie scînteia în lumina pătrunzătoare, albă, a lămpilor electrice, totul era alb, numai şorţurile chirurgilor erau pătate de sînge proaspăt.

— Cîte minute ? întrebă chirurgul cu o voce monotonă.

— Opt, domnule director, răspunse sora, iar chirurgul lărgi plaga şi vîrî mîna în intestinele bolnavei.

Chiar atunci se petrecu ceva neprevăzut şi ameninţător prin iuţeala cu care avu loc.

Rubiński băgă de seamă că pe partea superioară a nasului chirurgului, de sub mască i se vedeau doar o parte a nasului şi ochii, deci că pe nasul chirurgului se ivise o picătură de sudoare. În aceeaşi clipă docentul se aplecă iute deasupra plăgii, chirurgul ridică privirea asupra lui, iar docentul păru că ghiceşte despre ce era vorba.

— *Olala, na so was* [1], spuse în şoaptă.

Pe nasul chirurgului Tamten se ivi o a doua picătură de sudoare, nasul i se roşi, iar el rosti cu voce surdă, schimbată, parcă gîtuit :

— *Das sehe ich zum dritten Mal.* [2]

Apoi exclamă :

— *Ein-ge-ka-pselt* [3] ! !

— *O, jawohl* [4], şopti von Fuchs.

A fost o clipă de nelinişte şi stupoare care se transmise ca o scînteie de la doctorul Tamten asupra lui Rubiński, a sorei şi a sanitarului. Atunci brusc se dereglă totul. Mecanismul operaţiei începu să lucreze aritmic, ca un motor deteriorat. Chirurgul Tamten îşi reveni într-o clipită, redeveni din nou calm şi atent, dar era prea tîrziu.

— Foarfece, spuse chirurgul Tamten aproape somnambulic, Rubiński cu un gest febril îi întinse o pensă, din gîtlejul bolnavei ieşi un fel de gîjîit, doctorul Tamten zvîrli pensa care zbură pe lîngă urechea lui Rubiński şi spuse :

— Nătărău.

[1] Ia te uită ! (germ.)
[2] Văd asta pentru a treia oară. (germ.)
[3] Încapsulat. (germ.)
[4] Fireşte. (germ.)

Pensa căzu cu zgomot pe pardoseala de piatră, bolnava gemea și se sufoca, iar chirurgul îi spuse sorei :

— Bolnava să respire liniștit !

Sora roși pînă în vîrful urechilor și deschise gura : în sticluța cu eter nu mai era nici o picătură, iar cea de rezervă dispăruse fără urmă.

— Foarfece, repetă chirurgul la fel de inexpresiv. Rubiński cu mîini tremurînde și la fel de stîngaci, îi întinse o pensă, chirurgul i-o zvîrli în obraz și repetă

— Nătărău.

Brusc abdomenul bolnavei se văluri odată cu pieptul, bolnava iar icni : — Hau, hau ! iar sora n-avea nici strop de eter la îndemînă.

Chirurgul întoarse agale obrazul acoperit de mască în direcția ei, avea nasul leoarcă, și-i spuse scandînd :

— Bol-na-va să-mi res-pi-re li-niș-tit !

Docentul se dumiri despre ce era vorba și spuse rece :

— Eter !

Sanitarul, care fierbea instrumentele în încăperea alăturată, ghici că era nevoie de el și veni fuga în sala de operație.

— Nu e eter ! spuse sora aproape plîngînd.

— Instrumentele fierte imediat ! ceru doctorul Tamten.

Sanitarul își pierdu capul, îi era cu neputință să găsească sticla cu eter în colțul în care se afla, pe de altă parte apa în sterilizator încă nu fierbea.

— Foarfece, repetă chirurgul pentru a treia oară, aruncă o privire sorii, care ședea cu ochii holbați, și spuse sec : — Trageți-i limba !

În același moment, Rubiński îi vîrî în mînă bisturiul, chirurgul îl zvîrli din toate puterile peste capul lui Rubiński și spuse :

— Nătărău !

Atunci docentul îl dădu iute în lături pe Rubiński cu cotul, aproape fără să se uite apucă foarfecele de pe masă și-l întinse chirurgului. Acesta inciză plaga și o lungi, iar docentul răsări cu un mîngîios :

— *O, jawohl !*

Sora șefă povestea după aceea că de spaimă fusese incapabilă să se miște. „Pentru prima oară l-am auzit pe director strigînd în timpul operației o vorbă necuviincioasă. Dar spaima mă țintuia mai dinainte. Nu știu ce s-a petrecut în acest al optulea minut. De frică am uitat. Nu știam ce am de făcut. Auzeam ca din depărtare, pe bolnavă cum se sufocă sau poate chiar că se trezește. Uitasem cu desăvîrșire ce trebuie făcut într-un asemenea caz. Apăsam în neștire masca pe obrazul bolnavei, țineam sticluța cu eter deasupra capului ei și abia după aceea am observat că eterul se terminase. Nu eram în stare să scot nici un sunet ca să-l chem pe sanitar. Cel mai rău era că habar n-aveam unde se afla sticla de rezervă. Sanitarul intră pe fugă să mi-o dea, apoi, nu știu de ce, ieși tot pe fugă la instrumentele lui care fierbeau. Începuse un fel de coșmar !"

Într-adevăr, sanitarul alergase la început încolo și încoace ca apucat. — Ce-o fi avînd directorul, bombănea. Era înspăimîntat cum nu se mai poate, deoarece apa în sterilizator refuza să fiarbă și pace. — Le aduc numaidecît, numaidecît, repeta, uitîndu-se cu disperare să vadă dacă nu se ivesc bășicuțe la suprafața apei. Dar suprafața apei rămînea netedă.

„Eram cît pe ce să las totul baltă și să fug pe coridor, povestea ei după aceea. Mai cu seamă cînd am văzut zburînd bisturiul peste capul lui Rubiński, care făcea fețe, fețe. Sora, în schimb, ședea cu gura căscată, de-ți făcea rău să te uiți la ea."

— Instrumentele fierte ! spuse sec chirurgul, pe un ton poruncitor. Tracțiunea limbii ! Nici sanitarul și nici sora nu erau în stare să priceapă ce li se spune. „Îmi venea să înnebunesc, povestea ulterior sora. Ce să fac cu limba ? Care limbă ? Îmi pierise totul din minte. O clipă îmi veni să scot eu limba. Toți parcă ne ieșisem din minți."

Aceeași impresie încercase și doctorul Rubiński despre sora șefă. „Ședea descumpănită și cu gura căscată. Eu nu-mi dădeam seama de nimic. Parcă eram obnubilat. Auzisem perfect că doctorul spusese : — Foarfece, știam

unde e, cu toate astea am luat pensa. Mîinile îmi tremurau şi fiecare instrument mi se părea foarte greu. Ce s-a mai întîmplat după aceea, aproape că nu-mi mai amintesc. În mine avusese loc un fel de dedublare : pe de o parte simţeam că trebuie să fac cutare şi cutare lucru, pe de altă parte mă împungea o curiozitate maladivă cu privire la ce se întîmplase în minutul opt şi-l derutase pe chirurg. Mai ştiu că docentul von Fuchs m-a dat în lături şi-a întins el instrumentul. Mă uitam la plagă ca un observator distrat, ba am vrut chiar să arunc o privire în abdomenul pacientei, însă chirurgul şi docentul acoperiseră parcă anume cu spinarea întregul cîmp operator. Atunci am început să le privesc ca un cretin mişcarea degetelor. Îmi veneau tot soiul de gînduri răzleţe. Că mîinile directorului era îndemînatice şi puternice, mobile ca la o maimuţă. Da, da, avea sigur mîini ca de maimuţă. În schimb degetele docentului lungi, subţiri, ca ale unui artist, aminteau degetele unui muzicant. Iar mi-a dat prin gînd prosteşte că seamănă cu Chopin şi că atunci cînd mişcă degetele e ca şi cum ar executa nişte pasaje muzicale complicate. Nu zăream nimic în afara degetelor. Bolnava a început să se sufoce şi chirurgul răcni :

— Limba.

Am văzut spaima surorii şi am înţeles în ce stare se află. Am bănuit că şi cu ea se întîmplă ceva ciudat şi că nu poate preveni un lucru anume. Cu o mînă ţinea capul bolnavei şi cu alta căuta ceva pe jos. Sanitarul îmi aruncă o privire rătăcită şi l-am văzut cum de spaimă apucă instrumentele fierte cu mîna, drept care trebui să le arunce iar în sterilizator. Totul se petrecea anapoda. Cel mai îngrozitor şi penibil moment abia avea să vină atunci cînd din cavitatea abdominală ţîşni şuvoi sîngele.

— Pensă, ceru chirurgul fără să ridice capul.

„Nu mai aveam nici o singură pensă fiartă. Mîinile îmi alergau pe masă, fără folos. I-am făcut un semn sanitarului, Pawel disperat izbi cu pumnul în sterilizator care vui."

— Pensă, repetă doctorul, cu vocea lui normală, liniştită, ceea ce îmi mai spori curajul. Oricum nu aveam la îndemînă nici o pensă.

— Hau, hau, icni bolnava. Părea că acuşi sare în sus. Atunci docentul lăsă din mînă un depărtător, şi cu cotul îi dădu în lături masca de pe obraz.

— *Mund aufmachen!*[1] spuse şi slavă Domnului, sora pricepu şi împinse cu degetele maxilarul inferior al bolnavei înainte. În vremea asta sîngele ţîşnea din cavitatea abdominală ca o fîntînă, docentul vîrî în plagă tifon, iar chirurgul repetă :

— Pensă !... degeaba, pensă nu aveam.

Cu degetele lui subţiri şi agere, docentul scoase tamponul însîngerat şi-l aruncă, vîrînd alt tifon proaspăt în plagă şi în aceeaşi clipă se petrecu un lucru neaşteptat.

Chirurgul Tamten înălţă capul şi cu un glas subţire, înfiorător, inuman, atît de pătrunzător încît îl auziră şi bolnavii de la parter, răcni pe tot spitalul :

— Pensăăă ! ! !

A fost ca un trăznet. În acea clipă totul se schimbă. Sora, care spunea o rugăciune, se dumiri că trebuie să-i tragă bolnavei limba şi oftă adînc, uşurată. La picioare zări sticla cu eter şi o apucă.

— Adăugaţi-i eter ! strigă doctorul Tamten, sora apucase să destupe sticla şi picăturile prinseră să curgă peste mască. Tot atunci dădu în clocot apa, şi sanitarul se năpusti cu instrumentele, iar Rubiński zărise pe masă o pensă curată şi aproape că i-o aruncă în mînă chirurgului.

— Cîte minute ? strigă chirurgul Tamten. Apucă vasul sanghin cu pensa, docentul făcu un nod chirurgical, pensa zbîrnîi. Maxilarul inferior al bolnavei se lăsă în jos, peste bărbie îi lunecă limba umflată şi vineţie, apoi sora îi acoperi faţa cu o compresă şi rosti cu greutate :

— Douăsprezece, domnule director.

— Pregătiţi depărtătoarele mari, strigă tare chirurgul. Apoi : — Bolnava să nu se mai mişte. Ridicaţi-i maxilarul.

Cu totul stăpîn pe voinţa lui, Rubiński pregătea viol instrumentele. „Ne mişcam cu toţii ca în vis, ca hipnotizaţi. În cea mai desăvîrşită linişte. Eram acum mai calmi, pentru că strigînd astfel, doctorul cu adevărat ne luase în stăpînirea lui. Îi dădeam instrumentele fără să mă

[1] Deschideţi-i gura ! (germ.)

încurc și tot aruncam cîte o privire în cavitatea abdominală, din păcate fără să văd nimic. Am înțeles că se ivise o complicație. Mi-am dat seama că nu de apendicită era acum vorba și că operația se efectua asupra organelor genitale. Chirurgul tot umbla la ovarele bolnavei, întîi la cel stîng, apoi la cel drept. Mă simțeam foarte obosit și abia mă țineam pe picioare. Mi-amintesc că directorul a mai strigat odată, cu toată gura :

— Cîte minute ? !

— Treizeci și cinci, domnule director.

Docentul aruncă o privire asupra pieptului bolnavei care se mișca ritmic și spuse :

— O, se poate..

— Încă eter ! porunci directorul. Apoi, parcă obosit și distrat totodată, strigă cu un ultim efort, de mă trecură fiorii :

— Ștergeți-mi nasul !

Am înțeles ce vrea, m-am temut numai să nu priceapă sanitarul. Ar fi putut să se repeadă și să șteargă nasul pacientei. Din fericire, sanitarul se dumiri despre ce era vorba, și atunci cînd directorul întoarse o clipă fața, îi șterse cu o batistă nasul și fruntea. Sanitarul povestea după aceea că batista se udă pe loc de parcă ar fi pus-o sub șuvoiul de la robinet.

— Cîte minute ? răcni chirurgul Tamten.

— Patruzeci și trei, domnule director.

Obrazul chirurgului era aplecat chiar deasupra plăgii, docentul vîrîse depărtătorul mare în adîncul cavității, chirurgul vedea în fața lui apendicele lipit de tumoarea trompei rupte, plutind într-un amestec de lichid roșietic și cheaguri de sînge.

— Pulsul ? ! strigă.

— *Sehr gut...*

— Mai dați-i eter ! și chirurgul extrase din abdomenul pacientei un pumn de cheaguri însîngerate. Le aruncă pe pardoseală.

— Excelent.. constată docentul cu răceală, iar chirurgul răcni :

— Cîte minute ? I avea glasul răgușit.

— Cincizeci și unu, domnule director.

— Sutură de peritoneu.

Instrumentele zbîrnîiau, Rubiński trecu firul prin acul semi-curb, docentul apucă acul cu pensa. Aceasta se închise cu un zgomot metalic.

— Opriți narcoza !.. strigă chirurgul și făcu prima cusătură.

Era ora trei și șapte minute din noapte.

Mi-e greu să spun dacă era un chist sau o tumoră, cum mi-a spus ulterior directorul, povestea Rubiński. În tot decursul operației, începînd cu acel minut opt, nu am văzut cîmpul operator. Am vrut să-mi arunc privirea de cîteva ori, dar mereu, fie directorul fie docentul, îmi acopereau totul cu spatele. Îmi mai amintesc că doctorul Tamten și docentul Fuchs au discutat despre ceva în nemțește, atît de iute și de nedeslușit că n-am prins despre ce era vorba... În genere, dacă nu erau tensiunea și spaima aceea, ar fi fost o reală plăcere să te uiți la ei. Aveau degetele atît de agere și de ascultătoare și executau totul atît de ritmic, încît mereu mi se părea că nu operează ci cîntă la patru mîini pe un instrument însîngerat. Cînd au făcut ultima sutură se uitară unul la altul stingheriți, ca și cum ar fi vrut să-și ascundă reciproc satisfacția.

— Muncă, nu glumă, spuse directorul.

— O, *jawohl*, și pentru prima oară l-am văzut pe docent zîmbind. La oameni de felul lor relația cu profesiunea ia în timp forme ciudate. Îmi făcea impresia că amîndoi sînt istoviți dar fericiți. Ba directorul, după obiceiul lui frivol, începu să fredoneze. Pansamentul îl aplică într-o secundă..."

În sala de operație domnea o căldură înăbușitoare. Sora șefă încă mai tremura de enervare, bolnava gemea ușor în somn. Rubiński ar fi vrut să deschidă geamul, chirurgul îl opri :

— Nu, nu e cazul, dînsul ar putea răci, și-l arătă pe docent.

Aduseră căruciorul, sora și sanitarul mutară pe el bolnava. Rubiński observă că directorul îi privește obrazul întunecat cu mare interes. Căruciorul plecă. Medicii își spălau mîinile în tăcere. Apoi ieșiră amîndoi pe coridor,

umblînd la fel de repede, doctorul Tamten cu pașii lui elastici, ca de pisică, docentul von Fuchs plutind prin văzduh ca o arătare. Halatele le fîlfîiau. În apartamentul său, chirurgul Tamten scoase din dulap o sticlă de coniac, docentul își îmbrăcase pijamaua. După ce bău cîteva păhărele, chirurgul spuse :

— Cînd faci o trepanație, trebuie să ai în minte creierul, cînd operezi o femeie trebuie să ai în minte organele genitale...

II

Vijelia bîntuia peste oraș de patru zile în șir.

Widmar se înapoie acasă pe ascuns. În mintea lui era un haos. Tot ce aflase în ultimele trei zile se amestecase într-un vălmășag de imagini și impresii. Jurnalul Zofiei Dubilanka, de care, după opinia sa nu-l mai lega nimic, bîrfelile, operația, doctorul Tamten, croitorul, fereastra, Rubiński — alcătuiau un amestec insuportabil.

Se strădui să-și rînduiască impresiile. Mai întîi le împărți în actuale și trecute. Trecutului îi aparțineau firește știrile privind-o pe soția lui cu viața ei particulară de acum doi ani. Litania numelor indecente ale foștilor ei iubiți nu putea fi verificată, i-ar fi iertat tinerețea necinstită, dacă ar fi avut certitudinea că din clipa conviețuirii lor ca soț și soție îi era fidelă. Acest lucru era contrazis în mod flagrant de operație, care, din păcate, nu putea fi socotită ca aparținînd problemelor trecute. Actualității îi aparțineau fapte precum viața ei necontrolată de acum, doctorul Tamten și fereastra despre care îi tot povestise croitorul.

Widmar hotărî să stea de vorbă cu soția lui într-un mod care i se părea ingenios și plin de șiretenie.

„La început am s-o întreb dacă i-a cunoscut pe cutare și cutare. Apoi am s-o surprind cu o întrebare aparent întîmplătoare : — Mi-ai ascuns adevăratul fel de desfășurare a operației. Nu-mi ascunde adevărul. În sfîrșit, am s-o întreb dacă nu cunoaște, de pildă, ba nu, deocamdată n-am să-i pun întrebări ! Își aminti din nou ce-i povestise Rubiński și oftă adînc. — Cum s-or fi petrecut de fapt lucrurile la operație ? tot repeta. De cînd se căsătoriseră nu se despărțise de soția lui nici măcar o zi, cu excepția acelor două luni cînd fusese nevoit să plece

pentru afaceri în capitală. Se înapoiase după operație. „Sînt un neisprăvit, se certa în gînd, Zofia Dubilanka avea dreptate. N-am trăit atunci cu nevastă-mea nouă săptămîni !" Nici cînd se înapoiase nu se atinsese de ea o vreme, fiindcă nu era încă refăcută. Atunci îl cunoscuse pe doctorul Tamten, care venea din două în două zile, la pansat. De ce oare bagatelizase față de el boala soției sale ? „Ca să aflu adevărul sînt gata să plătesc oricît."

Se înapoie acasă și în antreu trase cu urechea. Nu auzi nimic și se strecură tiptil la el în birou. Ferestrele erau închise. Vîntul bătea, era irespirabil. Widmar gîndi : „Are să plouă". Deși norii negri goneau cu o viteză ametitoare pe deasupra orașului, nici o singură picătură nu căzu pe pămînt.

Avea de gînd să se prefacă plecat de acasă, cînd la ora cinei auzi bătăi la ușă.

— Vino la masă, îl chemase soția, după cîte i se părea cam neliniștită. Nu te simți bine ? Te-am văzut cînd te-ai înapoiat pe furiș.

Widmar se ivi în ușă.

— Într-adevăr, nu sînt în apele mele, spuse, trebuie să fie din cauza vîntului.

Îi evita privirile cu mare grijă. Fără s-o privească, îi ghici zîmbetul. „De ce zîmbește întruna de ieri ? Să vedem cine o să rîdă la urmă !" Se așeză la masă posomorît și mîncă în tăcere.

— Ce fel de carne e asta ? întrebă brusc. Soția îi răspunse că era găină îndopată.

— E tot un soi de găină ? întrebă curios.

— Tot.

Ai fi zis că înnebunise. Nici numele și nici felul de mîncare nu aveau nimic comic. „Găină îndopată, gîndi în mod absurd, e o găină căreia i s-a extirpat feminitatea !" Asociațiile sale aveau o viteză patologică, iar „găina îndopată" se asocie în mintea lui cu ceva atît de comic încît se aplecă peste farfurie și izbucni în rîs. Nici nu-și mai lua în seamă soția, știa că stă mîhnită. Lăsă furculița din mînă, clătinîndu-se deasupra farfuriei, înecîndu-se de rîs. „Cît e de amuzant ! Ia te uită ce-mi trece prin minte !"

— O carne foarte fragedă, spuse scuturîndu-se de rîs. Biata găină.

Era ultima oară că mînca acest fel de mîncare. De la cina din acea seară avea pentru el o silă organică, doar și-l amintea și era cuprins de greață. „Pentru nimic în lume nu mai mănînc din porcăria asta !" și împinse la o parte farfuria. Prin minte i se perindau imagini oribile : vedea sînge și o găină căreia i s-au extirpat organele de reproducere, curățată de fulgi și de puf. Totul era complet lipsit de sens și poate tocmai de aceea cumplit și respingător. Veselia lui smintită pieri fără urmă, îl scutură un frison neplăcut, nu cunoștea nici un mijloc spre a scăpa de acea viziune obsedantă a unei găini însîngerate.

— Am să beau o vodcă, spuse. Nu-i plăcea alcoolul și nu era deprins cu băutura. După două păhăruțe, îl cuprinse o înduioșare, de parcă valul tandreții ar fi pornit de-a rostogolul, distrugînd totul în cale. Din fericire uitase de găină. „M-am purtat imprudent, gîndi. Numai de n-ar observa surescitarea mea anormală." Își privi soția și se liniști. Fața ei era nepăsătoare, ca de piatră. Întrebă, așa, într-o doară :

— Ți-l amintești pe maiorul Andrzej Rozjemczy ?

În aparență nu păru mirată, deși o simți oarecum surprinsă. „Ahaha." Triumfa în sinea lui. Răspunsul sună alb, pe maiorul Rozjemczy îl cunoscuse undeva în societate, de fapt nu și-l prea mai amintea.

— Așa ? făcu Widmar și o clipă era gata să se scoale s-o strîngă de gîtul durduliu și să apese pînă ar fi mărturisit tot adevărul.

Lucru ciudat : gelozia sub imperiul alcoolului se preschimbase în dorință.

Lampa aurie era aprinsă, abajurul întors cu gura în sus lumina doar tavanul. Widmar își aprinse o țigară, se uită la soția lui pe sub sprîncene și spuse :

— Am să vin la tine, avem ceva de vorbit.

— Bine, îi răspunse, și asentimentul ei atît de ușor obținut îl ațîță încă mai tare. O urmă în dormitor ca vrăjit.

În pat se simți beat de două ori. Aplecat peste chipul soției sale îi privea trăsăturile știute și îndrăgite și era aproape de extaz cînd fără să știe de ce îi trecu prin

minte: „La fel a zîmbit şi la fel a ţinut de mînă pe u[n] altul..."

Gîndul acesta îi înăbuşi elanul şi-i inteţi suferinţ[a] psihică, îl descurajă, însă deîndată ce se risipi, se pomen[i] iar aproape de fericire. Ar fi vrut să strige în extaz c-[o] crede şi o iartă, îi surprinse ochii învăluiţi de ceaţă, cîn[d] din subconştient ieşi din nou la iveală un gînd nepoftit: „Nu simte nimic, doar observă cu atenţie!... De ce se preface?

Se simţea descurajat şi dezgustat, orice gest îl făcea să sufere. Certitudinea că soţia lui nu simte nimic, că e pasivă şi doar simulează plăcerea, îl preschimbă într-un impotent. Îi privi umerii, capul, sînul. Fiecare bucăţică de piele o ştia pe din afară şi cunoscîndu-l astfel se îmbătă cu trupul iubit.

În cap îi stăruia un gol imens, era sigur de clipa supremei desfătări, ceva îl zgîlţîi cu violenţă, dar în aceeaşi clipă îşi imagină partea inferioară a abdomenului ei, revăzu plastic un lucru anume şi gemu de scîrbă. Întreaga bucurie senzuală pieri, rămase întins lîngă soţia lui, doborît de propria-i neputinţă. O auzi spunîndu-i:

— N-ai voie să bei, te oboseşte.

O clipă gîndi că poate avea dreptate, după aceea pricepu că nu alcoolul era vinovat de nepăsarea lui, că se întîmplase cu totul altceva. Îi privi abdomenul şi cu degetul îi atinse cicatricea.

— Te-a durut rău chistul? o întrebă. Apoi îi mai puse încă o întrebare: Continui să te îngraşi?

Se miră că de abia acum îşi dădea seama de acest lucru. Cu doi ani în urmă era subţire, aproape slabă. De un an, adică după operaţie, începuse să se îngraşe, mai ales în şolduri. Mîngîia cu degetele pielea moale, mată a cicatricii şi, fără să aştepte răspunsul, aruncă în treacăt parcă:

— Ce ţi-a zis doctorul Tamten a doua zi după operaţie?

Se uita la ea cu o privire imobilă, lipsită de expresie, amintindu-şi continuarea povestirii lui Rubiński:

„În ce priveşte chistul, am acum mari îndoieli, spunea acesta. Mă refer la vizita nocturnă a directorului la bolnava internată la rezerva 101. Îmi amintesc faptele foarte

bine, pentru că mi s-au fixat în memorie de pe atunci ca o enigmă. Simţeam că e o treabă necurată.

A doua zi după operaţie bolnava zăcea la ea în rezervă, îi era rău, voma întruna şi după narcoză nu s-a trezit multă vreme. Am trecut pe la ea de cîteva ori. Se plîngea de săculeţele cu apă cu care îi fusese acoperit abdomenul.

— E foarte incomod! Am să le arunc jos!... Enervarea ei spori în mod firesc, cînd pe seară au mai adus în rezervă încă o bolnavă. Spitalul nostru era plin şi în după-amiaza aceea fusese adusă o bolnavă care suferea de tuberculoză la rinichi. Nu aveam unde s-o plasăm. Doctorul Bogucki, acela care se teme atît de tare de automobile, ceru să fie dusă la 101. Soţia dumneavoastră era din acest motiv foarte nemulţumită.

— Soţia mea nu v-a spus nimic despre bolnava aceea? întrebă Widmar foarte interesat.

Doar el unul ştia cine fusese bolnava. Cine ar fi putut să presupună că printr-un straniu aranjament al sorţii era chiar Zofia Dubilanka.

— Nimic special, răspunsese Rubiński, era doar supărată. Trebuie să ştiţi că în genere femeile bolnave sînt insuportabile. Niciodată nu îngăduie lîngă ele o altă persoană în suferinţă. Am liniştit-o pe soţia dumneavoastră cum am putut.

— E numai deocamdată! i-am spus. Se poate? De ce vă enervaţi?... Vecina dormea. Am mai întrebat-o pe soţia dumneavoastră dacă n-o mai supără mirosul de benzină.

— O, mai bine să nu-mi mai amintiţi de asta, strigă.

Am ieşit. Pe coridor era întuneric, începuseră gărzile de noapte. Am plecat repede la mine, să mă odihnesc. Cînd am ajuns la uşa odăii mele am auzit un zgomot de cealaltă parte a coridorului. M-am întors, n-am văzut pe nimeni. Chiar atunci de după dulap s-a ivit directorul. L-am recunoscut, deşi era semiîntuneric. M-a nedumerit modul misterios în care apăruse. Prin urmare am stat pe loc şi am aşteptat să văd ce are să urmeze. Peste o clipă, directorul a ieşit de după dulap, a privit în jur şi încet, furişat, s-a repezit spre rezerva 101. A intrat fără să bată.

M-a mirat acea vizită nocturnă ciudată. Am așteptat îndelung, apoi m-am apropiat și eu de rezervă. Directorul a stat acolo multă vreme. Pansamentul nu poate să i-l schimbe, îmi ziceam, nu e nici infirmiera și nici n-are instrumentele necesare. Oare despre ce-or fi vorbind ? Apoi am deslușit un fragment dintr-o frază. Directorul a spus parcă :...

— Dacă operam cu două ore mai tîrziu, cine știe cum s-ar fi terminat... am convingerea că de aici încolo n-o să mai puteți avea copii.

Deci despre asta era vorba ! Apoi directorul a mai spus ceva nedeslușit și s-a auzit un zgomot ca de scaun împins. Mi-am închipuit că directorul trebuie să se fi ridicat în picioare. Așa a și fost. Ușa se deschise, am zărit interiorul încăperii luminat albastru, marginea patului și pe director întors cu spatele la mine.

— Puteți fi pe deplin liniștită, și cu o mînă pipăia după clanța ușii. Apoi mai adăugase sec, aproape oficial : Despre asta știm doar noi doi, și prietenul meu, împreună cu care v-am operat, docentul von Fuchs. Nimeni în afară de noi nu va ști niciodată nimic.

În rezervă se auzi un sunet ca șuieratul de șarpe. Tsss !... țistui cineva înspăimîntător. M-am răsucit pe călcîie și am apucat să ajung pînă la capătul coridorului cînd l-am zărit de director țîșnind ca proiectat din rezerva 101. A fost o vizită extrem de interesantă !...

Îmi amintesc că în aceeași seară vorbind cu soția dumneavoastră directorul îi spusese: ...„care pot fi consecințele ? Greu de precizat. În majoritatea cazurilor trece fără probleme. Dacă însă ar avea loc o degenerare a celui de-al doilea ovar, s-ar putea să vă afecteze. Veți avea tendință la îngrășare."

Cu privirea ațintită asupra cicatricei, Widmar o întreba cu încăpățînare :

— Ce ți-a spus doctorul Tamten a doua seară după operație ?

Răspunsul, fusese ca întotdeauna, nemulțumitor. Îi știa pe de rost toate încercările de a se eschiva. La început spuse că nu-și amintește.

— Încearcă totuși să-ți amintești, șopti impunîndu-și răbdare. Atunci tăcu, respingîndu-l și închizîndu-se în

sine. Tăcerea era al doilea tertip. Brusc se auzi un bubuit înfricoșător, casa se cutremură, ceva căzu cu zgomot pe acoperiș, iar pe stradă un trecător întîrziat răcni : Ține-ți pălăria !... Vîntul se năpustise peste acoperiș, lovise ca o explozie. Rebeka se așeză în pat.

— N-am mai pomenit asemenea vreme, spuse.

S-ar fi putut crede c-o speriase lovitura, însă Widmar își explică spaima ei în alt fel.

— Tu în genere nu-ți amintești nimic, îi replică, pot să-ți amintesc eu. Observă cu satisfacție o umbră alunecîndu-i peste obraz. Doctorul a venit la tine seara tîrziu, ca să-ți spună că nu ai avut apendicită.

— Nu înțeleg, vorbi în șoaptă.

„În sfîrșit am prins-o", gîndi Widmar și adăugă :

— De ce nu înțelegi ? Doar ți-a spus că ai avut... pauza îl desfătă, că ai avut un chist !

O simți liniștindu-se imediat. „Nu are să țină mult această liniște", se bucura în sinea lui.

— Da, da, afirma, bineînțeles că mi-ai povestit chiar tu însăți. De ce nu mi-ai spus că doctorul Tamten te-a avertizat că ai să începi să te îngrași ? Și, ia spune, pînă în ziua de azi te supără mirosul de benzină ?

Widmar avu impresia că a strivit-o cu spusele lui, în aceeași clipă însă, ea se apropie de el mai tare, și captîndu-i privirea o reținu în a ei.

— Nu-mi amintesc, răspunse zîmbind.

Dinții îi luceau, buzele le avea uscate și roșii. Widmar pricepu că avea asupra lui o putere deplină și nemărginită. Un val uriaș de duioșie, o undă îi copleși ducîndu-l spre marea brațelor ei deschise.

— Doar mă iubești și ai să mă iubești întotdeauna, nu-i așa ?

— Te iubesc ! îi răspunse.

O crezu pentru că voia s-o creadă. Negrăita clipă de chin și bucurie se apropia, pereții încăperii prinseră să se rotească, patul să se înalțe în văzduh. Totuși din nou nu se întîmplă nimic, pentru că din nou din subconștientul lui răzbi la suprafață un gînd ucigător de lucid : „Nici vorbă că la fel zîmbea și la fel spunea : Te iubesc... Iar apoi auzi vorbele lui Rubiński : „N-ar fi fost atîta zarvă în jurul acestei operații dacă era vorba de un chist !"

Acum dezgustul era absolut. Şi cînd orice dorinţă se stinse în el, se simţi parcă eliberat pentru prima oară de sub influenţa femeii iubite. Îmbătrînise sub ochii lui, era dezgustătoare, mincinoasă. „Trebuie să divorţez", îşi spuse cu nepăsare. În faţa lui zăcea un sicriu de lemn, roz, plin de minciuni şi înşelăciune, chiar de şi-ar fi spart de el capul, tot n-ar fi aflat adevărul!

Atunci sentimentul pentru soţia sa se întoarse în altă direcţie şi el începu s-o iubească cu acesată iubire nouă, alta, întoarsă. Procesul care avusese loc era următorul: dezamăgirea, decepţia sfărîmaseră sentimentul primordial, aşa încît în afară de deziluzie şi gelozie nu mai rămăsese nimic. Iubirea lui se răsuci asupra ei însăşi şi ea îşi îndrăgi propria dezamăgire şi suferinţă. „Să iubeşti aşa cum am iubit eu şi să dai peste o minciună sfruntată. De ce nu-mi mărturiseşte adevărul?!" Îngenunchie în faţa ei decis să facă o ultimă încercare.

Urmă o scenă penibilă şi umilitoare. Cu alinturi şi dulcegării, o implora să-i spună adevărul, îi săruta mîinile şi picioarele. Ştia prea bine că s-ar fi învoit să rămînă toată viaţa sclavul ei numai să poată fi sigur măcar un sfert de ceas de dragostea ei. Ba nu, asta era prea puţin! Să poată fi sigur că nu-l va minţi niciodată...

— Am să suport adevărul, dar recunoaşte, Rebeko, Rebeko! Ai să-mi răspunzi ori nu? strigă în cele din urmă nerăbdător. Se săturase să cerşească. Gelozia îl azvîrlise undeva deasupra acestui mormînt de tăcere feminină. Inima îi bătea să se spargă. „Chiar azi a putut fi cu el şi să se sărute."

Cu barba şi părul răvăşite, Widmar se aşeză pe marginea patului ca pe marginea unei prăpastii şi rosti gîfîind:

— Şi cum zici că s-a întîmplat, Rebeko, cu acel copil nenăscut?

Această întrebare o pusese Widmar soţiei sale în noaptea de marţi. În aceeaşi zi, înainte de masă, discutase cum se ştie cu doctorul Rubiński. Se întîlniseră în parcul local, în apropierea fîntînii, şi vorbiseră aproape ţipînd, deoarece vîntul înăbuşea cuvintele. Rubiński purta un costum alb de tenis şi pantofi portocalii. Avea braţele neproporţional de

lungi, îi ajungeau aproape la genunchi, şi un gît subţire, vînos, pe care se clătina o căpăţînă mare, diformă. În vîrful capului avea o pălărie de paie, pe care o ţinea cu ambele mîini. Era un pic saşiu: ochiul drept privea drept înainte, cel stîng fugea într-o parte. Rubiński striga:

— S-a întîmplat lucrul de care mă temeam cel mai tare!

— Şi anume?

— Peste o lună îmi expiră contractul la spital şi directorul m-a informat azi că voi fi pus pe liber. Motivarea era prostească!

— Aha!

Rubiński se uita cu ochiul drept la Widmar şi cu stîngul la fîntînă, mişca din mustăţi şi striga:

— Habar n-aveţi cîte am tras cu munca asta. Chiar mă bucur că plec de la spital. Nu mai am de ce să mă ascund că-l consider pe director nebun!

Un vraf de frunze multicolore se scutură asupra lor dintr-un copac. Ţinîndu-şi pălăria să nu i-o ia vîntul, Widmar strigă:

— Vă compătimesc! Dar aţi apucat să vedeţi arhiva?

— N-a rămas nimic din descrierea bolii. Scrie doar că... ce vînt, Dumnezeule, scrie că în cursul operaţiei s-a găsit un chist care a fost înlăturat!...

— Fir-ar să fie!

Un nor de praf se învîrteji în jurul lor şi porni mai departe. În parc nu era ţipenie. Doar un dulău alb alerga pe alee, iar blana lui miţoasă se umfla în bătaia vîntului.

— Acum vă pot spune deschis, urla Rubiński, că a fost ceea ce în latină se numeşte, hai, să mergem de aici, cu vîntul ăsta nu se poate vorbi!...

— Ce? răcnea Widmar care nu auzea nimic.

— Am spus: *extra uterina*!...

— *Extra uterina*?

— Da, *extra uterina*, adică o sarcină în afara uterului!

Vîntul se potoli o clipă, pentru a se porni din nou, atît de brusc şi de violent, încît Widmar se clătină pe picioare.

— Ce-aveţi? întrebă Rubiński.

— Nimic! E din cauza vîntului! răspunse Widmar. În răstimp calcula: „Nouă săptămîni n-am fost acasă, nouă săptămîni n-am trăit cu ea, acum totul e limpede."

— Tot atît de bine a putut să fie un chist înecat în sînge ! strigă înainte Rubiński. Judecînd însă în ansamblu, trebuie să fi fost sarcină. E destul de ușor să te înșeli cu privire la diagnostic. Sarcina extrauterină se manifestă uneori prin aceleași simptome că și apendicita, adesea trece fără fenomene specifice, adică fără hemoragii. Apar dureri nediferențiate în abdomen, atunci cînd se ivesc grețurile și voma, ele sînt similare cu acelea care apar la apendicita purulentă. În caz de febră, se impune intervenția chirurgicală urgentă. Noroc că noi am operat la timp !... Au mai avut loc atunci diferite întîmplări asemănătoare... Bolnava se plîngea cu scîrbă de mirosul de benzină care de fapt nu era în rezervă. Asemenea ciudățenii sînt caracteristice pentru femeile însărcinate...

— Ați putea să-mi jurați... începu Widmar, dar vijelia suflă apa care țîșnea din fîntînă împroșcînd pe vorbitori cu o cascadă care îi udă din cap pînă în picioare. Doctorul sări într-o parte.

— Ce mai baie ! Să plecăm de aici...

Era o căldură insuportabilă. La ieșirea din parc, zăriră stîlpul cu afișe trîntit pe caldarîm. Un afiș mare albastru se desprinse brusc și, purtat de vînt, urcă peste acoperișul unei clădiri cu două etaje. Widmar îl apucă pe Rubiński de braț.

— Puteți să-mi jurați că lucrurile s-au petrecut într-adevăr astfel ?

Doctorul își smulse brațul aproape grosolan, îl privi pe Widmar cu ochiul lui spanchiu și rosti evaziv :

— Din păcate nu pot ! Sînt numai presupunerile mele !

— Adică ?... Și Widmar iar îl prinse de braț.

Se amestecară cu alți trecători, dar pe stradă toți goneau mînați de vînt și nimeni nu-i lua în seamă. Doar un bătrînel într-un sacou din mătase brută și pantaloni de același fel ieși pe o poartă și-l împinse pe Rubiński, trecînd pe lîngă el.

— A ? făcu Rubiński, dumneavoastră, domnule doctor ?...

Într-adevăr era medicul primar Bogucki. Nebărbierit, cu perii cărunți de trei degete pe obraji, bătrînul medic își ceru scuze și salută.

— Bună ziua colega, bună ziua, domnule. Ce vreme mizerabilă, nu-i așa ?... Eu însumi am depistat optsprezece hemoptizii astăzi ! Tocmai mă duceam la un bolnav. Asemenea vînt e o adevărată plagă pentru tuberculoși !

Medicul primar Bogucki da să treacă pe partea cealaltă a străzii cînd se trase iute îndărăt pe trotuar.

— Of, Doamne sfinte ! strigă.

Urlînd din motor, trecu în viteză în susul străzii o mașină de curse cu partea din față mare și proeminentă. Bătrînelul o amenință cu bastonul, transpirase tot de spaimă.

— Ați văzut, domnilor, cît pe ce să mă calce ! O invenție diavolească mașinile astea. Și cu extremă atenție, uitîndu-se în dreapta și-n stînga, medicul traversă strada.

Widmar îl ținea pe doctorul Rubiński de mînă întrebînd :

— Asta înseamnă ?

— Asta înseamnă, îi răspunse doctorul, că toate sînt presupuneri, că putea fi la fel de bine un chist, și în afară de suspiciuni nu am vreo dovadă că lucrurile s-au petrecut într-adevăr astfel...

— Domnule doctor, întrebă în continuare Widmar, asemenea operație are urmări ?

— În majoritatea cazurilor trece fără consecințe, explica înainte conștiincios Rubiński, nu pot țipa pe astfel de vînt.

Pe stradă lunecau frunze, hîrtii, vîrtejuri de praf, acoperișurile de tablă gemeau și scrîșneau, de pe clădirea albă cu multe etaje din marginea orașului, căzură olanele de țiglă roșie. Aplecat spre Widmar, doctorul Rubiński striga cît îl ținea gura :

— După extirparea unui ovar, poate să urmeze degenerarea celui de-al doilea, dacă a fost bolnav... Prima consecință poate fi sterilitatea... apoi schimbări în psihicul pacientei, în special în viața sexuală... Cazurile sînt rare, dar posibile... Dealtminteri nu vă pot spune nimic mai precis.

Rubiński tuși, mai degrabă scuipă, vizibil nemulțumit de el însuși. Așadar, continuă tot mai evaziv :

— În cursul operației au putut da peste o tumoretă banală sau mai știu eu peste ce anume... iar sîngerarea să fie produsă de alte cauze... Asta ar fi cam totul, domnul meu...

Ochiul instabil al lui Rubiński se opri deodată asupra urechii lui Widmar. Acoperită de un puf cărunt, i se păru că e o făptură aparte, trăind o viață proprie. Capta cu lăcomie fiecare informație și cuvintele lui Rubiński erau sorbite ca de o vată roz. Urechea asta îl umplu deodată pe Rubiński de silă. „De ce i-oi fi povestit toate astea ?" se mînie împotriva lui însuși.

— Mă grăbesc, spuse și plecă.

Spre bucuria lui, Widmar nu-l opri. Îl urmări doar cu privirea, strîngînd din sprîncene. Doctorul Rubiński se îndrepta iute în direcția spitalului. Widmar avea să-și amintească toată viața cum arăta silueta acestuia, văzută din spate. I se fixă mecanic în memorie capul său mare, clătinîndu-se pe un gît subțire și umerii ascuțiți, dintre care unul era înălțat peste măsură. La fel și costumul alb de sport și pantalonii lui portocalii, deși nici îmbrăcămintea și nici înfățișarea lui Rubiński nu-l interesau deloc. Îl interesa cu totul altceva. „Nu-i nimic, nu-i nimic, își spunea frecîndu-și mîinile, mîine, cel tîrziu poimîine, voi ști tot." Nu avea nici un fel de mustrări de conștiință, lucrul acesta i se confirma mereu. Și mai constata că umilința în dragoste parcă sporește intensitatea sentimentului. În noaptea aceea însă, cînd se convinse brusc că a devenit impotent, nu mai rezistă la alternarea între umilință și iubire.

— Și cum spui că s-a întîmplat, Rebeko, cu acel copil nenăscut ?

Ea tăcea liniștită și fără umbră de îngrijorare. „De ce-am spus asta ?" gîndi cu regret. După o pauză mai lungă, soția îi răspunse că de fapt nu știe ce vrea de la ea.

— Iar nu pricepi ? clocotea. Și brusc, într-un fel de inspirație febrilă, își desfășură în fața ei toate cunoștințele medicale. Se exprima prin generalități și cu precauție. Ca urmare a unei anumite boli sau operații, o femeie poate rămîne toată viața sterilă. Își aminti atunci de cina și felul de mîncare din cauza căruia rîsese cu atîta poftă.

— O femeie cu un singur ovar nu poate iubi ! strigă.

Se ridică repede, vrînd să meargă la el în odaie, apoi se opri în prag.

După atîtea zile în care se perpelise cuprins de străvechea maladie numită gelozie, în organismul său se ivise reacția obișnuită. Sistemul nervos, care risipise atîta energie afectivă, se comporta acum ca un acumulator descărcat. Dacă în clipa aceea ar fi izbutit să-și surprindă soția în flagrant delict, n-ar mai fi fost în stare de indignare ca în trecut. Poate, cine știe, dacă și-ar fi crezut ochilor.

Sănătatea organismului uman este clădită pe minciună. Unicul tratament adevărat, către care îl îndeamnă pe om însăși natura, este a te minți singur. Rapid și înșelător, fără ca Widmar să observe, minciuna îi copleși memoria, făcîndu-l să vadă cît se poate de limpede că Rebeka nu-l înșelase niciodată, că-i rămăsese credincioasă pînă azi. O văzu pe soția lui așa cum era pînă acum cîteva săptămîni. Un chip blînd și destins, cu ochi sinceri și înțelegători și cu un zîmbet plin de dragoste. O minciună nu poate avea astfel de ochi și asemenea zîmbet !

„Toate pe lume sînt cu mult mai simple, gîndi Widmar fulgerător, spre e se amăgi pînă la capăt. Am trăit într-un univers de sperietori scornite. Nici un om cu mintea întreagă nu trece prin asemenea stări !" Dormitorul soției, pe care mai adineauri îl urîse într-atît, nu i se mai păru ostil și vrăjmaș. Toate obiectele din această încăpere îi erau îndeajuns de bine cunoscute, spre a le osîndi, ca de pildă a condamna pentru minciună și înșelăciune vechiul pat din lemn de trandafir. Îl inducea în eroare simplitatea aparentă a lucrurilor și a întîmplărilor ce-l înconjurau. Părea cu neputință ca în acea atmosferă de pace domestică să se petreacă fapte grozave prin neadevăr și dezonoare.

Noua lui stare de spirit se datora epuizării. Widmar ajunsese la o asemenea istovire datorită necontenitei incertitudini și a înverșunării cu care scormonea propriile răni, încît acum îi lipseau puterile pentru a rămîne și mai departe la fel de bănuitor. Era de o sută de ori mai ușor să se comporte așa cum se comportă alții în asemenea împrejurări, adică să închidă ochii. O clipă se lăsă

pradă slăbiciunii atît de ademenitoare. Stătea astfel, cu brațele atîrnîndu-i de-a lungul pijamalei, cu bărbia în piept, iar deasupra capului, peste tavan și acoperiș, bîntuia dezlănțuită vijelia.

Stătea în ușă și privea patul total nedecis. Asta nu ținu mult. Vîntul fierbinte parcă s-ar fi strecurat în craniul lui Widmar stîrnindu-i creierul lenevit și iată să acolo se ivi numele unui fel de mîncare.

Respira tot mai greu. Duse mîna la piept, spre stînga, inima parcă încetă să-i mai bată, după aceea se răsuci cu o încetineală insuportabilă. Se uită la soție, apoi îi zvîrli în față ca pe un bulgăre de noroi cuvintele :

— Găină îndopată !

Simți o mulțumire adîncă și se desfătă oarecum cu propria-i lipsă de jenă. Era mîndru că nu-l dezarmase credulitatea și că și-a păstrat luciditatea. „Simplu și limpede nu e nimic", gîndea acum, poate doar în momentele de obnubilare a rațiunii. Femeile nu fac decît să pîndească atari momente. Ele știu că bărbatul va ajunge la capătul geloziei care-l macină și, dînd ascultare unor legi vitale, de autoconservare, va redeveni credul și naiv, va alunga orice bănuială, va șterge orice urmă, numai și numai spre a înceta să se mai chinuie. Atunci femeia poate face cu el tot ce dorește !"... Plecă grăbit din dormitor mormăind : „Găină îndopată, găină îndopată !" Își închipuia că are să înceapă o întreagă tevatură : nevasta-sa are să plîngă probabil, apoi uitînd de sine are să năvălească la el în birou țipînd. „Ce-are să se întîmple după aceea ?" se întreba. Or n-avea destulă imaginație, or poate că în imaginația sa apăru o vedenie atît de amenințătoare, menind a moarte, încît se strădui s-o dea cît mai repede uitării. Scoase din birou jurnalul Zofiei Dubilanka și, pentru prima oară, simți că îi e recunoscător acestei femei decedate. Ba chiar i se făcu dor de umbra ei, care se vede îi purta de grijă de dincolo de mormînt, din moment ce îi trimisese acel jurnal. Întorcea paginile sorbind conținutul lor nemilos, încordînd totodată auzul și așteptînd în continuare să izbucnească presupusa catastrofă. Spre mîhnirea lui, soția nu veni. Era ușor dezamăgit, parcă regreta că mult rîvnita rezolvare nu sur-

venise și că nu se întîmplase ceea ce ar fi trebuit să se întîmple. N-auzea nici plînsete și nici pași care să se apropie, ci doar huietul vîntului, scrîșnetul copacilor în grădină, troznetul unor obiecte care cădeau și parcă pocnete de armă. — Ca la vînătoare, spuse într-o doară și își privi pușca atîrnată deasupra canapelei.

Privea cele două țevi negre ale puștii și repeta :

— Oare de ce n-o fi venit ? Îi e frică ?

Soția lui, încolăcită ca un melc și cu mîna sub cap, dormea foarte liniștită.

Luna nu se vedea, norii acoperiseră în noaptea aceea tot cerul. La marginea orașului, vîntul se năpusti în pădurea de brad și își făcu de cap toată noaptea, iar spre ziuă oamenii văzură trunchiuri smulse cu rădăcini cu tot și crengi împrăștiate peste cîmp. Într-un vîrtej nebun o porni apoi spre celălalt capăt al orașului, și acolo, în curtea unei clădiri albe cu multe etaje, se zbătu sălbatic și smintit. Apoi zgîlții poarta de la intrare și începu s-o lovească besmetic cu nisip galben și praf. Prin poarta aceea, luptîndu-se cu vîntul, intrară mai mulți bărbați și femei în alb, vijelia îi izbi cu gunoaie, frunze și nisip, ei trecură totuși și dispărură înăuntrul clădirii.

În dimineața următoare, pe străzi aproape că nu trecea nimeni. Cu o putere mereu sporită, zvîrlind pale fierbinți și gonind cu o viteză amețitoare, vîntul mătura trotuarele distrugînd tot ce era slab sau șovăielnic, curăța caldarîmul împingînd trîmbe de praf și gunoi. Croitorul Gold deschise ușa care da pe coridor, apoi o închise cît putu de repede, interzicînd copiilor să iasă din casă. În ciuda acelei vremi oribile, Widmar colindă toată ziua prin oraș, așteptînd cu nerăbdare seara. În buzunarul sacoului ținea jurnalul Zofiei Dubilanka.

Povestea despre felul în care Widmar o cunoscuse pe viitoarea lui soție. Deasemenea, dragostea și căsătoria lor era consemnată scrupulos în jurnalul fostei iubite de ani întregi a lui Widmar, decedată cu un an în urmă la „Spitalul Tuturor Sfinților". Extrasele sunau, după o oarecare prelucrare literară, cam în felul următor :

„...Ne dusesem, eu și Widmar, la cinema. Rula filmul *Diavolii albi*. Atunci s-a întîmplat faptul cu care nu mai

pot împăca pînă azi. Îmi amintesc că sosisem prea devreme, pe ecran se vedeau reclame, pe care Widmar nu putea să le sufere. „Țin publicul ca pe o turmă, se indigna, silindu-l să vizioneze lucruri care nu interesează pe nimeni." În seara respectivă era deosebit de iritat. L-am mîngîiat pe mînă și i-am spus ceva amuzant, îi făcea bine rîsul meu. Mă privise însă cu ochi răi, încît parcă am simțit o adiere rece pe obraz. Într-o măsură m-a distrat, într-o măsură m-a supărat, dar eram foarte departe de gîndul că m-ar putea părăsi vreodată. Da, da. Eram sigură de el. Or pesemne tocmai fiindcă începusem să-l iubesc mai mult decît mă iubea el pe mine, am încetat să-l mai am și mi-am pierdut capul.

M-am gîndit atunci, că poate o știe, m-am calmat, spunîndu-mi că ar fi cu neputință să-și fi dat seama și apoi puteam oricînd să-i dovedesc că nu era așa.

Ultima frază ca și multe altele în același spirit i se păreau lui Widmar lipsite de sens. „Polologhie muierească !" își zicea citind, nu se înțelege nimic !

„Cel mai cuminte e să nu-l mai iau în seamă, am hotărît. A început filmul, o comedie destul de slabă, eu rîdeam într-una, fiindcă mă amuza.

— De ce rîzi atît de tare ? m-a întrebat, cu o voce calmă, în care am deslușit ceva neliniștitor. N-aș putea spune ce anume. I-am răspuns supărată că pot pleca, dacă îl enervez sau cam așa ceva, atunci am băgat de seamă că Widmar se uită la trecerea dintre scaune. Acolo se afla un grup de persoane venite cu întîrziere, printre ele mai multe femei, am ghicit numaidecît pe care o privea. Stătea cu profilul întoarsă spre noi. Haina de blană o avea descheiată, îi vedeam căptușala din crèpe de Chine și o parte din rochia portocalie, cu un triunghi mic, decupat pe piept. Era o femeie cam urîtă, pe deasupra bătrînă și fără nici un farmec. Simțeam însă că e una dintre acelea care plac bărbaților, iar Widmar o privea. M-am prefăcut că n-am băgat de seamă nimic, am încetat să mai rîd. În sinea mea încă nu mă necăjeam. Știam că Widmar nu poate trăi fără mine și nu-mi închipuiam c-ar putea să fie în alt fel. Deodată femeia aceea se întoarse către noi, privi undeva peste capetele noastre, apoi,

descoperind probabil un loc liber se îndreptă într-acolo. Felul de a merge, mai bine zis de a luneca, mi se păru obraznic. Se strecura printre spectatori ca printre crengile unor tufișuri, ba chiar îi lovea cu coatele fără menajamente. Cînd un grup de bărbați și femei îi bară trecerea, m-am gîndit ușurată fără rost, că n-are să se descurce. Așa s-a și întîmplat o clipă, dispăru printre haine și mantale, și se ivi numaidecît din nou. Reapăru pe neașteptate ca un scafandru la suprafață, și iat-o înotînd sinuos înspre noi, mișcînd cînd din umărul drept, cînd din cel stîng. Arăta ca o înotătoare profesionistă. I-am privit picioarele, le avea lungi și frumoase, ale mele erau mai sprintene. Între timp se apropia, trecu fără să mă învrednicească măcar cu o privire. Spuse numai :

— Vă rog să mă iertați, pe tonul cuiva supărat că ne aflam în calea ei, de parcă noi îi datoram scuze. Avea o voce joasă și vorbea pe nas ca și cum ar fi avut guturai. Repet că nici nu s-a uitat la mine, și asta m-a indignat. Știam că în tot acest timp mă ținuse sub observație, la fel cum făcusem eu cu ea. O simțeam cu mare precizie. Femeia aceea se strecură pe lîngă mine, lovindu-mă cu genunchiul fierbinte. Widmar se ridică spre a o lăsa să treacă, iar eu atunci mi-am zis că e bine că s-a sculat, n-are să-l atingă cu genunchiul, din păcate l-a atins cu pieptul.

M-am prefăcut că nu observ cum a tresărit. În pauză, cînd s-a aprins lumina, am zis într-o doară :

— Ai văzut-o pe doamna aceea ? Sigur e o înotătoare... are un umăr strîmb.

— Înotătoarele au umerii strîmbi ? se miră Widmar.

— Nu știu, i-am răspuns, dar în alt caz e contopistă.

Widmar era foarte distrat și nu mă lua în seamă. Își ațintise privirile asupra ecranului, din cînd în cînd întorcea capul spre stînga, încît îi vedeam numai ceafa. În semiîntuneric îi mai deslușeam barba ca o pată închisă peste gulerul lucios. Deodată se aplecă înainte și privi cu asemenea intensitate podeaua, încît m-am simțit jenată.

— Dacă nu te amuză filmul, putem pleca, i-am spus sec și m-am ridicat, însă printr-un ciudat concurs de

împrejurări, chiar atunci s-a aprins lumina ; se stricase pelicula.

— Ce nervoasă ești azi ! spuse Widmar ironic și continuă să privească podeaua.

M-am aplecat și eu, fiind mioapă n-am văzut nimic.

— Ce vezi acolo ? l-am întrebat căscînd. Mi se transmisese neliniștea cuiva, presimțeam că are să se întîmple ceva neplăcut. Poate că, într-adevăr, cel mai bine era să fi plecat, fără să mai așteptăm sfîrșitul, filmul era defect, se întrerupea la cîteva minute. Publicul începuse să dea semne de nerăbdare, să murmure, iar cineva din primele rînduri tropăia. Eram indispusă și mi se năzărea că toată lumea se simte la fel.

— Ce vezi acolo ? l-am întrebat din nou pe Widmar, care stătea cu privirea pironită în podea. Mi-a răspuns liniștit că i se păruse că trecînd pe lîngă noi, cineva își pierduse o mănușă. O mănușă simplă din piele.

Se stinse din nou lumina, aparatul de proiecție începu iar să uruie și o flacără albastră țîșni pe deasupra capetelor noastre. Pe pînza argintie, noaptea, într-o furtună de zăpadă, coborau de pe munte niște schiori. Fugeau cuprinși de panică în fața avalanșei de nori, se uitau mereu îndărăt, apoi cu o viteză ucigătoare se zvîrliră într-o prăpastie. Unul dintre spectatori oftă zgomotos și pentru o clipă se întrerupse și muzica, ai fi zis că tot de spaimă. Îmi amintesc că eram foarte emoționată de acea imagine și de goana la întrecere cu stihia, cel mai tare m-am speriat cînd schiorii, acoperiți de zăpadă din tălpi și pînă-n creștet, cu adevărat ca niște „diavoli albi", au dat în troianul de zăpadă peste cadavrul unei femei. Am uitat de toate și am privit ecranul cu uimire și teamă, neînțelegînd de unde apăruse cadavrul. Femeia zăcea acoperită în parte de zăpadă, cu picioarele îndoite de la genunchi, cu vindiacul despicat la piept, unde avea o rană neagră, dezgustătoare. Unul dintre schiori o ridică în brațe și așa cum se întîmplă la cinema, îndreptă spre public o față mare și îngrozită. Apoi îi văzurăm iar de sus, de pe munte, ca și cum am fi fost așezați pe un nor, în clipa următoare ne aflam în spate, de unde se zărea cadavrul. Era o imagine oribilă, am făcut o schimă de dezgust, cînd am observat că avea un umăr strîmb...

Am început să mă foiesc pe scaun, mă simțeam prost și aș fi vrut să mă strîng lîngă Widmar, cînd am întins mîna să-l apuc de mînecă, locul era gol. Mă lăsase singură. La rîndul ei muzica, deși pînă atunci urlase, se întrerupse cu un scrîșnet, în sală era beznă, nu se mai vedea nimic, nici măcar ecranul albicind. Iar se defectase ceva. Am șoptit : „Unde ești ?"... Nu mi-a răspuns nimeni, scaunul de lîngă mine era gol, toți în jur se mișcau pe locurile lor. „Ce s-a întîmplat ? De ce e beznă ? strigă cineva. Cînd iată că nu mai era întuneric, chiar deasupra capetelor noastre, în camera operatorului de film, țîșni o flacără, iar peste o clipă tot peretele era în flăcări. Am țipat, am început să mă zbat printre scaune. Cineva m-a împins cu toată puterea și a lunecat pe lîngă mine, știam că era o femeie. Parcă l-am strigat pe Widmar, nu desluşeam siluetele și nici fețele. Toate se învălmășiră, acolo erau mîini de bărbați, dincoace picioare de femei, cineva aruncă o haină peste capul meu încît m-am clătinat și am căzut cu pieptul peste speteaza unui scaun. Din fericire, atunci fură deschise larg toate ușile și se făcu lumină. Panica se potoli, de fapt nu fusese nici o primejdie, un singur pompier cu cască a fost de ajuns să stingă focul. Însă toți se grăbeau spre ieșire.

Lîngă ușa deschisă stătea Widmar și mă aștepta. Așa cum face de obicei cînd e supărat își mîngîia liniștit barba spilcuită. M-am grăbit să-i ies înainte, aș fi vrut să-i spun ceva rău, ceva usturător, cînd din nou trecu plutind pe lîngă noi femeia aceea.

Înainta în felul ei nerușinat, de astă dată însoțită de cîțiva militari. Din spate, umerii ei îmi reamintiră pe cei ai cadavrului.

— Firește ai fost laș, am rostit anume tare, adresîndu-mă lui Widmar. Aveam ca un nod în gît și-mi venea să plîng.

El îmi zîmbi mecanic și am avut impresia că zîmbetul acela nu-mi era destinat. Mă înșelasem, femeia aceea trecuse doar mai înainte pe lîngă noi. „De ce-i acord atîta importanță ?" mă întrebam și nu încetam să tremur.

— Ascultă... am început să-i spun lui Widmar.

Continua să zîmbească. Mă luă de braţ şi mă conduse în stradă. Sub felinar stăteau cîţiva oameni. Ploua, trotuarele luceau. Militarii aşteptau probabil o trăsură, printre ei am recunoscut femeia aceea imediat. Mi-a sărit în ochi mai întîi splendida ei haină de blană. La distanţă părea o piele de tigru. Am mijit ochii să văd mai bine. Avea şoşoni mari, motiv care făcea ca picioarele să pară subţiri ca nişte beţe. Brusc, Widmar îmi dădu drumul, îmi făcu un semn din cap şi, cu un pas decis, se apropie de cealaltă. A înnebunit ? mă întrebam. Widmar ţinea mîna stîngă în buzunarul hainei, apoi scoase ceva dinăuntru şi îşi înălţă pălăria.

— Vă rog să mă scuzaţi, spuse cu glas tare, mi se pare că v-aţi pierdut mănuşa, şi-i întinse o mănuşă galbenă de piele.

Am văzut-o uitîndu-i-se drept în ochi cu o privire insolentă, sfredelitoare. Şi totodată, fără să ştiu de ce, mi s-a părut că sînt foarte urîtă...

În seara aceea am decis să bagatelizez anume totul. Ne-am dus acasă cu trăsura. Tot drumul Widmar s-a plîns de dureri la inimă. Are o nevroză avansată. În acea seară am fost convinsă că tot vorbeşte de bolile lui premeditat, ca să-mi abată atenţia."

Paragraful acesta îl irita pe Widmar scoţîndu-l din sărite. Cum poţi fi atît de proastă şi de înfumurată ! Femeilor le lipseşte simţul critic, în schimb sînt sigure pe ele şi convinse că au o intuiţie infailibilă, striga grozav de indignat, amintindu-şi exact că în chiar seara aceea avusese primul lui atac de cord. Femeile trăiesc într-o lume confuză de presimţiri şi de aşa-zise intuiţii şi e greu să le explici că fenomenele se petrec altfel decît presupun ele. Trăncăneala muierească ! repeta Widmar.

„...I-am arătat o tandreţe nepăsătoare, aşa încît, pe fondul acestei simulări în seara aceea şi-a dat seama cît e de singur. Poţi să nu-i refuzi nimic unui bărbat, dar s-o faci cu o astfel de detaşare, încît se va simţi sărac şi părăsit ca niciodată. Regret însă acest comportament prea riscant.

Peste două săptămîni cînd a venit la mine, după privire ca şi după gesturile incerte, am dedus că m-a trădat. Bărbaţii nu ştiu să se ascundă.

— Prin urmare, i-am zis cu mare veselie, habar n-am de ce-oi fi fost atît de veselă, ai cunoscut-o pe cealaltă ?

Şi-a pus pălăria pe scaun, apoi s-a oprit în faţa oglinzii de la dulap mîngîindu-şi barba. Am sesizat că marginea căruntă parcă se redusese. Oare se vopsea ? m-am întrebat. Prin oglindă îmi zîmbi lînced, un zîmbet mai degrabă al muşchilor feţei.

— Am cunoscut-o, mi-a răspuns privindu-şi chipul în oglindă sau privindu-mă pentru că şi eu mă reflectam în oglindă.

— Am presupus cum ai intrat, am spus cu aceeaşi voioşie involuntară, tu în schimb nu presupui nimic niciodată.

Figura lui din oglindă exprima nemulţumire şi o atenţie încordată. Eram gata să-i spun orice numai să-i dovedesc că era un nemernic. Dădeam din mîini, purtată de sentimentul plăcut că sînt pe punctul de a-i mărturisi în faţă adevărul, dar zărindu-i chipul din oglindă, la a doua lui întrebare am răspuns :

— Niciodată n-ai presupus că te iubesc.

Pare-se că a fost adevărul cel mai nepotrivit pe care i-l puteam oferi. Oglinda se aburi, mai desluşeam doar siluetele noastre întunecate şi petele care închipuiau obrazurile. Mă înştiinţă că niciodată nu mi-a făgăduit nimic şi că nu îşi dăduse nicicum cuvîntul. Era limpede ce intenţiona. N-am rezistat şi am izbucnit în plîns, făcîndu-i diverse reproşuri. I-am spus că nu-mi preţuieşte credinţa şi devotamentul, că nu-i pasă de unica femeie care îl iubeşte cu adevărat.

— Mă laşi pe mine pentru o oarecare !... am strigat.

— O oarecare ?... repetă uimit.

I-am rezumat atunci toate cancanurile pe care le ştiam :

— Femeia asta a trăit cu cutare şi cutare, întreabă-i cît face. Oricare dintre ei ştie despre ea totul...

În ciuda liniştii lui aparente, ştiam că este mînios la culme.

— Poate te înşală chiar acum cît stai cu mine aici ! ţipam. Aşa vi se cuvine la toţi !... Eram supărată şi iarăşi veselă. Ce crezi că eu nu te înşel ? am spus izbucnind în rîs şi începînd să-i înşir alandala toate infidelităţile. Cum ? N-ai aflat nimic ? Păi tot oraşul ştie că ţi-am pus coarne...

Atunci am simţit deodată un gol în suflet ca şi cum mi-aş fi pierdut măruntaiele, inima, totul. El nu ştiuse nimic, nu bănuise nimic într-adevăr. Oare bunul Dumnezeu le ia bărbaţilor minţile în asemenea împrejurări ? Mint, aş fi vrut să strig ca să-l liniştesc, dar şi pusese mîna pe pălărie şi plecase trîntind uşa.

— Fugi de la o trădătoare la alta ! am strigat bine dispusă în urma lui şi m-am repezit după el pe scări gata să-mi rup picioarele. Aşteaptă-mă...

Mergea pe stradă trecînd repede prin mulţime, îl pierdeam din priviri. «N-are decît», m-am învoit şi am intrat la cafenea. Era un dancing la ora amiezii şi toate măsuţele ocupate."

„...Îmi amintesc că toate măsuţele erau ocupate şi într-o după-amiază, atunci cînd am ieşit din spital şi — s-ar fi zis — că sănătatea mea era mai bună. M-am dus la cafenea fiindcă nu ştiam unde să mă duc. Widmar era căsătorit de aproape un an şi de atunci nu-l mai văzusem nici o singură dată. Nu eram prea mîhnită pentru că ştiam că dacă lucrurile se vor da pe faţă, iar eu îl voi fi aşteptat, are să se întoarcă la mine. Femeia trebuie să ştie să aştepte. O singură dată i-am scris o scrisoare, că se poartă ciudat de josnic. Nu mi-a răspuns. Îl cunosc destul de bine să ştiu că scrisoarea şi-a făcut efectul. În ce mă priveşte simt că ceea ce este predestinat se află în inevitabila linie de creare a realităţii iubirii, deci a iubirii însăşi şi a sigurei reveniri a unuia la celălalt".

Cînd citea această frază, Widmar izbucnea în rîs în gura mare. Iată unicul pasaj amuzant în acest pamflet ! striga, frecîndu-şi mîinile, în schimb frazele următoare le sorbea cu o încordare epuizantă, erau parcă anume limpezi şi la obiect !

„Widmar nu poate rămîne cu această femeie, pentru că are să afle de la mine că l-a înşelat sigur şi că trecutul ei e mai întunecat decît..."

Zofia Dubilanka folosise aici o comparaţie abjectă. Apoi scria că Rebeka Widmar era o simplă damă a regimentului. Căpitanul regimentului I de cavalerie uşoară, Adam Rozjemczy, figura în capul listei care se înşira pe aproape o pagină întreagă. Ce mai minciună sfruntată ! exclamă Widmar îndurerat, fără să se poată desprinde de la acea lectură dezgustătoare de alcov. Sorbea din ochi pagina, pe care o învăţase pe din afară, iar atunci cînd întorcea foaia, îi defilau înaintea ochilor siluete de bărbaţi în uniformă. Pe fila următoare Zofia Dubilanka relata o întîmplare petrecută la cafenea scurtă vreme după operaţia Rebekăi Widmar şi a ieşirii din spital.

„...Toate mesele erau ocupate, dar chelnerul care mă cunoaşte îmi făcu rost de o masă foarte incomodă fiindcă se afla chiar în colţ. Nu eram singură, nu doresc ca Widmar să afle cu cine eram. Se dansa tango, pîlniile trompetelor jazz-bandului luceau peste capetele dansatorilor. Din păcate, şedeam atît de aproape de orchestră, încît una din trompete îmi urla drept în ureche de mă ameţise. Aruncau cu serpentine şi *confetti*. Pe lîngă noi trecea întruna chelnerul aducînd tot alte frapiere cu sticle la ghiaţă. Mă uitam prin *face-à-main*, încercînd să identific pe cei care petreceau într-atît. În jurul meu şi în faţa mea erau numai capete şi umeri goi, cu nici un chip nu reuşeam să-i recunosc, iar însoţitorul meu se enerva că tot întorceam capul. Cînd am descoperit acea masă, m-am potolit pe loc şi m-am uitat doar cu coada ochiului într-acolo.

L-am văzut pe Widmar cu soţia şi încă nişte bărbaţi. Se vede că nu erau din localitate, nu cunoşteam pe nici unul dintre ei. Widmar şedea lîngă soţie şi avea o expresie atît de radioasă, încît prefer s-o uit pentru totdeauna. Arăta ars de soare, negru la faţă, aproape tuciuriu. Cînd îşi mişca buzele, îi luceau dinţii. Soţia lui se scula mereu de la masă, pentru că ba unul, ba altul dintre domni o

invitau la dans. Purta o rochie roșie ca focul și o pălărioară roșie cu o pană neagră. Cînd se ridica, probabil că-l înghiontea pe Widmar, sau îl atingea făcîndu-i vreun semn oarecare, deoarece el zîmbea imediat către ea. Am observat de mai multe ori acest lucru. Apoi avu loc întîmplarea pe care el n-o știe nici azi, întrucît a ieșit împreună cu un domn la bufet.

Soția lui dansa. Deci la masă se aflau doar persoane străine mie. Mă întreb : oare de ce se întîmplă întotdeauna astfel că soțul iese la bufet exact atunci cînd cu soția lui urmează să se întîmple ceva ? S-ar putea crede că există o forță imorală care potrivește întîmplările astfel, spre a facilita înșelăciunea și minciuna. Mă îndoiesc că ar fi doar o pură întîmplare, pentru că fiecare dintre noi s-a lovit în viață de asemenea fapte. Știu sigur că dacă femeii îi trece prin minte gîndul de a înșela, odată cu acest gînd îi încolțește ideea despre cît de simplu e s-o și facă. Toate întîmplările se vor desfășura de la sine într-o direcție anumită, ducînd drept la țintă. Niciodată soțul nu va intra în odaie atunci cînd soția își sărută iubitul, ci întotdeauna cu cîteva minute mai tîrziu. De ce ? Din zece bărbați, soțul va fi întotdeauna gelos pe nouă nevinovați, pe al zecelea, în schimb, cu care soția îl înșală, nu-l va bănui vreodată. Trebuie să fie în acestea o lege ascunsă, altminteri nu s-ar întîmpla la fiecare pas. Iar dacă e vorba de o anume lege, apoi atunci înșelăciunea și minciuna sînt ceva natural, ocrotit chiar de natură. E o lege supusă timpului. Cel care înșală trăiește parcă mai iute, cel înșelat întotdeauna întîrzie. Mă umflă rîsul cînd mă gîndesc și mi le amintesc pe toate. Îndrăgostiții abia s-au privit cu înțeles și și-au strîns mîna, soțul se întoarce în direcția lor o clipă mai tîrziu, cu o întîrziere de o fracțiune de secundă, cînd chipurile celor doi sînt senine și indiferente. De ce ? Widmar a ieșit la bufet tocmai cînd s-a petrecut acea întîmplare cu soția lui pe ringul de dans. A dispărut dincolo de draperie, îndreptîndu-se spre bufet cu o grabă de parcă l-ar fi mînat din urmă tocmai această forță supranaturală și imorală. Pe deasupra era și vesel și lipsit de griji. De ce se simte omul vesel și lipsit de griji exact atunci cînd în spatele lui se petrec lucruri cu adevărat rele ? Dacă e s-o considerăm o recompensă, această recompensă e mai degrabă o batjocură și nu o consolare. Draperia grea vișinie se lăsă în urma lui, în sala de dans era îmbulzeală și zgomot și, firește, nimeni nu-i observă plecarea.

În vremea asta nevasta lui Widmar dansa în mijlocul sălii. Cu rochia ei roșie atrăgea privirile, se pierdea printre ceilalți dansatori pentru a se ivi iar și atunci cu roșul rochiei țîșnea ca o flacără. Muzica executa un tango. Perechile se mișcau agale, moleșite și senzuale, chiar în urechea mea răcnea o trompetă argintie.

De cîteva ori mi s-a părut că simt privirile cuiva ațintite asupra mea, dar pesemne că era o simplă impresie.

Brusc, pe ringul de dans, s-a petrecut ceva, perechile care se roteau încremeniră, apoi se întoarseră cu fața spre un centru al cărui sens îmi scăpa. Cercul viu se strînse în jurul osiei sale invizibile la început, mai apoi mi-am dat seama că era rochia roșie. Stătea nemișcată în brațele partenerului ei, care eliberîndu-și o mînă începu s-o agite enervat. Osia roșie stătea nemișcată. Avea capul dat pe spate și brațele căzute nevolnic peste sacoul de culoare închisă al partenerului. Apoi începu să alunece spre podea, părea o flacără infernală pe care o înghite pămîntul. Brațul partenerului mai adineauri înălțat deasupra capetelor, iarăși coborî iute în jos încercînd să mențină în picioare stîlpul de foc viu care da să alunece în prăpastie.

M-am ridicat de la locul meu să văd mai bine, mi-am pus ochelarii și am descoperit că leșinase în brațele partenerului. Rămăsese astfel nemișcată în mijlocul ringului de dans pe cînd toți ceilalți stăteau încremeniți în jurul ei, neștiind ce să facă. Cînd i-am zărit însă ochii deschiși și mi-am spus că soția lui Widmar o fi beată. Oricum era pe jumătate în nesimțire. Nu putea să se miște și capul i se apleca spre spate. Priveam amuzată ca la un spectacol de teatru, zîmbeam necontenit, iar atunci cînd m-am sculat în picioare, am simțit din nou pironită asupra mea o privire străină.

Am întors iute capul în direcția privirii care îmi scăpa, mi-am zis că o fi Widmar, draperia continua să rămînă nemișcată, acoperind bufetul. Muzica nu făcuse nici o pauză să nu sperie mai tare publicul. Dealtminteri totul

dură un minut. Spre dreapta, în căutarea privirii sigur îndreptate spre mine, l-am zărit într-o lojă pe un bărbat ridicîndu-se repede, dînd lumea în lături și îndreptîndu-se spre ring. Stătuse în lojă singur și m-am mirat că nu-l observasem pînă atunci, deoarece loja se afla la cîțiva pași de mine. Mi s-a părut o siluetă cunoscută, din spate nu-mi dădeam seama cine putea fi. Am reținut sprinteneala și viteza cu care sărise de pe canapea, ca a unui acrobat de circ. Pe măsuța lui sticlele de băutură nici nu se clintiră. Domnul acela se strecură printre mese repede și cu mișcări agere, spunînd neîntrerupt și mecanic :

— Scuzați, vă rog, scuzați ! La fiecare cuvînt de scuză, capul lui cu păr negru se răsucea în dreapta și-n stînga ca o mașinărie bine unsă. În cele din urmă, după ce lumea se trase în lături, bărbatul ajunse la perechea de dansatori, rămînînd acolo toți trei în mijlocul sălii pline de serpentine și *confetti*.

Zărindu-l, femeia parcă își reveni. Ce mai farsă, mi-a trecut prin gînd. Nu era însă nici o farsă. Bărbatul prinse femeia cu putere de braț. Era palidă cadaveric. Suferea, părea înnebunită de durere. Totuși condusă și sprijinită, păși drept înainte.

— Cine e acest bărbat ? l-am întrebat pe însoțitorul meu, așezîndu-mă la loc și simulînd nepăsarea.

— Doctorul Tamten, îmi răspunse.

M-am întristat puțin, ca întotdeauna cînd îmi dau seama de miopia mea. Muzica interpreta în continuare un tango, perechile începură iar să se rotească. Chirurgul Tamten și soția lui Widmar trecură pe lîngă masa noastră. I-am privit prin *face-à-main* și i-am văzut de aproape. Aveau obrazurile perfect destinse, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Chirurgul zîmbea prefăcut, spunîndu-i ceva. Soția lui Widmar, fără să-l privească îl asculta distrată. Cînd treceau pe lîngă masa noastră, chirurgul spunea :

— Un fleac, nu e voie... am să văd mîine, un fleac. Nu pricepeam nimic. Ultima frază am prins-o însă toată : ...prea devreme pentru dans, nu e voie, poate să se producă o hemoragie ! Cînd rosti acestea, ni s-au întîlnit privirile, și, în sfîrșit, am surprins ochii care mă urmăriseră în timpul după-amiezii aceleia. Erau galbeni, vigilenți, ca și cum ar fi stat la pîndă. Mă salută, iar eu mi-am pus jos ochelarii. Am mai apucat să observ cum, luîndu-și rămas-bun de la ea, întors spre mine cu spatele, chirurgul se aplecă iute și-i atinse cu buzele umărul gol. Evident Widmar se înapoie cu o secundă mai tîrziu.

Se ivi de după draperie în momentul cînd chirurgul Tamten stătea drept, cu privirea lipsită total de expresie, parcă fără viață. Făcuse cîțiva pași spre masa lui, și, cu toate că aproape îl atinse pe Widmar, acesta nu-l observă și nu-l luă în seamă. S-ar putea spune că forța aceea imorală despre care am pomenit, pentru o clipă l-a orbit. Și i-a luat vederea pentru că era solidară cu ceilalți doi. Widmar se așeză lîngă soția lui cu o încredere atît de dezarmantă și o credință atît de nătîngă, încît îmi venea să-i strig pe deasupra capetelor și a meselor tot ce știam despre spital și operație."

De obicei cînd ajungea aici cu lectura jurnalului, lui Widmar i se părea că a ajuns la un țărm, dincolo de care roiau figuri neștiute pline de ură. „Kyrie eleison !" striga atunci cu o înverșunare mistică. În acest loc Zofia Dubilanka începea să rezume toate bîrfelile privind trecutul și prezentul Rebekăi Widmar. Cu o exactitate vulgară descria niște logodne, care niciodată nu se isprăveau cu o căsătorie, vorbea despre niște iubiți care, după ea, fuseseră, toți niște bețivani sau degenerați. „Era un ins care folosea cocaina, ba aveam chiar impresia că o foloseau împreună", scria de pildă despre un pictor oarecare. Din fericire, Widmar îl cunoștea personal și știa fără nici un dubiu că nu fusese niciodată cocainoman. Un fapt ca acesta îl consola, îndemnîndu-l să pună la îndoială și alte amănunte din jurnal. Un pamflet, exclama cu o bucurie sarcastică. Păcat că muierea asta nu mai trăiește ! Dar cînd citea pasajele privind cele întîmplate la spital și zvonurile respective, tăcea, deoarece ele corespundeau într-un mod înfricoșător realității pe care în parte izbutise s-o reconstituie pe baza informațiilor culese. „Am verificat și e purul adevăr, prin urmare și altele pot fi adevărate și ele. Niciodată n-aș fi presupus că doctorul Tamten e îndrăgostit de soția mea și că iubirea lor e reciprocă !... Asemenea ochi, asemenea picioare !" Exclama-

ția îl făcea să pară smintit, dar ea era de fapt prescurtarea logică a următorului raționament ilogic : „O femeie cu asemenea ochi și asemenea picioare n-ar putea minți zilnic, în orice clipă. Minciuna își pune pecetea asupra aspectului exterior al omului."

Atitudinea lui Widmar față de soția lui era atît de încurcată, încît nu putea să-i adapteze acea descoperire pseudologică. Se afla prea aproape de o viață străină, pentru a putea avea despre ea o idee obiectivă. Minciuna are o dimensiune a ei, care poate fi cuprinsă de la o distanță mult mai mare decît aceea îngăduită de coexistența personală. Poți trăi într-o clădire mare, fără să bănui cum arată pe dinafară. Numai perspectiva ne permite să cuprindem cu privirea întregul. Poate că din această cauză, cei care trăiesc în afara vieții noastre particulare pot descoperi lesne minciunile din cuprinsul ei. Poate de aceea Widmar cunoștea mai puțin decît prietenii lui istoria căsătoriei proprii și poate că Zofia Dubilanka de aceea afirma cu asemenea îndîrjire că la spital a aflat despre ultima minciună a Rebekăi, pe care Widmar nici n-o bănuia. La spital, orice bolnav, orice sanitar înțelegea mai bine și mai limpede cele ce se petreceau decît cel mai apropiat om de pe pămînt, care trebuia să fie soțul.

Despre întîmplările spitalicești, Zofia Dubilanka relata pe larg și cu o plăcere deosebită.

„...Avusesem o criză puternică și o infecție renală, scria cu trei săptămîni înainte de a muri la „Spitalul Tuturor Sfinților". După cîte se părea era vorba de tuberculoză neglijată. Chirurgul Tamten îmi făcuse intervenția chirurgicală, consecințele erau proaste. Am fost adusă la spital de la asigurări sociale. Ca un făcut, la spital nu erau locuri libere. Medicul primar Bogucki, m-a zărit pe scări. Ieșisem cu greu din mașina care începu brusc să urle, bietul bătrînel se sperie atît de tare, încît în prima clipă sări pragul și trase ușa după el. — Nu pot suferi automobilele, îmi spuse, conducîndu-mă. Aveam dureri mari, mă mișcam anevoie, îndoită de mijloc, dar astfel ocrotită de acel medic în vîrstă m-am mai calmat. Bătrînelul e îndrăgit de bolnavi. M-a condus în sala de așteptare, a cercetat analizele, apoi a sunat-o pe soră și a ieșit din birou. Se înapoia la cîteva minute și-mi spunea : — Vă rog să mă scuzați ! apoi iar dispărea. La spital nu era nici un loc liber. Auzeam cum îl caută pe doctorul Tamten : — Unde e doctorul Tamten ? strigau. Era la operație. Îi ținea locul doctorul Bogucki. Bătrînelul se așeză, în sfîrșit, lîngă mine și-mi spuse scuzîndu-se :

— Doamnă, toate paturile sînt ocupate. Deocamdată o să vă instalăm într-o rezervă, împreună cu o altă bolnavă, de curînd operată.

M-a dus apoi în sala de pansamente, unde m-a consultat, o făcea cu atîta delicatețe încît aproape că nu i-am simțit mîinile.

— Nimic grav, spunea ca să mă mîngîie.

Eram însă prea epuizată de acea boală neașteptată, încît nu-mi venea să-l cred. Ședeam așa pe jumătate dezbrăcată, mi-era cam frig, am început să plîng. Mă gîndeam într-un fel la Widmar. Atunci Bogucki se apucă să mă distragă, povestind fel de fel numai să-mi abată atenția în altă parte. Nu știa cum să mă consoleze, pe măsură ce se arăta mai bun cu mine, îmi venea tot mai tare să plîng. A început să-mi vorbească despre mașini și era o temă de discuție atît de neașteptată încît îl ascultam fără să vreau. Spunea că din datele statistice reiese că mai degrabă poți fi călcat de o mașină decît să cîștigi un loz la loterie.

— Ce descoperire oribilă, zicea scandalizat, spălîndu-se pe mîini. Trebuie neapărat să se asigure toți ! În ce mă privește nici tăiat în bucăți nu m-aș urca în mașină...

După aceea începu să se plîngă parcă de fiica lui. Nu am priceput dacă avusese și ea vreun accident de mașină.

— Eu îi avertizez pe toți ! începuse chiar să mă sîcîie cu istoriile lui neobișnuite. Am văzut cu ochii mei, zicea, cum unui grăsan i s-a înfipt volanul în burtă. Zăcea sub roți și tocmai datorită volanului nu putea fi scos. Era un Austro-Deimler, cu opt cilindri, un diavol, nu ?

Cînd m-au întins pe targă, mi-a spus vesel :

— Iată un mod de a călători în deplină siguranță și m-a însoțit la primul etaj. Nu acolo, nu acolo, strigă, văzînd că din greșeală era să fiu dusă în sala comună. La 101.

Sora a deschis uşa rezervei şi am văzut o odaie plină de flori. Pe pat sta întinsă o femeie. O mînă o ţinea în lungul corpului, cu cealaltă îşi acoperea ochii. Totuşi am recunoscut-o imediat.

Stătea cu capul spre uşă, în schimb patul meu era aşezat cu căpătîiul spre fereastră. Capetele noastre în felul acesta aproape că se atingeau, dar ca să ne privim, trebuia să ne aşezăm pe paturi şi să ne uităm pe deasupra spetezelor şi a pernelor. Ea n-o putea face în nici un caz. Am băgat de seamă în treacăt, că plapuma cu care era acoperită sta umflată în jurul şoldurilor ei, de parcă ar fi avut o burtă mare, de fapt erau săculeţele cu apă. Se plîngea necontenit de săculeţele astea. Cum nu avea voie să se mişte, era nerăbdătoare şi tot chema medicii şi surorile. Lui Bogucki i-a spus că nu mai poate şi că dacă nu vor lua de pe stomacul ei — întocmai aşa a spus, stomac nu burtă — baloanele acelea îngrozitoare o să le arunce. Bogucki începu imediat să se foiască în jurul ei şi să-şi ceară scuze. Se vedea că e grozav de jenat. Cum să înlăture termofoarele cînd urmau s-o aline ? Bombăni ceva foarte neplăcut drept răspuns, iar atunci cînd medicul primar închise uşa după el, adăugă că-i urează să-l calce maşina de trei ori. Gemea şi îşi tot trecea mîna peste plapuma de atlas, iritîndu-mă cu acel hîrşîit.

Între timp năvăli doctorul Tamten. Nu l-am văzut intrînd, am auzit doar uşa închizîndu-se, apoi nişte paşi uşori, fără zgomot, şi o siluetă în halat alb îmi acoperi vederea ferestrei. Îşi apleacă capul mare, lăţos şi se sprijini cu mîinile de speteaza albă, vopsită, a scăunelului.

— Cum vă simţiţi ? o întrebă şi obrazul lui se lumină de zîmbet. Şiragul de dinţi albi se dezveli brusc.

Apoi mă întrebă dacă în familie n-a suferit cineva de tuberculoză, şi păru parcă mulţumit aflînd că tata a murit de T.B.C. Clătina din cap şi dinţii îi luminară iarăşi faţa.

— V-am văzut analiza, îmi spuse, nu-i nimic special. O să staţi cîteva zile în această rezervă. Nu isprăvi ce avea de spus că în aceeaşi clipă, de pe patul vecin, se auzi un mormăit animalic. Chirurgul se îndepărtă de fereastră şi începu să umble de-a lungul camerei. — Toate paturile sînt ocupate, se scuză, şi eram convinsă că nu faţă de

mine se scuza. Dealtminteri e posibil ca peste cîteva ceasuri să se elibereze un pat, însă la secţia bărbaţi.

De pe patul vecin, în spatele meu, iar se auzi o mişcare şi un mormăit, acum un sunet evident mulţumit, chiar cu cochetărie. Chirurgul o întrebă cu glas scăzut :

— Nu simţiţi un miros neplăcut de benzină ? şi iar l-am zărit în dreptul ferestrei, după ce se răsuci pe călcîie şi sprinten într-o clipă şi ajunsese în partea opusă a încăperii. Drept răspuns am auzit un rîset.

Era atît de lipsit de orice noimă, brusc şi de neînţeles, încît am uitat de boală şi am vrut să mă aşez pe pat. Era un rîs sonor, fluent, ca al unei fetiţe. Suna atît de aproape de urechile mele, încît la început mi se păru că am nişte căşti de radio la urechi sau că s-au pornit pe rîs pernele. Ce rîs frumos şi ciudat ! Parcă ar fi avut un gîtlej de aur, am gîndit fără invidie. Umpluse cu el toată rezerva. În loc de coarde vocale, femeia asta avea nişte strune de viori ! Sunetele se succedau unul după celălalt, se înălţau şi coborau ca nişte triluri. Nu ştiu cu ce ar putea fi comparat rîsul acela. Urca pînă la notele cele mai înalte, apoi cobora fără stridenţă ca o cascadă. Era de-a dreptul un concert de rîs !...

Chirurgul încetă să mai umble dintr-un colţ în altul al încăperii, am înălţat capul şi l-am văzut lîngă calorifer. Se vedea limpede că era uimit. Privea spre patul ei de parcă în locul bolnavei ar fi fost o orchestră. Pare-mi-se chiar a spus : „Pentru numele lui Dumnezeu !" şi a pocnit din palme. Apoi a făcut cîţiva paşi rapizi şi, cu faţa schimbată, ca şi cum şi-ar fi pierdut caracterul particular, întrebă :

— De ce plîngeţi ?

Cînd rosti cuvintele, mi-am dat seama că rîsul era de fapt istovit, că aducea mai degrabă cu un hohot de plîns decît de rîs !

— Vă rog să staţi liniştită, răcni chirurgul.

Iar n-am mai văzut pe nimeni, din pricina spetezelor şi a pernelor. Am zărit doar pe perete deasupra un braţ în alb, căutînd soneria. Imediat se ivi sora şi chirurgul spuse :

— Aduceți vă rog ligheanul, bolnava vomează.

Erau grețurile pricinuite de narcoză. Mirosea a eter. Doctorul Tamten se așeză pe patul bolnavei, am auzit arcurile scîrțîind, apoi spuse încet, aproape în șoaptă, că are să mai vină în seara aceea încă o dată, pentru că are ceva important să-i spună. Am auzit și un plescăit din buze, ca un sărut. Așa trebuie să fi fost, știam că e ceva între ei. Peste două ceasuri m-au scos din rezervă și am fost dusă în cealaltă aripă a spitalului...

Acolo am aflat că fusese operată cu o zi în urmă. La început s-a crezut că e apendicită, apoi au apărut niște complicații de natură femeiască, un chist sau așa ceva; dar umbla vorba că ar fi fost cu totul altceva... Dacă e adevărat și Widmar nu știe nimic, înseamnă că l-a înșelat fiind soția lui. Am făcut socoteala pe degete."

Așa scria în jurnalul ei Zofia Dubilanka, cea care avea să moară la „Spitalul Tuturor Sfinților", ca urmare a unei operații grele și a nefuncționării rinichiului stîng. Chirurgul Tamten, în urma unei cistoscopii, adică după investigarea ambilor rinichi, constatase o tuberculoză și îi scosese rinichiul bolnav. Dar procesul se generalizase și rinichiul rămas se dovedise inapt de funcționare, după circa două săptămîni Zofia Dubilanka murise. Înainte de moarte nota tot ce știa despre soția lui Widmar și scriindu-și jurnalul avusese impresia că își scrie testamentul.

Cu acest straniu testament în buzunar, Widmar cutreiera orașul de dimineață. Se sculase devreme, atunci cînd ieșise pe stradă înțelese brusc că pe străzi, trotuare și caldarîm, umblau doar stafii în fuste. Așa era fără nici o îndoială! Bătea orașul și se uita la femei. Simțea un dezgust fizic pentru toate, amoralitatea femeii îi trezea aversiunea — totodată această repulsie îi stîrnea o surescitare ciudată și imorală, un interes crescut pentru fiecare femeie întîlnită. Excitabilitatea senzuală se învecina cu erotomania. Și fapt bizar iradia în afară, încît toate o receptau fără să vrea. Un bărbat plin de dragoste se poate afla în societatea unei femei chiar și pătimașe, în condiții prielnice unei apropieri și totuși să nu trezească în ea nici urmă de interes fizic. În schimb, e de ajuns ca în stare de insațietate să iasă, să zicem în

stradă, ca orice trecătoare să-l privească cu neliniște.

Așa se întîmpla și acum. Toate se uitau la el fie și în treacăt și toate își lăsau privirile aderente, palpabile pe barba, pe buzele lui roșii, pe ochii lui. Așadar se străduia să privească doar în pămînt, în plăcile trotuarului, pentru a nu simți aceste atingeri vizuale, care toate îi aminteau dragostea, iar dragostea, oricare ar fi fost, purta în ea germenii comunei, inevitabilei trădări. Cu privirile în pămînt zărea picioare de femei, aceste — fie ele blestemate de trei ori — tăinuitoare ale inevitabilei minciuni.

De indignare, Widmar se opri în mijlocul trotuarului. Ceva înainta uruind lîngă el. Caldarîmul bubuia, Widmar zări la cîțiva pași distanță o trăsură mergînd la vale. Înfășurată într-un nor de praf, o vedea ca prin ceață. În trăsură sta tolănit doctorul Tamten. Era presărat cu praf, cenușiu, zîmbea ca de obicei. Ținea pe genunchi o cutie mare de nichel. „Încotro s-o fi ducînd ?" se întrebă Widmar, și-l pierdu din ochi.

Se făcuse amiază. Widmar hotărî să nu meargă la prînz acasă, ci abia seara, cînd avea să se lămurească totul și intră în cafenea. Chelnerii purtau sacouri albe, de vară, oberul, Piotr, își tot ștergea sudoarea de pe frunte văicărindu-se :

— N-am cu ce să respir...

O femeie, singură la o masă, sorbea o oranjadă cu paiul, un pahar, un al doilea, un al treilea. „Oare nu ea m-a întrebat acum cîteva zile despre soția mea ?" își aminti Widmar.

Înghiți o ceașcă de supă rece și luă în mînă ziarele. Nu putea citi. Peste tot, pe fiecare pagină, la fiecare rubrică, găsea însemnări despre sinucideri și crime din gelozie, înșelăciuni și certuri din amor. Cincisprezece cazuri pe zi, mai multe — o sută ! Încă mai multe, mii ! Abia atunci îi sări în ochi monstruoasa statistică. Trăim fără a ne da seama pînă azi că cea mai mare plagă a omenirii este dragostea !

Privi pe geam. Pe stradă era un praf de neconceput, ai fi zis că scoate fum caldarîmul. Ieși, totuși, pe scară și pe loc ochii și gura i se umplură de nisip.

Pereții caselor, trotuarele fumegau de atita praf, strada parcă dispăruse sub o perdea galbenă-cenușie, brusc perdeaua se rupse chiar în mijlocul ei, și în mijlocul străzii ieși din nor venind cu trăsura, doctorul Tamten.

Chirurgul ținea pe genunchi o cutie metalică cu instrumente chirurgicale, chipul îi era zîmbitor și imobil totodată ; stînd în trăsură trecu pe lîngă Widmar, care rămase uluit, și pieri în norul de praf ca o nălucă. Era atît de ireal, de fantastic totul, încît Widmar ridică pălăria cu un gest reflex și, dacă în ultima clipă chirurgul nu l-ar fi observat și nu i-ar fi răspuns la salut, ar fi continuat să creadă că visează. Tamten ridică brațul, Widmar înălță pălăria și chirurgul pieri dimpreună cu trăsura, o clipă mai mîji pe deasupra norului de praf mîneca albă a acestuia. „Unde s-o fi ducînd" ? se întrebă Widmar. Și brusc își dădu seama că de fapt nu știa ce face atunci soția lui și nici unde ar fi putut să fie. Se înapoie în cafenea și ceru chelnerului să telefoneze la el acasă,

— Te rog să întrebi numai dacă doamna Widmar este acasă. Abia apucă să închidă după el ușa cabinei telefonice, cînd Widmar simți că soția lui nu era sigur acasă. Cînd se întoarse chelnerul, îl întrebă direct :

— Unde s-a dus ?

— A ieșit în oraș, răspunse chelnerul, servitoarea spune că s-a dus la coafor.

— Tare aș vrea să-l văd și eu pe bărbierul ăla ! bombăni Widmar. Apoi strigă : Pe o vreme ca asta ?

El însuși, fără să ia în seamă vremea, ieși iar în stradă.

— Chiar dacă n-am să aflu adevărul, trebuie s-o închei cu istoria asta ! strigă spre uimirea trecătorilor. Își aminti biroul său și coșmarurile care îl bîntuiseră noaptea. În fiecare noapte o visa pe Zofia Dubilanka intrînd la el în birou, dar cu alte intenții decît odinioară. „Un atare lucru trebuie spălat cu sînge", striga. Știa că acuși are să pună mîna pe pușca din perete, dar lipsit de puteri nu se putea mișca. „Am să te împușc și eu pe tine", striga și se trezea din cauza propriului său strigăt.

În fața ochilor i se iveau cele două țevi, bine unse ale puștii, cutiile cu alice și băltoacele roșii, de parcă cineva ar fi stropit totul cu cerneală roșie.

Strada era plină de stafii în fuste, la fiecare colț duium de siluete feminine, din fiecare clădire apărea cîte o rochie albă sau colorată și-i ieșea înainte. În sfîrșit, la colțul străzii Bathory, în apropierea monumentului marelui bărbat de stat, văzu un grup alcătuit numai din bărbați. Erau niște muncitori. Cu toate că era ora gustării de după-amiază, și s-ar fi cuvenit să se grăbească — avea tot timpul impresia că are să întîrzie de la întîlnirea cu croitorul Gold — se opri o vreme să-i privească.

Doi muncitori săpau o groapă în curtea unei vile, alți cîțiva aduceau un stîlp mic de telegraf. Deodată unul dintre ei i se păru lui Widmar cunoscut, de parcă l-ar mai fi văzut înainte, îl privi cu luare aminte, apoi tresări uimit. Muncitorul era înalt de stat, cu umeri puternici, avea părul roșu și mereu i se auzea glasul răsunător :

— Ce faci, frate, ține sîrma ! Dă-mi bobinele de porcelan ! Unde-s mănușile ?

Se învîrtea încoace și încolo, bluza lui bleumarin și pantalonii bufanți apăreau ba ici, ba colo, pînă ce intră pe portiță și se opri lîngă parii gardului, în imediata apropiere a lui Widmar. Era un electrotehnician, operatorul, Izaak Gold, fratele croitorului. Rămase o vreme nemișcat privind în sus. Mormăia într-una că asemenea vînt n-a apucat de cînd e.

— Ce dracu ! zbieră în sfîrșit. Nu se vede nimic. Hei, frate, cîți volți are cablul ăsta ? Aplecîndu-se, îl zări pe Widmar și încremeni. Se stăpîni și își scoase șapca.

— Vă salut, preastimate domn, spuse cu umilință.

Widmar schiță un gest confuz cu mîna și deschise gura, fratele croitorului părea pregătit să răspundă la o întrebare, însă Widmar ridică din umeri și trecu pe lîngă el în tăcere. Îl mai auzi pe muncitor strigînd din urmă :

— Fir-ar ea să fie de vreme !... Cîți volți, am întrebat?

Cu capul lăsat, Widmar o luă la drum înainte, dînd din mîini și blestemînd. Nu știa ce să facă. Pînă pe înserat mai rămăsese cel puțin o oră. „De unde pot ști că mă înșală taman pe înserat" ? se întrebă în glumă și

o luă la picior. „Poate că mă înșală la amiază" ! Îl neliniștea faptul că soția lui nu era acasă." Să mă duc să aflu de la coaforul ei" ? Și fără să ajungă pînă în piața pe care se afla monumentul, făcu cale întoarsă și se îndreptă spre prima stradă transversală. Inconștiența lui sporea aproape cu fiece secundă. Dacă și-ar fi surprins soția atunci, ar fi comis cea mai oribilă crimă fără să șovăie. Și tocmai cînd se apropia de salonul de coafură, a cărui firmă se pierdea în praf, auzi un nechezat și zări în fața coaforului o trăsură.

Vasăzică așa ! exclamă Widmar și se ascunse după o poartă de pe cealaltă parte a străzii. Cu o răbdare vrednică de admirat așteptă un sfert de ceas, după care ușa casei de vizavi se deschise, în schimb în tot acest răstimp cea de la salonul de coafură rămase închisă.

În ușa din față se ivi, doctorul Tamten. Ținea în mînă cutia lucioasă de metal cu instrumente medicale, părul negru, răvășit îi cădea pe frunte, cu spatele la Widmar spunea ceva, ba chiar striga spre ușă.

— Dacă hemoragia din nas se repetă, îi dați medicamentul pe care vi l-am lăsat ! Și să stea așezat ! Apoi se întoarse iute și rămase în prag cu o figură de parcă i s-ar fi întîmplat ceva neplăcut. Totuși își scoase pălăria și salută.

— Bună ziua, domnule strigă, iar Widmar rușinat și jenat se arătă și el dinăuntrul porții. Își scoase pălăria.

În răstimp chirurgul se și urcase în trăsură. Avea o expresie concentrată și gravă, ca la capătul celei mai complicate operații. Trăsura se urni, chirurgul nu întoarse capul și nu se mai uită la Widmar. Dealtminteri acesta i-ar fi evitat privirea. Stătea țeapăn și se uita la un stîlp, într-o atitudine nefirească. „De ce l-oi fi întîlnind într-una ?" se întreba, nepricepînd că era o zi obișnuită de activitate a chirurgului.

Într-o asemenea zi, de lucru, se ducea de la un bolnav la altul, rapid, tăios, mobil. Într-o asemenea zi de lucru, chirurgul Tamten se ducea de la un pansament la consiliu, de la consiliu la o intervenție chirurgicală, răsturnat în trăsură, în fum, vifor sau praf, simțind că în loc de

spinare are un arc din gumă. Zîmbea artificial în dreapta și în stînga către mamele și tații de pe stradă, părinții copiilor salvați de el, către soțiile, soții, frații și surorile pacienților salvați sau uciși de el. Din buzunarul hainei ieșea ziarul din ziua aceea, apărut în capitală, în care pe prima pagină, printre rubricile consacrate celor mai importante evenimente politice, în chenar, erau publicate o serie de mulțumiri : „domnului doctor Tamten, medicul șef al «Spitalului Tuturor Sfinților», îi adresăm pe această cale mulțumirile noastre și un sincer Dumnezeu să-l răsplătească pentru grija deosebită și excelent executata operație, prin care a salvat viața micuței noastre !" Obișnuit cu recunoștința și cu blestemele, chirurgul Tamten nu mai acorda importanță popularității sale. Obosit peste măsură, dar neînduplecat, își îndeplinea datoria, a cărei povară uneori supraomenească și al cărei romantism încetase să le mai resimtă. După el adevăratul romantism se afla în altă parte și anume în viața lui personală și cele întîmplate în ultimele zile. Își dădea seama din păcate că acest romantism era de o calitate dubioasă, deocamdată însă nu avea încotro. „E o femeie patogenică !" repetă într-una supărat și totodată cu duioșie. În fapt puterea ei de a-l subjuga ca printr-o maladie era cu totul neobișnuită. Nici depărtarea, nici timpul nu-l mai puteau vindeca. „Totuși trebuie să fie o soluție!" bombănea și se surprinse că așteaptă această rezolvare, ca și cum ea n-ar fi urmat să-i aducă unele necazuri și tristeți. Totuși, tristețea este în mod hotărît mai bună decît o bucurie incertă, prin urmare, dacă ar fi știut care era nefericirea ce-l aștepta ar fi fost mai fericit. „Rebeko !" suspina, în al nouălea cer, apoi brusc zări o anume umbră într-o parte și se posomorî fără să vrea. „De ce l-oi fi întîlnind mereu ?" La fel se întrebase și Widmar stînd nemișcat în poartă. Se înserase. Ghemul de nori și de pulbere se lăsase pe acoperișurile caselor și atîrna peste trotuare ca o ceață mobilă și sufocantă.

Apoi, sub nici un chip, Widmar nu reuși să-și amintească cum petrecuse restul după-amiezii. Știa doar că mai cutreierase orașul cîteva ore, revenind de mai multe

ori la cafenea. Era atît de absent, încît uitase pînă și locul și ora cînd urma să se întîlnească cu croitorul Gold. Îi stăruia în minte că la cafenea. De aceea era și profund neliniștit negăsindu-l acolo. Peste vreun sfert de ceas, cînd aflase chiar din gura croitorului că urmaseră să se vadă cu totul în altă parte, fusese sincer uimit.

Se așezase singur la o măsuță, cu capul sprijinit în palme, și privind fix într-un singur punct, își revenea numai la vederea vreunei femei ivite pe terasa cafenelei. Și asta fiindcă în mod inexplicabil fiecare dintre ele îi amintea de propria soție. Își amintea că încercase să obiectiveze sentimentul de gelozie care-l tulbura de mai multe zile.

Modul contemporan de abordare ale acestui simțămînt chipurile urît îi era bine cunoscut, era doar un ins citit și cultivat. Observase însă lipsa de sinceritate a rațiunii, gata în orice clipă să explice cele mai primordiale gesturi reflexe și instincte ale oamenilor. Rațiunea este un aparat slujind doar la justificarea sensibilității noastre. Un om dezamăgit în dragoste este în stare să construiască o teorie capabilă să ridice la rang de ideal orice dragoste înșelată. Un trădător e oricînd pregătit să dovedească moralitatea propriei trădări. Tot astfel gelosul Widmar se autoconvingea că gelozia este un sentiment indispensabil, mărturie a dragostei adevărate. Mintea îi sugera o serie de argumente menite să sublinieze justețea acestei afirmații. Înțelese că dragostea este întotdeauna legată de noțiunea exclusivității, mai ales cînd este primordială în manifestările ei. Cu cît un sentiment este mai sincer cu atît este mai întunecat și mai amenințător. Oare năzuințele actuale ale omenirii către o higienă a sufletului și a trupului nu pretind o aerisire a tuturor relațiilor sentimentale ? Și care sînt urmările, nu distrugerea suprastructurilor culturale care au înăbușit și au îngrădit cu rame din bunăcuviință sentimentele autentice ? Nu se îndoia defel că lipsind dragostea de gelozie, ea e astfel vîrîtă în cuprinsul unei noi convenții. O convenție care i se părea deosebit de urîtă și de imorală, deoarece în clipa în care ar fi renunțat la dreptul exclusivității, ar fi păstrat iubitei mult dispreț și puțină iubire. „Cea mai

mare crimă o constituie lipsa de loialitate față de tine însuți, gîndi cu un patos filozofic." „Nimeni nu are dreptul să calce în picioare propriile sale sentimente, este împotriva firii ! Și de fapt, de ce ar face-o ?"

Din nou cuvîntul „crimă" îl duse cu gîndul la pușca atîrnată deasupra canapelei din biroul lui. Dacă ar fi avut în preajmă un prieten apropiat, sigur l-ar fi rugat să înlăture din casa lui orice armă. Nu avea un asemenea prieten, așa cum în genere nu au prieteni bărbații prea apți să iubească femeile. Orice bărbat îndrăgostit, mai devreme sau mai tîrziu, își va părăsi prietenul. Din acest punct de vedere, Widmar era mulțumit. Dispunea de o totală libertate de acțiune.

Împinse cu zgomot măsuța, se ridică, se scutură din toropeală și băgă de seamă că se înserase. Atunci hotărî să se înapoieze acasă și, fără să-l mai aștepte pe croitor, să aibă singur inițiativa. Asta ar fi însemnat nimic alta decît crimă. Întunecimile străzii iar semănau cu petice sîngerii, vîntul smulgea și pocnea ca gloanțele la vînătoare.

— Ba nu !... strigă brusc Widmar de răsună toată strada și se opri în loc. Evident nu se putea decide la un asemenea pas, pînă nu avea o siguranță deplină. Prin fața ochilor îi apăru chipul soției, își aminti cu o exactitate dureroasă toate mîngîierile și cuvintele ei, și iar încetă să mai creadă în adevărul propriilor bănuieli. Se rușină chiar de lipsa lor de noblețe. „De fapt eu sînt cel care o înșală osîndind-o", murmura orbit de propria-i bună-credință. Mergea tot mai încet și pe măsură ce se apropia de casă încetinea pasul. Zărea silueta vilei și poarta doborîtă alături. Cînd trecu prin dreptul porții, iar se ivi umbra cuiva. Widmar tresări amintindu-și de doctorul Tamten.

— Cine-i acolo ? strigă și se bucură din cale afară văzînd că nu era nimeni altul decît croitorul Gold.

— Ce vreme oribilă, domnule, i se adresă lui Widmar cu o neobișnuită familiaritate.

— Dumneata erai ? strigă vesel Widmar. Apoi adăugă în șoaptă : De ce n-ai venit la cafenea ? Te-am așteptat acolo.

— Ne dădusem întîlnire, preastimate domn, în poarta aceasta, răspunse croitorul umil, iar Widmar își aminti brusc că așa era. Vă aștept de o jumătate de oră... îi auzi glasul scîrțîit, de om bătrîn.

Și în același timp îl izbi un iz puturos ca de pivniță. Un iz neliniștitor, amintind tămîia și morga. „Ce-i cu ciocul ăsta ?" tresări Widmar amintindu-și totodată că și Rebeka îi atrăsese atenția, cu cîteva zile în urmă, asupra acelei duhori, atribuindu-i sensul unei prevestiri de rău augur. Despre același miros le povestise ceva și doctorul Tamten, glumind într-o zi și spunînd că medicii și preoții cunosc un miros special, care plutește peste patul unui muribund. Este *odor mortis*, mărturie a unui sfîrșit inevitabil. Croitorul Gold nu era bolnav, nici nu zăcea în pat...

„Ce miros dezgustător", repetă Widmar în sinea lui, din fericire vîntul începuse să sufle din altă direcție.

— Prin urmare, ne ducem, domnule ? se auzi în beznă șoapta croitorului.

— Da, da, cum să nu, confirmă Widmar și amîndoi o porniră în susul străzii.

Cînd trecură pe lîngă casa lui Widmar, întoarseră capul odată și băgară de seamă că acolo domnea liniștea și întunericul.

— Nu-i nimeni acasă, spuse croitorul.

Widmar tăcea. Întunericul era atît de des, încît nu se distingeau unul pe altul. La un moment dat lui Widmar i se păru că e singur și că Gold croitorul a pierit.

— Unde ești, domnule ? strigă neliniștit. Vijelia îi smulse vorbele, deci nu și le mai auzi.

— Sînt aici, lîngă dumneavoastră, îi ajunse la ureche după o lungă pauză glasul croitorului. Mergeau atît de aproape, încît se atingeau cu umerii.

— Nu garantez că lucrul acela se va întîmpla chiar în seara asta, auzi cum îi spunea cu un glas bătrîn și stins. Îi răspunse gîfîit și mînios :

— Chiar în seara asta totul se poate isprăvi pe pielea ta !

— Vai de mine și de mine, domnule ! se tîngui înspăimîntat unul dintre cele două glasuri, venind parcă de pe alte tărîmuri... Azi am văzut totul...

Iar al doilea glas îi răspunse cu brutalitate :

— Taci ! Cum de-or fi putut să vadă totul niște ochi ticăloși ai unui necioplit ! răsună răspunsul pe un ton disperat.

În mijlocul tenebrelor se auzi, după un timp ceva ca un suspin de compătimire.

— Să taci ! strigă chinuit al doilea glas, care părea că vine de pe trotuarul de peste drum. Suspinele nu încetau. Le deslușea în ciuda gemetelor vîntului, atît erau de tari și de sfidătoare. În sfîrșit se potoliră, făcînd loc unor vorbe pe care la început nu le înțelese.

— I-a adus bomboane...

— Ce fel de bomboane ? răcni.

— I-a adus lui Boruch bomboane, repetă croitorul Gold, dar Widmar nu pricepea nimic. Iar simți atingerea cuiva, de parcă un liliac l-ar fi lovit ușor cu o aripă pe umăr, se trase violent la o parte și întrebă :

— Mai e mult ? Nu se vede nimic !

— Am și ajuns, îi răspunse croitorul.

Se aflau în fața unei clădiri cu două etaje, ale cărei contururi vagi se pierdeau în norii negri. În partea stîngă, de-a lungul trotuarului, se întindea un gard, la capătul căruia se vedea o pată luminoasă patrată. Probabil era portița deschisă pe care vîntul o închidea din timp în timp, și atunci pata dispărea. Deasupra portiței se zărea acoperișul unei căsuțe modeste, numai parter. Se vede că gardul de pe partea stîngă împrejmuia căsuța, așa încît între gard și clădirea înaltă era o trecere de-abia vizibilă, foarte îngustă și întunecoasă. Acea trecere ducea în curte.

Clădirea părea să fie nouă și încă neterminată. Se vede că era locuită numai în parte, deoarece la nici una din ferestre nu ardea lumina. Ici, colo resturi de schele, iar prin ceață se mai zăreau stîlpi. Chiar la picioarele lui Widmar stătea un obiect rotund, după cite își dădu seama un butoi cu var. Iar alături, ceva cenușiu, scările din granit ale coridorului. Tot restul era cufundat în beznă.

— Urcăm scările ? întrebă Widmar, brusc fără nici un chef.

Stătea lingă croitorul Gold, poate chiar față în față, și deși se uita spre locul în care s-ar fi cuvenit să fie acesta, nu vedea absolut nimic. Abia atunci cînd ceva negru se înălță chiar sub ochii lui, ghici mai degrabă decît văzu că Gold îi indică drept direcție portița mai deschisă la culoare.

— Nu, domnule vă rog, desluși Widmar șoapta cunoscută, trebuie să trecem prin curte.

— De ce nu intrăm de-a dreptul în casa asta ? întrebă Widmar și în clipa aceea ceva rece și jilav îl apucă de mînă. Lasă-mă, răcni.

De cînd se opriseră în fața scării clădirii cu două etaje, în Widmar se trezi conștiința obscură că a comis o josnicie. De cîteva zile își trăgea pe sfoară conștiința, iar acum cînd ajunsese la țintă, cînd se afla atît de aproape de săvîrșirea celor ce-și propusese, se surprindea înșelînd. Cenzura morală se trezise în el cu o putere neașteptată, după ce o călcase în picioare rușinos și brutal. „Dragostea și josnicia sînt una !" repetă pentru a-și veni în fire, de astă dată însă respectiva maximă îl scandaliză. Îi era rușine nu numai să facă un pas în direcția porții ci pînă și să se miște. Se simțea compromis în proprii săi ochi și drept urmare își pierduse siguranța. Umblatul prin beznă și furișatul în lungul gardului i se părură ceva atît de umilitor și dureros totodată, încît ar fi preferat să fie pălmuit în public de iubitul soției sale, decît s-o facă. „Din moment ce-am mai făcut o porcărie", se convingea chinuit, cu gîndul la atacarea doctorului Tamten. Compromițîndu-se în proprii săi ochi, încerca să-și ușureze situația penibilă. „O josnicie, două sau trei, ce importanță mai are"; își căuta febril alibiurile; cînd simți iar ceva jilav apucîndu-l de mînă. Amintirea în legătură cu bătaia infamă pusă la cale cu plată împotriva doctorului Tamten nu-i trezi nici o remușcare. Lua în ușor toată întîmplarea. Să-i tragi o bătaie cuiva care se ține de nevastă-ta, nu-i cine știe ce josnicie ! Mai ales cînd acel ins n-are îndrăzneala să recunoască cinstit și să tragă consecințele cuvenite. Dar urmărirea și lipsa de încredere față de persoana cea mai scumpă și mai apropiată — cît era de urît, ce purtare josnică !

— Dă-mi drumul ! rosti surd în direcția croitorului, apoi lăsînd capul în jos, păși cuminte înainte.

Acum vedea în față, ca învăluită de ceață, o siluetă neagră și gîrbovită. Mergea foarte aproape de croitor, care se ivi deodată pe fundalul mai luminat al portiței.

— Unde mă duci ? întrebă Widmar, stingherit că nu se vede pe sine.

— Aceasta e casa mea, șopti croitorul, cu glas stins, și din nou înălță ceva negru, propria lui mînă cu care își arăta casa. Apoi închise cu grijă portița.

— Boruch sigur doarme, continuă, de parcă trăgea să moară.

În curte, lingă gard, ceva scînci și scîrții, dar zgomotul monoton se pierdu în izbiturile și bubuitul vijeliei.

Croitorul sări într-o parte ca suflat de vînt și se lipi de gard. O clipă se zăpăci de nu-și mai recunoscu propria curte. Oare unde se afla casa lui, unde scorușul, unde cealaltă clădire ? Nu vedea nimic. Gardul se clătina, avea impresia că stă să se prăbușească peste el și să-l doboare. Cînd vîntul se mai potoli, întrebă :

— Ați văzut luminița aceea ?

Nu primi nici un răspuns. Totul în jur era cuprins de o asemenea beznă, încît lesne își putea închipui că se află în groapă. Cel mai mult îl neliniștea faptul că nimic nu mărturisea prezența lui Widmar. Putea să fie și tot atît de bine putea să nu fie.

— Vedeți domnule, luminița aceea ? își repetă întrebarea.

La fel ca adineauri nu primi nici un răspuns. Îi trecu prin minte că, într-adevăr, în curte nu era nimeni. Se apucă să pipăie văzduhul și gardul cu gesturi tot mai deznădăjduite, la început nu prinse nimic.

— Unde sînteți, domnule ? întrebă iar cu un glas plîngăcios. Atunci pipăi cu mîna un obraz și avu impresia că a nimerit un izvor cu apă caldă. Ba ar fi zis chiar că i-a udat mîna o ploaie caldă.

— Ce aveți ? întrebă rușinat, gata să leșine. Totuși se mai liniștise simțind alături o făptură omenească. Cel mai frică îi era în clipa aceea de singurătate. Făptura vie de lîngă el avea un comportament ciudat, nu dădea semne

de viață. Știa că se afla acolo, sprijinit de gard, dar nemișcarea și tăcerea aceea absolută îl umpleau de uimire și întinse din nou mîna. Dădu iar peste ceva fierbinte și ud. Ar fi preferat să nimerească în apă caldă decît să presupună adevărul. Gîndul că atingea cu degetele obrazul lui Widmar era mai de spaimă decît cea mai năstrușnică scorneală.

— Ce-ați pățit ? repetă dîrdîind și se destinse văzînd că Widmar se dezmeticește în sfîrșit.

— În piept !... îl auzi șoptind mînios și se miră că cineva se poate mînia astfel pe propriul său piept. După aceea urmă o explicație șoptită :

— Inima îmi bate să se spargă în piept ! și ceva se mișcă în locul unde se cuvenea să fie obrazul lui Widmar. Probabil că se ștergea pe față cu batista. „Gata a trecut !" îi auzi apoi și glasul, iar croitorul gîndi : „Dacă a transpirat și asta a fost sudoare, atunci a transpirat în orbite."

— Ce scîrție așa ? întrebă Widmar.

— Nu-i nimic, domnule, foșnește scorușul. Vedeți luminița aceea ?

— O văd, murmură Widmar.

În dreapta față de locul unde se aflau, pe deasupra gardului, se zărea într-o parte clădirea și cîteva coșuri. La primul etaj, la una din odăi lampa era aprinsă. Deși fereastra era acoperită de o perdea galbenă, lumina se strecura afară ca o dungă tremurătoare. Și iată că la fereastră, pe fundalul perdelei se ivi umbra cuiva. Se deslușeau umerii ascuțiți și părul în dezordine, dar nu se putea ști adcă era o umbră de bărbat sau de femeie.

— Haidem, spuse Widmar.

Era glasul obișnuit și binecunoscut croitorului. Ar fi vrut să-l implore cu brațele întinse, dar își dădea seama că în întunericul acela Widmar nu-i va observa gestul. Rămase nemișcat și-i rugă doar :

— Dumnezeule mare, să nu faceți nimic rău !...

— Haidem, repetă Widmar, apucîndu-l de sacou. Ce mîrșăvie ! îl mai auzi Gold exclamînd, fără să știe la ce anume se referă.

Ajunseră la capătul gardului și o cotiră spre stînga. Amîndoi se poticneau de niște trunchiuri și pietre. Cînd ajunseră în dreptul ferestrei se opriră.

— Mai încet, domnule, vă rog, gemu croitorul și încremeni.

Umbra din fereastră stătea nemișcată, abia peste o vreme dădu din cap. Gestul i se păru lui Widmar cunoscut și în stare să explice tot.

— Rebeko, strigă cu o voce răgușită, din fericire însă un nou zvîcnet al vîntului îi acoperi strigătul.

— Nu, domnule, vă rog, șopti croitorul, pare să fie altcineva.

Cuvintele nu ajunseră la conștiința lui Widmar. Umbra din fereastră începu să țopăie cînd în dreapta, cînd în stînga. Din curte părea că umbra se hîrjonește cu ceva nevăzut. Asta ținu puțin. Umbra se trase îndărăt spre adîncul odăii, apoi perdeaua se despică în două, ca tăiată de un cuțit. Chiar în aceeași clipă, fereastra se deschise larg, umbra se aplecă peste pervaz și întinse mîna în care ținea un obiect negru și lucios. Strecurat printre urletele vîntului și scîrțîitul scorușului, răsună un țipăt pătrunzător, aproape isteric, de femeie :

— Cine e acolo, că trag ?!

Croitorul Gold se lăsă pe vine, ținîndu-se spasmodic de genunchiul lui Widmar. Dîra tremurătoare de lumină se aținea chiar deasupra capului său. Widmar se afla în umbră. De fereastră îl despărțea gardul și trecerea aceea îngustă, era de ajuns să întindă brațul și să se sprijine în ostrețe, ca să se afle dincolo dintr-o săritură.

— Cine-i acolo ? și aplecîndu-se încă mai mult în afară umbra din fereastră zbieră cu același glas de femeie arțăgoasă.

Se vedea clar revolverul, pata pe care o făcea mîna și mîneca lucioasă a cămășii. Brațul din fereastră descrise agale un arc de cerc de parcă ar fi căutat ceva fără să-l găsească. La un moment dat păru să nimerească ceea ce căuta, iar lui Widmar i se păru că revolverul e îndreptat asupra lui.

Peste o clipă abia își dădu seama că bezna era atît de deplină, încît n-avea cum să fie văzut. Oricum situația încetă să-l mai preocupe, deoarece umbra din fereastră pieri la fel de iute cum se ivise. Mîna cu revolverul, sprijinită de marginea ferestrei, rămase nemișcată, parcă nedecisă, apoi la fereastră se auzi un mormăit aproape vesel. Deși era cel mai puțin nimerit moment pentru com-parații, Widmar își spuse că semăna cu un „rîs de pisică". Tocmai acestea au fost cuvintele prin care caracteriză mormăitul acela neșteptat și vesel. „De parcă la fereastră ar fi stat un motan mare, și ar fi chicotit batjocoritor." Umbra se mai clătină la fereastră, apoi îndreptîndu-se o închise cu zgomot și perdeaua lunecă la loc.

— Ați văzut, domnule, vă rog ? întrebă Gold croitorul, stînd tot pe vine și vorbele lui ieșeau ca de sub pămînt.

Widmar privi în jos, nu zări la picioare nimic altceva decît o creangă mișcată de vînt. Rosti deci în direcția crengii :

— N-am văzut nimic, tocmai că nu am văzut nimic !

— Nu știu dacă veți vedea și altceva, domnule, vă rog, șopti croitorul stînd în continuare chincit.

— Trebuie, se răsti Widmar, mai aruncă o privire crengii vorbitoare și o izbi cu piciorul. Scoală !

Iar creanga se ridică pînă la dimensiunea unui pomișor. Dîra sperioasă de lumină se întindea îngustă peste iarbă, și Widmar și croitorul se temeau să iasă din umbră. Acum erau apărați de vînt, ocrotiți prin gard și prin clădirea cea înaltă, iar croitorul auzea limpede respirația grea a lui Widmar. De cîteva ori prinse cu urechea atintită niște sunete gîfîite, un amestec confuz de suspine și blesteme. După aceea o frază lungă și fragmentată, cum că trebuie neapărat să obțină o lanternă, că fără lanternă nu-i nimic de făcut pe o vreme atît de inumană !

— Aici pe aproape nu există vreo prăvălie ? auzi o întrebare fără nici o noimă, apoi un șir lung de cuvinte fără șir : Cum de nu mi-am luat pușca mea cu două țevi... ca la vînătoare !... Cu alice ! Cu alice... sau cam așa ceva. Și croitorul își închipui că Widmar a înnebunit.

Dealtminteri avea motive temeinice s-o bănuie, deoarece purtarea lui Widmar aducea a nebunie deznădăj-

duită ! Gîfîia cu un asemenea efort și atît de violent, încît lui Gold i se păru că are să plesnească. Apoi tot bolborosind și scuipînd, îi explică autoritar și intempestiv că trebuie negreșit să intre imediat în clădire.

— Nu înseamnă nimic că a fost cineva la fereastră ! La fereastră poate să fie oricine ! bolborosea în neștire Widmar, fără să-și dea seama că prin țipetele lui îl face pe croitor să-și piardă cumpătul. — Pot face cu mîinile același lucru ca și cu pușca ! spunea gîfîit, iar croitorul, de spaimă, cît pe ce să cadă jos. Atunci cînd Widmar îl înșfăcă de braț și-l tîrî spre portiță, croitorului i se păru că acuși va ajunge în iad.

— Domnule, vă rog, domnule, vă rog, bolborosea.

Nu mai încăpea nici o îndoială, Widmar înnebunise. Țîșni în stradă îndreptîndu-se spre dreapta, în loc s-o ia la stînga, după aceea își reveni, pricepu c-a luat-o în direcția opusă, făcu cale întoarsă, apoi nitam, nisam trecu de partea cealaltă a străzii. În continuare nu îl vedea, doar îi ghicea prezența după mișcări. Abia cînd ajunseră lîngă butoiul cu var, desluși pe fondul scării cenușii picioarele negre ale lui Widmar. Ai fi zis că obosiseră și se odihneau.

— E vreo sonerie pe aici ?

— Nu știu, domnule, vă rog, mi se pare că e.

Croitorul pîndea înspăimîntat silueta neagră care se agita în fața lui. Era doar trunchiul lui Widmar, picioarele în schimb, pe care i le vedea limpede, stăteau nemișcate pe trepte. Se mai liniști deci. Deodată, spre disperarea sa, Widmar ridică un picior.

— Domnule, vă rog, gemu croitorul năuc.

Transpirase tot, cămașa i se lipise de corp. Chiar atunci însă, din fericire sau din nefericire, se petrecu ceva la care se aștepta cel mai puțin.

În trecerea îngustă dintre gard și clădire răsunară pași. Widmar se trase îndărăt. La început își închipuiră amîndoi că sunetul pașilor pe care îl auziseră nu era decît pocnetul prundișului adus de vînt, imediat după aceea însă nu mai avură nici o îndoială. Era cît se poate de limpede că cineva se apropia, lovind din cizmele țintuite. Și curînd după aceea zăriră și ceva alb.

Croitorului i se păru că Widmar se apleacă înainte și geme rostind :

— Rochia...

— Mai încet, domnule, vă rog ! șopti rugător. Vorbise fără să ia aminte la altceva decît la propria lui spaimă și abia peste o secundă înțelese că făcea o prostie încercînd să-l potolească pentru că silueta în alb se opri, apoi începu să se apropie de ei ca o vedenie în ceață. De la o depărtare ca de doi pași auziră un bas răgușit :

— Ce doriți, domnilor ?

Urmă un moment de ezitare. Croitorul intui cu un al șaselea simț deruta lui Widmar și nu știa ce să răspundă. Atunci cînd vocea de bas repetă tărăgănat și răuvoitoare : „— Ce doriți, domnilor ?“ croitorul băgă de seamă că Widmar era gata s-o rupă la fugă ca un puști înspăimîntat, ceea ce îl umplu de o bucurie răutăcioasă. De plăcere nici măcar nu rîse. „Ai, ai, ai !“ gîndi, dar bucuria lui fu repede curmată. Widmar îl împinse într-o parte, sări de pe scară, nisipul se auzi scîrțîind sub tălpile lui. Apoi înfipt în fața siluetei albe, încît o acoperea de ochii croitorului, întrebă :

— Sînteți cumva portarul ?

Vorbea cu glasul stăpînit și calm pe care Gold nu i-l cunoștea. Un glas care suna ca și cum ar fi fost supranatural. „Ai, ai, ai“, repeta croitorul în sinea lui.

— Mă scuzați, în cazul acesta poate că-mi spuneți unde locuiește doctorul Tamten ? se auzi în continuare glasul lui Widmar neschimbat.

După aceste cuvinte pîlpîi o luminiță verde-roșietică. Widmar aprinsese un chibrit. Chibritul se stinse repede, scurta lui lucire îi îngădui croitorului să deslușească cele două chipuri față în față. Răsuflă ușurat. Nu erau vedenii, ci oameni din carne și oase.

Chibritul se stinsese, Widmar repetă energic :

— Nu mă interesează dacă stă permanent sau nu. A avut loc un accident la spital și-l caută pe doctorul Tamten.

Portarul răspunse la fel de necioplit, chiar dușmănos :

— Nu-i treaba mea.

— Iată pentru osteneala dumitale, spuse Widmar și totodată se auzi un zgomot metalic. Portarul amuți.

Chibritul licări pentru a doua oară și, întrucît Widmar îl acoperi cu mîna arse destul de mult ca Gold croitorul să poată vedea cele două perechi de mîini și obrazurile celor doi. De astă dată portarul părea nepăsător, chiar somnoros.

În seara aceea, portarul ieșise fără haină și fără vestă, numai în cămașă. Pipăind reuși să se strecoare prin trecerea ca un culoar îngust. Cînd pe treptele cenușii, lîngă butoiul cu var, zări o pată întunecată care părea să se miște, iar mai apoi auzi ceva ca o șoaptă, crezu la început că erau niște cîini. Era gata să strige : „marș“, cînd se dumiri că potăile nu prea folosesc graiul omenesc, că oricum nu le auzise niciodată vorbind omenește. Nu se gîndi că ar fi putut fi hoți.

— Ce doriți, domnilor, spusese, pentru orice eventualitate, pe un ton amenințător și, instinctiv, își sufleca mîneca, în timp ce silueta neagră a lui Widmar se apropia de el. La lumina chibritului, zări niște trăsături calme, totuși schimonosite. Expresia obrazului i se păru ca de piatră, dacă piatra ar fi putut avea o expresie de suferință, acel ins nu-i inspira nici un fel de încredere.

— Habar n-am unde stă doctorul Tamten ! spusese cînd cel din fața lui îi vîrîse în palmă două-trei monezi. O generozitate care dovedea intențiile cinstite ale vizitatorului nocturn, iar în minte parcă începu să i se facă lumină.

— Vi s-a întîmplat ceva ? E cineva bolnav ? întrebă codindu-se.

Răspunsul îi risipi și urma de îndoială.

— Păi dacă soția dumneavoastră e bolnavă, se schimbă treaba... spusese, și începu din nou să privească în jur neliniștit.

Cînd tocmai se liniștise, auzise parcă o șoaptă venită din afund, clănțănind din dinți și pe cineva suspinînd : „ai, ai, ai“. Oricît de atent se uita în toate părțile, nu vedea nimic în afară de o ceață întunecoasă.

— Am avut dreptate adineauri, cînd am zis că sînt cîini, bombăni, e unul care se caută de purici. Croitorul

Își dădu seama de imprudență și tăcu. „Tațața", repeta, dar în sinea lui, poftim de vezi, a zis că-i bolnavă nevasta-sa"

— Soția mea e foarte rău bolnavă ! repetă Widmar cu o gravitate disprețuitoare, și astfel întregul lui comportament și acea vizită nocturnă i se părură portarului explicabile. Zornăi monezile, își scutură gîtul și spuse cu o solicitudine grosolană :

— Asta e altceva. Camera doctorului Tamten este la etajul întîi, în stînga. Apoi, amintindu-și de ceva, adăugă : Să nu-i spuneți că știți de la mine !

Cămașa albă începu să se retragă din fața lui Widmar, plutind în văzduh, în sfîrșit ajunse atît de departe încît părea un norișor. Dispariția portarului, deci a ultimei piedici, i se păru lui Widmar providențială.

— Soarta însăși a decis astfel, spuse tare sau gîndi numai. Trecea printr-o stare de asemenea dedublare, încît nu știa care dintre „eurile" lui e exterior și care interior, care cugetă și cumpănește și care acționează și vorbește. „Ceea ce comit eu acum este rezultatul hotărîrii mele raționale, sau reflexul pasiunii ?"

Și din nou avu convingerea despre rolul ambiguu al rațiunii umane. Pe de o parte știa exact că acțiunile sale sînt determinate de un sentiment greu, de netăgăduit, pe de alta — toate mișcările îi erau intenționate și controlate de rațiune. Creierul găsea cu agerime motivații justificative pentru acțiunile lui. Celei mai patologice stări ale așa-zisului afect, i se asociază întotdeauna raționamentul rece și exact. Acum, decis să urce scările spre odaia doctorului Tamten, nu știa nici el dacă acea hotărîre deriva din dorința de a afla întregul adevăr sau este consecința logică a raționamentelor. Dealtminteri n-avea s-o afle niciodată.

Perfect liniștit, admirîndu-și chiar liniștea, intră pe coridor. Cînd deschise ușa de la intrare, îl cuprinse iar un sentiment de rușine, dar acum scăpă destul de repede și pe deplin, versat de ingerința acestuia.

— Trebuie să aflu ! Trebuie să aflu cu orice preț ! repeta cuprins de o curiozitate exagerată. Avea convingerea că dacă ar afla cine a fost cu adevărat soția lui, s-ar lecui definitiv de patima lui mistuitoare.

— Ascultă, Gold, ai s-o iei înainte și ai să bați la ușă.

În casa scării mirosea a umed și a vopsea proaspătă. I se adăugă un iz dulceag și mortuar, pe care Widmar nu-l mai luă în seamă.

— Ai s-o iei înainte, repetă împingîndu-l pe croitor din spate, dar croitorul i se strecură printre degete, s-ar putea spune se topi în văzduh. Dacă Widmar s-ar fi comportat în continuare calm și cu voința concentrată asupra țelului urmărit, probabil că nu l-ar fi putut sili să facă nici un pas măcar. Croitorul dispăruse undeva pe scări. Se deprinseseră amîndoi cu dispariția cînd a unuia cînd a celuilalt și Widmar știa în mod cert că îl va regăsi pe croitor. Cine știe însă dacă ar fi izbutit să-l domine cum făcuse pînă atunci. Ținîndu-se spasmodic de balustradă, acesta stătea spînzurat deasupra ei, gata să se prăbușească și să-și spargă capul. Apoi se lăsase să alunece pe trepte și, pe jumătate așezat, pe jumătate atîrnat în aer, părea că stă să-și dea sufletul. S-ar fi putut lesne întîmpla ca, aprinzînd un chibrit, Widmar să dea de un cadavru. Mînat mai degrabă de instinct decît de o furie reală, Widmar, fără să țină seama de împrejurări, începu să facă gălăgie. Bombănea și mormăia totodată cu voce tare, încît casa scării răsuna de un șuvoi precipitat de vorbe fără șir :

— Cu alice... cu alice ! Soarta însăși a decis astfel... Mi-a spus că etica medicală !... Cu alice... unde îi e dragostea ? Și pasămite adevărul din ochi ?...

Apoi strigă în gura mare și ecoul îndatoritor îi repetă vorbele :

— Femeia fără ovare nu e în stare să iubească !

Tocmai acest comportament al lui Widmar, acest amalgam de gesturi și cuvinte strivitoare prin răsunetul lor avură darul să-l galvanizeze pe croitor. Sări în picioare ca după o injecție cu elixir înviorător și, stînd pe trepte, dădea violent din mîini, spre a-și exprima deznădejdea și a implora milă. O miraculoasă înviere din morți, petrecută pe scară. Pînă și șoapta lui încetase să mai fie un murmur de îngropăciune.

— Domnule, vă rog, domnule, vă rog, spunea iute și cu o neașteptată luciditate, fac tot ce spuneți, nu mai ți-

pați, țineți-vă gura ! Aproape că-i căzuse în brațe lui Widmar și o clipă stătură astfel, strînși unul la pieptul celuilalt pînă ce Widmar îl împinse în lături.

— Ia-o înainte, șopti.

Simțea un fel de silă confuză pentru el însuși, dar trecu ușor peste acest simțămînt. Se surprinse deasemenea căutînd prin buzunare un obiect tare sau ascuțit. Nu avea nimic în afară de propriul lui pumn.

— Îmi ajunge, își spuse cu o superficialitate asasină. I se părea că are o enormă putere și că va birui orice înfruntare. Mușchii lui moi, neexersați prin gimnastică, deveniseră ca de granit. Putea ține piept, la nevoie chiar și la zece curtezani.

Probabil că forța fizică umană se bazează nu atît pe îndemînarea și mărimea bicepșilor, cît pe lipsa de reflecție. Lovitura are forță abia atunci cînd nu e precedată de chibzuială. De aceea și este — în majoritatea cazurilor — un om prost mai puternic fizicește decît unul deștept. Tot astfel se explică și forța nebunului, care în timpul crizei pare supraumană. Ceva asemănător trăia și Widmar atunci cînd, cu mintea rătăcită și cu o disperare concentrată, îl apucase pe croitor de mijloc, știind prea bine că era de ajuns să-l strîngă mai tare ca să-l strivească. Nu-i păsa însă de nimic. Întunecimile păreau că nu există. Treptele îi lunecau singure de sub picioare, îl duceau pe sus sau îl împingeau înaintea lui pe croitor, care se împiedica, se prăbușea și totuși urca într-una.

— Liniște ! șopti cu o îndărătnicie fără sens. — Liniște !... Iar mai apoi, cînd ajunseseră la mezanin, croitorul i se strecură din mînă.

„Ar trebui într-adevăr să fim mai precauți", gîndi Widmar, venindu-și în fire. Îl înviora mai ales o dîră de lumină, subțire și galbenă.

Abia memoria secundă îi aminti lui Widmar gălăgia pe care o făcuseră adineauri pe scară. Ecoul vocilor, al ciocnirilor dintre ei, al țipetelor ajunse cu o întîrziere de un minut la auzul lui. Toate zgomotele muriseră de mult în clădire, în casa scării era întuneric și liniște, dar la urechea lui Widmar ajunse de abia atunci ecoul sce-

nei zgomotoase de mai înainte. I se opri răsuflarea. Apoi își spuse că dacă acea hărmălaie de pe scară rămăsese fără urmare, nu dusese la deschiderea bruscă a vreunei uși, atunci provocase o asemenea stupoare încît îi făcuse pe toți să înlemnească. Sau poate, ceea ce era cu mult mai rău, cei aflați înapoia ușii erau atît de ocupați cu ei înșiși, încît nu auziseră nimic !

Ultima presupunere i se păru probabilă și nemiloasă. Ar fi vrut să se ducă el la ușă, întinse mîna să apuce clanța, cînd auzi o bătaie liniștită și ritmică și se trase la perete.

În continuare nu vedea nimic. Dîra galbenă fu tăiată de o pată neagră și Widmar se dumiri că era mîna croitorului Gold. La bătaia în ușă a acestuia nu răspunse nimeni, dincolo de ușă domnea liniștea.

O serie de imagini tulburătoare se perindară prin imaginația lui Widmar. I se părea că vede tot ce se putea întîmpla atunci în pat. Mișcările cunoscute și intime, mîngîieri și vorbe, mutate într-un culcuș străin deveniseră jigniri și tortură. Aproape că se ruga în sinea lui cu expresii tari, ca să scurteze timpul prelungit la infinit. „Mai iute, la naiba ! Mai iute, fir-ar a dracului să fie !"...

Din nou răsunară bătăi la ușă și în starea lui de torpoare aproape animală, Widmar auzi o voce care spunea :

— Poftim !

Era un glas iuțit, decis, în care răsuna o notă de veselie. „De ce de veselie ?" se întrebă Widmar.

— Poftim ! răsună iar vocea și ușa se deschise, nu era încuiată. Fusese de ajuns croitorului să apese clanța ca ușa să se deschidă fără zgomot.

— Poftim ! repetă cineva pentru a treia oară și acum nu mai încăpea nici o îndoială, vocea avea o inflexiune de nerăbdare și de veselie.

Primul lucru care izbi privirile lui Widmar a fost patul gol. Nimeni nu sta în pat, dar stătuse înainte, așternutul era boțit. Al doilea lucru care îi sări în ochi a fost fereastra acoperită de o perdea galbenă și lîngă geam așezat într-un fotoliu chirurgul Tamten.

În clipa în care se deschise ușa, chirurgul se sculă sprinten în picioare, se poate afirma că sări ca opărit. Pînă să se ridice, Widmar apucă să-l surprindă îngîndu-

rarea. Şedea cu picioarele întinse drept înainte şi capul în mîini. În umerii lui aduşi era ceva nou, ceva ce Widmar nu cunoştea în chirurg sau nu bănuia că există. Linia descendentă a spatelui gîrbovit simboliza parcă o frîngere lăuntrică. Cel puţin aceasta a fost impresia încercată de Widmar, deşi făcu observaţia în treacăt şi fără să vrea. La fel de în treacăt constată cu uimire, că între el şi chirurg exista o asemănare incontestabilă. Probabil că ţinea de o atmosferă anume, pentru a nu spune „în aura" chirurgului, deoarece altminteri ea nu putea exista în alura acestuia atît de diferită şi de caracteristică. Asemănarea era atît de izbitoare încît, dacă Widmar n-ar fi avut conştiinţa propriului eu, ar fi gîndit că în acea odaie şade nu chirurgul Tamten ci el însuşi. Gîndul acesta ridicol rămase fără consecinţe şi fără vreo semnificaţie, ca o constatare inutilă.

Chirurgul se smulse din fotoliu, perla din cravata lui luci ca de un sclipet funerar şi la fel îi sclipiră şi pantofii de lac. Modul în care chirurgul sărise în picioare, în ciuda sprintenelii, avea toate semnele oboselii şi a celor ce o însoţesc : efortul de a-şi stăpîni oboseala. Mişcările lui erau prea precise şi exagerarea aceasta le trăda lipsa de naturaleţe. Îşi scutură capul, părul cîrlionţat îi căzu pe frunte şi strigă istovit dar cu veselie :

— Poftiţi !

Întinsese şi braţele înainte, cînd rămase pironit de uimire. Uşa care se deschisese larg începuse să se închidă încet, chiar sub nasul lui. Zărise un umăr care împărţea uşa de-a curmezişul în două şi care, trăgînd de clanţă, o închidea atît de atent şi de precaut ca jumătăţile unui disc. Chirurgul nu apucase să se mişte, nici să lase mîinile în jos, cînd uşa se închisese nelăsînd nici o dovadă întîmplării neverosimile. Doar la capătul scării se auzi o rumoare, ca de picioare păşind în fugă. Rumoarea însă se contopi cu vîntul şi poate că tocmai vîntul era cel care o stîrnise. Pătrunsese în casa scării şi urlase cu un vuiet rău, ca un avertisment. Răsturnă butoiul cu var, rostogolindu-l pe trotuar, cît pe ce să-l ucidă pe croitorul Gold.

Iar acesta plîngea în hohote şi suspina :

— Domnule, vă rog, domnule, vă rog...

Tenebrele îl înnecaseră într-atît, încît îşi pierduse speranţa că are să mai zărească vreodată lumina soarelui. O masă neagră, amorfă, se tot învîrtea în jurul lui, ştia că e Widmar care nu vrea sub nici un chip să-i dea pace, ca un coşmar. Aşadar nu-i veni să-şi creadă urechilor cînd auzi nişte cuvinte de rămas-bun şi simţi ceva ca o bătaie pe umăr.

Widmar îşi lua, într-adevăr, rămas-bun, dacă aşa se poate numi folosirea a două, trei injurii şi a unei lovituri amicale pe locul unde în timpul zilei s-ar fi cuvenit să se afle grumazul lui Gold croitorul. Acest mod ciudat de a-şi lua rămas-bun provenea mai degrabă din obişnuinţă decît dintr-o mînie adevărată. În inima lui Widmar, pentru moment, totul se potolise şi se aşezase.

Era o primă reacţie după chinul prin care trecuse şi care îi lăsase ca un gol şi o incapacitate de a se preocupa indiferent de ce.

Cînd Widmar se convinse că patul era gol şi în cameră nu era nimeni în afara chirurgului Tamten, resimţi o uşurare dar îşi pierdu şi voinţa şi puterea. Nu descoperi în sinea lui nici umbra bucuriei la care se aştepta, deşi devenise evident că soţia nu-l înşelase, cel puţin în acea zi. Or poate că nu-l înşelase deloc ?

Ura şi mînia împotriva doctorului deveniseră ineficace. „Trebuie să fiu precaut şi să rezist pînă la urmă", gîndi maşinal. Chirurgul însuşi nu-l interesa în nici un fel, de ce-ar fi comis deci un pas ireversibil, care nu numai nu putea lămuri lucrurile, ci dimpotrivă, le-ar fi încurcat şi mai rău, dînd posibilitate soţiei sale să şteargă toate urmele ?

Se rostogolise pe scări împreună cu croitorul şi ajuns în stradă, respira greu, vădit încurcat. Resimţi peste toate o duioşie erotică imensă şi recunoştinţă pentru soţie că lucrurile se petrecuseră tocmai astfel şi că probabil chinul lui era doar consecinţa josniciei şi lipsei de nobleţe a unui soţ bănuitor. „Rebeko" ! exclamă pentru sine, şi totodată, ţinîndu-l pe croitor de grumaz îl omora cu ordinele şi ameninţările :

— Mîine să-mi scoţi la lumină definitiv toată tărăşenia ! încheie.

Drept răspuns, croitorul răcni ceva în stradă, dar vijelia înăbușea orice sunet.

— Ține minte, vezi nu uita, țipă Widmar în urma lui Gold.

Apoi se întoarse și o luă în susul străzii. La un moment dat dădu peste un stîlp de telegraf, aplecat spre gardul unei case. Își aminti că în locul acela zărise la amiază niște muncitori și pe electricianul Izaak Gold. „Stîlpul ăsta parcă nu era ?" își spuse și plecă mai departe, mișcîndu-și anevoie picioarele. Putea merge la fel de bine cu ochii închiși. Din toate părțile răsăreau înaintea lui obiecte neștiute : trunchiuri de copaci, pietroaie, un butoi, pînă și roata spartă a unui car.

— N-am mai pomenit asemenea vijelie, murmura apatic. Devenise nepăsător față de aproape tot. — „Rebeko", suspina. Treptat, se simți alinat și începu chiar să-și binecuvînteze soția pentru sfîrșitul fericit al serii. Cînd ajunse aproape de casă își aminti ceva care îl scoase din starea de oarecare echilibru.

Își aminti că în odaie afară de chirurgul Tamten nu era nimeni, fapt incontestabil. Patul gol, era deasemenea incontestabil. Dar brusc își dădu seama că pe pat se afla un obiect roșu, pe care îl observase pe loc, dar căruia atunci, din păcate, nu-i acordase importanță, chiar uitase ciudat de el. Acum îl realiza în imaginație cu toată claritatea. Vedea și știa că obiectul roșu de pe pat era șalul soției sale.

A doua zi, croitorul se sculă în zori, păsările ciripeau, norii galbeni se bulucеau deasupra scorușului. Ieși în curte și privi melancolic cerul. Vîntul nu se mai oprea.

— Tațața, rosti cu reproș croitorul și privi în sus, atunci fiul său, Boruch, o împunse cu cotul pe surioara lui, Anielka, și spuse ciudat :

— Tata se uită la cer ca zmeul meu. Acuși, acuși are să-și ia zborul !

— Ești un mincinos ! strigă Anielka și izbucni în plîns.

La aceeași oră fu trezit din somn doctorul Tamten, fiindcă era vineri, zi de operație. Tot atunci se înapoie și Widmar în biroul său din dormitorul soției, cu care

petrecuse o noapte penibilă de dragoste. Croitorul Gold, chirurgul Tamten și Widmar se gîndiră la aceeași oră la aceeași femeie.

Era dimineața devreme și din uzina electrică ieșiră împreună muncitorii și operatorul, Izaak Gold. Purtau bluze bleumarin și pantaloni bufanți de aceeași culoare, iar din buzunarele pantalonilor se vedeau gîturile sticlelor și mînerele uneltelor. Cu o zi în urmă, montaseră lumina electrică la o vilă aflată la jumătatea drumului între casa croitorului și cea a lui Widmar, fixaseră în pămînt stîlpul și acum urmau să conecteze vila la rețea, legînd firele electrice laterale de cablurile din stradă. În cablurile principale curentul avea tensiunea de o mie de volți, în cablul destinat să alimenteze locuințele tensiunea era normală, două sute douăzeci.

Prin urmare, vineri la ora șapte, muncitorii lucrau, chirurgul Tamten făcea duș, iar croitorul sta nemișcat în curte, cînd Widmar decise să-l întîlnească din nou pe chirurg. Vinerea aceea, plină de evenimente tragice, debută pentru chirurg cu insuccese. A fost în practica lui spitalicească o zi chirurgicală cu ghinion.

În acea zi cu ghinion, chirurgul urma să execute unsprezece operații. Primele șapte curate și ușoare, următoarele patru, septice și grele. La ora opt dimineața, chirurgul Tamten își puse masca.

Stătea aplecat peste masa de operație, prin tavanul de sticlă se zărea un cer cenușiu, acoperit de nori și avea de efectuat trei operații *phrenico-exhauresis* [1], pe care le numea disprețuitor „flașnetă". Pacientul sta întins, amorțit de morfină, ofta necontenit. Din greu ofta și medicul primar, care-l asista, Bogucki. Cîmpul operator, aflat la clavicula stîngă a bolnavului, era anesteziat cu o soluție de unu la sută novocaină, prima secțiune superficială nu-i provocă bolnavului dureri, totuși acesta auzind scrîșnetul pielii tăiate, gemu.

— Nu vă doare, de ce vă prefaceți ? spuse chirurgul. Peste o clipă, atunci cînd dezveli nervul adăugă : Acum are să vă doară. Tăie nervul, bolnavul răcni. Unde doare ? întrebă chirurgul liniștit, la obiect.

[1] Frenicectomie (lat)

— Diafragma! țipă bolnavul, încercînd să se smucească, avea mîinile și picioarele imobilizate cu fîșii de pînză. Infirmierele și sanitarul Pavel îl țineau de cap și de coate.

— Un fleac, un fleac, spuse chirurgul aproape vesel. Răsucea nervul în jurul pensei, nervul ca un fir de sfoară albă ieșea încet din plaga deschisă, chirurgul răsucea nervul cu pensa precum cu o manivelă, bolnavul urla și gemea de răsuna sala.

— Curat flașnetă, spuse Tamten, învîrtesc aici și acolo cîntă !...

În sfîrșit nervul se strecură afară cu un plescăit ușor.

— Gata, spuse chirurgul Tamten. Bolnavul gîfîia. Următorul ! mai strigă chirurgul și se duse la fereastră.

În sala de operație a fost introdus un alt bolnav, avea pe el lenjeria de corp și un halat albastru.

— Dă-ți jos halatul și cămașa, ceru sora șefă.

Gol pînă la brîu, bolnavul ședea pe masa de operație și dîrdîia, avea pete roșii pe spinare de enervare. Îl legară cu fîșii de pînză albă și îi făcură o injecție cu novocaină, ca să-l anestezieze, de astă dată în regiunea claviculei drepte. Deasupra tavanului de sticlă lunecau nori întunecați, răsueiți, chirurgul Tamten părăsi fereastra și își schimbă mănușile :

— Altă flașnetă, spuse.

Chiar atunci ușa de la intrare pocni. Intrase Widmar. Arăta atît de ciudat, încît sora care îl întîlnise pe scară îl întrebă :

— Sînteți bolnav ? Luați loc pe bancă.

— Nu sînt bolnav ! răspunse Widmar, am venit să-l văd pe doctorul Tamten.

— Domnul director este în operație, răspunse sora, îl atinse cu boneta albă, scrobită, și dispăru în cabinetul de laringologie.

Widmar rămase singur pe coridorul pe care se învîrteau bolnavi în halate albastre. Se așeză pe bancă iar unul dintre bolnavi se apropie de el și-l întrebă :

— Nu cumva o operează pe soția dumneavoastră azi de apendicită ?

Widmar îl privi pieziș și i-o reteză :

— Nu-i treaba dumitale. Apoi adăugă mohorît : Nu-s însurat.

Fiecare extirpare a nervului diafragmei, *phrenicoexhauresis*, ținea în medie șapte minute, deci la ora nouă, chirurgul Tamten sta aplecat deasupra mesei de operație, executînd cea de-a patra operație, de astă dată de apendicită. Avea în fața ochilor abdomenul unei femei acoperit de cîmpuri operatorii și repeta la fiecare cîteva secunde :

— Compresă, ligatură, pensă, compresă, tifon, ligatură.

La ora nouă douăzeci, bolnava era scoasă pe targă din sala de operație, iar chirurgul ținînd la vedere apendicele, îi spunea doctorului primar Bogucki, care îl asistase :

— Era inflamat.

Pe bucățica subțire galben-rozalie de intestin se vedeau pete de culoare violacee. Chirurgul tăie în două apendicele, înăuntru era o mîzgă cafenie.

— Nici un fel de litiaze, doar fecale, continua să explice chirurgul.

Își scosese mănușile de pe mîinile obosite pe care le mișca în aer. În răstimp fusese adusă în sala de operație pe cărucior o femeie în vîrstă cu părul cărunt.

— Vomă n-ați avut ? întrebă Tamten și în aceeași clipă își aminti că o întrebare similară îi pusese cu un an în urmă Rebekăi Widmar. Atunci începuse chinul lui. În femeia aceea în vîrstă, căruntă, văzu imaginea iubitei. Badijona abdomenul cu iod și se înfiora de spaimă. „Fleacuri, prostii", își spunea liniștindu-se.

— Vă rog să numărați ! spuse fără nici un rost bolnavei... aceasta dormea.

— Compresă, pensă, ligatură ! repeta, se surprinse operînd ca în vis.

În vremea asta Widmar ședea pe coridor și aștepta. În sfîrșit, pierzîndu-și răbdarea, se sculă și bătu cu bastonul în ușa sălii de operație. Ușa era capitonată și bătăile lui se auzeau înăbușit. Un bolnav se apropie de el uimit și-l întrebă :

— Ce faceți ?

Widmar făcu un semn cu bastonul zicînd :

— Vreau să intru înăuntru ! Apoi, de parcă și-ar fi venit în fire, spuse nepăsător : Am să aștept și se așeză iar pe bancă. Începu să privească în jur cu mutra cuiva care face mereu alte descoperiri.

Era un fenomen psihologic interesant. Pînă atunci aspectul exterior al vieții i se păruse ireal, învăluit în ceața geloziei. Acum totul luase o înfățișare diferită : viața lui personală, faptul că soția îl înșelase, sarcina ei extrauterină, doctorul Tamten, croitorul, fereastra i se păreau ceva ce nu există. O altă realitate ieșise la suprafață cu o pregnanță absolută, strivitoare. Un om în apropierea morții vede cu o acuitate neîndurătoare fenomenele cotidiene care se ivesc în jurul lui. Un om foarte aproape de o catastrofă în viața personală, trăiește mai cu intensitate tot ce se petrece.

Pentru prima oară în toată cariera sa, doctorul Tamten simți că tehnica nu poate înlocui lipsa inspirației. Instrumentele medicale erau în mîinile sale tocite și greoaie, iar bolnava din fața lui gata moartă. „Rebeko", gîndi și înghiță. Nitam, nisam, viața lui personală se ivise în sala de operație pentru a se contopi cu sîngele acelei bătrîne, căreia îi făcea de asemenea o apendicectomie.

— Ligatură, spuse calm și acel calm mecanic al vocii îi restitui liniștea adevărată. Vedea cu o extremă limpezime tot ce se petrecea. Erau doi chirurgi : unul opera, cel de-al doilea se uita suspicios și critic. Cel de-al doilea chirurg, făptură fără suflet, vedea în fața lui numai lucruri moarte, care totuși se mișcau după regulile unui mecanism secret. În același fel, cu o neobișnuită acuitate, simte omul în preajma morții ce se petrece în jur. La fel cel aflat în fața unei catastrofe personale. Bătrînul Widmar constată astfel, cu uimirea cuiva care face o descoperire capitală, că șade pe coridorul unui spital. Iar pe acolo umblau bolnavii. Widmar se uita la pereții cenușii, la dulapurile cu medicamente înșirate în lungul pereților, și atît pereții, cît și dulapurile, precum și bolnavii i se părură o revelație.

Deasupra ușii se afla un ceas, era ora zece și zece, chirurgul Tamten opera de mai bine de o jumătate de oră o simplă apendicită !

Se deschise ușa unui salon și Widmar văzu o încăpere nu prea mare în care se aflau șase sau opt paturi. Pe unul dintre paturi, cel de lîngă ușă, sta întins pe spate un bolnav. Era galben la față, avea nasul ascuțit, proeminent, și ochii închiși.

Pe pat, lîngă acesta, era alt bolnav cu capul bandajat. Însoțit de o infirmieră, ieși palid și neliniștit din același salon un bolnav cu brațul țeapăn.

— Deocamdată rămîneți pe bancă, îl îndemnă infirmiera.

Bolnavul se așeză lîngă Widmar, acesta îi cercetă atent halatul. Ceasul bătu ora zece și jumătate. Infirmiera călugăriță se opri și ea ceva mai încolo pe coridor, cînd trecu pe lîngă ei medicul ginecolog al spitalului. Se înapoie peste cîteva minute și o întrebă :

— Domnul director operează ?

Și Widmar o auzi răspunzînd aproape în șoaptă :

— De aproape o oră o apendicită.

— De aproape o oră ? se miră medicul ginecolog și, găsind situația alarmantă, se încheie la toți nasturii halatului și dispăru în sala de operație.

— Eram programat pentru ora nouă, și iată, s-a făcut unsprezece, spuse bolnavul cu brațul țeapăn. Era surescitat, avea chef de vorbă, sub acțiunea injecției cu morfină. Îi povesti lui Widmar că avusese mîna ruptă și că osul nu se sudase. Acum trebuie să mi-o rupă din nou.

Mai trecu un sfert de oră, în sfîrșit din sala de operație ieși sanitarul Pavel. Dădu din cap spunînd cu regret :

— E tare cald ! apoi îi făcu semn bolnavului cu brațul țeapăn : E rîndul dumitale ! Du-te în sală.

— Vreau să-l văd pe director ! spuse Widmar, năpustindu-se spre ușă, dar în prag se lovi de medicul ginecolog și de Rubiński. Ginecologul spunea :

— Peste o oră o simplă apendicită ? !

Ușa se închise chiar în nasul lui Widmar, care mai apucă să-l zărească în sala de pansamente, stînd lîngă fereastră, îmbrăcat în alb, pe doctorul Tamten. Ținea capul în piept, brațele le avea atîrnate între genunchi, pînă la podea.

Ceasul de perete bătu de unsprezece și jumătate. Widmar rămase iar singur pe coridor, infirmiera îi spuse :

— Mai așteptați, domnul director e foarte ocupat acum !

Apatic, aștepta. Brusc, din sala de operație se auzi un răcnet și Widmar sări în picioare. Țipa bolnavul pe care începuseră să-l opereze înainte de a fi fost pe deplin adormit. Era o zi cu ghinion.

— Zi cu ghinion, îi șopti sora sanitarului care fierbea instrumentarul și acesta aprobă cu un semn din cap.

Chirurgul Tamten sta aplecat pentru a șasea oară peste masa de operație.

— Dați-mi un taburet ! ceru, în sfîrșit.

Se așeză, însă nu-i vedea la îndemînă și peste un minut împinse cu piciorul scăunelul și iar se aplecă peste masă.

Ajunsese la osul spart, osul cotului fracturat în două locuri, dar cu mare spaimă chirurgul zări pe suprafața osului chipul Rebekăi. Din fericire imaginea dispăru cît ai clipi, dar îi era cu neputință să se mai orienteze în privința poziției osului.

— Radiografia ! ceru cu răceală.

Sora aduse radiografia și chirurgul împreună cu ea se apropiară de fereastră. Sora aplică radiografia pe geam, chirurgul sta în spatele ei și privea clișeul în lumină. După aceea se răsuci pe călcîie și reveni asupra plăgii.

Burghiul lucitor i se învîrtea în mînă, chirurgul spărgea osul care se dezgolise.

— Uf ! oftă Rubiński și o privi pe sora șefă cu subînțeles. Chirurgul tăcea, începuse să lucreze în alt loc. Atunci ceva plezni, era sutura metalică.

— Pensă, spuse chirurgul răbdător, deși știa că iar va pierde timp prețios. — De ce oftezi, colega ? îl întrebă răutăcios pe doctorul Rubiński, iar acesta roși pînă peste urechi.

Chiar atunci de la etajul doi era coborît pe targă un nou bolnav, cu o hernie veche și neglijată. Peste alte douăzeci de minute, Widmar, văzu, în sfîrșit, deschizîndu-se ușa sălii de operație și pe cărucior pe bolnavul cu care vorbise nu de mult. Dormea. Cînd trecu pe lîngă banca pe care ședea Widmar, acesta simți un miros greu de eter.

Cît mai am de așteptat ? o întrebă pe soră. Milostivindu-se de el îi răspunse :

— Mă duc să aflu.

În sala de operație, îl văzu pe director șezînd tot în colțul de lîngă fereastră. Fața acoperită cu mască o ținea aplecată în piept, mîinile în mănuși noi le avea atîrnate peste podeaua de piatră. Sta cocîrjat și surorii i se păru ca un copil. Nu avu îndrăzneala să se apropie de el. Trăgîndu-se îndărăt cu spatele, încet, pe vîrfuri, ieși pe sală. Dealtminteri oricum n-ar fi avut vreme să schimbe cu el două vorbe. Chiar atunci din sala alăturată sora șefă strigă : „Doamne“; chirurgul Tamten sări de pe scăunel ca și cum l-ar fi împins un arc și plescăindu-și încălțările de cauciuc trecu în fugă în sala de operație.

Pe masă, se zărea deformată ca un monstru burta bolnavului cu hernie, un bătrîn gras și voinic.

— Foarfece ! strigă chirurgul cu un glas vesel, prefăcut. Iar după aceea iute : — Compresă, pensă, ligatură, pensă, ligatură !...

Era o zi cu ghinion. Peritoneul putred nu rezista la nici o sutură ! I se desfăcea între degete, se rupea în fîșii ! Împingînd cu mîna intestinele în cavitatea abdominală, chirurgul Tamten se apucă să coasă, dar în locul peritoneului avea doar zdrențe, scame, rupturi roz, putrede. Doctorul Rubiński auzi ieșind de sub masca lui Tamten ceva ca un scrîșnet. Era o zi cu ghinion, una dintre acela cînd îi era de ajuns chirurgului să atingă trupul cuiva, ca acesta să se preschimbe îndată în putregai, ca sub mîinile lui să se metamorfozeze în resturi însîngerate ale unei descompuneri morbide.

La ora douăsprezece și un sfert, peritoneul încă nu era gata cusut, pe coridor Widmar ședea ca împietrit.

— Uf ! oftă Rubiński și-i aruncă o privire plină de înțelesuri sorii șefe.

— De ce oftezi, colega ? îi întrebă cu asprime Tamten.

În sala de operație intră medicul primar Bogucki în halat și cu mască, și cercetă pulsul bolnavului. În vremea asta la parter i se făcea o injecție preoperatorie unei bolnave de abces la pleură, și în curtea spitalului fusese adus cu căruța un țăran cu ulcer la stomac. Un caz urgent și grav, bolnavul voma cu sînge, trebuia interve-

nit chirurgical deîndată. În curte, în jurul căruţei se agitau surori şi infirmiere, peste puţin timp îl chemară din sala de operaţie pe medicul primar Bogucki.

Bătrînul fugi pe scări lovindu-l în goana lui pe Widmar, care sări în picioare crezînd că e doctorul Tamten. Bogucki ieşi în curte şi apucă bolnavul de mînă. După pulsul slab şi inegal îşi dădu seama de hemoragia care se accentua şi ceru ca bolnavul să fie pregătit imediat pentru operaţie. În felul acesta, în planul riguros al acelei zile de operaţii se ivi o gîtuire.

Planul operaţiilor fusese stabilit de chirurgul Tamten cu o seară în urmă, ştia pe de rost ordinea în care se înşirau şi putea calcula aproape exact cît are să dureze fiecare. De la început însă toate merseseră cu capul în jos, iar atunci cînd la ora douăsprezece şi jumătate îl aduseră pe bolnavul cu ulcer la stomac şi hemoragie internă, care se intercala între operaţia a şaptea şi a opta, chirurgul înţelese că ordinea acelei zile era definitiv compromisă. Stătea aplecat în continuare peste cavitatea abdominală, pe care nu reuşea defel s-o coasă, perineul i se destrăma între degete, odată cu minutele care treceau, cînd i se aduse la cunoştinţă că medicul primar Bogucki pregăteşte pentru operaţie pe ţăranul cu *ulcus ventriculi* [1], iar el răspunse maşinal :

— Bine, imediat... vă rog să-mi daţi clemele !...

Ceasul de pe coridor bătu ora unu. „Nu pot să mai aştept !" repeta Widmar posomorît, stînd tot acolo nemişcat şi apatic. Tot ce se petrecea în afara lui continua să-l irite printr-o expresivitate ucigătoare, îi rănea ochii, auzul, mirosul. Vedea culoarul lung al spitalului pe care treceau bolnavi în cîrje, cu bastoane, cu mîini, picioare, capete bandajate, toţi miroseau a eter, iod, a boală.

După un chin de şaisprezece minute Tamten reuşi să coasă perineul. Mişcîndu-şi anevoie picioarele, părăsi masa de operaţie, îşi schimbă mănuşile cu altele curate şi peste un minut sta din nou aplecat, pentru a opta oară, peste bolnavul sub narcoză. Imediat după deschiderea abdomenului ţîşni sîngele. O perforaţie sau spargerea peretelui stomacal de ulcer, sîngele invadă compresele, cîmpurile

[1] Ulcer gastric (lat.)

operatorii cearceafurile, toată masa de operaţie. Cu o îndîrjire rece, chirurgul se străduia să oprească hemoragia, dar sîngele ţîşnea tot mai tare.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, repeta ca un ecou.

Nu era o nimica toată. În acea zi cu ghinion, oprirea hemoragiei şi operaţia de ulcer perforat ţinu o oră şi jumătate. La ora două, cînd doctorul Tamten, însoţit de asistenţii săi, trecu în sala unde se efectuau numai operaţii septice, purulente, aproape tot spitalul vorbea de ziua aceea plină de ghinioane.

— De abia a reuşit să oprească hemoragia ! spuse careva lîngă Widmar, acesta stătea în continuare nemişcat, cu gîndul la înşelăciune şi gelozie.

În sala pentru cazuri septice, fusese pregătită în vederea operaţiei o femeie cu un abces al pleurei. La prima puncţie, chirurgul constatase existenţa abcesului între coasta a şasea şi a cincea, bolnava fusese culcată pe dreapta, iar chirurgul Tamten îi ceruse lui Bogucki să urmărească inima pacientei. Apoi luă în mînă scalpelul. Tăia calm, sigur, aproape energic.

Cînd iată, se convinse cu stupoare, că între coasta a şasea şi a cincea nu exista nici un fel de abces.

Insucesele acelei zile atinseră punctul culminant, se concentrară toate în spaţiul acela redus al pleurei, în abcesul care, nu se ştie de ce, se afla cu un centimetru mai sus decît se cuvenea să fie !

— Pulsul e bun, spuse Bogucki, Widmar care şedea ca un bolovan pe coridor îşi aprinse o ţigară. Apoi începu să se plimbe încoace şi încolo, se opri în faţa uşii capitonate a sălii de operaţie, se uită la ceas. „Am să-i povestesc tot ce ştiu despre garsoniera lui ! îşi spuse. Sînt curios să aflu dacă are să nege în continuare ! Ba am să-i mărturisesc şi că am pus să-l atace." Fumă a doua ţigară.

— Cînd o să se termine aceste operaţii ? bombănea.

Arătătoarele ceasului înaintau spre ora trei. Dincolo de uşa sălii de operaţie domnea liniştea, uşa era închisă şi nici un sunet nu răzbătea în afară.

Din fundul coridorului, din baie, ieşi un băiat bolnav urmat de o infirmieră care ducea plosca şi urinalul. Se auzi soneria şi strigătul cuiva de la comun :

— Soră, de o jumătate de oră cer plosca !...

— Acuma o aduc, răspunse fata.

Se răspîndi un iz de fecale și de urină fermentată. În același timp, o altă infirmieră distribuia pe tăvi prînzul. Pe coridor era liniște, bolnavii se risipiseră prin saloane. Widmar sta pironit în fața ușii de la sala de operație și fuma țigară după țigară. Ceasul bătu de ora trei... cînd...

Widmar se holba nepricepînd nimic. Ușa capitonată cu mușama albă se deschise în fața lui, din sala de operație ieși în goană sora, ușa se închise pe loc șuierînd în urma ei. Foșnindu-și fustele scrobite, țepene, sora trecu pe lîngă el, șoptindu-i : — Isuse, sfîntă Fecioară, Isuse, sfîntă Fecioară, oare unde e camforul ? Peste o clipă se înapoia șchiopătînd ciudat și rupînd din mers gîtul fiolei. Apoi iar se deschise ușa și Widmar zări în fața lui sala de pansamente în care nu era țipenie. Totuși auzi pe cineva strigînd :

— Respirație artificială !...

„Al cui o fi glasul ăsta ?" îi trecu prin minte și se sperie fără să știe de ce. În glasul acela răgușit, gîtuit, recunoscu vocea doctorului Tamten. „Oare ce s-o fi întîmplat ?" se întrebă iar. Sora dispăru în sala de pansamente, ușa rămase pe jumătate închisă. Se auzeau niște zgomote metalice și pași zoriți pe pardoseală, ca și cum cineva ar fi alergat de-a lungul și de-a latul sălii de operație. Apoi glasul schimbat al chirurgului cerînd : — Strofantină ! și imediat după acea un glas de om în vîrstă — „Medicul primar Bogucki", gîndi Widmar, repetă : — Strofantină, injecție în inimă ! — Un al treilea glas, de astă dată de femeie repetă în ușă chiar : Strofantină ! ! și sora ieși pentru a doua oară în goană pe coridor. Undeva jos țîrîia înfricoșător și fără pauză o sonerie, se strîngeau infirmierele de la toate secțiile. Sora se înapoia cu o seringă lungă și subțire în mînă. Imediat după aceea ușa se închise și din nou Widmar nu mai auzi nimic.

— Ce s-a întîmplat ? o întrebă Widmar pe o infirmieră, aceasta tăcu.

Trecură cîteva minute bune. Era liniște. Și atunci se întîmplă un lucru pe care ulterior Widmar și-l amintea înfiorat.

Ușa sălii de operație se deschise atît de impetuos de parcă ar fi fost aruncată în aer cu dinamită, iar în prag țîșni doctorul Tamten. Era împroșcat cu sînge din cap pînă în picioare. În mîna mînjită de sînge ținea masca de tifon, pe cap avea o tichie albă ca un bucătar. De sub tichie îi ieșea părul negru, complet ud. Buza superioară i se mișca așa ca la iepuri, brusc își dezveli buzele într-un zîmbet și o luă pe coridor drept înainte spre apartamentul său.

Widmar își veni în fire și porni după el. „Ce-mi pasă mie !" își spuse-a. Îl ajunse din urmă, și-l apucă de mîneca însîngerată.

— Domnule, știu unde e garsoniera dumneavoastră ! strigă.

Chirurgul îl privi năuc. „Parcă-i un schelet îmbrăcat în halat", fulgeră un gînd prin mintea lui Widmar. Apoi îl îmbrînci cu putere.

— Cum ? întrebă bîlbîindu-se. Cum-cum ? Înțelegi, puroiul ajunsese pînă sub inimă ! Chiar la inimă !... Pricepi ?

Mai zbieră ceva în latină și dispăru în sala de mese a surorilor.

— Ce s-a întîmplat ? bombănea Widmar, apoi zărindu-l pe doctorul Rubiński, se apropie de el și-i puse aceeași întrebare. Acesta însă se grăbea și-i zvîrli peste umăr :

— A murit sub cuțit.

Cînd Widmar derutat părăsea spitalul, se întîlni pe scară cu medicul primar Bogucki. Fără măcar să-l salute, era gata să-l ocolească, bătrînelul însă îi ațînu calea cu o neașteptată determinare.

— Vă rog să mă iertați, spuse cu bunătate. V-am văzut așteptîndu-l mult timp pe director. N-aș putea cumva să vă ajut în vreun fel ? Și rușinat se vede de propria-i îndrăzneală mai adăugă : — Ca medic.

„Își bate joc de mine ?" se întrebă Widmar. Apoi îi răspunse morocănos că avusese cu Tamten o problemă strict personală.

— O, vă rog să mă iertați ! se rușină bătrînelul și din motive cu totul de neînțeles începu să-i povestească lui

Widmar despre marea lui experiență ca medic. Pînă la urmă declară : — Știți oare că unui medic bătrîn îi e de ajuns să privească un bolnav ca să-și dea seama de caracterul suferinței acestuia ? Există de pildă un tip anume, al histericilor, pe care îl recunosc imediat.

Widmar se sprijini de ușă.

— Vedeți cumva în mine un viitor pacient ? îl întrebă.

— Ferit-a sfîntul... deși, bătrînelul roși, deși am impresia că ghicesc natura suferinței dumneavoastră.

Pe lîngă ei trecu sanitarul Pawel cu o saltea. Salteaua îi aminti lui Widmar patul, patul îi aminti tot restul și atunci luă hotărîrea. Gîndindu-se, că în seara aceea la ora șapte, cînd croitorul o să-i aducă la cunoștință că soția lui se întîlnește cu doctorul Tamten are să-și ia arma și are să-i surprindă în flagrant delict, întrebă :

— Sînt curios să vă aflu diagnosticul.

— Unul cît se poate de comun, spuse medicul, lăsînd ochii în jos. Din păcate orice om suferă de această boală... Aș numi-o un soi de incapacitate. Apoi privind în pămînt, vorbi despre faptul că pe lume în genere nu sînt tragedii, există doar niște tragedieni mai mult sau mai puțin apți. — Și asta e cel mai rău ! strigă patetic. Tocmai pentru că sînt atît de inapți, atît de inapți !...

Din întregul lui comportament și din felul de a vorbi reieșea că bîrfele care făcuseră ocolul orașului ajunseseră și la urechile lui bătrîne și din niște motive greu de deslușit i-o dădea de înțeles lui Widmar. Devenise atît de expansiv încît mărturisi deschis ce credea el despre dragoste.

— Un sentiment foarte frumos, spunea oftînd și dînd din cap în semn de apreciere... Foarte...

În timp ce Widmar se uita la el sumbru. „Ce-o fi vrînd de la mine" ? se întreba alcătuind în minte un plan de acțiune pentru seara respectivă.

— Un sentiment minunat, repetă Bogucki visător, dar știți dumneavoastră, pentru trîndavi. Nu-i așa ?

Din secția de tuberculoși veneau necontenit bolnavi spre sala de pansamente. Li se auzeau discuțiile încete și tusea trecînd fără oprire de la un bolnav la altul. Widmar se uita cu un interes crescînd la această trecere

în revistă a tuberculozei. În izul apăsător al trăirilor acelor zile se deschidea o portiță spre aer proaspăt. Cel mai ciudat era că alaiul penibil de ofticoși jucă rolul unui curent de aer proaspăt. Widmar însă nu pricepu acest lucru.

— Vin să li se facă injecția zilnică de arsenic, îi explică Bogucki, apoi adăugă cu tonul cuiva care încearcă să se convingă singur : — Un sentiment foarte frumos și important... și adăugă cu o sinceritate dezarmantă, dar pentru femei, nu-i așa ?

Susținea că dacă omul este în contact multă vreme și efectiv cu suferința umană : — Știți dumneavoastră, moartea, știți boala !... pînă la urmă încetează să mai respecte suferința particulară.

— Toate aceste chinuri personale sînt efectul desfătării cu tragedia. Un amor înșelat, domnul meu, nu e același lucru cu a fi călcat de o mașină.

Finalul neașteptat i s-ar fi părut oricui ridicol, Widmar însă doar își încreți fruntea și strînse din sprîncene mirat.

— Ce plagă, ce descoperire diavolească ! aproape că striga bătrînelul. Dădea din mîini, tropăia din picioare de indignare și spaimă. Părea gata să se îmbolnăvească numai la amintirea automobilului. Pălise ușor, ochii îi alergau neliniștiți. — O frînă stricată, un cauciuc pleznit și gata cadavrul, domnule ! Pe loc un cadavru ! Depășesc toate vitezele, asta-i crimă. Eu le-aș da voie să umble numai cu opt kilometri pe oră, așa ca o pereche de cai. La ce bun mai mult ? Mai mult înseamnă moarte !

Era de-a dreptul amuzant și dezarmant în spaima lui față de „mașinile diavolului". — O mașina ca asta te duce cu o sută de kilometri pe oră drept în cazanul încins al lui Belzebut, înainte de apuci să întorci capul, domnule !...

— Lăsați, domnule doctor, nu faceți din mașini o tragedie ! îl întrerupse Widmar cu o grosolănie triumfătoare. Nici măcar nu-i era milă de bătrînul Bogucki căruia îi pricinuise cu vorbele lui o evidentă supărare. Medicul primar părea tare mîhnit. Îi tremura capul și voia să se justifice într-un fel, Widmar însă și ajunsese în curtea spitalului. Un bătrîn nerod ! mormăia.

Pentru a ajunge la capătul curţii mai avea de parcurs vreo cincizeci de paşi şi aceşti cincizeci de paşi au fost trăirea cea mai reală pe care o încercă în această perioadă. Sorbea natura şi oamenii, în majoritatea lor bolnavi, pe care îi întîlnea pe aleile curţii, ca pe ceva deosebit de viu şi de concret. Se uita cu luare aminte la tot. Şi dacă unora li se pare un merit şi un lucru greu să observe aşa zisa ciudăţenie a existenţei, Widmar se convinse că este cu mult mai greu, mai meritoas şi mai straniu să observi simplitatea şi adevărul vieţii. Mai resimţi şi micimea cît şi puţina însemnătate a propriului „eu". Accidentul petrecut la spital, al cărui martor fusese, îl preocupa, moartea femeii străine şi necunoscute îi pătrunse în viaţă ca o nenorocire personală. Alaiul sumbru al bolnavilor îi defila pe dinainte, luînd locul şirului detestat de iubiţi. — Kyrie elejson ! Kyrie elejson ! repeta şi acum, fără să-şi dea seama de procesul care se petrecea în sufletul său. Cîtă vreme se aflase în curtea spitalului — spitalul îl vrăjise — fusese în mod inconştient preocupat de gravitatea şi patosul acelui colectiv uman care lupta să nu piară. De îndată ce trecuse gardul farmecul încetase să-şi mai exercite puterea. Revenindu-şi în fire, uită pe loc de toate bolile şi de toate operaţiile, care de fapt nu-l priveau. Chirurgul Tamten, stropit de sîngele femeii abia operate, în ciuda respectului pe care îl trezea prin cele întîmplate, va cădea totuşi victimă lipsei sale de loialitate. — Astă seară are să se termine ! răcni Widmar uitîndu-se la ceas.

Era aproape ora patru. Croitorul afirma că o auzise pe Rebeka făgăduindu-i chirurgului Tamten să vină la ora şapte. Planul lui Widmar era simplu şi naiv : către ora şase seara are să simuleze o plecare în oraş, de fapt are să se ascundă undeva în grădină, spre a se convinge dacă soţia lui pleacă de acasă. După aceea avea să-l aştepte pe croitorul Gold, care îl va încunoştinţa despre întîlnirea celor doi. Va trage o fugă împreună cu croitorul sau singur pînă la garsoniera doctorului Tamten, că doar se afla pe aproape, în spatele statuii de pe strada Bathory. Un spaţiu care putea fi străbătut în numai cinci minute.

Ieşind din spital, Widmar hotărî să se mai vadă odată cu croitorul Gold, pentru a se înţelege cu el definitiv. Deschise portiţa şi intră în curtea despre care, după cele petrecute cu o zi în urmă, avea impresia că e imensă şi neagră. Ziua, pe lumină, totul arăta altfel. Mai întîi era o curte mică şi murdară. De-a lungul gardului care o împrejmuia nu erau nici crengi, nici trunchiuri, nici pietre, de care să te poticneşti. Era greu de înţeles de ce ieri totul i se păruse nemaipomenit, plin de primejdii şi de peripeţii. Şi clădirea îşi schimbase înfăţişarea. Culoarea roşie a cărămizii îi dădea un aer vesel şi plăcut. Numai fereastra cu perdea galbenă păstra o parte din atmosfera din seara precedentă. Pe fundalul acelei clădiri încă nelocuite — geamurile altor ferestre mai erau stropite cu var — se răsfrîngea ca o pată neliniştitoare. Widmar îi întoarse iute spatele şi intră în vestibul.

Mirosea a mucegai şi a naftalină. Pe jos zăcea o poză dintr-un jurnal de mode, înfăţişînd un bărbat în smoching şi cu baston în mînă. Cu toată banalitatea chipului, poza îi aminti de doctorul Tamten.

— E cineva acasă ? întrebă Widmar, călcînd în picioare poza.

În prag se ivi o făptură micuţă, neagră, plină de funingine. Era Anielka. Avea pe ea o rochiţă albă de percal cu flori roşii ; cu mîinile murdare, slabe ca nişte beţe, se ţinea de obraji, iar ochişorii ei lucitori, de ovreicuţă, se uitau la Widmar cu o aviditate aproape feminină.

— Nu-i nimeni acasă, răspunse.

În spatele ei se ivi căpăţîna roşcată ca un morcov a fratelui de nouă ani.

— E acasă tata, spuse mîhnit.

— Care dintre voi minte ? strigă Widmar şi se uită la ei cu silă. Apariţia copiilor i se păru penibilă ca o halucinaţie. „Asemenea mici monştri ţi se pot ivi în vis cînd delirezi !"

— El, strigă Anielka, arătînd spre fratele ei.

Boruch cel de nouă ani lăsă capul în jos şi şopti ruşinat :

— Da, eu.

— Unde e tata ? întrebă Widmar.

— Tata a murit !... strigă disperată fata.

— Tata e în atelier, răspunse Boruch.

Era tare ciudat acest băiat. Cu un auz ascuțit genial surprinse în glasul lui Widmar o notă tragică. Domnul acela amenințător cu barbă, ochi strălucitori și nasul acvilin i se păru un proroc biblic. „Acest domn are în el pe toți oamenii proști", gîndi în mod ciudat.

— Domnule, vă rog, spuse imitînd felul de a vorbi al părintelui său, dacă sînteți proroc, de ce nu loviți oamenii cu trăznetul ?

Atunci se deschise ușa atelierului și croitorul Gold ieși cu un pantalon pe braț. Încremeni, uitîndu-se la Widmar cu o privire rugătoare, ca de cîine.

— Vă salut, stimate domn, rosti după o pauză în mod pompos.

— Ai un fiu capabil, mormăi Widmar, silindu-se să-i pună mîna pe capul cu păr creț și roșu. Are să iasă din el un inginer bun.

— Boruch, spuse croitorul jalnic. Cît face șapte ori opt ?

— Cincizeci și unu, răspunse Boruch. Asculta tot mai atent și de aceea era cam distrat. Nitam, nisam, vocea lui Widmar i-o aminti pe cea a doamnei din fereastră. Urechea lui muzicală desluși note absolut asemănătoare. Așa era cu adevărat. După cum se întîmplă adesea între soți, mlădierile vocii lui Widmar și ale Rebekăi erau aproape identice. Și era greu de știut cine imita și pe cine. În sfîrșit Boruch își trase capul de sub greutatea mîinii lui Widmar.

— Orice muiere are sub fustă buruieni ! spuse inteligibil, iar croitorul cuprins de admirație trecu pantalonul de pe un braț pe celălalt : — Țiț

— Vreau să-ți spun două vorbe, i se adresă Widmar, care nu auzea nimic. Din nou trăia pe terenul îngust al propriilor griji și trăiri. Apatic și îndurerat năzuia către un singur țel : să vadă cu ochii lui „cum se întîmplă acel lucru" ! Croitorul se aplecă servil și deschise larg ușa atelierului.

— Tocmai lucrez la pantalonii dumneavoastră, spuse cu o mină patetică de cioclu.

Executa lucrul acela simplu de a întoarce pantalonii pe partea cealaltă de cîteva zile, amînînd parcă anume,

deoarece nu avea nici un chef s-o facă. Știa absolut sigur că Widmar, clientul lui, n-avea nevoie de acești pantaloni.

Dispărură amîndoi îndărătul ușii și imediat Anielka își lipi ochiul de gaura cheii.

— Domnul acela s-a așezat pe scîndura de călcat ! piui.

Pe sobă bolborosea ceainicul, pe masă se aflau farfurii murdare, pe coridor vîntul bătea în ușă cu o mătură ruptă.

Fără să se apropie măcar de prag și fără să tragă cu urechea, Boruch îl auzi pe domnul cu barbă de proroc strigînd în atelier : — Ascultă ce-ți spun, Gold, cu dolari poți să ajungi și în America.

— Domnul acela străin plînge, minți Anielka.

În atelier se auzi zgomot de scaune împinse, apoi glasul lui Widmar spunînd : — Te aștept la ora șapte. Cum îl vezi, tragi o fugă pînă la mine... Voi fi neapărat la șapte, răspunse croitorul, iar Boruch gîndi : „Tata bolborosește atît de jalnic de parcă ar fi la sinagogă !"

Băiatul sta nemișcat în odaie, pe cînd Widmar, ștergîndu-și fruntea cu batista, trecu iute pe lîngă el.

În vinerea în care s-au petrecut ultimele întîmplări, vîntul sufla atît de amarnic încît școlile și gimnaziul rămaseră închise, iar copii nu erau lăsați să iasă în stradă. După-amiază, un ciclon se abătu peste oraș și, culcînd la pămînt molizii, smulgînd acoperișurile colibelor, se roti cîteva ceasuri peste el.

Cu toate acestea, chirurgul Tamten veni ca de obicei la cafenea. Gîfîind după lupta cu vîntul, se năpusti la bufet, chelnerul Piotr îi ieși înainte, doctorul intră în cabina telefonică.

— Halo ! striga în receptor. Deasupra aparatului era atîrnată o înștiințare care glăsuia : „În timpul furtunii convorbirile telefonice sînt oprite." — Halo ! țipa în receptor, la acela cu accidentul de automobil au apărut fenomene vasculare craniene ?

La celălalt capăt al firului răspunse medicul primar Bogucki :

— Da, domnule director, paralizie în partea dreaptă.

— Pansamentele să le faceţi fără a-l deplasa ! strigă chirurgul şi atîrnă la loc receptorul.

Nu ascultă pînă la capăt acuzaţiile lui Bogucki aduse automobilului şi primejdiilor călătoriei cu maşina. Ştia pe dinafară recriminările bătrînului antiautomobilist. Nu se necăji din cale afară nici din cauza înrăutăţirii stării accidentatului. Era o zi cu ghinion şi experienţa lui de ani întregi îl învăţase că asemenea zile sînt inevitabile în practica oricărui chirurg şi nu aveau leac. Numai de nu s-ar extinde asupra vieţii sale personale. — „Rebeka, Rebeka, eu mereu te-oi aştepta", fredona doctorul maşinal sorbindu-şi coniacul. Şocul produs de insuccesul operaţiei din ziua aceea îi trecuse peste puţin timp. Nu era un începător pe care cele întîmplate să-l fi distrus sufleteşte.

— Nu-i vina mea ! repeta cu o nepăsare lipsită de menajamente. Chiar de-ar fi fost vina lui, nu şi-ar fi pus cele petrecute prea tare la inimă. Cu vreo cincisprezece ani în urmă îşi luase pe umeri răspunderea — dreaptă sau nedreaptă — pentru vieţi străine şi nu se aplecase niciodată sub această povară. Doar din cînd în cînd în ziua aceea, în acea vinere de pomină şi tragică, i se ivea în faţa ochilor chipul bolnavei de la numărul 314, care decedase sub cuţit pe masa de operaţie. Atunci alunga imaginea însîngerată şi fredona : „Rebeka, Rebeka, eu mereu te-oi aştepta." Era plin de presimţiri rele şi confuze. În acea zi de vineri urma să se întîlnească pentru ultima oară cu femeia iubită. Cu această hotărîre plecase de la spital. Sau are să se întîmple în seara asta ceva neobişnuit care să înlăture tot chinul de pînă atunci. „De ce nu s-o fi putînd decide ?" se întreba. Pentru prima oară în viaţă, dragostea devenise ceva mai mult decît un joc pe care şi-l îngăduia în orele libere de obligaţiile spitaliceşti şi de primirea bolnavilor. De n-ar fi fost încrederea deplină în iubită, nu ar fi putut indura atîta vreme nesiguranţa şi duplicitatea. Senzual şi sentimental îi atribuia femeii iubite propriile trăsături de caracter cinstite şi romantice. Era convins că o mare iubire îl face pe om să fie moral şi stîrneşte în cei din jur numai calităţi şi virtuţi. — Dragostea şi binele sînt una, exclama banal. Adevărata dragoste aduce după sine o totală sinceritate şi adevăr în relaţiile reciproce. A iubi pe cineva

înseamnă a deveni faţă de el cinstit şi pe deplin moral ! De aceea, în cazul lui nu cunoştea de fapt gelozia şi chiar se comporta sceptic faţă de „monstrul cu ochi verzi." „Dragoste reciprocă înseamnă a fi reciproc sigur unul de celălalt." Şi apoi avea încredere în paralelismul sentimentelor de iubire. O verificase de nenumărate ori. Cînd îi era dor de ea ştia cu certitudine că şi ei îi era dor de el. Aflaţi în colţuri ale oraşului diferite, la aceeaşi oră se gîndeau unul la altul în acelaşi timp şi se evocau cu aceleaşi cuvinte, o verificase de mai multe ori. În ziua aceea se simţea însă obosit. Ziua aceea grea, operaţiile nereuşite, presimţirile întunecate şi tulburi, conştiinţa că e în pragul unei catastrofe şi că toate forţele cerului şi ale pămîntului s-au legat împotriva lui — îi creau o stare de spirit apăsătoare. „Nu-i frumos din partea ei"... gîndi cu repros şi văzu pe fundul paharului chipul drag, bizantin, la care se ruga acum prin coniac şi la care se rugase de-a lungul tuturor operaţiilor — „nu-i frumos din partea ei că amînă într-una. Sentimentul nostru veritabil cere consecinţele logice". În acea vinere cu ghinion se convinse să filozofia lui de viaţă este şubredă şi din numeroase puncte de vedere nu rezistă la critică. Îşi aminti din nou de femeia care murise pe masa de operaţie de un abces la plămîni şi îşi alungă amintirea cu mare greutate. „Am tratat dragostea ca un vraci, îşi spunea, s-ar fi cuvenit s-o pun din capul locului sub microscop !"

Pînă atunci se comportase faţă de acest sentiment popular ca faţă de o tulburare inofensivă în organism, să zicem o uşoară iritare a unei mucoase, un soi de guturai erotic. Cînd se convinse că o stare catarală severă se poate preschimba într-o stare cronică grea, îşi pierdu încrederea în sine şi nu izbuti s-o mai recîştige. Dragostea lui întrecuse toate aşteptările. Era un fel de *hiperamoris.* Nu bănuise niciodată că era capabil de asemenea hipertrofie sentimentală.

La început încercase să se apere printr-un cinism masculin şi să bagatelizeze toată întîmplarea. Rezultatele nu se dovediră favorabile şi doctorul Ramten devenise vulnerabil. Situaţia lui o amintea pe aceea a unui medic care undeva la ţară, în vacanţă fiind, ar trebui să execute

o operaţie neavînd la îndemînă nici un fel de alte instrumente medicale în afara cuţitului de bucătărie sau să zicem a briciului de ras. Se convinse de existenţa unei iubiri tragice şi de mare valoare, care iată îi invadase viaţa şi pătrunsese şi în sfera obligaţiilor sale profesionale. Ar fi dorit s-o elimine, întrucît se obişnuise cu singurătatea şi nu-şi închipuia că cineva ar putea să împartă cu el propria-i intimitate. Simţea că ceva s-a frînt, s-a schimbat şi că e nevoit să clădească totul de la început.

Era un caz obişnuit, *casus vulgaris*, comun unui procent de nouăzeci la sută dintre bărbaţi, care în felul acesta se despart de singurătatea trufaşă a propriului eu. Cu cît un bărbat tratează mai uşuratic dragostea cu atît mai lesne e subjugat şi după aceea distrus de ea. Deoarece atitudinea uşuratică faţă de această problemă patogenică reduce imunitatea psihică, ceea ce are drept urmare o completă şi lesnicioasă obnubilare amoroasă.

Doctorul Tamten era pregătit pentru orice fel de concesie faţă de sine însuşi. În acea vineri era decis să facă tot ce-i sta în putinţă pentru a-şi descîlci cu consecvenţă situaţia. „Iubirea înseamnă adevăr“, gîndi cu o gravitate în dezacord cu întreaga lui viaţă personală. Apăsă robinetul sifonului; apa ţîşni pe faţa de masă, chirurgul deşertă tot paharul şi continuă să depene gînduri : „Dacă înseamnă adevăr, nu avem dreptul s-o ţinem în suspensie ! Teoretic poate că pînă acum nu am recunoscut iubirea, în ce mă priveşte s-a întîmplat o minune !“ În mod reflex zîmbi profesional, deoarece în medicină termenul „minune“ nu exista. „Chiar azi am să discut cu ea definitiv !“ hotărî, privind pe fereastră.

Norii lunecau peste acoperişurile caselor, acoperind etajele superioare cu ceaţă şi fum. „Nu-i bine, nu-i bine“, spuse careva trecînd pe lîngă chirurg, iar acesta se strîmbă cînd îl văzu pe oberul Piotr aplecat peste el.

— Ce este ? întrebă şi continua să fredoneze pe sub nas : „Rebeka, Rebeka, eu mereu te-oi aştepta !“

Obrazul somnoros, buhăit al chelnerului era mai palid ca de obicei.

— Vremea ! răspunse, şi chirurgul se revoltă :

— Ce-i cu vremea, fir-ar să fie ? Nu pricep.

Proprietarul cafenelei ieşi din spatele tejghelei bufetului, ducînd în mînă un obiect rotund cu capac de sticlă. Îl scutură din răsputeri, apoi îl privi uimit.

— Ceas ? întrebă Tamten.

— Barometru, răspunse înclinîndu-se chelnerul.

Unul din membri jazzului izbi cu farfuria de aramă în gong, saxofonul gemu, pianul şi vioara îşi risipiră sunetele voluptoase. Un cunoscut cîntec negru, săltîndu-şi notele pornografice, străbătu dincolo de draperie spre terasă şi deasupra capului cîrlionţat al chirurgului Tamten dansă un avertisment rimat : „Rebeka, Rebeka, cu noi ce se va întîmpla ?“

Oberul Piotr rosti ceva cu dificultate, încercînd să acopere vîntul şi muzica de jazz, totuşi chirurgul nu auzi decît un cuvînt : — ...au înnebunit !...

— Da, aşa e, rosti doctorul distrat, muzicanţii au înnebunit.

— Nu, strigă oberul cu politeţe. Nu despre muzicanţi vorbeam, domnule director. Ziceam că barometrele au înnebunit în tot oraşul !

Uşa de la stradă se deschise cu zgomot şi o femeie ieşi în fugă pe terasă. Avea părul despletit şi fusta ridicată mai sus de genunchi.

— Ce are să se întîmple în continuare ? strigă.

Deodată, unul din copacii care creşteau sub ferestrele terasei se clătină şi se prăbuşi cu un troznet sec pe caldarîm. Peste o clipă, o pală de vînt îl ridică şi-l zvîrli cu crengile în fereastra casei de peste drum. Chirurgul văzu cum ploaia lucitoare de sticlă spartă se scurse din canaturi, dar o apucă vîntul şi ea se risipi peste capetele trecătorilor care se îndepărtau fugind.

— Aveţi grijă de copil ! răcni doctorul. Privind pe fereastră, zări o fetiţă care sărise dintr-o prăvălie drept spre copacul purtat de vînt. În cafenea toţi se sculară de la mese, în sala de dans jazzul continua să urle. Zîmbind profesional, chirurgul dădu în lături mulţimea de gură-cască, se strecură iute printre mese, era gata să iasă în stradă, cînd îl opri oberul Piotr.

— Totul s-a sfîrşit cu bine, domnule doctor.

— Aha, făcu doctorul, sorbindu-şi iar coniacul.

Copilaşul sta culcat pe trotuar, nu era nici măcar speriat. Se ridică rîzînd în patru labe şi se tîrî îndărăt în magazin. Se făcuse aproape ora şase. Chirurgul se sculă de la masă şi, fără să ia în seamă vijelia, ieşi iute din cafenea.

Cerul era înnorat. În casa croitorului Gold aprinseseră o lumînare. Boruch şi Anielka se jucau de-a v-aţi ascunselea. Croitorul şedea în curte, ferindu-se de vînt la colţul casei.

Lumina electrică se aprinse pe terasa cafenelei îndată ce bătu de şase, adică imediat după plecarea doctorului Tamten. Şi tot cînd bătu ora şase începu şi ploaia.

Era o ploaie torenţială, de-a dreptul tropicală, nemaivăzută vreodată în această localitate. Cerul negru ca cerneala parcă se despicase şi şuvoaie de apă galbenă-cenuşie se prăbuşeau pe pămînt. Într-o singură secundă străzile fură acoperite de pîraie înspumate. Mugind, pîraiele goneau peste trotuare şi carosabile, croitorul Gold se repezi în casă ud pînă la piele. Chirurgul avea cu el haina de cauciuc. Înfăşurat în manta, mormăind mînios, dar sprinten, aproape vesel, ţopăia trecînd peste băltoace şi şuvoaie rapide. Iar se ivi un nor şi se făcu beznă ca noaptea. Doar la colţ ardea cu o lumină vernil un felinar electric. Chirurgul Tamten privi iute în jur, urcă treptele cenuşii de piatră şi dispăru pe uşa clădirii vecine.

Apoi ploaia se opri brusc. Croitorul care pîndea atent fereastra clădirii de peste drum, observă cum se aprinde lampa în odaie, zări umbra vioaie a chirurgului Tamten lipită de geam, apoi văzu cum se lasă perdeaua galbenă. Atunci ieşi din nou din casă.

Aproape în acelaşi timp desluşi duduit de roţi şi zgomot de copite. O trăsură luptînd din greu cu vijelia trase pînă în faţa clădirii alăturate. Croitorul se lipi de gard şi înaintînd tîrîş reuşi să facă mai mulţi paşi. — Ai, ai, ai, făcu croitorul, trebuie să mă conving...

Din trăsură ieşi Rebeka Widmar şi dispăru fugind pe poteca dintre clădiri, apoi se întoarse şi urcă scările. Se opri în loc, privi butoiul cu var şi păru să adulmece. Mirosul acela parcă îi amintea de ceva, un iz de putreziciune. Nu-şi putea aminti ce anume. Dispăru într-un nor de praf şi croitorul auzi uşa trîntindu-se în urma ei.

— Trebuie să mă conving dacă e într-adevăr ea, hotărî Gold, care, după seara precedentă devenise excepţional de curajos. Dealtminteri nu mai avea nimic de pierdut. Dacă se temea de ceva, apoi atunci se temea numai de mînia lui Widmar. Suferinţa şi pasiunea acestuia îl paralizau. Croitorul se înapoie în curte şi fără să slăbească din ochi geamul se urcă pe gard. Trecerea era atît de îngustă încît putea atinge cu mîna parapetul.

„Poate că e bine că e-o asemene vreme — gîndi croitorul — pe stradă nu-i ţipenie..." Se aşeză pe gard şi întinse braţul.

Se acoperi de o sudoare rece şi începu să dîrdîie. Îşi stăpîni însă frica şi iar atinse geamul ud. Fereastra nu era închisă, trase de canat şi o deschise încetişor. Atunci auzi cuvînt cu cuvînt următoarea convorbire :

— De ce n-ai venit ieri ? întrebă chirurgul cu repros.

— Scumpule, nu te supăra. Mi-a fost atît de dor de tine, răspunse un glas profund de femeie. Ieri n-am putut ieşi din casă, bărbatul meu a stat cu mine toată seara.

Linişte, apoi zgomotul unui sărut.

— Bărbatul tău a stat acasă ? întrebă Tamten şi probabil că în întrebarea asta Rebeka desluşi ceva neliniştitor pentru că răspunse iute :

— Da, de ce întrebi ?

Iar se făcu linişte, apoi umbra sprintenă a doctorului trecu dintr-un colţ în altul al odăii.

— Ieri mi s-a părut că a fost aici.

— Imposibil !...

Glasul femeii venea din direcţia unde trebuia să fie patul.

— Te-am aşteptat şi nu-mi găseam locul, spuse chirurgul.

— Micuţul meu !... îl întrerupse glasul femeii cu modulaţii de nespusă mîhnire şi alint.

— Da, da, continuă chirurgul, m-ai obosit peste măsură în aceste zile din urmă... te-am aşteptat şi m-am gîndit că nu mai pot să rabd şi că trebuie s-o isprăvim într-un fel. Brusc am auzit o bătaie la uşă, am strigat : „Poftim", uşa s-a deschis şi am zărit pînă şi mîna care apăsa clanţa. În clipa următoare uşa s-a închis chiar sub nasul meu şi cînd am ieşit în capul scării nu mai era nimeni. Mi s-o

fi năzărit, nu mai știu nici eu. De cîteva zile am numai necazuri și mi se întîmplă tot soiul de lucruri stranii. Umblu cu revolverul la mine și în curînd de enervare am să împușc un ins nevinovat, care din imprudență are să-mi iasă în cale.

— Să-l împuști ?... întrebă Rebeka uimită.

— Aseară, cît pe ce să încep să trag prin fereastră, și umbra chirurgului iar se mișcă prin odaie. Mi se părea că umblă cineva pe acolo. O prostie, nici vorbă, și acum mi-e rușine. Dar ieri nu m-am putut stăpîni, am deschis fereastra și m-am aplecat în afară cu revolverul în mînă. Firește nu era nimeni. Am și rîs de propria mea prostie. Era o asemenea beznă și o asemenea vijelie, încît mă îndoiesc să fi ieșit careva din casă în afară de noi...

Se auzi rîsul încet al Rebekăi.

— Sîntem proști ca toți oamenii deștepți care iubesc, spuse.

De data asta preferința ei pentru paradoxuri nu-l indispuse pe doctorul Tamten. Se vedea că-l preocupă altceva.

— Un asemenea zbucium mă face să-mi pierd echilibrul, spuse. Nu poate să mai continue astfel. De ce nu ții seama de mine ?

— Mie îmi spui asta ? întrebă Rebeka tristă și oarecum dezamăgită. Doar știi cîte am făcut pentru tine.

— Nu-i de ajuns, răspunse chirurgul. Umbra lui dispăru și glasul i se auzea venind tot din direcția patului.

Ședea lîngă Rebeka și cu un gest distrat netezea cutele plăpumii galbene de atlas. În afara patului, în odaie se mai aflau : o masă, un dulap, cîteva scaune, și în dreptul ferestrei un fotoliu mare de piele. Odaia părea nelocuită, ca de hotel, lipsită de intimitate.

— Nu-i de ajuns, repetă chirurgul Tamten. Iubirea noastră cere pași hotărîți. Ți-am mai spus că după cîte îmi dau seama sînt inapt de amoruri trecătoare.

— Ce dorești ? îl întrebă Rebeka. Mîna îi lunecă ușor peste plapumă pînă o atinse pe cea a doctorului.

— Totul, răspunse cu asprime, dar asprimea se topi datorită neașteptatei atingeri, iar cuvîntul „totul" suna ca o aluzie erotică.

— Doar ai totul, spuse Rebeka zîmbind, se aplecă și-l sărută pe gură. Își pierdu răsuflarea. Era ca sugrumat și își pierdea luciditatea, de parcă i s-ar fi aplicat o mască de cloroform.

— A-a-a ! oftă adînc și cu un gest familiar acum amîndurora, îi aplecă spre spate trunchiul. Ea i se strecură din brațe. Atunci își reveni și o privi cu luare aminte.

— Ce ai ? Ți-e frică ? o întrebă. Chipul ei avea o expresie străină, pe care nu i-o cunoștea.

— Nu, simt doar o ciudată părere de rău.

Doctorul nu stărui. Mai întîi pentru că în conformitate cu legea paralelismului trăirilor din dragoste i se transmise o răceală fizică, un fel de corespondent al stării ei. În al doilea rînd, cunoștea prea bine femeile pentru a nu ține seama de toate schimbările dispoziției lor. „Femeia are un instinct mai sigur și trebuie să i se dea ascultare," gîndi privind-o cu atenție. În mod cert azi era o alta. Brusc îl întrebă :

— Sigur ai închis ușa ?

Deși știa sigur că încuiase ușa, se sculă și se duse încă o dată să se convingă și s-o liniștească. Se înapoie repetînd :

— Ți-e frică.

— Nu mi-e frică, răspunse cu îndoială.

Apoi începu să zîmbească și zîmbetele lunecau unul după altul pe chipul ei. O imagine care îl intimida, care-l făcea să-și piardă puterea și capacitatea de a se mișca, o imagine care întotdeauna îl ducea către o disperare senzuală. Zîmbetele acestea care se urmau necurmat erau ca o ploaie de mîngîieri, excitarea lui sporea atît de nesățioasă încît orice s-ar fi petrecut în iubirea lor — oricît de amplu, de deplin, de profund — nimic nu putea să-l sature sau să-l aline. Cea mai intensă aviditate, cel mai puternic exclusivism erotic urcau în el, fără putință de a fi stăpînite, potolite. Simțea ca un dor și o tristețe, și-ar fi înghițit iubita ca pe un narcotic și ca pe un medicament.

Avu nevoie de un imens efort ca să-și păstreze luciditatea spiritului și să poată spune :

— Da, uneori ești foarte curajoasă, ba chiar îți admir curajul...

Știa că nu spune ce-ar fi vrut și nu cu tonul cu care s-ar fi cuvenit. Se sili să-și modifice tonul.

— Uneori ești fricoasă ! îi zvîrli.

Cu o extremă blîndețe și dulceață îl rugă să-i explice în ce împrejurări anume, apoi îl întrebă cu cochetărie :

— Poate că sînt fricoasă atunci cînd risc să am cu tine un copil ?

În clipa aceea se petrecu ceva ceea ce nu se mai putea drege. Rebeka își dădu seama prea tîrziu, își mușcă buzele și în ochii ei imenși se aprinse o luminiță rece și atentă. Se uită iute la chirurg, acesta ședea lîngă ea năucit și doar clătina din cap, făcînd-o să se liniștească pe nedrept.

— Știi doar că nu poți avea copii, îi spuse cu o mirare sinceră. Nu ți-am ascuns că în timpul operației... al doilea ovar și aderențele... se întrerupse. Arăta ca un ins uluit în fața unui fenomen enigmatic. Scutură din cap. Rebeka îi privi părul negru, frumos, iar el spuse cu tandrețe : Iartă-mă că ți-am amintit ! Rebeka începu să plîngă. Lăsă capul pe spate și lacrimi mărunte, violacee, îi curseră mai întîi pe tîmple, apoi de-a lungul urechilor, peste maxilare, îi picurau pe gît și pe umeri. Obrazul îi rămăsese nemișcat și numai buza de jos îi tremura ușor. Buza părea umflată, își pierduse contururile clare, se roșise ca o pată emoționantă.

În genere lacrimile femeilor nu-l dezarmau, dimpotrivă îi trezeau dorința să protesteze, dovadă evidentă a bunătății și blîndeții. Se temea de înduioșări, știind că e amenințat astfel cu propria-i pieire, cu pierderea sa în altul, pierdere echivalentă cu o moarte morală.

— Ești o fricoasă dacă pînă în ziua de azi n-ai reușit să rezolvi situația noastră, spuse chirurgul străduindu-se să nu se uite la lacrimile ei care și încetară brusc să mai curgă. Doar vreo trei sau patru se mai iviră din colțurile exterioare ale ochilor, dar ai fi zis că o făcuseră ca pe un gest reflex. Curseră cu atîta băgare de seamă încît pe obraji nu-i rămase nici o pată de rimel spălat.

— Dragule, doar fac tot ce vrei și tot ce-mi ceri, îi răspunse dulce Rebeka.

— Vreau să-i mărturisești în sfîrșit totul soțului tău sau să-mi dai voie să-i spun eu ! explodă chirurgul și cu

un gest de protest se trase spre marginea patului. Acest gest se vede c-o amuză pe Rebeka și pe obrazul ei se ivi un zîmbet de iertare și îngăduință.

— Doar am făcut-o de mult, spuse cu sinceritate. Apoi oftă răbdătoare și dădu din cap de parcă ar fi vrut să spună : „Cît ești de nesuferit, de prostuț, dar cît de mult te iubesc !"

— Amîi prea mult, răspunse chirurgul. Știu că soțul tău mă bănuie, dealtminteri și un orb ar înțelege totul, dar ți-am dat cuvîntul și nu pot să-i spun nimic. Înțelege că o asemenea situație îmi e deosebit de neplăcută. Nu vreau să mă mai ascund și consider că e nedemn de noi. Sînt sigur că n-ai mai discutat cu el nimic.

— Am discutat nu mai departe decît ieri, tocmai de aceea n-am putut veni aici, spuse Rebeka în silă.

Chirurgul se simți jenat, îi atinse umărul cu mîna și-i ceru iertare :

— Îți fac reproșuri numai pentru că te iubesc atît de mult. Ce-ai vorbit cu el ?

— Despre tine, deși numele tău nu l-am pomenit niciodată, spuse cu amărăciune, și chirurgului i se păru că în raport cu ea este un nemernic.

— Rebeka, șopti cu duioșie.

Acum ea era aceea care îl respinse cu mîna, și vorbi înainte cu un glas trist și jignit :

— Cu toate astea numele tău a stat tot timpul suspendat deasupra convorbirii noastre așa cum planează deasupra întregii mele vieți.

Apoi tăcu îngîndurată.

— Bărbatul meu n-a ieșit din casă toată după-amiaza, îi povesti în continuare peste o clipă. Ședea la el în birou cu capul în mîini și nu făcea nimic. M-a mîhnit foarte mult. Îmi dădeam seama că se chinuie și că e din cale afară de trist. L-am întrebat prietenește ce are și mi-a răspuns că-l doare inima. Apoi toată seara am stat cu el de vorbă. Trebuie să-l pregătesc, nu-i așa, pentru despărțirea noastră. Tu ești un om bun, deci poți să înțelegi.

— Nu știu dacă bunătate se cheamă a-l ține pe cineva în nesiguranță, spuse chirurgul.

— Nesiguranță ?... repetă Rebeka. Oare nu ți-am îndeplinit rugămintea și nu i-am spus chiar de la început

soțului meu că iubesc pe altcineva și că nu mai pot trăi cu el ?

— E un lucru atît de firesc că nu poate constitui un merit al tău.

În cazul respectiv părerea lui era de nezdruncinat. Socotea că sentimentul care îl lega de Rebeka atrage după sine o imediată rezolvare a tuturor problemelor de viață. Și apoi, în mod organic, nu suporta și nu putea pricepe o existență dublă. Știa deasemenea că pentru o femeie îndrăgostită atingerea unui bărbat străin devine insuportabilă și considera aceasta drept cea mai bună armă a naturii împotriva înșelăciunii. Deci ce era neobișnuit în faptul că Rebeka respectase înțelegerea lor ? Ce putea fi mai firesc decît faptul că de cînd se iubeau încetase să mai aibă relații cu bărbatul ei ? Era doar supărat că pînă atunci nu îndrăznise să-i spună soțului ei că-l părăsește pentru totdeauna. „Trebuie s-o silesc s-o facă", își spunea.

— Ai încetat să mai trăiești cu soțul tău... începu.

— Oare știi cît a fost de greu ? îl întrerupse acru. Părea că suferă că nu se face înțeleasă. Mi-e neplăcut să vorbesc despre asta dar nu știi cum este soțul meu. Pentru el dragostea trupească este temeiul a toate...

Chirurgul tăcea. Privea perdeaua, însă era atît de distrat încît nu băgă de seamă că se umflă în bătaia vîntului. Pe masă ardea o lampă mică electrică, care arunca un rotocol de lumină doar pe podea și o parte de pat. Tavanul și restul camerei erau în întuneric.

— E urît ceea ce îți spun, se auzea în continuare glasul grav al Rebekăi, dar e bine să afli că soțul meu nu m-a respectat nici măcar atunci, după operație, cînd nu aveam voie.

Chirurgul nu se clinti, deși îl cuprinse o părere nespusă de rău pentru femeia iubită și nefericită. Tristețea era mai puternică și decît conștiința chinuitoare că această femeie aparținuse la un moment dat altcuiva. „Trecutul nu există, gîndi. Din moment ce este a mea nu se mai poate întîmpla nimic rău."

— După operație n-am avut voie șase săptămîni, spunea rușinoasă.

— Șase săptămîni, repetă el posomorît.

— Cu toate astea a venit la mine cu mult mai devreme, aproape imediat după operație. Era oribil și nu l-am putut alunga noaptea de la mine...

Chipul ei gălbui deveni și mai întunecat. Strînse din sprîncene și se uita fix într-un punct cu o privire oblică, ușor sașie.

— Ce mai tortură ! spuse oftînd.

— Tocmai, se bucură doctorul Tamten, acum poți foarte ușor să isprăvești cu ea.

— Te înșeli, spuse Rebeka și în glasul ei suna ceva ce semăna cu mila.

Chirurgul își păstrase însă spiritul de pătrundere, încît o întrebă prevenitor :

— Nu-i mai bine să nu vorbim despre asta ?

Rebeka ținea să-și continue povestirea.

— Tocmai pentru că este atît de legat fizicește de mine, mi-a fost greu să-i spun totul ! strigă. I-am mărturisit că iubesc pe un altul, că deocamdată n-am să-l părăsesc deoarece alcătuim un fel de asociație să-i zicem de viață, comercială... amicală, că nu pot trăi cu el cel puțin deocamdată. Poate că are să treacă totul și atunci am să mă întorc la el. Te rog să mă crezi că n-am putut rezolva în alt fel.

— Firește, acceptă chirurgul.

— Înțelegi și tu, se repezi Rebeka. Știu că îl fac să sufere. Mi-era chiar teamă pentru viața lui. Îl susținea doar credința copilăroasă în mine și în faptul că n-am să-l părăsesc niciodată. Acum s-a închis în el și așteaptă cu răbdare să se rezolve totul și să revin.

Ridică un braț a părere de rău și zîmbi cu bunătate.

— Eu în schimb știu că este cu neputință ! încheie cu determinare.

Mîna ei mai era încă ridicată, cînd chirurgul i-o apucă în amîndouă mîinile și o sărută. Rebeka se uita plină de iubire la părul lui cîrlionțat. — Micuțul meu, îi șopti.

Amîndoi știau foarte bine ce avea să urmeze și această certitudine îi excita deopotrivă. Chirurgul se aplecă spre Rebeka, ea se strînse ca și cum n-ar mai fi avut șiră a spinării, el cuprinse în brațe trupul care i se supunea, perdeaua la fereastră se umflă în bătaia vîntului. „Aces-

ta-i supremul adevăr", gîndi Tamten străfulgerat de iluzoria profunzime a surescitării senzuale. Simți totodată că trupul fără apărare pe care îl îmbrățișa devine rigid, ba chiar inflexibil. Îi dădu drumul brusc calmat. „Totuși se teme de ceva", gîndi și o întrebă :

— Ce ai ?

— Ți-am mai spus să astăzi nu sînt în apele mele, se scuză dulce. După aceea, cuibărindu-se la pieptul chirurgului, spuse dintr-o răsuflare : Nu-i așa că ne întîlnim aici pentru ultima oară ? Nu știu de ce nu-mi mai inspiră încredere. Ia o cameră în altă parte, bine ?...

— Bineînțeles, o asigură.

— Deși... continuă, rotind în jur o privire duioasă și tristă, deși m-am obișnuit. Gîndește-te, e o cameră neconfortabilă, ca de hotel, neplăcută, nici o altă femeie n-ar putea face aici dragoste, asta e sigur, dar eu am îndrăgit-o, tocmai pentru că am fost aici cu tine...

O clipă ochii i se opriră asupra perdelei umflate de vînt și-l întrebă : De ce nu închizi fereastra. Iar chirurgul răspunse mașinal :

— E închisă, și se sili să ducă mai departe convorbirea a cărei temă principală îi scăpa în continuare. — Nu vreau să mai continui astfel ! îi aduse la cunoștință cu un efort și adăugă : doar există, pentru Dumnezeu, o morală a trupului, la fel ca oricare alta... Și este neadevărat că într-un trup pîngărit sufletul poate rămîne neîntinat. Niciodată nu se întîmplă astfel.

— Nu știu la ce te referi, îi răspunse, doar ești convins că voi face tot ce ai să poruncești. Eu nu mai am voință proprie. Spune ce dorești și am să fac orice...

Lipsa oricărei rezistențe din partea ei îl făcu pe chirurg să piardă siguranța de sine și cele ce-i ceruse mai adineauri se chirciră pînă la dimensiunea capriciilor unui amorez nerăbdător. Rosti nesigur :

— Trebuie încă azi să-i mărturisești soțului tău totul și să-l părăsești.

— Dragul meu, îi spuse mirată, e cu neputință. Cu coada ochiului zări gestul aproape brutal al doctorului și-i vorbi matern : — Micuțule, de ce mă chinui ? Știi că are să fie așa cum vrei tu.

Doctorul lovi cu palma plapuma de zbîrnîiră arcurile patului. Voi să spună ceva foarte aspru, dar se stăpîni, curios să lămurească altă problemă pentru el confuză.

— De fapt de ce amîi mereu ?

— Vreau să atenuez lovitura pe care urmează să i-o dau, răspunse Rebeka demn.

— Nu m-am înșelat cînd am spus că dragostea și morala sînt una, șopti. Nu observă privirea vigilentă a Rebekăi. Ea îi privea cu o dragoste maternă.

— Micuțul meu, fiul meu... repeta.

Se vede că se lăsase noaptea, pentru că umbrele de pe pereți și tavan sporeau în întunecime, erau tot mai clare. Lampa acoperită cu un abajur portocaliu arunca în jurul ei un cerc subțire de lumină, doar picioarele celor doi erau vizibile, capetele fiindu-le confundate într-o ceață roșie. Frumusețea Rebekăi era astfel în mare cîștig. Obrazul îi părea cioplit într-o piatră roșietică, fără nici un rid. Chirurgul o privea topit și pierzîndu-și picul de luciditate rămas. Știa că poate face cu această femeie tot ce poftește, asta îl umplea de sfială, îi lua siguranța în ce privește comportamentul, deoarece nimic nu te face mai slab decît sentimentul puterii totale.

Simțind că toate pretențiile lui sînt nedrepte, ba ceea ce era mai important încă inutile, chirurgul Tamten aproape renunță la ele. Ca să se asigure îi puse întrebarea tradițională : — Cu adevărat n-ai să mă părăsești niciodată ? iar atunci cînd primi răspunsul liniștit și sigur : — Da, simți pentru prima oară în viață povara legată de viitorul său. I se înfățișă înaintea ochilor sala de operație, cu cadavrele celor operați pe masă. Pentru prima oară în viață, dimensiunile tragicei sale profesiuni luară proporții catastrofale și totodată se simți uimit că pînă în ziua aceea izbutise să ducă greul fără ajutorul nimănui. Acum, cînd sprijinul venea din partea acelei femei iubite, smeadă și tulburătoare, se simțea mărunt și slab, lipsit de puterile necesare luptei în continuare. Privind umărul rotund acoperit cu piele mătăsoasă, întunecată, nu avea altă dorință decît să-și pună capul pe acel umăr într-o stare de deplină uitare. Rebeka îi șopti doar cu buzele și o luă în brațe ca pe un maldăr de fețe

hidroscopice, ca pe un trup scump și grav bolnav, pe care ar fi trebuit să-l salveze pe masa chirurgicală.

Era terapia cea mai înțeleaptă și unica potrivită bolii denumită : iubire. Din nou cu gestul pe care îl știau amîndoi pe dinafară, îi aplecă trupul, îi căută buzele cărnoase și se lipi de ele ca de un elixir miraculos, un leac amărui pe care-l sorbi cu nesaț. În clipa următoare capetele lor se înfundară în perne și cercul de lumină nu le mai învăluia genunchii și picioarele, ci marginea patului de lemn și colțul plăpumii care alunecase. Odată cu geamătul arcurilor, jos se auzi o ușă trîntită de vînt, iar perdeaua din fereastră se umflă și mai mult. Nici chirurgul Tamten și nici Rebeka nu auzeau și nu vedeau nimic.

Dealtminteri nici prin minte nu le-ar fi trecut că s-ar fi putut ca cineva să-i privească sau să tragă cu urechea. Presimțirile cele mai clarvăzătoare nu le-ar fi putut sugera imaginea croitorului Gold, șezînd pe gard și uitîndu-se cu o privire rugătoare, ca de cîine, la perdeaua care se umflase sub ochii lui atît de mult încît dezvăluia toată odaia. Văzu lampa din faianță albă de pe masă, iar în stînga văzu patul.

Atunci croitorul sări de pe gard în jos, străduindu-se să facă puțin zgomot. Rămase cu brațele spînzurate de o scîndură, apoi se lăsă să cadă pe pămîntul jilav și moale. Era întuneric și sufocant. Croitorul se luă de cap și plecă în fugă din curte gemînd și oftînd. Zări luminarea aprinsă din casa lui și copiii învîrtindu-se în jurul mesei. „Acuș mă înapoiez la ei !“ gîndi înduioșat, el însuși luptînd împotriva vijeliei, care părea să-l mîne spre casă. Pălăria de fetru, ieftină, îi tot cădea de pe cap, poalele hainei fremătau lovite de vînt, cracii pantalonilor i se încurcau în picioare. Era tare neplăcut, mai ales pentru că mai înainte hainele îi fuseseră muiate de ploaie, iar acum i se lipeau de trup ca o compresă umedă. Tremura de frig și de spaimă, dîrdîia neizbutind în nici un fel să-și potolească fiorii. Fiecare pas era o luptă cu stihia dezlănțuită, totuși mergea tot înainte, gîndind la faptul că se făcuse aproape șapte și că Widmar îl aștepta.

La un moment dat, care era cu totul nepotrivit, și în nici un caz final, doctorul Tamten își recăpătă luciditatea și o privi pe Rebeka pe deplin calmat. Îi zări chipul ne-

păsător, cu o expresie de concentrare acută. Această expresie îi temperă elanul, se sculă și o întrebă :

— Ești alta astăzi decît de obicei, ce ai ?

— Nu știu, răspunse.

Îndărătul acestui răspuns se ațineа o lume întreagă, neștiută, străină, feminină. Chirurgul Tamten simți că nu ea ci mai degrabă el nu știe nimic și se află în fața unui zid, a unui proces misterios pe care deocamdată nu era în stare să-l discearnă. Simți doar că în clipa aceea se cuvenea să fie tandru, intuitiv și bun, prin urmare spuse :

— Îți înțeleg starea, dar te asigur că sînt capabil să te apăr în fața oricărei primejdii.

Observă că de-a lungul tîmplelor Rebekăi lunecau iar lacrimi violete. Deprins cu lacrimile femeiești, de data asta era surprins. De obicei lacrimile femeilor erau legate de o țintă clară, aveau un scop utilitar, lacrimile Rebekăi păreau să nu aibă nici obiect și nici scop. Așadar, în măsura în care în trecut avea față de ele o atitudine de reprobare, bănuitoare și sceptică, tot pe atît acum se comportă cu seriozitate și respect. Se aplecă și sărută lacrimile acelea sărate și de neînțeles. Rebeka își ținea brațele întinse de-a lungul plăpumii, nemișcate, după aceea ridică un braț și-l îmbrățișă pe chirurg de după gît. O făcu mecanic, ca dintr-o obligație.

— Micuțul meu, îi auzi șoapta și se lipi cu mai mare duioșie încă de obrazul acela ud, plin de lacrimi.

Brusc privi ochii ei mari, fixați în tavan, simți o zguduitură, iar brațul care îl ținea îl respinse, cu violență chiar.

— Pentru Dumnezeu, umblă cineva pe scară, șuieră Rebeka și își netezi rochia pe genunchi. Chirurgul întoarse capul spre ușă, în afara vîntului nu se auzea nimic.

— Ți s-a părut numai, spuse liniștit, cu un ton rece, ca la operație cînd era nevoit să calmeze enervarea asistenților obosiți.

În sinea lui împărtășea neliniștea Rebekăi. Știa din experiența lui amoroasă că orice femeie care vine la un bărbat la hotel sau într-o garsonieră, încearcă o teamă nelămurită, instinctivă și animalică, alungîndu-i liniștea și dorința de mîngîieri. Mai știa un lucru straniu, confir-

mat statistic, că o atare spaimă precede o primejdie reală.

— Sigur a umblat cineva, îngăimă Rebeka tremurînd din tot corpul.

— Nu te teme, chiar dacă a umblat careva, facem față oricui, răspunse chirurgul.

— Uită-te neapărat dacă nu e nimeni ! îi ceru pe un ton poruncitor și doctorul auzi pentru prima oară în glasul ei o notă aspră, egoistă, vorbea într-un fel de parcă prezența lui ar fi încetat s-o mai intereseze. Chirurgul se simți atins, scuzînd-o totuși că avea o presimțire bolnăvicioasă. Scoase din buzunarul hainei lui atîrnată în cui lanterna electrică și se apropie de ușă.

Răsuci cheia și încetișor și cu băgare de seamă întredeschise ușa. Totodată îndreptă fascicolul luminos spre fîșia întunecată. Se convinse pe loc că afară nu era nimeni. Atunci deschise larg ușa și se uită pe scară. În casa scării era beznă, flacăra îngustă despică tenebrele dînd la iveală conturul negru, precis desenat, al balustradei. Vîntul urla. Chirurgul tot muta lumina lanternei, scoțînd pe rînd din umbră fiecare colț, apoi se înapoie în odaie și închise ușa.

— Nu-i nimeni, spuse vesel, ești în aceeași stare de spirit în care am fost eu ieri. Asta fiindcă furăm dragostea în loc s-o recunoaștem în mod cinstit.

— Înțelegi, pentru că sînt atît de enervată și mă simt stînjenită nu pot să fiu acum a ta, spuse Rebeka și doctorului i se păru iar apropiată și bine știută. Înțelegi, nu știu nici eu de ce mă tem, dar asta mă împiedică să mă simt fericită.

— Bineînțeles, îi răspunse. Simt lucrul acesta, de asta am și renunțat, apoi profitînd că avea mintea limpede, se așeză iar lîngă Rebeka pe pat și o întrebă : Sentimentele tale anterioare semănau cu ceea ce resimțim acum amîndoi ?

„Ce întrebare banalizată !" gîndi cu rămășițele spiritului critic ce-l mai avea. Era conștient că pe măsură ce devine mai duios se prostește. Nu e nimic de făcut, atunci cînd iubește cu adevărat omul își pierde mai întîi originalitatea. Cu cît e mai mare dragostea cu atît fenomenele ei sînt mai banale. „N-am de ce să mă rușinez", gîndi și continuă :

— Niciodată n-am presupus, că un atare lucru e cu putință... vreau să spun că se poate iubi astfel.

— Și eu la fel confirmă Rebeka.

— Chiar și atunci ?... întrebă chirurgul.

Ea zîmbi trist și cu bunătate :

— Cum poți compara ?

— De ce nu m-ai așteptat ?

Acum rememorările despre trecutul Rebekăi îi trezeau doar o durere slabă. Îi cunoștea din povestiri toată viața.

Se măritase foarte tîrziu, nu atît din dragoste cît din convingerea că îi e indispensabilă lui Widmar, care o iubise multă vreme pînă ce în sfîrșit o obținuse cu puterea sentimentului și a stăruinței sale. La început i se păruse că îl iubește, dar după aceea se convinsese, din păcate, că iubirea ei nu era decît reflexul iubirii lui și relația față de soț deveni perfect amicală. — E teribil legat de mine, repeta. Și eu de el, înțelegi... Tot din povestirile ei aflase, povestiri pline de o sfială feciorelnică, despre un logodnic pe care îl avusese înainte de căsătorie, un ofițer, cu care trăise cîțiva ani, care pînă la urmă o părăsise. Nu se temuse de concubinaj pentru că atunci cînd iubește știe să privească în ochii oamenilor cu fruntea sus. Nici în cazul respectiv nu iubise, cum nu iubise nici atunci cînd pentru prima oară își înșelase bărbatul.

Această mărturisire o făcuse cu cea mare greutate. Din vorbe reieșea că în lipsa soțului cu un an în urmă, întîlnise un prieten al fostului logodnic și i se dăduse în mod cu totul neașteptat. Erau în pădure, unde se duseseră să se plimbe. Nu nega că îi plăcuse, dar numai fizicește. Fusese un fel de nebunie a trupului. Ulanul acela tînăr și curajos o atrăsese printr-o îndrăzneală foarte proprie, frumusețea lui feminină și mirosul transpirației de cal. Nu bănuise ce are să se întîmple. Cînd se duseseră în pădure nici prin gînd nu-i trecuse. Își amintea că ulanul, care mergea în spatele ei, la un moment dat o privise fix în ceafă, ceea ce îi provocase o căldură insuportabilă în tot corpul. După aceea senzația trecuse și rămăsese numai curiozitatea. Plimbarea nu durase mai mult de douăzeci de minute. Totul se petrecuse atît de iute încît nu-i lăsase nici o impresie. Se despărțiseră nu-

maidecît și nu mai vrusese să-l vadă niciodată. — Nici nu știe că după aceea am avut o operație...

Iar despre operație pomenea întotdeauna ca despre o pedeapsă binemeritată. — Deși a fost cea mai mare fericire ! Fără operație cine știe dacă te-aș fi cunoscut ! spunea cu un zîmbet copilăros.

— Am trecut atunci printr-o stare îngrozitoare. Dacă nu te-ai fi arătat atît de bun cu mine, sigur îmi făceam cine știe ce ! chiar acolo la spital. Îmi era silă de mine. Eram nevoită să ascund totul soțului meu, nu știu cum ar fi reacționat. Am impresia că nu poate avea copii, deși o dorește foarte mult. Eu la rîndul meu nu-i pot spune că e din cauza mea și că de-aici încolo nu voi putea fi niciodată mamă. Ulanul mi-a scris multă vreme, mi-a trimis flori, tot dorea să ne întîlnim și, am simțit, că era foarte mirat că lucrul acela nu s-a mai repetat între noi niciodată.

Acum cînd își amintea mărturisirile ei, chirurgul se întristă din cale afară.

— De ce nu m-ai așteptat ? o întrebă moale...

— Puteam eu să știu că am să te întîlnesc, că se va întîmpla o atît de mare fericire ?

— Biata mea, sărăcuța mea !... Aparținea categoriei de bărbați care, atunci cînd iubesc, se înduioșează și le e milă. După aceea scutură cu hotărîre din cap și luînd-o pe Rebeka de mînă, o întrebă în glumă și ușor prostește :

— Dar cu ceilalți trei iubiți cum a fost ?

Voia să glumească, să spună ceva amuzant ca s-o liniștească și să le revină amîndurora buna dispoziție.

— Niciodată în viață n-am fost necăjit mai mult de cinci minute mormăi; vesel ba chiar supărat pe el însuși că se lăsase copleșit atîta timp de lucruri triste și lipsite de concretețe. Voia să spună ceva amuzant, ca peste o clipă să rîdă și măcar deocamdată să uite toate necazurile. Cum nu-i trecea prin cap nimic amuzant, rosti la întîmplare acele cuvinte. Gluma era proastă și lipsită de tact.

— Dar cu ceilalți trei iubiți cum a fost ? o întrebă într-o doară așteptîndu-se că are să izbucnească în rîs. Dar Rebeka nu rîse.

Atunci o privi surprins și observă, neînțelegînd nimic, că expresia feței îi devenise rece și respingătoare. Se așeză pe pat și întrebă sfidător :

— Cine ți-a spus ?

În primul moment era gata să-și mărturisească intenția de a glumi, apoi hotărî să continue gluma. „De ce nici măcar n-a zîmbit ? Azi le vede pe toate în negru", gîndi și continuă :

— Unul din prietenii mei, spuse, bucuros că a reușit să continue cu mistificarea.

— Care ? întrebă Rebeka iute.

— Asta nu pot să-ți spun, dar știu despre tine totul.

— Nu-i adevărat, rosti Rebeka aspru.

Comportamentul Rebekăi era de neînțeles. În loc să rîdă și să-l mîngîie pe cap : „De ce mă duci, iubitule ? ședea nemișcată și se gîndea cu încordare, de parcă ar fi încercat să-și amintească ceva.

— Știu cine ar fi putut să-ți spună ! vorbi în sfîrșit.

— Dacă știi e cu atît mai bine... De ce nu mi-ai spus chiar tu ?.., și clipi din ochii lui galbeni. Tot mai aștepta s-o vadă izbucnind în rîs. Dar ea nu rîdea. Dimpotrivă, devenise încă mai închisă în sine, sta parcă la pîndă, dușmănoasă.

— Nu ți-am spus fiindcă nu m-ai întrebat niciodată.

— Cum ? făcu chirurgul uluit și neînțelegînd absolut nimic.

Și abia acum observă cît era de tulburată, că își pierduse întreaga stăpînire de sine. Căscase gura, rămînînd încremenit. Iar cînd peste o clipă înțelese totul, îl luă cu frig și simți fiori reci pe spinare.

— Fleacuri, prostii, spuse chirurgul sec.

Era efectiv o prostie, dar o prostie comisă de Rebeka. Cînd își dădu chiar ea seama, nu-i mai rămăsese nici o scăpare, pentru că doctorul își dăduse seama și el. Rebeka zîmbi, zîmbetul îi era cam nesigur, iar chirurgul repetă pe un ton profesional, tonul de la spital : — Fleacuri, prostii.

— Micuțul meu, m-ai înțeles greșit, se grăbi să-l asigure Rebeka, dar spre spaima și consternarea ei, chirurgul își dezveli dinții într-un zîmbet lipsit de expresie, artificial.

— Păi atunci povestește-mi totul, o pofti.

— N-am nimic de povestit, răspunse Rebeka.

Tăcea. Se vedea că e încordată și că pîndește fiecare expresie și fiecare gest al doctorului.

— Puțin îmi pasă de ei ! spuse doctorul Tamten cu răceală. Puteai să ai și o mie, dar de ce m-ai mințit ?

— Iubitule, eu nu te-am mințit sigur, în nici o privință, spuse Rebeka, frîngîndu-și mîinile.

— Ba ai mințit, repetă chirurgul și Rebeka își aminti că aceeași expresie a feței o avea atunci cînd își spăla mîinile la operație.

— Nu !... apoi începu să plîngă și înghițindu-și în grabă vorbele : Nu m-ai întrebat... Întotdeauna ți-am spus adevărul ! Totul !... Ce vrei de la mine ? !

— Adevărul.

Îl privea tăcută, încerca să-și adune gîndurile.

— Nu știu de ce mă chinui ! îi spuse dușmănoasă.

— Doamne ferește ! negă el și repetă : Deci, cum a fost ?

În sfîrșit Rebeka se decise :

— N-am vrut să te necăjesc. Doar știi că ți-aș fi mărturisit ceva mai tîrziu, ți-aș fi spus sigur.

„Într-adevăr, gîndi doctorul Tamten, e o explicație atît de simplă". Îi lunecase pămîntul de sub picioare și habar n-avea ce-ar putea spune. Ea îi prinse din zbor zăpăceala și, pentru a nu știu cîta oară în seara aceea, începu să plîngă. Părea ultimul argument de care dorea să se folosească. Din păcate de data asta plînsul avu altă consecință decît scontase. Pentru că, acum lacrimile ei aveau un țel, li se simțea, dacă se poate spune astfel, utilitarismul, avură asupra doctorului efectul obișnuit, adică îi treziră aversiunea și o mai mare suspiciune. Cu un gest automat, profesional, își frecă mîinile ca și cum ar fi fost frig, și totodată de parcă și le-ar fi spălat cu periuța deasupra chiuvetei din sala de pansamente.

Deoarece în mintea doctorului Tamten se îmbulzeau îndoielile, deoarece acum era în stare să privească femeia de lîngă el într-o altă lumină, o serie întreagă de fapte i se înfățișau diferit. E suficient să dispui de o teorie coerentă, de o concepție clară asupra lucrurilor și să vrei să-i dai crezare, pentru ca toate faptele să se înlănțuie într-un șir de dovezi de nezdruncinat. E de ajuns însă să-ți schimbi concepția ca respectivele fapte să dovedească altceva. Și iată că brusc doctorului i se păru ciudată și lipsită de sens afirmația Rebekăi de la începutul convar-

birii lor. „Poate că sînt fricoasă atunci cînd risc să am un copil cu tine ? " întrebase și chiar din capul locului întrebarea i se păruse enigmatică. Abia acum înțelesese sensul ei exact.

— Ascultă, i se adresă, de ce mi-ai spus mai înainte că nu te temi să ai cu mine un copil ?

— Nu-mi amintesc răspunse sincer, ridicînd din umeri și încetînd să mai plîngă.

O privi adînc în ochi, în ochii ei nu se putea citi nimic, absolut nimic.

— Desigur ai spus-o tuturor celorlalți bărbați ca să le dovedești dragostea ce le-o porți.

Era pregătit pentru o nouă negare și o nouă minciună, răspunsul neașteptat al Rebekăi îl induse în eroare și-l zăpăci din nou.

— Da ! Am spus ! rosti ea sfidător, ba chiar agresiv.

— Fleacuri, prostii, spuse chirurgul sticlindu-și dinții într-un rîs forțat.

Un minut i se păru că nu simțea nimic, că nu știe nimic, ca în timpul unei anestezii generale. Lovitura fusese prea violentă pentru a avea puterea să reacționeze. Se ridică iute de pe scaun și fără un motiv anume se repezi la fereastră. Probabil nu observase nici perdeaua umflată și nici că fereastra era deschisă. O închise automat, rămase cîteva clipe nemișcat, cu ochii pironiți asupra perdelei galbene ; cînd în sfîrșit se întoarse, văzu extrem de încurcat că Rebeka se dezbracă stînd în mijlocul odăii.

„Ce dezgustător ! gîndi și totodată : Doamne, cît e de frumos."

Cu o repeziciune uimitoare aruncă de pe ea rochia, apoi desfăcu centura de elastic cu un pocnet și, pe sub cămașa de mătase portocalie îi zări acea blestemată, neobișnuită linie a burții.

— Ce faci ! strigă chirurgul, alergînd în direcția ei. Gînduri răzlețe îi alergau prin minte. După toate astea e cu neputință ! repeta.

Din păcate era cu putință. Se lipi de el, îi simți trupul cald. „Atît de nefericit", gîndi cu o milă total deplasată, îi simți gesturile disperate, febrile, înțelese că s-a agățat acum de el ca de ultima salvare posibilă. Tragismul animalic i se transmise numaidecît, simți o durere pătrunzătoare însoțind cea mai mare bucurie a simțurilor și

chirurgul șopti în extaz : Rebeka ! apoi îi acoperi fața masca feminină de cloroform și scîntei galbene îi pîlpîiră pe dinaintea ochilor. Îi era teribil de incomod, pernele îi striveau parcă, tot patul părea plin de obiecte care îi incomodau, deci peste o clipă pernele zăceau pe jos. Totul era insuficient. Nu putea nici să bea, nici să înghită, nici să absoarbă acest trup atît de scump, atît de detestat, nu putea opri dragostea — care se ducea alunecînd din cele mai duioase brațe și dezmierdări. Undeva în depărtări auzi țipătul răscolitor al Rebekăi : — Tu mă iubești ! Tu mă iubești sigur ! un țipăt care îl umplu de spaimă și de o și mai mare dorință, de dor. Țipătul îi străbătu trupul ca un șuvoi de foc incandescent.

— Mă iubești sigur ! O știu, o simt ! țipa de răsuna toată casa.

Îi regăsi buzele și-i înghiți țipătul. În clipa aceea chiar se destinse, dar tot în aceeași clipă își dădu seama că ceva nu era în regulă.

Da. Nu putea fi definit cu alte cuvinte. „Ceva nu e în ordine", gîndi. Era însă atît de somnoros și de fărîmat, că nu reuși nici măcar să se mire. Îi lipsea luciditatea necesară ca să priceapă ce se petrecuse.

Lucrul consta pur și simplu în aceea că atunci cînd, în momentul știut, deschise ochii și se uită la chipul Rebekăi, nu văzu absolut nimic altceva decît un deșert negru. Simțea pe obraji și în nări răsuflarea ei amăruie și fierbinte, dar nu vedea nimic în afară de o noapte de nepătruns. „Ceva nu e în regulă", gîndi alene, în clipa următoare se dezmetici, se ridică sprinten și privi în jur. În odaie era beznă.

— Tu ai stins lumina ? o întrebă și întinzînd mîna dădu peste trupul gol al Rebekăi : ședea pe pat lîngă el.

— Nici vorbă, răspunse șoptit speriată.

Atunci chirurgul sări din pat și iar dădu peste brațul ei gol. Tremura ușor, fără oprire.

— Sigur s-a ars becul, îi spuse ca s-o liniștească, ori a ieșit ștecărul din priză.

Făcu un pas în direcția mesei și se lovi de fotoliu.

— Ce fel de glumă mai e și asta ? spuse.

Din celălalt capăt al odăii auzi venind vorbele Rebekăi :

— Nu degeaba m-am temut, și Tamten o auzi cum pipăie pereții.

— Nu s-a întîmplat nimic grav, răspunse.

— Nu degeaba m-am temut... știam că are să se întîmple ceva... repeta și ca să-i tempereze spaima, chirurgul aproape că strigă la ea :

— Nu mai spune nimic și stai cuminte !... în aceeași clipă chirurgul răsturnă pe masă un pahar care căzu pe jos cu un zgomot teribil.

— Fleacuri, prostii, mormăi, din colțul odăii îi auzi șoapta brutală :

— Aprinde lumina mai repede !

— Fleacuri, prostii, repetă și din obișnuință zîmbi cu zîmbetul lui mort, spitalicesc, deși nu-l putea vedea nimeni. Era perfect liniștit, fiecare gest al său era atent și rațional. Cu degetele lui agere, deprinse cu lucrul de cea mai mare precizie, cercetă toată masa, pipăi lampa, deșurubă și înșurubă becul, controlă butonul, toate zadarnic, lampa nu ardea.

— Probabil e stricată, spuse.

În același timp auzi zgomotul comutatorului de lîngă ușă și pe Rebeka spunînd :

— Nici lampa asta nu arde.

Acum ea era aceea care răsturnă un obiect, care căzu cu zgomot pe podea.

— Am răsturnat un scaun, o auzi spunînd.

— Imediat aprind lanterna.

O căută în buzunarul hainei, unde știa că o pusese, nu era acolo.

— Unde oi fi pus-o ? se întreba mînios.

Ochii i se deprindeau iute cu întunericul, dar acum în odaie era de două ori mai întuneric decît în cabinetul radiologic, prin urmare continua să nu vadă nimic. La un moment dat ceva îl izbi în spate, chirurgul tresări și repede, de parcă s-ar fi apărat, întinse înainte brațele, pipăi cu degetele niște sîni reci și moi.

— Ai să răcești, îi spuse și încetișor pe pipăitelea, o conduse spre pat. Se simțea jenat și-l irita toată povestea asta. — Unde, naiba, am pus lanterna ? mormăi. Din fericire dădu peste ea chiar lîngă marginea patului. — Am găsit-o, strigă, apăsînd pe buton.

O lumină puternică tăie odaia, se frînse pe perete și se fixă pe tavan ca o pată tulbure, apoi raza luminoasă se mută spre ușă, dulap, podea, în sfîrșit ajunse la picioarele goale, perfecte. Peste o clipă chirurgul o văzu pe Rebeka aplecîndu-se și trăgîndu-și febril ciorapii.

— Sînt curioasă ce s-a întîmplat, vorbi Rebeka.

— O fi vreun scurt circuit, îi răspunse. Puse lanterna pe masă și se apropie de fereastră.

— Nu deschide !... îl rugă.

El deschise totuși și privi spre noaptea de nepătruns.

— Ce beznă nemaipomenită ! exclamă, Rebeka nu-l auzi din cauza cacofoniei, vîjîielii, hărmălaiei acelei vijelii smintite. Chirurgul trînti fereastra strigînd :

— Ce infern !

— Închipuie-ți că după cum mi se pare lumina s-a stins în tot orașul.

Asta păru s-o liniștească.

— A, da ? făcu încheindu-și jartierele.

— Vijelia trebuie să fi defectat ceva la uzina electrică. Nu e aprins nici un felinar... nu se vede nici o luminiță..., spuse chirurgul. O privea întrebător și cam nesigur. Îi simți privirea, deoarece ridică fruntea și-i spuse zîmbind :

— Trebuie să mă duc, iubitule, trebuie să fie foarte tîrziu.

El se uită la ceas și-i răspunse : — E șapte.

Își încălță pantofii și se sculă în picioare. Acum se îmbrăca mult mai încet și parcă desfătîndu-se cu fiecare amănunt al toaletei sale. Din timp în timp îi arunca o privire furișă, iar el îi zărea ochii strălucitori. Era în penumbră, lanterna îndreptîndu-și lumina în sus, spre tavan.

Chirurgul se simțea prea istovit de fericire sau de nefericire, făcu deci un mare efort ca să poată spune :

— Ascultă, te-ai purtat rău cu mine, mi se pare totuși că te-am iertat... te iubesc prea mult.

Încheindu-și o capsă la spate, întinse capul în direcția lui așteptîndu-i buzele. Chirurgul înlătură scaunul care îi stătea în drum, făcu un pas înainte și o sărută. Ea se trase îndărăt sprintenă și spuse cu cochetărie :

— Lasă-mă să mă îmbrac !...

El se opri în mijlocul odăii și vorbi posomorît :

— Ascultă-mă, de iertat, te-am iertat, dar lucrul acesta va lăsa urme. Ce-ai făcut, ce-ai făcut !... repeta neîncetat, apoi își scutură părul care îi cădea pe frunte și încheie : Treacă de la mine... dacă nu te-aș crede, aș înceta să te mai iubesc.

Rebeka iar întinse gîtul și așteptă cu buzele întredeschise, el o îmbrățișă doar o clipă și îi dădu drumul spunînd :

— Făgăduiește-mi că ai să te desparți de soțul tău. Încă azi, cum ajungi acasă, îi mărturisești totul.

Îl înlănțui cu brațele într-un gest atît de disperat, plin de recunoștință și emoție, încît se simți cu totul dezarmat. Își lipi buzele de urechea lui și șopti limpede și decis :

— Bine, voi face așa cum vei dori.

Îl cuprinse o bucurie și o liniște cum nu mai încercase niciodată în viață. Iar legea paralelismului simțămintelor amoroase îi spunea că o bucurie similară încearcă și ea.

— Ai să-i spui chiar azi !

— Sigur ! răspunse cu convingere.

— N-ai să mă mai minți ? o întrebă chirurgul.

— Eu nu mint niciodată, trebuie să mă crezi !... și chirurgul o privea înlăcrimat, de parcă ar fi privit cu adevărat o icoană bizantină. „Iubirea face din oameni sfinți. De parcă cineva ne-ar binecuvînta", gîndi cu o pietate pe care nu și-o știa. Cea dintîi se stăpîni Rebeka.

— Trebuie să mă grăbesc, zicea cu o schimă de copil.

— Grăbește-te, grăbește-te ! repetă doctorul, băgînd însă de seamă că era neliniștită și caută ceva din ochi.

— Alaltăieri am uitat la tine șalul, tare mai sînt proastă !

El scoase șalul din dulap și i-l puse pe spate.

— O, nu, nu, strigă, rugîndu-l să-i dea o bucată de hîrtie.

— De ce nu vrei să-l îmbraci ? o întrebă fără nici o bănuială.

— Cît poți fi de cretin !... spuse și cuvîntul „cretin" suna în gura ei ca o dulce dezmierdare. Doar sînt în pardesiu ! Înfășură șalul în hîrtie, apoi își puse pălăria și impermeabilul.

— Hai să mergem, strigă.

În prag o mai opri o dată și repetă :

— Deci azi, imediat! Trebuie să isprăvim odată!... Sînt obosit, cînd ai să intri în viața mea, o să-mi dai puterea... după aceea n-ai să mă părăsești niciodată, nu-i așa?
Îi lumină fața cu lanterna, îi văzu ochii mari, limpezi și cinstiți și-i auzi răspunsul: — Niciodată!
Oftă adînc. Toată vremea cît umblară pe scări, auzi glasul plin de bucurie al Rebekăi spunînd că acum nu-i va mai fi greu să-i mărturisească soțului ei adevărul, că acum s-a hotărît definitiv și are s-o rupă cu viața de pînă atunci.
— E atît de simplu, zicea febril — nici n-aș mai putea trăi cu altcineva decît cu tine! La ușa de intrare se opri și-i spuse:
— Stinge lanterna!
Iar se așternu întunericul.
— Pe mîine, îi spuse.
— Bineînțeles, răspunse chirurgul. Dar unde?
— Tot aici... Atît de mult m-am obișnuit cu această odaie... Vin mîine la șase și-ți povestesc cum s-a petrecut totul. Îl atinse cu buzele și fugi pe coridor.
Amîndoi parcă ar fi căzut într-un hău negru, în care se auzeau tot felul de scîrțîituri și fîlfîieli.
— Am să te conduc acasă! îi strigă chirurgul.
— Doamne ferește! auzi peste o clipă că-i răspunde.
— Nu te las singură! zbieră.
— Pe mîine!... o auzi de departe.
După ce mai așteptă cîteva clipe pe culoar, își ridică gulerul pardesiului, își suflecă pantalonii și aprinse lanterna. Văzu butoiul răsturnat și varul vărsat pe trotuar. Flăcăruia albăstrie părea incertă și plăpîndă. Chirurgul urcă pe trotuar și cu un pas sprinten o luă spre „Spitalul Tuturor Sfinților".
N-apucase să facă nici douăzeci de pași, cînd văzu două luminițe îndreptîndu-se spre el și care creșteau văzînd cu ochii. Totodată vîntul risipi norii și o parte din cer se limpezi. Norii se împrăștiau, aerul deveni străveziu și noaptea mai era încă departe, abia amurgise. Ceața risipită se retrăgea de-a lungul străzii, dezvelind caldarîmul și fațadele caselor. Majoritatea ferestrelor erau întunecate, ici colo, doar se zărea pîlpîit de lumînări.

Totuși chirurgul nu stinse lanterna, luminînd pietroaiele și băltoacele din fața lui, însă distrat și preocupat de altele cum era, călca tocmai în băltoace. În semiîntuneric cele două rotocoale luminoase din fața lui crescură pînă la dimensiunile unor reflectoare. Recunoscu partea din față a limuzinei negre, care înainta cu o viteză amețitoare și rămase pironit în loc. Auzea urletul necontenit al claxonului, mașina, descriind niște zigzaguri ucigașe, țîșni pe lîngă el, iar chirurgul rămase țintuit locului cu gura căscată. Apariția limuzinei nu-l miră prea tare, o recunoscuse numaidecît, dar chipul înspăimîntat, ar fi zis rătăcit, de dincolo de geamul luminat al mașinii i se păru atît de nemaipomenit, încît fu gata să țipe. Obrazul bărbos și strîmbat, clătinat de salturile mașinii i se păru o imagine neverosimilă, dementă! Limuzina îl depășise de mult făcînd colțul, în depărtare piereau sunetele sirenei de alarmă, și chirurgul tot mai stătea în mijlocul unei băltoace uitîndu-se în jur fără nici un gînd.
— Ce s-a întîmplat? întrebă cu glas tare.
Apoi înălță capul, privi cerul, se răsuci pe călcîie și o porni încă mai repede în direcția spitalului.
Cursul gîndurilor sale era următorul: „Am încetat să mai fiu singur. S-a întîmplat ceva cu totul imposibil, ba chiar cine știe dacă necesar. Dealtminteri, bărbatul și femeia doar împreună alcătuiesc un om și de nu o întîlneam pe Rebeka rămîneam în continuare înjumătățit. Alcătuim un tot atît de organic unitar, încît nu mai am de ce mă teme de minciună sau trădare, simt tot ce simte ea și-i cunosc toate gîndurile." Amintirea ultimei convorbiri cu Rebeka și a felului jalnic în care o prinsese cu minciuna, i se păru dezgustătoare. „M-am purtat ca o iscoadă!" gîndi cu scîrbă.
Amintirea îi stîrni și alte reflecții. „Și dacă mă minte cu adevărat? Dacă am să descopăr că mi-e necredincioasă, dacă are să mă înșele, dacă mai devreme sau mai tîrziu are să mă părăsească? Ce-are să se întîmple atunci? Purtarea ei contrazice adesea atît de flagrant faptele sau faptele îi contrazic purtarea!"
— O, faptele! bombăni amintindu-și totodată un amănunt.

„Rebeka mi-a spus că n-a venit ieri pentru că soțul ei a stat tot timpul acasă și a fost nevoită să-l liniștească și să stea de vorbă cu el. Cum putea susține un asemenea lucru cînd..., ?"

Într-adevăr, chirurgul își aminti că îl întîlnise necontenit pe Widmar în cursul zilei trecute, îl întîlnise aproape la fiecare pas.

— Fleacuri, prostii, își spuse și alunecă pe o piatră umedă.

Nu știa cum să-și potolească neliniștea, era limpede că Rebeka mințea. Cum putea sta de vorbă cu soțul ei cînd acesta lipsea de acasă... „minte, minte", gîndi deznădăjduit.

Se reechilibră, trecu pe cealaltă parte a străzii și peste o clipă mergea de-a lungul șoselei care ducea la spital. Lumina lanternei despica semiobscuritatea liliachie, vîntul după o săptămînă părea că s-a oprit pentru prima oară, aerul era liniștit și proaspăt. Din cînd în cînd treceau pe lîngă el diverși trecători, orașul tot mai era cufundat într-o ceață aburindă, careva spuse :

— De o jumătate de oră au oprit curentul la uzina electrică.

Iar chirurgul repeta : — Minciună și înșelătorie ! Iar m-a mințit... ce-am să mă fac acum ?

De mînie îi venea să arunce lanterna pe caldarîm.

— Fleacuri, prostii, mormăi și își spuse sfidător dar cu mare efort : „Mare lucru !... Am să rămîn singur."

Acum reflecțiile lui erau aproximativ următoarele :

Omul se naște și moare singur. E în firea lucrurilor și o lege a naturii. Probabil drept urmare a unei educații greșite, omul nu privește singurătatea drept un *mal' nécessaire*, ci încearcă să se apere împotriva ei, căutînd o ieșire în fugă. O asemenea evadare este *dragostea*, al cărei farmec narcotic aduce uitare. Dar nu-i decît un paleativ. Mai devreme sau mai tîrziu, farmecul se duce și omul resimte încă mai aprig singurătatea. Atunci încep tragediile. Nu-i oare mai bine să renunți din capul locului la chinurile inutile și să te împaci cu logica necesității ?

Copiii ar trebui educați, din anii cei mai fragezi, în conștiința că sînt disperat de singuri : conștiința acestei singurătăți constituie o forță. Atunci își vor putea permite

amorul fără teama de a fi zdrobiți de dezamăgire. Vor ști — de pildă— că o dezamăgire are o durată limitată, depinzînd de sensibilitatea persoanei în cauză și de intensitatea sentimentului. Nefericirile personale, dacă nu sînt boală sau moarte, nu merită respect, sînt întotdeauna trecătoare. Despre asta ne învață experiența general umană și toate bibliotecile din lume. Este nepotrivit ca fiecare individ în parte să se convingă prin experiență proprie, să refacă drumul vechi pentru a ajunge pînă la urmă la aceleași rezultate cu predecesorii săi. Mult mai simplu e să-i credem pe cuvînt și să începem a trăi tocmai din momentul cînd ei au isprăvit. De pildă, deci, dacă experiența altora ne învață că orice suferință amoroasă durează cel mult cîțiva ani și că întotdeauna e trecătoare, nu-i oare mai bine ca în loc să te împotmolești în ea să-i scurtezi durata ? Se pare că este posibil. Sînt de ajuns în acest scop niște pilule condensate de suferiță, extractul suferinței din amor, descoperit chiar acum de către doctorul Tamten.

Chirurgul zîmbi răutăcios și, lăsînd de-o parte șoseaua, o luă pe scurtătură, peste o luncă. Sărea de la un boschet la altul, ocolea pomi, care își scuturau de pe crengi picurii reci peste el, ajunsese aproape de poarta spitalului și tot se mai gîndea la pilulele sale.

Era un tratament radical, dar cam de cal. În spiritul acestui tratament, cel suferind nu trebuia să combată nici suferința, nici durerea din sinea lui, ci dimpotrivă, să le răscolească. Durata suferinței depinde în majoritatea cazurilor de lupta pe care omul o poartă împotriva ei : cu cît o calcă în picioare mai înverșunat, cu atît durează mai mult. Dacă însă ar înțelege să dea frîu liber propriei suferințe, înainte de a-și îngădui crize de disperare, s-ar convinge în curînd că-i lipsește puterea ba chiar și cheful de a dispera în continuare. Așadar, după fiecare lovitură nu trebuie nici să călătorești, nici să cauți uitarea, ci să adîncești în tine suferința pînă la cel mai înalt grad. Asta despre suferință. Despre dragoste — trebuie să se înțeleagă, în sfîrșit, că nu este și nu trebuie să fie scop în viață. Dacă are să existe pe un plan secund, nu va fi niciodată primejdioasă.

În vreme ce chirurgul gîndea astfel, în clădirea cea mare aflată la vreo sută de pași înaintea lui, se aprinse lumina. Se aprinseră și felinarele de-a lungul străzii.

Pasul doctorului deveni și mai elastic și mai în salturi, pentru o clipă i se păru că are pe umeri în locul pardesiului șorțul de chirurg, iar pe față masca de tifon, precum și în mînă nu lanterna ci scalpelul însîngerat. Munca lui îndrăgită, care mai adineauri pălise, ba chiar îl scîrbea, acum îl atrăgea mai tare decît orice impuls erotic. Atunci i se dezvălui patosul profesiunii sale. O imagine dură dar vrednică de toată lauda. Prin lunca pe care o străbătuse trecuseră șiraguri nesfîrșite de bolnavi. Țineau în mîini tifon însîngerat și vată, înălțau pe deasupra capetelor cîrjile lor devenite inutile. Ca la paradă defilară în fața lui mesele de operație, aparatele de roentgen, de diatermie, cele care rupeau și îndreptau oasele. Lămpile cu cvarț luminau acea seară și ca o pavăză sfîntă străluceau în lumina lor toate instrumentele chirurgicale.

— Singurătate și muncă, exclamă doctorul.

Cînd deschidea poarta spitalului, Tamten își aminti un lucru cît se poate de simplu ;

„Rebeka nu spusese că Widmar a stat toată ziua acasă. Spusese numai că stătuse cu el de vorbă toată seara. Prin urmare nu mințise..."

Atunci se rușină de bănuielile sale și, spunîndu-și că a doua zi avea să înceapă o viață diferită, alături de femeia iubită care-l va fi sprijin, rosti tare : — O cred, și deschise poarta de fier. În fața lui se înălța clădirea albă a spitalului, luminată pînă la incandescență.

Era exact șapte și un sfert. Cu o jumătate de oră în urmă, croitorul Abraham Gold sărise jos de pe gard și alergase spre casa lui Widmar. Drumul scurt pe care îl avea de parcurs era cel mai greu din viața acestui nefericit, pentru el un fel de Golgotă.

Din fericire nu era un întuneric de nepătruns ca în seara precedentă. Întunecimile proveneau de fapt doar din norii și ceața care se înălțau pe deasupra orașului. Cînd vîntul izbutea să le împrăștie, se făcea lumină, peste o clipă se bulucеau norii negri și atunci părea că e noaptea tîrziu și că s-a înstăpînit pustia. Era ultima zi a acelei

săptămîni vîntoase și bîntuită de furtună. Vijelia și furtuna se potoliră numaidecît după tragica întîmplare petrecută cu croitorul Gold, și aproape imediat după ce bătu de șapte cerul se lumină. S-ar fi putut spune că acea vijelie nemaipomenită, care se abătuse din munți peste oraș, bîntuise numai pentru a-l ajuta pe sărmanul croitor să găsească o rezolvare propriei sale vieți. Croitorul Gold socotea pe drept, că această călătorie peste măsură de anevoioasă va constitui pentru el ultima etapă spre un viitor mai bun. Îl mîna un singur gînd : să ajungă cît mai repede la Widmar, să-i spună ce a văzut, să obțină banii și s-o încheie definitiv cu această istorie tenebroasă și atît de neplăcută, în ale cărei chingi se zbătea de o săptămînă. Acum nici dacă ar fi vrut nu mai putea să scape.

Cu o săptămînă în urmă aflase din pălăvrăgeala și bîlbîielile lui Boruch că în clădirea alăturată se mutase în sfîrșit cineva. Nu ar fi acordat faptului vreo importanță dacă nu s-ar fi întîmplat să-l vadă în acea dimineață pe chirurgul Tamten la fereastră. Și tot în aceeași dimineață, Boruch îi spusese că o văzuse intrînd în clădire pe soția clientului său.

Atunci croitorul se duse la Widmar, căruia avea să-i probeze un costum, și în vestiar o întîlni pe Rebeka. Aceasta tresări.

— Țațața, vă rog să nu vă deranjați pentru mine, spuse croitorul cu politețe și simți că știrea pe care o putea furniza lui Widmar ar fi profitabilă pentru amîndoi. Rebeka se înapoie în salon și croitorul o auzi spunîndu-i soțului ei :

— A venit croitorul tău cu haina. Ce moșneguț dezgustător.

— De ce dezgustător ? întrebă Widmar.

— Nu știu, îi răspunse, are un miros ciudat, parcă trage să moară ori a și murit...

Widmar rîse și ieși în hol. Atunci croitorul îl împresură cu o mulțime de aluzii obscure.

— Domnule, vă rog, îi spusese, poate vă interesează o anume fereastră.

— Ce fereastră ? se mirase Widmar, mie îmi trebuie un costum de haine, nu o fereastră...

— Tocmai v-am adus, domnule vă rog, un costum foarte frumos croit... numai bun pentru cineva care dorește să se răzbune. Încă nu am scos, stimate domn, ața cu care l-am însăilat.

— Ești bolnav, or ce ai ? Cît trebuie să-ți plătesc ? întrebă Widmar.

— Poate mi-ați plăti mai mult, spuse croitorul, dacă v-ați convinge că încă mai aveți nevoie de mine.

— Du-te la treburile dumitale, se mînie Widmar, ieșind în stradă, croitorul strigă :

— L-am văzut la fereastră pe doctorul Tamten...

După chipul lui Widmar își dădu seama că își atinsese ținta și nu se mai miră cînd acesta îl opri în parcul public. Evenimentele următoare se petrecură fără voia lui. Ba în ultimul timp, cîteva zile acționase ca stăpînit de o forță rea...

Acea forță rea îl mîna de la spate, vîntul dimpotrivă îl împingea îndărăt. Croitorul înainta în lungul gardurilor și a caselor, din timp în timp se oprea și se odihnea, după aceea iar, pe pipăitelea și căutînd drumul cu picioarele, se opintea să meargă înainte. Vijelia îl lovea în piept, se încheie la haina udă, îmbibată de ploaie, vîntul suflă în bălțile de la picioarele lui și stropi de noroi îl izbiră peste față.

Înainta luptîndu-se cu disperare, pălăria, ținînd-o cu amîndouă mîinile, și-o înfundase pe frunte, fiecare, pas pe care îl făcea i se părea egal cu a sări peste o prăpastie mortală.

Ajunsese în apropierea monumentului de pe strada Bathory, de casa lui Widmar îl despărțeau cel mult cîțiva zeci de metri, croitorul ofta, blestema și cu efort supraomenesc mergea înainte.

— Asta nu-i vînt, zicea, asta e necuratul !

Suflul era atît de puternic încît îl răsturna. La un moment dat o forță nevăzută îl izbi de perete, încît era să-și dea duhul. Își trase sufletul și cu îndrăzneală trecu pe celălalt trotuar. Dîrdîia de frig. Haina udă, care avea să joace peste o clipă un rol atît de funest, i se lipise de corp ca o cîrpă nesuferită și rece. Brusc cerul se lumină și croitorul văzu la cîțiva pași monumentul. Lîngă monument zări o siluetă și înțelese că era un polițist. Într-adevăr, acesta, vîrîndu-și mîinile în mîneci, stătea gîrbovit încercînd să se adăpostească în preajma monumentului de bronz. În clipa următoare totul pieri înghițit de tenebrele norilor care se fugăreau. Croitorul mai făcu un pas și se poticni de un stîlp de telegraf căzut. Își dădu seama că se află lîngă vila în care, în vinerea respectivă, electricianul Izaak Gold montase instalația electrică. Croitorul Gold ocoli stîlpul, făcu o săritură în direcția zăbrelelor, cerul se lumină din nou și văzu prelingîndu-se peste el firele unei imense pînze de păianjen. Întinse mîna cu un gest reflex, să rupă pînza care parcă îi oprea trecerea, vîntul risipi norii și croitorul rămase nemișcat pe trotuar cu brațul ridicat în văzduh. Capul i se înălțase spasmodic, încremeni cu o expresie pe obraz de parcă ar fi vrut să zică : „Domnule, vă rog !"

Asta se petrecuse cu cîteva minute înainte de șapte. Așteptîndu-l, Widmar se învîrtea prin odăile pustii și se uita într-una la ceas.

— De ce nu vine ? repeta. După socoteala lui, croitorul s-ar fi cuvenit să vină cu zece minute mai devreme și așteptarea îl istovise. — Orice s-o întîmpla, fie că-i surprind, fie că nu-i surprind, nu mai pot aștepta și am să închei astăzi toată tărășenia, bombănea privind mereu la ceas. Arătătoarele însă nu se mișcaseră din loc — naiba să le ia ! Am să-l învăț eu minte ! scrîșnea din dinți Widmar. Gîfîia și tușca. Știa că a depășit orice limită și că de aici încolo nimic nu-l va reține de la un final sîngeros. O, da ! Ar fi privit chiar cu plăcere chipul ei iubit acoperit de un lichid roșu. Croitorul întîrziase cu un sfert de oră. Se remarcase pînă atunci prin punctualitate și apoi doar avea în aceeași măsură interes să se întîlnească.

— S-o fi întîmplat ceva ! striga Widmar mînios, trăgîndu-se de barbă. Dar oricît de departe ar fi mers cu imaginația n-avea cum să bănuie adevărul. Nu putea presupune că Gold croitorul încremenise în mijlocul trotuarului cu brațul ridicat în sus și se uită la cer.

Un trecător îl zări pe croitor, dar cum se afla pe trotuarul de vizavi nu înțelese adevărul, îl izbi statura mică, atitudinea ciudată, cu brațul avîntat în sus, dar își văzu

de drum. La un moment dat totuși întoarse capul și privi nedumerit silueta aceea nemișcată. Se lumina tot mai mult, așa încît acel trecător oarecare observă niște amănunte care-l nedumereau, făcu cale întoarsă, privi și o luă la fugă țipînd în direcția polițistului, care stătea lîngă monument. Între o rafală și alta de vînt, polițistul auzi răcnetele trecătorului, între timp fusese izbit și el de strania arătare și o porni drept spre croitor. Alergară deci împreună, lovindu-se cu coatele, se opriră împreună lîngă stîlp, cînd trecătorul vru să se apropie, polițistul îl opri :

— Nu-l atingeți !

Trecătorul se trase îndărăt înspăimîntat, croitorul Abraham Gold sta încremenit, cu ochii la cer, pe cînd polițistul da din mîini ca un ins care și-a pierdut capul cu desăvîrșire. Atunci trecătorul strigă :

— Trebuie să facem ceva !...

Polițistul continua să dea din mîini ca o morișcă fără să scoată un cuvînt, probabil că îi veni totuși o idee fiindcă, cerîndu-i trecătorului să nu lase pe nimeni să se apropie, o luă la fugă, împleticindu-se în pealele hainei. Vîntul acoperi totul cu ceață și fum, pe cînd polițistul, năvălind într-un magazin întrebă :

— Unde e telefonul ?

Telefonul se afla lîngă casă, după tejghea, polițistul apucă receptorul, dar nu-și mai amintea numărul de care avea nevoie și începu să caute febril în cartea de telefon. Cu degetul lui mare și înnegrit începu să formuleze diverse numere, tropăind din picioare de enervare și răcnind :

— Halo !

În aceeași clipă, în biroul inginerului șef al uzinei electrice locale țîrîi delicat telefonul. Inginerul ridică receptorul și repetă de mai multe ori :

— Nu aud nimic... Vă rog să vorbiți mai clar !...

În cele din urmă pricepu despre ce era vorba și fără un cuvînt închise telefonul.

Polițistul zăpăcit încerca să obțină o altă legătură, răcnind iar : — Halo ! halo, inginerul șef chiar în secunda următoare apăsă butoanele cuvenite pentru a vorbi cu cei de la hala mașinilor. Atunci cînd unul din lucrători îi răspunse, rosti răspicat :

— Un om electrocutat ! Întrerupeți curentul !

Și imediat răsună semnalul de alarmă din hala mașinilor. Supunîndu-se acestor sunete jalnice, Izaak Gold, care se afla lîngă tabloul de comandă, apucă maneta deplasînd-o cu o sută optzeci de grade. Atunci în tot orașul se stinse lumina. Cu mîna pe manetă Izaak Gold strigă de răsună întreaga hală :

— Ce s-a întîmplat, fir-ar să fie !

Stingerea luminii produse la „Spitalul Tuturor Sfinților" o panică dublă. Era ora cinei, bolnavii se duseseră îndărăt în saloane și pe coridorul de la etajul întîi se aflau numai sora șefă și sanitarul Pawel. Sora ducea o tavă cu medicamente, sanitarul ținea cu ambele mîini soba electrică. Veneau din direcții opuse, cînd ajunseră unul în fața celuilalt, sora îl întrebă pe sanitar :

— Nu știi cumva dacă au venit rudele acelei femei ?...

Sanitarul pricepu despre cine era vorba și răspunse :

— Am dus-o la morgă pe răposată. Pînă acum n-a venit nimeni să afle ce-i cu ea...

Apoi mai schimbară cîteva cuvinte și sanitarul se plînse că în ziua aceea și lui toate i-au mers anapoda.

— Adineauri am spart patru becuri de la soba asta, soră dragă.

Aceasta îi răspunse oftînd :

— N-avem ce-i face, sînt asemenea zile... Bine măcar că, după accident, doctorul n-a mai operat pe nimeni.

— Azi mi-a fost frică de director, ca de foc... începu sanitarul, și se întrerupse numaidecît, pentru că atunci chiar se stinse lumina.

Amîndoi stăteau în continuare nemișcați : sora se temea să nu scape medicamentele de pe tavă, sanitarul ținea strîns în brațe sobița electrică.

— Ce naiba e asta ! exclamă sanitarul și puse jos sobița. Vă rog să mă iertați, soră.

Pe coridor era întuneric, numai dreptunghiurile ferestrelor erau luminate cenușiu. Sora se apropie cu atenție de fereastră și depuse tava pe marginea ei.

— Aprinde un chibrit, îi ceru ea lui Pawel, să aducem lumînări. Trebuie să fie în cămară.

Ușa sălii comune se deschise, un bolnav se uită pe coridor, după aceea se deschiseră și alte uși, cineva întrebă :

— Ce s-a întîmplat, soră, de ce s-a stins lumina ?
— Acuşi are să fie iar, răspunse sora dispărînd împreună cu sanitarul în cămară. Un bărbat se strecură pe scări strigînd :
— Am controlat butoanele, e totul în regulă...
În aceeaşi clipă răsună la parter un ţîrîit subţire, pătrunzător. Sora, care se chircise în cămară, îl auzi şi ridică fruntea. Sanitarul asculta şi el.
— Oare n-o fi nimeni jos ? ! exclamă sora.
Ţîrîitul acela pătrunzător, stăruitor ca un apel, răsună pentru a doua oară. Atunci sora lepădă pe podea pachetul cu lumînări, apucă un capăt de lumînare şi, în timp ce sanitarul scăpăra un chibrit după altul dînd să-l aprindă, sora mormăia :
— Cu adevărat o zi nenorocită !...
Soneria se auzi pentru a treia oară, sora o luă la goană pe coridor, apoi se rostogoli pe scări cu o viteză incredibilă ca pentru volumul ei. Se năpusti la aparat şi apucă receptorul.
— Urgenţa, strigă ea, cine vorbeşte ?
Auzi un glas bărbătesc care anunţa :
— Aici poliţia din post ! Un om electrocutat !...
— Unde ?
— Strada Bathory, lîngă monument, şi sora puse jos receptorul...
Pînă atunci se mişcase repede şi sigur, păstrînd o relativă linişte, deodată îşi dădu seama de ceva ce o făcu să-şi piardă capul.
Pe coridor, lîngă ea stătea sanitarul Pawel frecîndu-şi mîinile, umflîndu-şi obrajii, gata să izbucnească în rîs.
Maşina Salvării aştepta la poartă; şoferul claxona nerăbdător, cei doi se priveau drept în ochi, pe coridorul cufundat în penumbră ,gîndind la unul şi acelaşi lucru. Prima se dezmetici sora.
— De ce rîzi ? îl întrebă mustrător, apoi cu un glas nesigur : Directorul e aici ?
— A ieşit în oraş, răspunse sanitarul cu o inflexiune ciudată a vocii.
— Dar doctorul Rubiński ? mai întrebă şi mai nesigur.
— A ieşit în oraş ! răspunse sanitarul, rîzînd în pumn.
— Deci e aici numai doctorul de gardă, strigă sora.

Se stăpîni şi, oftînd şi gemînd, o porni spre camera de gardă de la etajul întîi, unde se afla medicul primar Bogucki. Acesta şedea la masă ascuţind un creion.
Văzînd-o se sculă iute în picioare şi întrebă :
— Ce s-a întîmplat ? O hemoragie ?
— Un accident în oraş, strigă sora, aproape pierzîndu-şi cumpătul.
— Foarte bine, răspunse doctorul, foarte bine... mă duc imediat...
— Nu, domnule doctor, cer maşina Salvării, strigă sora disperată — vă aşteaptă maşina !
Doctorul primar Bogucki şi părăsise camera de gardă. Peste o clipă se afla pe treptele de la intrarea în spital, urmat de soră şi de sanitar, acolo, zărind limuzina neagră cu semnele crucii roşii pe geamuri, rămase locului ca un om gata să leşine. Cu un gest reflex sora se apropie de el să-l susţină, medicul primar Bogucki îşi îndreptă spinarea şi se năpusti spre maşină.
— Pe unde te vîri în ea ? întrebă bombănind. Ar fi vrut să se urce lîngă şofer, dar nu izbutea să deschidă portiera şi gemu : — Mai iute, hai !
Motorul duduia, partea din faţă a maşinii tremura, şoferul îl privea încremenit pe bătrînul medic. Apoi îşi scoase şapca, o puse lîngă el şi continua să se uite la Bogucki holbat.
— Dumneavoastră... mergeţi cu maşina ? întrebă în sfîrşit.
Medicul primar se poticni, sanitarul îi deschise larg portiera din spate, mînios şi tropăind din picioare, bătrînelul spuse oţărît :
— Eu cu maşina ? De ce nu m-aş duce cu maşina ?... Eu umblu întotdeauna cu maşina !...
Se poticni din nou, apoi se prăbuşi pe banchetă şi, la întrebarea şoferului cu ce viteză să meargă, strigă cu lacrimi în ochi :
— Depăşeşte toate vitezele, lua-u-ar dracu s-o ia de treabă !...
Maşina urui, caroseria tremură şi mai tare, şoferul porni încet, bătrînul doctor se lăsă pe bancheta albă.
— Mergi mai iute, striga.

Legănîndu-se moale mașina Salvării trecu prin poarta larg deschisă, ieși în șosea și porni cu marea viteză. Țîșni ca o săgeată, pieri în semiobscuritate și doar o clipă se mai zări lumina farurilor descriind zigzaguri luminoase...

Era trecut de șapte cu vreo cîteva minute, rafalele de vînt se înteţiseră, vijelia părea o adevărată stihie dezlănţuită. Pe străzi domnea întunericul, nici un felinar nu era aprins, arareori se zăreau siluete fugare de trecători. În acea clipă chiar, Widmar turbat de așteptarea zadarnică, aprinse un chibrit și privi la ceas. Arătătoarele înaintaseră doar cu cîteva minute. Tușea și gîfîia atît de violent, încît chibritele i se stingeau unul după altul în mînă. Nu găsi lumînare, se apropie deci pe întuneric de fereastra deschisă și privi afară cu pieptul și abdomenul sprijinite de pervaz. Suflarea fierbinte a vîntului îi răsfiră barba și-i vîrî șuviţe de păr în gură. Apoi îi smulse cravata din vestă și-l plezni peste obrazul schimonosit de mînie și deznădejde.

Urmă un minut de liniște, norii se risipiră și pe stradă lumina deveni cenușie. Doar în colţul unde grădina lui Widmar își înălţa peste gard frunzele de lămîi și cele ruginii stătea paznicul.

— De ce s-a stins lumina ? întrebă Widmar cu glas dogit.

— S-a stins în tot orașul, răspunse paznicul.

Frunze aurii și sîngerii de portocal zburau pe deasupra lui, apoi norii mînaţi de vînt acoperiră cerul din nou, încît nu se mai vedea nimic.

Pe un întuneric de nepătruns gonea pe strada Bathory mașina Salvării, sanitarul Pawel apăsa neîncetat butonul sirenei care ţipa sfîșietor, acul de pe cadranul de viteză arăta 110 km. pe oră. Pe caldarîmul umed roţile din spate ale mașinii derapară, șoferul spori totuși viteza, mașina își reveni, sanitarului Pawel, care ședea lîngă șofer i se păru că pasagerul din mașină a ţipat cu un glas inuman.

Luminile reflectoarelor tăiau strada de-a curmezișul. Mașina trecu razant pe lîngă bordura trotuarului, de care

numai printr-o minune nu-și sparse roata. Pe marginea trotuarului venea doctorul Tamten. Se lumină din nou, Tamten nu stinse lanterna, nimeri cu piciorul într-o băltoacă, întoarse capul și rămase pironit locului.

Stătea astfel în mijlocul trotuarului, asurzit, mut, cu gura căscată, lanterna cît pe ce să-i cadă din mînă. Mașina Salvării trecu pe lîngă el cu un zgomot înfiorător. Chirurgul Tamten recunoscu numaidecît mașina spitalului, îi zări de la distanţă pe șofer și pe sanitarul Pawel, apoi îi fulgerară prin faţa ochilor ferestrele luminate ale vehicolului. Cînd recunoscu obrazul bătrîn, încadrat de barba albă al medicului primar Bogucki era gata să strige. Chipul acela buimac, aiurit se clătina în geam și pieri odată cu mașina. De mult trecuse mașina înghiţită de ceaţă, de mult se stinsese și sunetul sfîșietor al sirenei, doctorul Tamten însă tot mai stătea în mijlocul unei băltoace și se uita în jur fără nici un gînd.

— Ce s-o fi întîmplat ? întrebă apoi cu glas tare. Grav și preocupat, porni cu mai mare grabă spre spital.

Tot în acest timp, copiii croitorului Gold, Boruch și Anielka, se jucau în casă de-a v-aţi ascunselea, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Stingerea luminii trecuse fără s-o ia în seamă pentru că era vineri seară, și pe masa acoperită cu o faţă de masă albă ardeau lumînările.

— Uite, zise Anielka, afară s-au stins toate felinarele. Avea părul negru, numai cîrlionţi, mîinile și nasul murdare de funingine.

— Eu am un felinar în burtă ! răspunse Boruch în silă, era tare ciudat acest copil.

Și în aceeași clipă chiar, micuţa Anielka încetă să se mai joace, se așeză la fereastră și izbucni în plîns.

— De ce nu vine tata ?... Trebuia să vină numaidecît !...

— Tata are în burtă un felinar, răspunse băiatul. Era cel mai ciudat copil cu putinţă. Privi cele șapte lumînări aprinse, apoi se uită pe fereastră : ceaţă și frunze roșcate. — Auzi cum sună claxonul ? E un automobil.

Vîntul îngîna un cîntec, ba se apropia, ba se îndepărta, de dincolo de nori se ivea un cer înalt, rece, de toamnă, în apropiere de casa lui Widmar, la răscruce, arțarii și platanii se profilau într-o lumină palidă.

Widmar se năpusti pe verandă cu capul gol. I se păruse că bate cineva, mai întîi la geam apoi la ușă, dar nu era nimeni. Vîntul îi trînti în obraz frunze scînteietoare.

— Nu mai am vreme să aștept pe nimeni, vorbea amenințînd cu pumnul, și din gît, pe lîngă mormăieli, îi ieșeau icnituri de plîns. Se învîrtea de colo, colo, în fața casei sale, la încrucișarea străzilor și murmura disperat : N-am să aflu nimic, n-am să aflu nimic... Deodată, prin vîntul care cînta o melodie, se strecură zgomot de motor și de sirenă de alarmă. Se luminase aproape complet și totodată o rază a soarelui care apunea se strecură prin fum și abur, un norișor de un roșu sîngeriu se aprinse pe deasupra acoperișului alb al clădirii cu mai multe etaje aflată la marginea orașului.

Mașina Salvării încetini și se opri lîngă statuia lui Bathory. Sanitarul Pawel deschise portiera și sări afară primul. Dintr-odată pe stradă se simți miros de iodoform, eter și mortăciune. Fără să arunce o privire trotuarului pe care zăcea răsucit de un spasm croitorul Gold, sanitarul ocoli mașina, medicul primar Bogucki ieșea din ea încetișor. Era transpirat și avea fața mai roșie decît crucile desenate pe geamurile mașinii.

— Unde e bolnavul ? întrebă cu glas liniștit, sanitarul se scobi după ureche.

În jurul trupului neînsuflețit al croitorului Gold se și adunase un grup de trecători, polițistul se apropie de medic și-l salută spunînd :

— Un accident nenorocit, domnule doctor. A pus mîna pe un cablu de înaltă tensiune.

Medicul nu-l mai asculta. Se lăsă jos, poalele halatului i se așternură peste trotuarul ud, apucă brațul croitorului căutîndu-i inutil pulsul. Apoi se aplecă peste obrazul lui mort, peste gura strîmbă și-l mirosi. Simți izul morgii, al cadavrelor, al morții.

Unul dintre gură-cască spuse :

— Avea hainele ude, l-a trăznit cu atît mai tare !...

Bătrînul medic primar se sculă în picioare, făcu un semn afirmativ din cap, apoi îi ceru sanitarului să urce cadavrul în mașină.

— Vă înapoiați cu noi ? îl întrebă sanitarul.

Bătrînul se mînie ca de obicei, izbi din picior și strigă cu nerăbdare :

— Nu ! prefer să mă plimb ! și așa cum era, cu capul gol, cu halatul alb pe el și cu creionul în mînă se îndepărtă șchiopătînd cu pașii lui de om bătrîn.

Chiar atunci Widmar, care se tot agita umblînd încoace și încolo în fața casei sale, observă o siluetă venind spre el.

Își recunoscu numaidecît soția. Se ivise de după colțul străzii și înainta în direcția lui liniștită și sigur. Purta o manta de ploaie și o șăpcuță din piele pe cap. Sub braț avea un pachet înfășurat într-un ziar.

Widmar simți ca un nod în gît și o durere ascuțită în inimă. „Oricum, își spuse, nu mai am încotro". Privi în jur cu mînie, zări băltoace roșietice pe caldarîm și pe trotuar, pomii în culorile toamnei și cerul învăluit de un abur roșu... Widmar făcu un pas înainte și cu o putere brutală își apucă soția de un cot.

— Unde ai fost ? ! strigă la ea. Unde te duci în fiecare zi la aceeași oră ?

Cu o mînă o strîngea convulsiv, cu cealaltă, liberă, ridicată în sus îi atinse gîtul rotund, splendid. Simți căldura pielii și fără să vrea degetele începură să se strîngă. „Nu am încotro !" gîndea.

— La cinema, îi răspunse calm.

— Minți !... strigă, și i se uită adînc în ochi.

În penumbră le desluși numai luciul orbitor, dar totodată i se părură pline de un zîmbet senin și de dragoste. Atunci, intimidat și dezarmat de o speranță, potolindu-și bătăile inimii, gemu :

— Rebeko... tu mă iubești ?...

Cu o mînă caldă, subțire îl mîngîie pe frunte, netezindu-i părul de pe tîmple. Sub braț avea pachetul în care se afla șalul.

— Doar știi prea bine, de ce mă mai întrebi ?...
Îi cuprinse mîna cu palmele și și-o apăsă pe obraz. Mîna ei mirosea a parfumul cunoscut și a încă ceva, dar nici prin minte nu-i trecu că era un iz specific masculin.

Un nou val de gelozie îl cutremură cînd îi puse întrebarea :

— Sigur mă înșeli cu doctorul Tamten ? !

N-o slăbea din ochi și îi văzu privirea luminoasă, iubitoare, blajină.

— Micuțul meu, cît poți fi de neînțelept !... Trebuie să ai încredere în mine. Doar ai văzut cu ochii tăi cum mă plictisește chirurgul ăsta. Vine din două în două zile, stă și aproape că nu vorbește... Apoi adăugă plină de solicitudine : — De ce te chinui ? Tu nu simți că-ți sînt credincioasă ?...

„Nu, ar fi imposibil să mintă ! Sigur nu minte !" își spuse cu o bucurie de nedescris și simți cu toată ființa lui că soția spune adevărul. Îi căută buzele și o sărută în mijlocul străzii. Tresări simțind atingerea secretă, drăgăstoasă a mîinii ei.

Era tot mai dezarmat. Trăirile din ultima săptămînă i se părură un coșmar și o imensă nedreptate, o josnicie în ce o privea. Toți încercau s-o ponegrească, poate din răutate, poate din invidie, dar cum de era în stare el, prietenul cel mai apropiat să se alăture acestor nemernici ? Fapte compromițătoare ? Nu sînt de nici un fel, sînt doar bîrfeli !... operația și extrauterina ? Minciuni și presupuneri neîntemeiate ale acelui nemernic de Rubiński. Fereastra și garsoniera doctorului Tamten ? Păi fusese un șantaj al nefericitului de croitor ! Pentru bani poți ponegri pe oricine...

— Rebeko, bolborosea în culmea fericirii. Tu nu m-ai înșelat niciodată și nici nu ai să mă înșeli, nu-i așa ?...

— Niciodată ! îi răspunse cam excedată. De ce nu mă crezi ?

Atunci cu totul istovit, dar și fericit pînă în adîncul inimii, Widmar spuse rușinat și umilit :

— Te rog să mă ierți !

— N-am de ce, îi răspunse simplu.

Zakopane, 1932